

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

**ANALIZA URESNIČEVANJA
RESOLUCIJE O NACIONALNEM PROGRAMU
IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH (ReNPIO)
2005 - 2008**

in

**IZHODIŠČA ZA OBLIKOVANJE
RESOLUCIJE O NACIONALNEM PROGRAMU
IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH (ReNPIO)
2010 - 2013**

Avtorji: mag. Peter Beltram, Olga Drofenik, mag. Estera Možina

Tehnično uredila: Olga Varl

Ljubljana, 12. februarja 2010

A. ANALIZA URESNIČEVANJA ReNPIO 2005-2008

UVOD	4
A.I. ANALIZA CILJEV, KAZALCEV IN GLOBALNEGA OBSEGA SREDSTEV.....	6
A.I.1. Uresničevanje operativnih ciljev	8
A.I.1.1 Prvo prednostno področje: splošno izobraževanje in učenje odraslih	8
A.I.1.2 Drugo prednostno področje: izobraževanje za dvigovanje izobrazbene ravni.....	9
A.I.1.3. Tretje prednostno področje: izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela	11
A I.2. Krovna kazalca	12
A.I.3. Globalni obseg sredstev	14
A.I.3.1. Obseg in viri javnih sredstev	14
A.I.3.2. Globalni obseg sredstev – javna sredstva za IO v ReNPIO	17
A.I.3.2.1. Vloga LPiO kot instrumenta za zagotavljanje izvajanja ReNPIO	18
A.I.3.2.2. Instrumenti za razdelitev sredstev	19
A.I.3.3. Struktura financiranja prednostnih področij	20
A.I.3.4. Merila sofinanciranja	20
A.I.3.5. Vloga ministrstev, ki bi morala sodelovati pri izvajanju ReNPIO... ..	20
A.II. ANALIZA RENPIO PO PREDNOSTNIH PODROČJIH	21
A.II.1 Prvo prednostno področje: SPLOŠNO NEFORMALNO UČENJE	21
A.II.2 . Drugo prednostno področje:	37
A.II.2.1. Izvajalke programov za zviševanje izobrazbene ravni (drugo prednostno področje)	37
A.II.3. Tretje prednostno področje:	42
A.II.3.1. Pomoč pri iskanju zaposlitve -	42
A.II.3.2. Razvoj in izvajanje novih oblik pomoči.....	43
A.II.3.3. Usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev	44
A.II.3.3.1. Programi institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK)	44
A.III. ANALIZA RENPIO PO PODPORNIM DEJAVNOSTIM	51
A.III.1. Strokovni delavci.....	51
A.III.2. Programska ponudba.....	57
A.III.2.1. Organizacijska struktura	59
A.III.2.2. Katere programe iz ReNPIO izvajajo v javnih in zasebnih izobraževalnih organizacijah	61
A.III.2.3. Prispevek izobraževalnih organizacij k uresničevanje ReNPIO....	65
A.III.2.4. Regionalna razmestitev organizacij in programov	67
A.III.3. Svetovalno omrežje.....	70
A.III.4. Razvojno-raziskovalna dejavnost	73
A.III.5. Promocijska in informacijska dejavnost	83
A.IV. URESNIČEVANJE SPODBUD IN UKREPOV	91
A.V. UGOTOVITVE IN SKLEPI.....	101

VIRI:	106
PRILOGA 3: SEZNAM IZVAJALCEV NPK	115
B. IZHODIŠČA ZA OBLIKOVANJE RENPIO 2010-2013	117
<i>B.1. Predlogi za podaljšanje ReNPIO do leta 2013</i>	120
B.1.1. KAZALCI	120
B.1.1.1. Krovna kazalca:	120
<i>B.2. Prednostna področja</i>	122
B.2.1. Prvo prednostno področje:	122
B.2.2. Drugo prednostno področje:	124
B.2.3. Tretje prednostno področje	126
B.2.4. Dejavnosti, potrebne za izvajanje NPIO:	127
<i>B.3.1. Globalni obseg sredstev – javna sredstva za IO v ReNPIO</i>	129
<i>B.3.2. Vloga LPIO kot instrumenta za zagotavljanje izvajanja ReNPIO</i>	129
<i>B.3.3. Letni program izobraževanja odraslih</i>	130
<i>B.3.4. Struktura financiranja prednostnih področij</i>	132
<i>B.3.5. Merila sofinanciranja</i>	133

UVOD

V letu 2009 je preteklo pet let, odkar je Državni zbor Republike Slovenije sprejel Resolucijo o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (ReNPIO, UL, 70/04, 28.06.2004); z letom 2008 se je zaključilo četrto leto izvajanja Letnih programov izobraževanja odraslih, ki jih narekuje resolucija. Prva Analiza uresničevanja ReNPIO je bila za leti 2005 in 2006 opravljena leta 2007. V skladu z nalogami poročanja, opredeljenimi v resoluciji, je Vlada RS o uresničevanju ReNPIO, v letu 2009 tako drugič dolžna poročati Državnemu zboru.

V skladu z Resolucijo naj bi bila za koordiniranje, usklajevanje in spremljanje uresničevanja ciljev ReNPIO in letnih programov, ter pripravo poročil, zadolžena usmerjevalna skupina, ki jo za posamezno leto imenuje Vlada Republike Slovenije. Navedena skupina naj bi tesno sodelovala z ministrstvi in institucijami socialnih partnerjev, ki so v letnih programih opredeljeni kot odgovorni nosilci posameznih akcij oz. nalog. Naloge navedene usmerjevalne skupine, ki do sedaj še ni bila imenovana, deloma opravlja Komisija za spremljanje izvajanja nacionalnega programa izobraževanja odraslih pri Strokovnem svetu RS za izobraževanje odraslih.

Uresničevanje ciljev nacionalnega programa in letnih programov zahteva tudi zagotovitev informacijskega sistema za zajem podatkov in ustreznega instrumentarija za njihovo spremljanje. Strokovna podpora je v okviru obstoječih institucij že zagotovljena, ni pa še bila v celoti razvita ustrezna informacijska infrastruktura, ki bi omogočala učinkovitejše razvrščanje podatkov. V letu 2009 je bila informacijska podpora za spremljanje uresničevanja ReNPIO razvita do ravni, ki omogoča podrobnejšo analizo dogajanj na področju izobraževanja odraslih. V naslednjem koraku bi bilo smiselno to orodje razviti do ravni, ki bi omogočala spletno uporabo. V tem primeru bi lahko izvajalci poročali o uresničenih nalogah neposredno, kar bi v precejšnji meri poenostavilo postopke poročanja in obenem omogočalo sprotno analiziranje.

Dokument je sestavljen iz dveh delov:

A. Analizo sestavlja 5 poglavij

- A.I. Analiza ciljev, kazalcev in globalnega obsega sredstev
- A.II Analiza vključitev in izvajalcev programov na I., II. in III. prednostnem področju
- A.III Analiza podpornih dejavnosti
- A.IV Analiza uresničevanja spodbud in ukrepov za posameznike, podjetja, lokalne skupnosti ter spodbude in ukrepi države
- A.V Sklepne ugotovitve

B. V drugem delu pa so predstavljena Izhodišča za pripravo ReNPIO 2010-2013

V prvem delu gradiva analiziramo uresničevanje operativnih ciljev po posameznih prednostnih področjih in približevanje opredeljenima krovnima kazalcema. Pri tem je precej podrobno razčlenjeno tudi področje financiranja. Zaradi lažjega vrednotenja poteka uresničevanja ciljev, smo povsod, kjer smo imeli za to možnost, podatkovno dodali tudi leti 2005 in 2006.

Cilji zajemajo sedemletno obdobje 2004-2010, in so kot taki dolgoročni. Zato so možnosti natančnejšega vrednotenja njihovega uresničevanja na podlagi podatkov, ki zajemajo obdobje 2005-2008, omejene in tej pomanjkljivosti se tudi ta analiza ne more izogniti.

Viri, ki smo jih v prvem delu Analize uporabili, so bodisi uradno objavljeni podatki Ministrstva za šolstvo in šport ter Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, bodisi delovna gradiva, ki sta jih za potrebe te analize izdelali obe ministristvi. Uporabili smo tudi poročila Zavoda za zaposlovanje. Pri analiziranju vpisov v formalne oblike izobraževanja smo uporabili tudi podatke, ki jih zbira in obdeluje Statistični urad RS (SURS). Za mednarodne primerjave smo uporabili baze podatkov Eurostat.

V drugem delu analize predstavljamo vrste programov iz prvega prednostnega področja, financiranje njihove izvedbe, udeležence po socio-ekonomskih značilnostih, in razmestitev udeležb in programov po regijah.

Udeležbo, izvajanje in financiranje programov izobraževanja odraslih na prvem prednostnem področju smo analizirali podrobneje kot na drugem in tretjem prednostnem področju. Viri, ki smo jih uporabili za analizo na prvem prednostnem področju so bila individualna poročila izvajalcev programov. Pri tem nam je bila veliko pomoč pripravljenost sodelavcev Sektorja za izobraževanje odraslih na Ministrstvu za šolstvo in šport, omogočiti nam vnose podatkov neposredno iz poročil izvajalcev v računalniško aplikacijo, ki smo jo razvili na ACS za spremljanje uresničevanja ReNPiO.

Za drugo prednostno področje smo lahko uporabili predvsem podatke, ki jih objavlja o formalnem izobraževanju SURS, dodatno k temu pa smo podatke za osnovnošolsko izobraževanje zbrali tudi s posebnim vprašalnikom, ki smo ga poslali izvajalcem osnovnošolskega izobraževanja. Uporabili smo tudi Poročilo Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve o uresničevanju tistega dela LPIO, ki ga pokriva to Ministrstvo.

Za tretje prednostno področje nismo dobili individualnih poročil izvajalcev, zato predstavlja temeljno podlago za analizo Poročilo Ministrstva za delo, ki so ga pripravili posebej za to analizo.

V tretjem in četrtem delu gradiva analiziramo podporne dejavnosti: omrežje programov in organizacij; svetovalno omrežje, kadre, razvojno raziskovalno dejavnost, informacijsko in promocijsko dejavnost ter spodbude in ukrepe.

Viri, ki smo jih lahko uporabili so SURS, uradno objavljeni podatki in poročila Ministrstva za šolstvo in šport, Ministrstva za delo družino in socialne zadeve, poročila in interna gradiva ACS ter spletne strani javnih zavodov.

Za kvalitativno analizo izvedenih programov bi potrebovali tudi evalvacijske študije, ki bi nam omogočile identificiranje pomanjkljivosti posameznih programov in ukrepov. Za nekatere programe se take evalvacije že izvajajo (n.pr. PUM, UŽU, v okviru projektov ESS 2009-2011), nekatere nujno potrebne so v načrtu dela ACS za leto 2010 (osnovna in srednja šola za odrasle), nekatere pa bi bilo treba šele zasnovati.

Prav tako ni bilo mogoče ugotavljati učinkov izvajanja ReNPIO, saj za to ni na voljo ustreznih raziskav. Pri tem imamo v mislih predvsem merjenja in vrednotenja učinkovitosti ukrepov, namenjenih izobraževanju in usposabljanju za potrebe dela (III. prednostno področje), pa tudi učinkov nekaterih programov splošnega neformalnega učenja (I. prednostno področje), na primer študijskih krožkov.

Omejili smo se na Ministrstvo za šolstvo in šport ter Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, saj tudi letne programe izobraževanja odraslih zapolnjujeta samo ti dve ministrstvi. To je tudi ena od pomanjkljivosti, ki jih ugotavlja ta analiza, saj tako Zakon o izobraževanju odraslih, kot tudi sama Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih narekujeta, da letni programi zaobsežejo vse ustanove, ki z javnimi sredstvi organizirajo ali izvajajo izobraževalne programe ali druge akcije, namenjene izobraževanju odraslih, torej tudi ostala ministrstva in lokalne skupnosti.¹

Potrebno je poudariti, da so se v letu 2008 že pojavljali znaki recesije, kar se je odražalo tudi na izvedbeni ravni, poleg tega so izvajalci z zalaganjem lastnih sredstev za izpeljavo programov in čakanjem na povračilo stroškov izčrpali svoje materialne možnosti in niso več tvegali z izvajanjem programov in drugih dejavnosti, ne da bi vedeli, kdaj in kolikšno povračilo lahko pričakujejo.

A.I. ANALIZA CILJEV, KAZALCEV IN GLOBALNEGA OBSEGA SREDSTEV

Sprejem Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih je bil za nadaljnji razvoj tega področja pomemben zaradi tega, ker je vseboval tudi finančno ovrednotenje programov in ker je zaobsegel vsa področja izobraževanja odraslih, s splošnim, neformalnim izobraževanjem kot prvo prioriteto.

Oblikovanje in začetna leta izvajanja nacionalnega programa so sovpadala s pridružitvijo Slovenije Evropski uniji, kar je pomembno vsaj iz dveh vidikov:

- po objavljenem Memorandumu o vseživljenjskem učenju in sprejemu Lizbonske strategije, je postalo vseživljenjsko učenje ena prvih prioritet zanimanja, aktivnosti in tudi obveznosti držav članic;
- Evropski socialni sklad, pomemben instrument, ki omogoča uresničitev tudi zahtevnejših in bolj ambicioznih programov na vseh področjih socialnega razvoja, je s priključitvijo uniji postal dostopen tudi Sloveniji.

Tudi v naslednjih letih so na oblikovanje politike in usmeritev izobraževanja odraslih pomembno vplivali dokumenti, sprejeti na ravni EU. Gre predvsem za dva dokumenta: Za učenje ni nikoli prepozno in njegovo akcijsko izpeljavo Za učenje je vedno pravi čas. V Sloveniji je bila v tem času izdelana tudi Strategija vseživljenjskosti učenja.

Poudariti je treba, da je Slovenija s sprejetjem ReNPIO in z vpeljavo letnih programov, kot instrumenta pospeševanja in urejanja javnega financiranja ter

¹ Na primer Ministrstvo za notranje zadeve prek Evropskega sklada za integracijo državljanov tretjih držav, od leta 2008 izvaja programe slovenskega jezika in slovenske zgodovine in kulture za tujce ter številne podporne dejavnosti za integracijo tujcev.

uresničevanja nacionalnih ciljev na področju izobraževanja odraslih, naredila pomemben korak pri sledenju občin smernic in poudarkov, sprejetih na evropski ravni. Na tem področju lahko rečemo, da prednjači in da marsikatera država še ni sprejela tako zavezujočih dolgoročnih dokumentov.

Analiza uresničevanja resolucije naj bi primerjala dogajanja in dosežke v praksi z v njej zapisanimi cilji. V nekaterih primerih je taka primerjava lahko samo splošna in kvalitativna, saj so nekateri kazalci po svoji naravi tako dolgoročni, da jih ne moremo številčno vrednotiti na letni ravni.

Dolgoročni cilji Nacionalnega programa izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji do leta 2010, zapisani v ReNPIO so:

1. Izboljšati splošno izobraženost odraslih.
2. Dvigniti izobrazbeno raven, pri čemer je najmanj 12 let uspešno dokončanega šolanja temeljni izobrazbeni standard.
3. Povečati zaposlitvene zmožnosti.
4. Povečati možnosti za učenje in vključenost v izobraževanje.

Vseh kvantitativnih podatkov za ovrednotenje doseganja zastavljenih ciljev ni mogoče pridobiti, saj se uradni statistični podatki obdelujejo dve leti, zato jih je mogoče obdelati z časovnim zamikom. Kljub temu pa lahko ugotovimo, da so trendi pozitivni: število odraslih, vključenih v programe formalnega izobraževanja zagotavlja dvig izobrazbene ravni; povečevanju zaposlitvenih zmožnosti je posvečeno zelo veliko pozornosti predvsem v okviru programov Aktivne politike zaposlovanja (APZ); vključevanje v programe splošnega, neformalnega izobraževanja pa po letu 2006 pada in tako ne zagotavlja želenih vrednosti v prihodnosti. Še posebej to velja za tiste ciljne skupine, ki bi jim tovrstno izobraževanje in učenje najbolj koristilo: manj izobražene, starejše zaposlene, osipnike ipd. Na tem področju je potrebno oblikovati in vpeljati dodatne oblike spodbujanja vključevanja v že obstoječe programe in povečati obseg njihovega financiranja (na primer javno veljavni programi za razvoj pismenosti). Razviti pa bi bilo treba še nove dovolj privlačne programe s področja razvoja temeljnih zmožnosti oziroma ključnih kompetenc (osnove računalništva in uporabe spleta, učenje tujih jezikov, socialne veščine), aktivnega državljanstva, trajnostnega razvoja, izobraževanja migrantov, starejših, ipd., ki bi jih lahko javna mreža izvajalcev, enakomerno razprostrta po državi, brezplačno ponujala prebivalcem. V okvir dejavnosti take mreže bi sodilo še razvoj in vzpostavitev sistema za ugotavljanje in potrjevanje različnih neformalno pridobljenih znanj in veščin ter svetovanje o možnostih vključevanja v formalne oblike izobraževanja in usposabljanja.

Kljub trendom, ki kažejo nekoliko upadanje vključevanja odraslih v programe splošnega neformalnega izobraževanja in učenja, lahko ugotovimo, da so prav aktivnosti in vpeljava novih instrumentov, ki jih je omogočilo uresničevanje ReNPIO, pripomogli k oblikovanju in nadgradnji temeljev za nadaljnji razvoj tega segmenta izobraževanja odraslih.

A.1.1. Uresničevanje operativnih ciljev

ReNPIO opredeljuje tri prednostna področja in znotraj teh operativne cilje.

Prednostna področja so:

1. splošno izobraževanje in učenje odraslih
2. izobraževanje za dvigovanje izobrazbene ravni
3. izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela

Operativni cilji bodo opredeljeni ob podrobnejši razlagi posameznega prednostnega področja.

A.1.1.1 Prvo prednostno področje: splošno izobraževanje in učenje odraslih

Operativni cilj

Delež odraslih prebivalcev, ki se bodo vključili v splošno izobraževanje, se bo v obdobju od leta 2003 do leta 2010 dvignil od 3,5% na 6%.«(ReNPIO)

Uresničevanje

Preglednica 1: **Vključenost odraslih 15-64 v splošno, neformalno izobraževanje**

Leto	Splošno izobraževanje	Javno veljavni programi	Jezikovno izobraževanje	Prebivalci 15-64	Delež
2004/2005	27.136	40.973	25.760	1.407.263	6,7
2005/2006	38.109	38.744	27.438	1.409.667	7,4
2006/2007	35.110	37.839	25.805	1.356.407	7,3
2007/2008	33.259	33.501	24.653	1.351.451	6,8
Varianta: brez avtošol					
2007/2008	33.259	9.975	24.653	1.351.451	5,1

Vir: SURS

V preglednici je zajeto splošno izobraževanje, brez usposabljanja za potrebe dela in brez izobraževanja za dvig izobrazbene ravni. Izračunani delež vključenih med odraslim prebivalstvom starim med 15 in 64 let pokaže, da je bil zastavljeni operativni cilj sicer dosežen² še pred realizacijo prvega LPIO: Glede na razkorak med izhodiščnim letom v ReNPIO in izkazanim dejanskim stanjem, je prav, da uresničevanje tega cilja ovrednotimo s kazalcem o odstotnem povečanju vključitev. Odstotek vključenih bi se moral v 6 letnem obdobju povečati za 2,5 odstotni točki. Vključitve v 4 letih napovedujejo, da tega povečanja ni mogoče doseči, saj vključenost že tretje leto zapored pada in to očitno na račun padanja vseh treh vključenih vrst izobraževanja. Dodatno lahko k nezadovoljstvu prispeva tudi dejstvo, da je delež vključenih sorazmerno velik tudi zato, ker večji del vključitev v javno veljavnih programih splošnega izobraževanja predstavljajo šole vožnje za opravljanje šoferskih izpitov (za šolsko leto 2007/2008 je bilo po podatkih SURS v šole vožnje

² Besedilo ReNPIO sicer ne omejuje starosti na 64 let, vendar je po našem mnenju delež starejših, med udeleženci splošnega izobraževanja, statistično pomembno nižji in bi bila zato primerjava z vsemi odraslimi, starejšimi od 15 let neustrezna.

vključenih 23.526 udeležencev, kar predstavlja 70,2% vseh vključitev v te programe v tem šolskem letu)³, ki ne sodi v nacionalni program, saj ni financiran iz javnih sredstev.

Nedvomno lahko povzamemo, da je delež vključenih v splošno, neformalno izobraževanje in učenje še vedno prenizek, prav tako pa je premalo vpeljanih javno veljavnih programov na področju splošnega izobraževanja, predvsem s področja razvoja temeljnih zmožnosti odraslih⁴.

A.I.1.2 Drugo prednostno področje: izobraževanje za dvigovanje izobrazbene ravni

Operativni cilji

Delež odraslih prebivalcev, ki si bodo zvišali izobrazbeno raven, bo v obdobju do leta 2010 naslednji:

- vsaj polovica brez osnovnošolske izobrazbe bo zaključila osnovno šolo za odrasle;
- vsaj četrtnina z nedokončano srednjo šolo bo pridobila nižjo ali srednjo poklicno, strokovno oziroma splošno izobrazbo in
- vsaj desetina s končano srednjo šolo bo pridobila najmanj višjo strokovno izobrazbo.

Pri dvigovanju izobrazbene ravni bodo upoštevane tudi potrebe trga dela. Skupine, ki jim bodo namenjene posebne spodbude, bodo odrasli brez izobrazbe in brezposelni.

Prednostno področje izobraževanja bo naravoslovno tehnično. «(ReNPIO)

Uresničevanje

Osnovna šola

Preglednica 2:

PREBIVALSTVO 15+ PO DOSEŽENI STOPNJI IZOBRAZBE	Popis 2002		Anketa 2005		Anketa 2007	
	število	delež	število	delež	število	delež
Skupaj	1.663.869	100,0	1.713.575	100,0	1.734.000	100,0
Brez šolske izobrazbe	11.337	0,7	12.894	0,8	76.767	4,4
Nepopolna osnovna izobrazba	104.219	6,3	74.968	4,4		
Osnovna izobrazba	433.910	26,1	406.114	23,7	392.000	22,6
Srednja izobrazba	899.341	54,1	952.781	55,6	1.071.000	61,8
Višja	84.044	5,1	89.344	5,2	91.000	5,2
Visoka izobrazba	131.018	7,9	177.474	10,4	203.000	11,7
Skupaj srednja in več	1.114.403	67,0	1.219.598	71,2	1.365.000	78,7
PREBIVALSTVO 25-64	število	delež	število	delež	število	delež
Skupaj	1.097.172	100,0	1.181.000	100,0	1.156.000	100,0
Srednja šola in več	832.786	75,9	913.000	77,3	947.000	81,9

Vir: SURS

³ SURS – prva objava 10. julij 2009, Nadaljnje izobraževanje Slovenija 2007/2008

⁴ Trenutno so na področju splošnega izobraževanja javno veljavni samo nekateri jezikovni programi.

Po podatkih zadnjega popisa prebivalstva (*glej preglednico 2*), je bilo leta 2002 v Sloveniji 115.556 prebivalcev brez osnovnošolske izobrazbe, kar predstavlja 7% popisanih, po podatkih Statističnega urada, povzetih iz Centralnega registra prebivalcev, pa je bilo konec leta 2004 v Sloveniji še 87.862, ali 5,3% vključenih v register, ki nimajo dokončane osnovne šole, leta 2007 pa le še 4,4% (76.767). Kljub morebitni upravičenosti metodoloških pomislekov o primerljivosti podatkov, lahko s precejšnjo mero gotovosti zapišemo, da je večji del te razlike povzročen naravno; torej z razliko med praviloma nižjo izobrazbo umrlih in novimi generacijami odraslih, med katerimi domala vsi zaključijo vsaj osnovno šolo.

Preglednica 3:

ODRASLI, VPISANI V OSNOVNE IN SREDNJE ŠOLE TER IZREDNI ŠTUDENTI				
Šolsko leto	Osnovna šola	Srednja šola	Višja šola	Visoka šola
2002/2003	2.272	22.928	5.822	22.526
2003/2004	2.163	21.732	7.629	20.312
2004/2005	2.127	18.942	8.525	21.405
2005/2006	1.562	17.245	9.461	21.289
2006/2007	1.495	14.956	10.308	23.260
2007/2008	1.480	14.568	10.433	21.059

Vir: SURS

Podatki o vključenosti odraslih v programe osnovne šole kažejo, da se število z leti manjša (*glej preglednico 3*). Predpostavimo lahko, da gre za vključevanje mlajših odraslih. Lahko domnevamo, da se bodo starejši od 50 let le redko odločali za vključitev v redno izobraževanje, kljub temu, da imajo pred sabo še več kot deset delovnih let.

Manj optimistični so podatki o uspešnem zaključevanju programov osnovne šole za odrasle. V šolskem letu 2003/04 je program uspešno zaključilo 653 odraslih učencev, naslednje šolsko leto 556, v letu 2005/06 290, v šolskem letu 2007/2008 pa le 244. Ob dejstvu, da je med odraslimi do vključno 44. leta še 10.749 takih z nedokončano osnovno šolo (podatki Ankete o delovni sili 2007), ocenjujemo da je delež vključenih odločno premajhen in ne zagotavlja doseganja zastavljenega cilja. Dodatno oviro predstavljajo tudi spremenjeni pogoji financiranja s strani občin, ki poravnava svoje obveznosti šele po zaključku posameznega letnika.

Lahko zaključimo, da sedanja slika ne dovoljuje zaključka, da bo operativni cilj dosežen. Med letoma 2002 in 2004 se je delež odraslih prebivalcev brez osnovne šole zmanjšal za 1,7 odstotne točke, v naslednjih treh letih še za 0,7. Kljub temu, da, glede na zgornje pojasnilo, lahko upravičeno pričakujemo, da se bo ta trend upadanja nadaljeval vsaj s tako dinamiko, je število vključenih še vedno preskromno.

Srednja šola:

Po podatkih popisa, je bilo leta 2002 odraslih prebivalcev brez dokončane srednje šole v Sloveniji 33,1%. Po podatkih iz Centralnega registra za leto 2004 je njihov delež padel na 28,8%, do leta 2007 pa na 21,3%. Če primerjamo podatke za starostno skupino 25-64, ki jo opredeljuje kazalec v resoluciji, potem vidimo, da je odraslih z dokončano štiriletno srednjo šolo, po podatkih iz Centralnega registra prebivalstva za leto 2007, 81,9% (zaželeno vrednost do leta 2010 je 85%).

Lahko rečemo, da vpis odraslih v programe za dvigovanje formalne izobrazbene ravni dovoljuje zmerni optimizem pri pričakovanjih o doseganju zastavljenega cilja, čeprav je morda postavljen nekoliko previsoko. Predvidevamo lahko, da bo konec leta 2010 še vedno za določen odstotek pod ciljno vrednostjo.

Višja in visoka šola:

V času od sprejetja ReNPIO se je izjemno povečal vpis izrednih študentov v programe višje strokovne šole in tudi v programe visokih strokovnih šol in v univerzitetne programe (*glej preglednico 3*). Višje šolstvo se je v zadnjih letih izjemno razvilo, po najnovejših podatkih za leto 2008/2009 je delovalo že 29 javnih in 27 zasebnih šol. Poleg potreb, ki jih trg dela očitno narekuje prav programom na tej ravni, gre brez dvoma tudi za poslovno donosno tržno nišo, ki so jo znali ustanovitelji tovrstnih šol dobro zapolniti.

Zastavljeni operativni cilj bo med vsemi, opredeljenimi v drugem prednostnem področju najlažje uresničljiv.

A.I.1.3. Tretje prednostno področje: izobraževanje in usposabljanje za potrebe trga dela

Operativni cilji

Polovica brezposelnih se bo vključila v programe, namenjene povečevanju zaposlitvenih zmožnosti. V programe, namenjene povečevanju zaposlitvenih zmožnosti, se bodo vključevali tudi tisti zaposleni, ki jim bo delovno mesto zaradi nizke stopnje izobraženosti ogroženo.

Vsaj 10% brezposelnih in zaposlenih brez poklicne ali strokovne izobrazbe bo pridobilo nacionalno poklicno kvalifikacijo po certifikatnem sistemu.

Prednostna skupina so brezposelni in zaposleni brez poklicne oziroma strokovne izobrazbe.»(ReNPIO)

Uresničevanje

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, v povezavi Zavodom za zaposlovanje, spodbuja, financira in izvaja zelo veliko število programov, namenjenih povečevanju zaposljivosti brezposelnih, in skrbi za ohranitev ogroženih delovnih mest. Teh programov je iz leta v leto več, saj tovrstna prizadevanja spodbuja tudi EU, ki preko socialnih skladov namenja temu področju tudi znatna sredstva. Lahko predvidevamo, da bo opredeljeni cilj do leta 2010 ne bo uresničen. Omejene možnosti predstavlja tudi nenadejano povečanje števila brezposelnih v letu 2008, ki se nadaljuje tudi v letu 2009, in s tem izjemno povečane potrebe po dodatnem usposabljanju in prekvalifikacijah.

Zanimanje za pridobitev poklicne kvalifikacije v okviru certifikatnega sistema Nacionalnih poklicnih kvalifikacij, se z leti povečuje. Lahko predvidimo, da se bo delež zaposlenih, ki si bodo do leta 2010 pridobili kvalifikacijo po tem sistemu,

približal želeni vrednosti 10%. Bistveno nižji pa je delež vključenih med brezposelnimi, saj je v ReNPIO predvidenih več tisoč vključitev, realizacija v letih 2007 in 2008 pa se giblje okrog številke 200.

A 1.2. Krovna kazalca

Poleg operativnih ciljev, opredeljenih pri vsakem od prednostnih področij, ReNPIO opredeljuje tudi dva krovna kazalca, ki se nanašata na ciljne vrednosti, opredeljene v Lizbonski strategiji. Tako naj bi z uresničevanjem operativnih ciljev na prednostnih področjih nacionalnega programa, v Sloveniji do leta 2010 dosegli, da bo:

1. delež odraslih z najmanj srednješolsko izobrazbo v starosti od 25 do 64 let dosegel najmanj 85 odstotkov;
2. stopnja udeležbe delovno aktivnega prebivalstva v starosti od 25 do 64 let v vseživljenjskem učenju najmanj 15 odstotkov.

Prvi kazalec

Ta kazalec lahko ocenimo kot težje uresničljiv (sedaj je ta vrednost 81,9% (tabela 3), vendar bomo uresničitev lahko popolnoma verodostojno preverili šele ob naslednjem popisu prebivalstva), čeprav bi bila lahko ta napoved bolj optimistična, če bi upoštevali podatke, objavljene na straneh EUROSTAT-a in v že navedenih preglednicah, kjer so navedeni podatki zadnjega popisa iz leta 2002 in zadnji dosegljivi podatki, objavljeni v Statističnem letopisu za leto 2008 (*preglednica 3*). Še vedno pa ostajajo metodološke razlike med posameznimi bazami podatkov, saj gre pri cilju, ki smo ga postavili v ReNPIO izrecno za 4-letno srednjo šolo, medtem ko so v EUROSTAT-ovih bazah med srednješolsko izobrazbo («upper-secondary») vključeni tudi 2 in 3-letni programi (glej komentar).

Komentar:

- a) podatki za leto 2005 in 2007 temeljijo na Anketi o delovni sili, katere velikost vzorca ne omogoča tako podrobnega členjenja, brez tveganja za verodostojnost podatkov.
- b) v vseh citiranih podatkih sta v to rubriko vključeni tudi 2- in 3-letna poklicna izobrazba. V primeru, da bi v ciljno skupino vključili samo prebivalce z dokončano štiriletno srednjo šolo, potem je malo verjetno, da bi zastavljeni cilj dosegli.
- c) ciljna vrednost, ki jo na področju izobrazbene sestave določa Lizbonska strategija, je 85% prebivalcev, starih 20-24 let, z dokončano srednjo šolo (upper-secondary) do leta 2010, in se razlikuje od cilja, ki ga opredeljuje ReNPIO. Za Slovenijo je bila za leto 2007 vrednost po Lizbonski strategiji 91,5%, kar pomeni, da smo to ciljno vrednost že presegli.

Preglednica 4:

PREBIVALSTVO 25-64 Z DOKONČANO NAJMANJ SREDNJO ŠOLO (UPPER- SECONDARY)

leto	2004	2005	2006	2008
Slovenija	79,7	80,3	81,6	82,0
EU – 27	68.1	69.1	69.7	71,5

Vir: EUROSTAT

Drugi kazalec

Ta kazalec se nanaša na udeležbo odraslih v vseživljenjskem učenju. Tudi tukaj se lahko zanesemo na podatke EUROSTAT:

Preglednica 5:

VKLJUČENOST ODRASLIH 25-64 V IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE							
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Slovenija	8,4	13,3	16,2	15,3	15,0	14,8	13,9
EU – 27	7,6	9,0	9,9	10,2	9,6	9,7	9,5

Vir: EUROSTAT

Podatki o udeležbi odraslih v vseživljenjskem učenju so bili pred letom 2005 še bistveno bolj ugodni, saj so temeljili zgolj na pomladanskem snemanju Ankete o delovni sili. V letu 2005 so metodologijo spremenili in zdaj upoštevajo povprečje vseh štirih medletnih merjenj Ankete. Zaradi znatnega zmanjšanja vrednosti (po prejšnjem merjenju je bil podatek za Slovenijo že 17,9%), smo v letu 2004 že presegali ciljno vrednost za leto 2010, v letu 2007 pa je ta vrednost že zdrsnila pod ciljno vrednost 15%. Trend zniževanja se je v letu 2008 še nadaljeval in se približuje vrednosti iz leta 2003, ko Slovenija še ni koristila evropskih sredstev. To vsekakor ni razveseljujoč podatek.

Komentar: Po vključenosti v vseživljenjsko učenje nas v Evropi prekašajo samo nekatere države, ki so na področju izobraževanja najbolj razvite, kot so Danska, Finska, Islandija, Švedska, Norveška, Nizozemska in Velika Britanija. Vse ostale države zaostajajo. Kljub zadovoljstvu, ki nam ga tak podatek vzbudi, moramo omeniti, da gre daleč največji delež vsega vključevanja v vseživljenjsko učenje, ko govorimo o ne-javno veljavnih programih, na račun usposabljanja za potrebe dela, ko govorimo o javno veljavnih programih izobraževanja in usposabljanja pa na račun učenja vožnje, ki v nekaterih državah sploh ni uvrščena med izobraževalne programe (npr. Velika Britanija).

Preglednica 6:

Ne-javno veljavni programi izobraževanja in usposabljanja v letih 2004 - 2008									
Udeleženci skupaj		Strokovne potrebe dela		Delež		Prosti čas		Delež	
2004/05	2005/06	2004/05	2005/06	04/05	05/06	04/05	05/06	04/05	05/06
237.131	235.608	198.949	191.163	83,9	81,1	27.136	38.109	11,4	16,1
2006/07	2007/08	2006/07	2007/08	06/07	07/08	06/07	07/08	06/07	07/08
205.101	233.051	164.077	193.778	80,0	83,1	35.110	33.259	17,1	14,3

Vir: SURS

V letu 2007/2008 se je delež udeležencev, vključenih v programe za potrebe poklicnega dela, zopet približal najvišji vrednosti iz leta 2004/2005, in je dosegel vrednost 83,1%. Število udeležencev, vključenih v programe za splošne potrebe in prosti čas je, po dveh letih rasti, zopet nekoliko padlo, na 14,3%.

Preglednica 7:

Javno veljavni programi izobraževanja in usposabljanja v letu 2004 - 2008					
Udeleženci skupaj		Šola vožnje		Delež	
2004/05	2005/06	2004/05	2005/06	2004/05	2005/06
40.973	38.744	24.537	20.216	59,9	52,2
2006/07	2007/08	2006/07	2007/08	06/07	07/08
37.839	33.501	21.875	23.625	57,8	70,5

Vir: SURS

Delež udeležencev v šoli vožnje med vsemi, ki so se udeležili izobraževanja ali usposabljanja v javno veljavnih programih, se je med šolskima letoma 2004/05 in 2005/06, zmanjšal iz skoraj 60% na 52,2%, v letu 2006/07 narasel na 57,8%, za naslednje leto pa celo na 70,5%.

Poleg dveh opisanih ključnih ciljev, opredeljuje ReNPIO še operativne cilje za vsako od treh prednostnih področij.

A.1.3. Globalni obseg sredstev

A.1.3.1. Obseg in viri javnih sredstev

Globalni obseg sredstev določa ReNPIO, v letnih programih izobraževanja odraslih pa so sredstva operacionalizirana po programih in dejavnostih v takšnem obsegu, ki naj bi zagotavljal stabilno financiranje dejavnosti, od katerih je odvisno uresničevanje operativnih ciljev. LPIO, ki je instrument za uresničevanje ReNPIO, zato določa obseg sredstev, ki je dejansko podlaga za presojo o zagotavljanju obsega in virov javnih sredstev.

V tem gradivu so prikazana sredstva, določena z ReNPIO, sredstva, opredeljena v sprejetih LPIO in realizacija sredstev, določenih v LPIO po ministrstvih in virih (lastna, EU). Indeksi realizacije so izračunani tako glede na ReNPIO⁵, kot na načrtovane letne programe. Za primerjavo dodajamo še tabelo za leti 2005 in 2006.

Preglednica 8: PLANIRANA IN REALIZIRANA SREDSTVA V LETIH 2005 IN 2006 v eur

VIR	LETO	PLAN ReNPIO 2005	LPIO 2005	REALIZACIJA	INDEX na ReNPIO	INDEX na LPIO	PLAN ReNPIO 2006	LPIO 2006	REALIZACIJA	INDEX na ReNPIO	INDEX na LPIO
MŠZŠ - lastna sredstva		7.087.715	7.755.316	4.824.320	68,1	62,2	7.536.305	7.341.416	4.667.001	61,9	63,6
MŠZŠ - lastna udeležba skupaj		1.223.085	1.222.917	298.364	24,4	24,4	1.100.401	1.706.038	1.193.040	108,4	69,9
MŠZŠ - skupaj		8.310.800	8.978.233	5.122.684	61,6	57,1	8.636.705	9.047.454	5.860.040	67,9	64,8
MDDSZ - lastna sredstva		10.452.763	12.153.476	8.083.792	77,3	66,5	11.498.081	12.934.337	9.878.568	85,9	76,4
MDDSZ - lastna udeležba skupaj:		2.873.060	3.686.353	3.650.476	127,1	99,0	3.015.774	5.280.645	5.575.864	184,9	105,6

⁵ Ta primerjava ni popolnoma verodostojna, saj so bile vrednosti v ReNPIO postavljene leta 2003, v takratnih cenah, v tolarjih in bi jih bilo potrebno za natančnejše primerjanje prilagoditi cenam za vsako posamezno leto primerjave posebej.

MDDSZ - skupaj	13.325.822	15.839.829	11.734.268	88,1	74,1	14.513.854	18.214.982	15.454.432	106,5	84,8
MŠŽŠ - sredstva EU	3.365.048	3.363.922	896.345	26,6	26,6	3.300.785	5.132.891	3.579.119	108,4	69,7
MDDSZ - sredstva EU	9.503.005	11.931.828	10.877.149	114,5	91,2	9.047.321	16.042.239	16.262.727	179,8	101,4
Sredstva EU - skupaj	12.868.052	15.295.750	11.773.494	91,5	77,0	12.348.106	21.175.130	19.841.846	160,7	93,7
Drugi programi EU	1.366.633					1.366.633				
DRUGA MINISTRSTVA	861.292					973.126				
OBČINE	1.345.769					1.520.614				
SKUPAJ:	38.077.950	40.113.812	28.630.028	75,2	71,4	39.358.621	50.273.660	41.156.318	104,6	81,9

Preglednica 9: PLANIRANA IN REALIZIRANA SREDSTVA V LETIH 2007 IN 2008 *v eur*

VIR	LETO	PLAN ReNPIO 2007	LPIO 2007	REALI- ZACIJA	INDEX na ReNPIO	INDEX na LPIO	PLAN ReNPIO 2008	LPIO 2008	REALI- ZACIJA	INDEX na ReNPIO	INDEX na LPIO
MŠŠ - lastna sredstva		8.289.934	7.038.941	6.082.390	73,4	86,4	9.119.095	6.655.422	5.529.477	60,6	83,1
MŠŠ - lastna udeležba skupaj		1.210.149	1.674.700	1.132.927	93,6	67,6	1.331.163	1.495.057	870.627	65,7	58,5
MŠŠ - skupaj		9.500.084	9.825.029	7.215.317	76,0	73,4	10.450.259	8.150.479	6.400.104	61,3	78,6
MDDSZ - lastna sredstva		12.647.722	11.572.991	9.191.891	72,7	79,4	13.912.536	15.661.478	12.443.002	89,4	79,4
MDDSZ - lastna udeležba skupaj:		2.213.737	6.662.923	2.659.522	120,1	39,9	3.098.398	1.289.862	877.099	28,3	68,0
MDDSZ - skupaj		14.861.459	18.235.914	11.851.413	79,7	64,9	17.010.933	16.951.340	13.320.101	78,3	78,6
MŠŠ - sredstva EU		3.630.863	5.040.679	1.792.384	49,4	35,6	3.993.908	5.781.110	2.685.051	67,2	46,4
MDDSZ - sredstva EU		6.641.629	20.655.985	7.737.264	116,5	37,5	9.389.084	5.109.585	2.631.297	28	51,5
Sredstva EU - skupaj		10.272.492	25.696.664	9.529.648	92,8	37,1	13.382.991	10.890.695	5.316.348	39,7	48,8
Drugi programi EU		1.366.633					1.366.633				
DRUGA MINISTRSTVA		1.069.104					1.170.506				
OBČINE		1.670.005					1.828.576				
SKUPAJ:		38.739.777	53.757.607	28.596.378	73,8	53,2	45.209.898	35.992.514	25.039.761	55,4	69,6

Realizacija sredstev, ki sta ju obe ministrstvi namenjali izobraževanju odraslih v LPIO v letih 2007 in 2008, je bila v letu 2007 izjemno nizka, le 53%. Večina izpada porabe v tem letu gre na račun neizkoriščenih sredstev ESS, katerih evropski del se lahko prenese v naslednja leta, vendar pa so sredstva, ki so bila namenjena lastni udeležbi v proračunu, za to dejavnost, skoraj gotovo izgubljena. V letu 2007 je bila tako realizacija sredstev ESS le 37,1%, v letu 2008 pa okrog polovična. Opozoriti pa je treba, da je bila razmeroma nizka tudi realizacija lastnih sredstev, saj je bila ta v obeh letih pod 80%. V LPIO za 2008 je bilo iz obeh resornih ministrstev za IO odraslih namenjenih najmanj denarja od sprejetja resolucije naprej. V primerjavi z letom 2007 je bilo v LPIO 2008 predvidenih skoraj 18 mio eur manj denarja (očitno je šlo za razkorak med načrtovanjem in črpanjem sredstev EU na strani MDDSZ v letu 2007), realizirana pa ga je bilo 3,5 mio eur manj.

Obseg nerealiziranih sredstev, tako iz integralnega proračuna, kot iz predvidenih sredstev ESS, se pokaže še bolj v neugodni luči, če pogledamo vsa štiri leta uresničevanja nacionalnega programa skupaj.

Preglednica 10: **REALIZACIJA SREDSTEV LPIO V LETIH 2005-2008** v eur

VIR	2005	REALI ZACIJA	INDEX	2006	REALI ZACIJA	INDEX	2007	REALI ZACIJA	INDEX	2008	REALI ZACIJA	INDEX
MŠZŠ - lastna sredstva	7.755.316	4.824.320	62,2	7.341.416	4.667.001	63,6	7.038.941	4.377.983	62,2	8.150.329	5.529.477	67,8
MŠZŠ - lastna udeležba skupaj	1.222.917	298.364	24,4	1.706.038	1.193.040	69,9	1.674.700	1.132.927	67,6	1.495.057	874.042	58,5
MŠZŠ - skupaj	8.978.233	5.122.684	57,1	9.047.454	5.860.040	64,8	9.825.029	5.510.910	56,1	9.645.386	6.403.519	66,4
MDDSZ - lastna sredstva	12.153.476	8.083.792	66,5	12.934.337	9.878.568	76,4	11.581.951	9.868.384	85,2	15.386.482	9.428.182	61,3
MDDSZ - lastna udeležba skupaj:	3.686.353	3.650.476	99	5.280.645	5.575.864	105,6	6.662.923	3.400.307	51	1.289.862	2.577.503	199,8
MDDSZ - skupaj	15.839.829	11.734.268	74,1	18.214.982	15.454.432	84,8	18.244.874	13.268.691	72,7	16.676.344	12.005.685	72
MŠZŠ - sredstva EU	3.363.922	896.345	26,6	5.132.891	3.579.119	69,7	5.040.679	1.792.384	35,6	5.603.277	2.685.051	47,9
MDDSZ - sredstva EU	11.931.828	10.877.149	91,2	16.042.239	16.262.727	101,4	20.655.985	9.959.614	48,2	5.109.585	7.955.786	155,7
Sredstva EU - skupaj	15.295.750	11.773.494	77	21.175.130	19.841.846	93,7	25.696.664	11.751.998	45,7	10.712.862	10.640.837	99,3
SKUPAJ:	40.113.812	28.630.028	71,4	50.273.660	41.156.318	81,9	53.226.900	30.531.599	57,4	35.992.514	29.049.835	80,7

V Preglednici 10 so prikazani podatki o finančni realizaciji sprejetih letnih programov izobraževanja odraslih za leta 2005-2008. Indeksi kažejo, da ni šlo samo za slabo izkoriščanje sredstev ESS, ampak tudi za zelo veliko vrzel tudi pri t.i. nacionalnih sredstvih. Zelo nazorno se ta vrzel pokaže na spodnji tabeli:

Preglednica 11: **NEREALIZIRANA SREDSTVA IN NIIHOV DELEŽ** v eur

VIR	2005	2006	2007	2008	SKUPAJ 2005-2008	NE REALI ZIRANO (delež)	REALIZIRANO (delež)
MŠZŠ - lastna sredstva	2.930.996	2.674.415	2.660.958	2.620.852	10.887.221	35,9	64,1
MŠZŠ - lastna udeležba skupaj	924.553	512.998	541.773	621.015	2.600.339	42,6	57,4
MŠZŠ - skupaj	3.855.549	3.187.414	4.314.119	3.241.867	14.598.949	38,9	61,1
MDDSZ - lastna sredstva	4.069.684	3.055.769	1.713.567	5.958.300	14.797.320	28,4	71,6
MDDSZ - lastna udeležba skupaj:	35.877	-295.219	3.262.616	-1.287.641	1.715.633	10,1	89,9
MDDSZ - skupaj	4.105.561	2.760.550	4.976.183	4.670.659	16.512.953	23,9	76,1
MŠZŠ - sredstva EU	2.467.577	1.553.772	3.248.295	2.918.226	10.187.870	53,2	46,8
MDDSZ - sredstva EU	1.054.679	-220.488	10.696.371	-2.846.201	8.684.361	16,2	83,8
Sredstva EU - skupaj	3.522.256	1.333.284	13.944.666	72.025	18.872.231	25,9	74,1
SKUPAJ:	11.483.784	9.117.342	22.695.301	6.942.679	50.239.106	28,0	72,0

Vidimo, da je najslabša realizacija predvidenih sredstev pri sredstvih ESS, ki jih je načrtovalo Ministrstvo za šolstvo in šport. Vendar se iz obeh tabel vidi, da poraba ni bila bistveno boljša niti pri porabi predvidenih nacionalnih sredstev in to pri obeh sodelujočih ministrstvih: v štirih letih je bilo tako za izobraževanje odraslih porabljenih 35,9% manj načrtovanih nacionalnih sredstev MŠŠ in 28,4% manj sredstev MDDSZ, kar v denarju pomeni skupaj čez 25 mio evrov ! Skupaj s sredstvi ESS in njim zavezane lastne udeležbe, pa je bilo v štirih letih realizirano dobrih 50 mio evrov manj sredstev (v tekočih cenah), kot jih je bilo načrtovanih.

V ReNPIO so opredeljeni deleži sredstev, namenjeni posameznim prednostnim področjem, ki se sicer med posameznimi leti nekoliko spreminjajo, vendar ostajajo v grobem v podobnih okvirih. V spodnjo tabelo iz ReNPIO smo dodali stolpca z deleži, ki sta jih načrtovala letna programa za ti dve leti.

Preglednica 12: **Struktura financiranja po področjih** v eur

Prednostno področje Leto	ReNPIO 2007	ReNPIO delež	LPIO 2007	LPIO delež	ReNPIO 2008	ReNPIO Delež	LPIO 2008	LPIO delež
I.	10.462.360	27,0	9.602.713	18,0	11.617.426	25,7	5.881.301	16,3
II.	15.063.846	38,9	21.009.680	39,5	17.280.921	38,2	10.308.411	28,6
III.	6.985.478	18,0	17.502.207	32,9	9.004.340	19,9	13.540.351	37,6
Infrastruktura	6.228.927	16,1	5.112.301	9,6	7.307.211	16,2	6.262.451	17,4
SKUPAJ	38.740.611	100,0	53.226.701	100,0	45.209.898	100,0	35.992.514	100,0

Vir: ReNPIO, Analiza uresničevanja ReNPIO, delovno gradivo MŠŠ

Kljub temu, da je bila dejanska realizacija LPIO razmeroma nizka, je vseeno pomembno pokazati na izrazito odstopanje med deležema, namenjenima splošnemu izobraževanju in infrastrukturi na eni strani, ter deležu namenjenemu usposabljanju za potrebe dela, na drugi. Lahko rečemo, da se I. prednostnemu področju, glede namenjenih sredstev, ne priznava prva prioriteta.⁶ Infrastrukturalne dejavnosti so se v letu 2008, po teh podatkih, nekoliko finančno opomogle, vendar primanjkljaji iz preteklih let niso zmanjšani.

Preglednici s prikazanimi načrtovanimi in realiziranimi sredstvi programov po posameznih proračunskih postavkah sta v prilogi.

V skladu z dikcijo ReNPIO, so v gradivu navedena samo javna sredstva, namenjena izobraževanju odraslih. Temu področju namenjajo veliko sredstev tudi podjetja ter podjetniške in obrtne zbornice, predvsem za izobraževanje in usposabljanje za potrebe dela, kar bi bilo vredno analizirati posebej.

A.I.3.2. Globalni obseg sredstev – javna sredstva za IO v ReNPIO podrobnejša analiza:

Na odločitev o umestitvi ReNPIO v Belo knjigo o vzgoji in izobraževanju in v Zakon o izobraževanju odraslih je vplivalo spoznanje, da je za razvoj izobraževanja odraslih in

⁶ To nesorazmerje je bilo ugotovljeno tudi v analizi za leti 2005 in 2006.

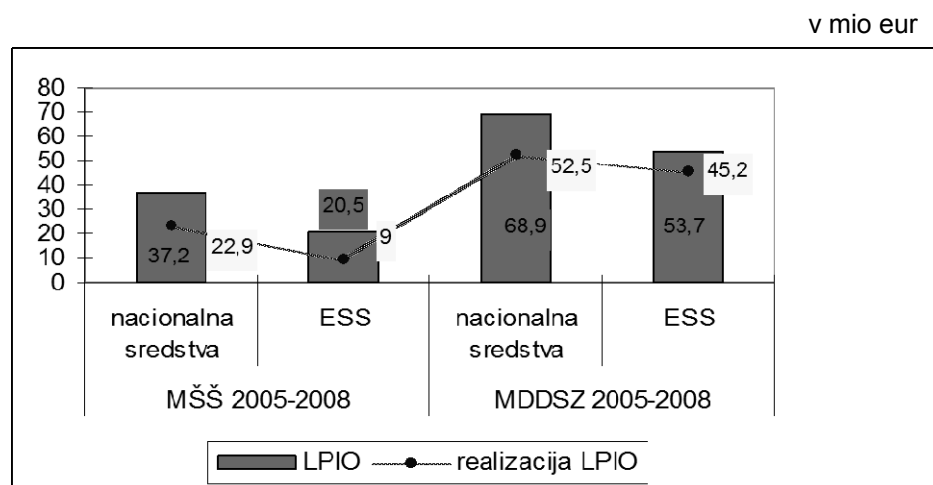
Uveljavljanje načela vseživljenjskosti učenja nujno zagotoviti tudi tisto izobraževanje odraslih, ki ga bo ReNPIO opredelila kot javni interes. Zato je Zakon kot obvezno sestavino ReNPIO določil dvoje: obseg javnih sredstev za njeno uresničevanje in LPIO, kot instrument Vlade, s katerim zagotavlja uresničevanje ReNPIO. Poudariti velja, da je LPIO sodobno naravnan instrument, ki ga Evropski parlament in Evropska komisija priporočata kot instrument, s katerim naj članice spremljajo uresničevanje svojih nacionalnih izobraževalnih ciljev.

Osnovno izhodišče pri določanju globalnega obsega sredstev je bilo zagotavljanje zadostnih sredstev, učinkovitost in pravičnost financiranja tako, da bo enakovredno obravnavano izobraževanje na vseh treh prednostnih področjih (splošno neformalno izobraževanje, izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni in izobraževanje za potrebe dela) in da bo urejeno tudi financiranje podpornih dejavnosti za razvoj izobraževanja na vseh treh področjih.

A.I.3.2.1. Vloga LPIO kot instrumenta za zagotavljanje izvajanja ReNPIO

Analiza uresničevanja ReNPIO je pokazala na največje slabosti prav v segmentu financiranja, saj je LPIO le deloma opravil svojo vlogo. Vzrok zato so neučinkoviti procesi prenosa sredstev izvajalcem dejavnosti (slika 1) in neustreznost pri uporabljenih instrumentih (slika 2).

Slika 1: Višina sredstev v sprejetih LPIO in njihova realizacija v obdobju 2005 – 2008

Vir: Analiza uresničevanja ReNPIO, delovno gradivo MŠŠ

Slika pokaže, da je bilo v 4 letnem obdobju porabljenih 14,3 mio eur manj nacionalnih sredstev (lastnih in lastna udeležba za ESS), kot jih je Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) namenilo izobraževanju odraslih v sprejetih letnih programih, v Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) pa je bilo porabljenih 16,4 mio eur manj sredstev. Povprečni letni znesek sprejetih nacionalnih sredstev je znašal 9,3 mio eur v MŠŠ in 17,2 mio eur v MDDSZ, povprečni znesek realiziranih sredstev pa 5,7 mio eur v MŠŠ in 13,1 mio eur v MDDSZ. Še slabša je slika pri izrabi sredstev ESS: MŠŠ je izkoristilo komaj 46,8% načrtovanega denarja ESS, bistveno uspešnejše pa je bilo MDDSZ s skoraj 85% realizacijo.

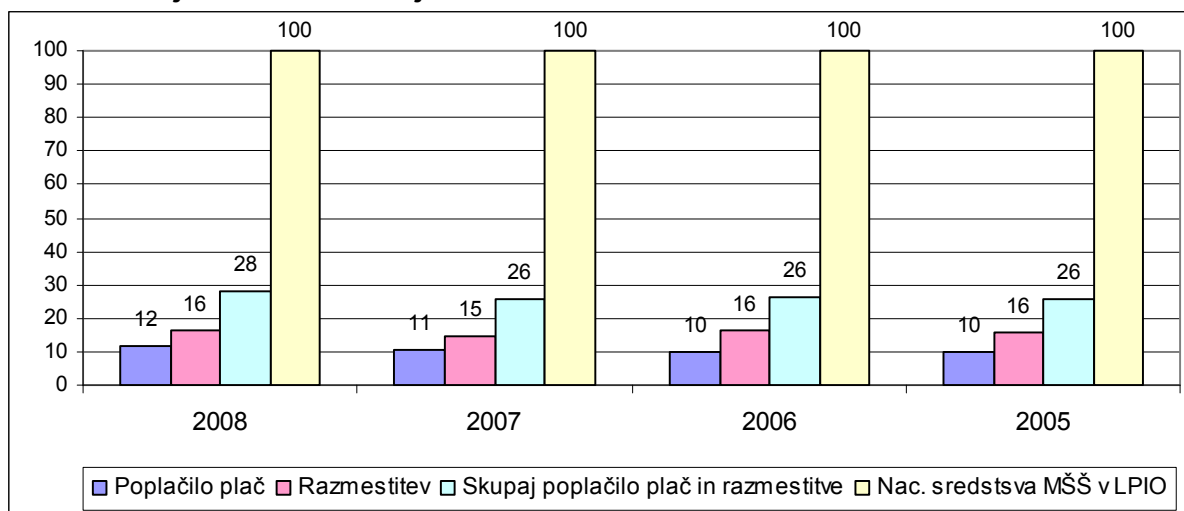
A.1.3.2.2. Instrumenti za razdelitev sredstev

Razdelitev sredstev LPIO poteka v obeh ministrstvih preko naslednjih instrumentov: javni razpisi, poplačilo plač, razmestitve in letni delovni načrti javnih zavodov.

Analiza ReNPIO je pokazala na slabosti vseh instrumentov, ki negativno vplivajo na poslovanje, strokovno delo in uresničevanje določil ReNPIO, še zlasti to velja za javne razpise in njihov vpliv na razvoj in izvajanje nacionalno pomembnih izobraževalnih programov⁷. Za uresničevanje ReNPIO (omrežje programov, organizacij, zviševanje ravni pismenosti in izobraženosti) sta bila v tem obdobju, kljub pomanjkljivostim⁸, zato bolj primerna instrumenta razmestitev in poplačilo plač. v primerjavi s sredstvi, ki se delijo na podlagi javnih razpisov. V prehodnem obdobju bi bilo potrebno ta dva instrumenta izboljšati in nujno spremeniti dvoje: »koncept« plačila stroškov po opravljenem delu, v tekoče plačevanje za opravljeno delo in pravočasno odločanje o obsegu sredstev tako, da bodo lahko izvajalci nemoteno in pravočasno načrtovali obseg dejavnosti, ki so v javnem interesu in so v skladu z lokalnimi izobraževalnimi in razvojnimi potrebami.

Na spodnji sliki vidimo, kolikšen delež nacionalnih sredstev Ministrstva za šolstvo in šport je bil v preteklih štirih letih razdeljen na podlagi sklepov o razmestitvah in kot poplačilo plač, v primerjavi s celotnim obsegom sredstev. Vidimo, da se ta dva instrumenta uporabljata pri razdelitvi zgolj dobre četrtine sredstev.

Slika 2: Obseg sredstev za razmestitve programov in dejavnosti ter poplačilo plač v obdobju 2005–2008 in njun delež v vseh nacionalnih sredstvih MŠŠ v LPIO

Viri: Sklepi o razmestitvi izvajanja izobraževalnih programov in dejavnosti za posamezna leta, MŠŠ
Zbirne tabele MŠŠ – Seznami javnih organizacij za IO za poplačilo plač organizatorjem izobraževanja odraslih za posamezna leta.

⁷ Javni razpisi so objavljeni tako pozno, da izvajalci fizično ne morejo izpeljati izobraževalnih programov, zato morajo z izvajanjem programa začeti že pred objavo razpisa, ali pa začasno prekinijo z izvajanjem dejavnosti in odpustijo zaposlene strokovne delavce. Po objavi razpisa pa morajo pridobiti in usposobiti nove strokovne delavce, kar je s poslovnega pa tudi strokovnega vidika povsem nesprejemljivo. Javni razpisi prav tako ne upoštevajo lokalnih potreb po izobraževanju, izvedbe se koncentrirajo na območjih z večjim številom ponudnikov izobraževanja s konkurenčnimi cenami izvedbe.

⁸ Poplačilo plač – izvajalci dobijo sredstva na podlagi opravljenih ur, vrednost ure pa je odvisna od razpoložljivosti sredstev na proračunski postavki, kar pomeni, da izvajalci niti pri sprejemanju svojih letnih načrtov niti potem, ko že izpeljejo programe ne vedo, koliko denarja bodo dobili za opravljeno delo. Razen tega odobrena sredstva za delovno mesto ne pokrijejo stroška za plačo.

Praktičen primer neustreznosti in neučinkovitosti financiranja se je pokazal pri načrtovanju izvedb programov PUM (4 začasno ukinjeni, ker ni bilo zagotovljenih finančnih sredstev) in programu UŽU MDM (Ministrstvo za šolstvo ne priznava stroška za dogovore in oblikovanje skupin v podjetjih in za pripravo izvedbenega kurikula).

A.I.3.3. Struktura financiranja prednostnih področij

Analiza ReNPIO je tudi pokazala (glej preglednico 12), da se v štiriletnem obdobju ni uresničevalo temeljno izhodišče financiranja, določeno s strukturo vlaganja sredstev po prednostnih področjih in v infrastrukturne dejavnosti.

Za preglednejšo sliko lahko te podatke pogledamo še za štiriletno obdobje v celoti:

Preglednica 13: Struktura financiranja po področjih skupaj 2005 - 2008

	ReNPIO		sprejeti LPIO 2005-2008*	
I.	45.066.349	27,9	36.025.326	20,1
II.	63.811.968	39,5	69.133.865	38,5
III.	26.521.449	16,4	51.562.764	28,7
Infrastruktura	25.986.897	16,1	22.916.154	12,8
SKUPAJ	161.386.663	100,0	179.638.109	100,0

Vir: ReNPIO, LPIO 2005, 2006, 2007, 2008

* Ker v obdobju 2005-2007 niso bila sprejeta poročila o uresničevanju LPIO, poročilo za leto 2008 pa ni bilo pripravljeno na podlagi sprejetega LPIO, smo podatke o realizaciji LPIO po prednostnih področjih pridobili neposredno iz posamičnih poročil izvajalcev.

Predvideni delež se je ohranil samo pri izobraževanju za dvig izobrazbene ravni, medtem ko je največje nesorazmerje nastalo med deležema, namenjenima prvemu in tretjemu prednostnemu področju. Tudi delež ki ga je ReNPIO namenila podpornim dejavnostim je bil v vseh štirih letih nižji.

A.I.3.4. Merila sofinanciranja

Merila⁹ so načelno ustrezna, saj omogočajo tudi 100% financiranje iz javnih virov. Analiza pa je pokazala, da so potrebne pri njihovi implementaciji spremembe, zlasti ko gre za javno veljavne programe, sprejete za izobraževanje odraslih iz prednostnih ciljnih skupin.

A.I.3.5. Vloga ministrstev, ki bi morala sodelovati pri izvajanju ReNPIO

Doslej sta sodelovali le dve ministrstvi, ključno pa je sodelovanje vseh, ki imajo v svojem delokrogu tudi prosvetljevanje odraslih o temeljnih razvojnih vprašanjih, nacionalni kulturi in identiteti.

⁹ Sredstva za prvo prednostno področje se praviloma določajo po načelu tretjinskega financiranja (posameznik, država, lokalna skupnost; v LPIO se za posamezne programe lahko določi tudi 100% financiranje iz javnih sredstev); sredstva za drugo prednostno področje: razdelitev med financerji je odvisna od ravni izobraževanja in ciljne skupine; pri tretjem prednostnem področju pa so razmerja podobna tistim, ki veljajo za prvo prednostno področje.

A.II. ANALIZA ReNPIO PO PREDNOSTNIH PODROČJIH

A.II.1 Prvo prednostno področje: SPLOŠNO NEFORMALNO UČENJE

V poskusno različico aplikacije za spremljanje uresničevanja ReNPIO, smo vnesli podatke iz poročil izvajalcev o izvedbah programov, izbranih na podlagi razpisov, ki ju je za leti 2007 in 2008 objavilo Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ). Pri pričujoči analizi podatkov smo se omejili na programe iz Prvega prednostnega področja.

Za obe opazovani leti smo vnesli vsa prispela poročila: za leto 2007 jih je bilo 392, z 7.207 udeleženci, za leto 2008 pa 470, z 8.521 udeleženci.

V razpisnih pogojih MŠŠ, so programi razdeljeni v tri vsebinske sklope:

1. Aktivno državljanstvo
2. Izobraževanje starejših odraslih
3. Izobraževanje odraslih s posebnimi potrebami
4. Izobraževanje pripadnikov manjšin in Romov

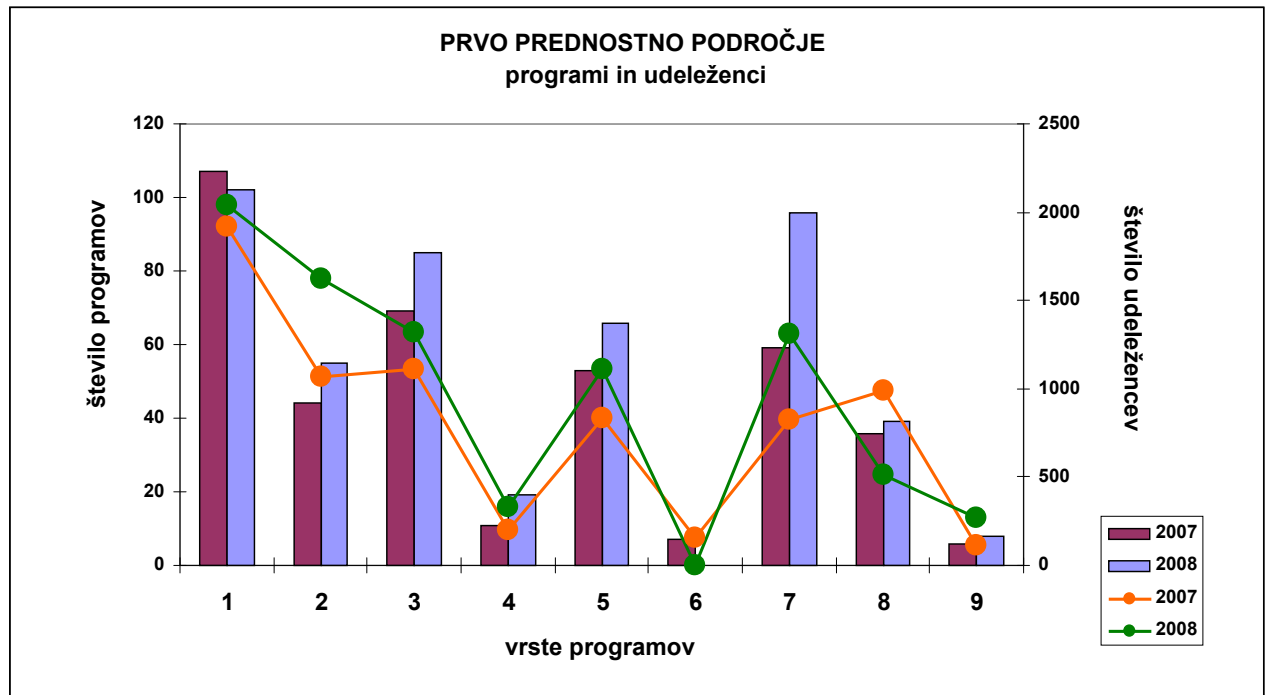
Pri naši analizi pa smo programe razvrstili podrobneje, v devet skupin, v skladu z razdelitvijo, ki jo določa ReNPIO:

- 1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebnostni razvoj in socialna vključenost
- 2 Aktivno državljanstvo
- 3 Zdravo življenje
- 4 Varovanje okolja
- 5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete
- 6 Razvijanje pisnih spretnosti
- 7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti
- 8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti
- 9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja

Preglednica 14:

PRVO PREDNOSTNO PODROČJE – PROGRAMI IN UDELEŽENCI				
	programi		udeleženci	
	2007	2008	2007	2008
1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebnostni razvoj in socialna vključenost	107	102	1916	2038
2 Aktivno državljanstvo	44	55	1068	1622
3 Zdravo življenje	69	85	1112	1323
4 Varovanje okolja	11	19	199	334
5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete	53	66	834	1108
6 Razvijanje pisnih spretnosti	7	0	152	0
7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti	59	96	821	1315
8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti	36	39	991	510
9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja	6	8	114	271

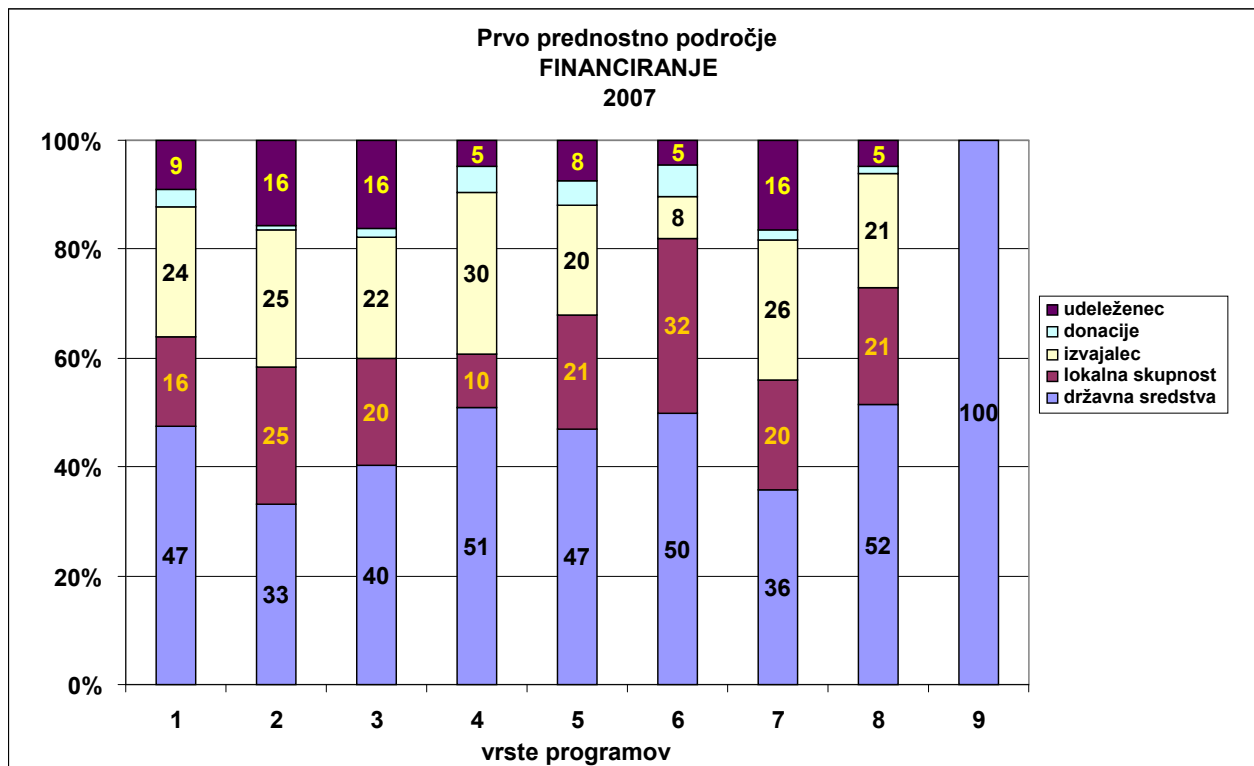
Slika 3::

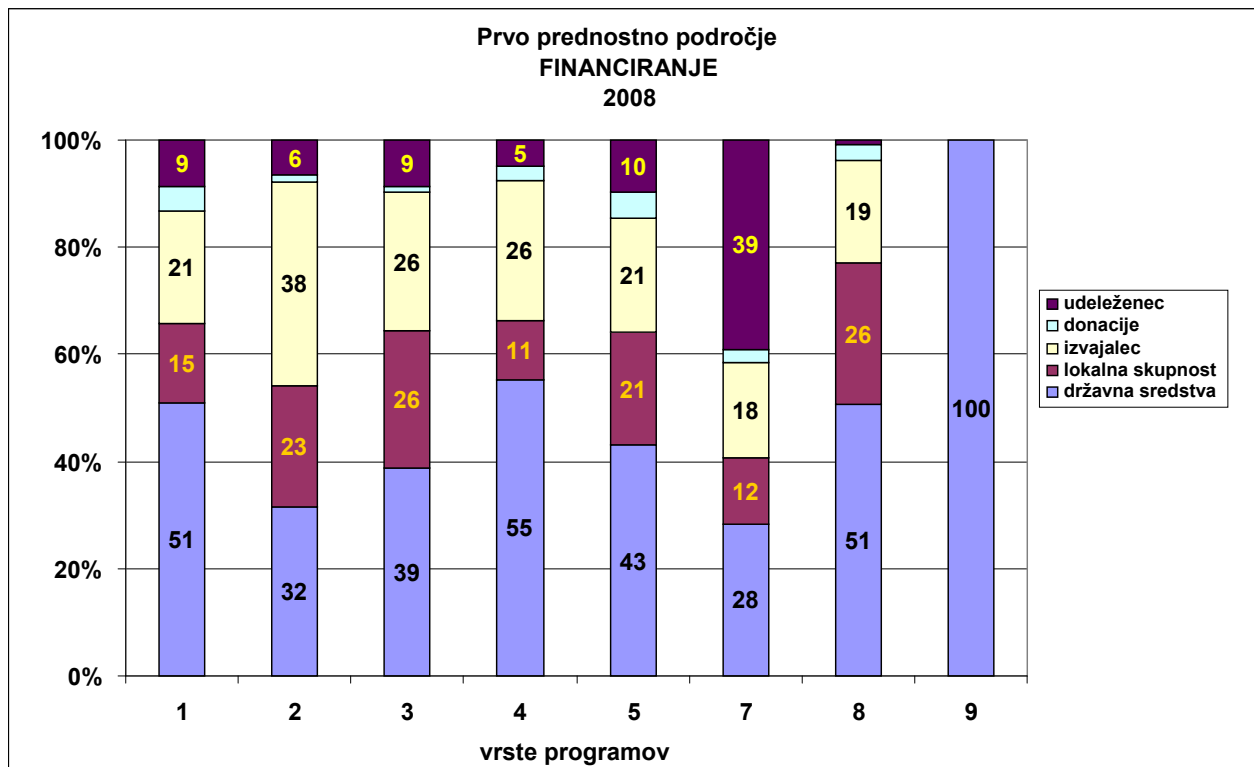
Na Sliki 3 in njej pripadajoči Preglednici 14, vidimo podatke o celotnem obsegu učenja, ki ga uvrščamo v prvo prednostno področje. Lahko opazimo znatne razlike med obema letoma: v letu 2008 ni bilo izvedenih programov iz sklopa razvijanje temeljnih spretnosti (izpadli so programi UŽU), porast pa je največji pri programih za aktivno državljanstvo, zdravo življenje, ohranjanje kulturne tradicije in pridobivanje novih temeljnih spretnosti. Gre za izobraževalne programe, ki se sofinancirajo iz Letnega razpisa za izobraževanje odraslih, iz nacionalnih sredstev.

Na spodnjih dveh slikah so predstavljeni podatki o financiranju posameznih sklopov programov, posebej za vsako od obeh opazovanih let.

Slika 4 A:

Slika 4 B:

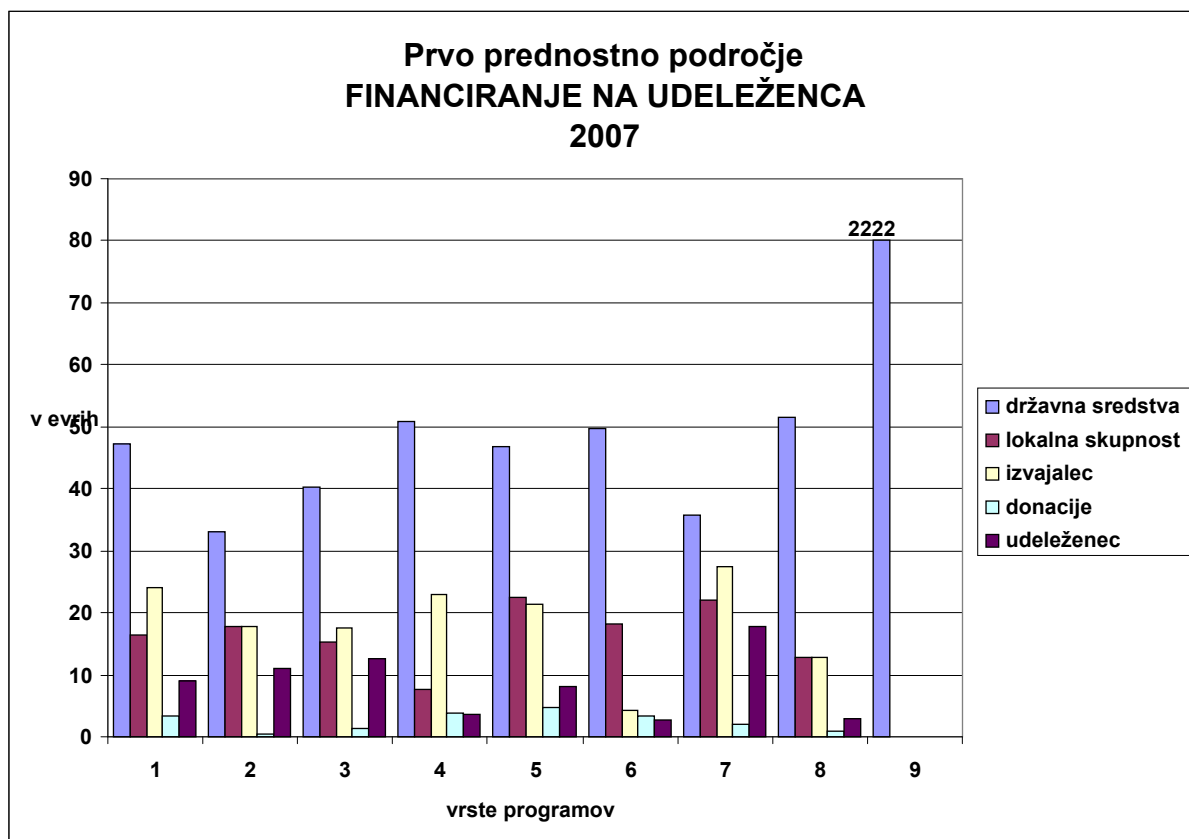

Iz slik lahko razberemo nekaj značilnosti. Najprej lahko ugotovimo, da je delež sredstev, ki jih izvajalcem odobri MŠŠ, nekoliko nižji pri programih, ki smo jih omenili zgoraj, torej programih zanimivejših za sorazmerno bolj izobražene. Pri tem se zdi upravičen tudi povečan delež sofinanciranja s strani udeležencev pri programih Pridobivanje novih temeljnih spretnosti, saj gre v največji meri za programe računalništva in tujih jezikov.

Druga značilnost je razmeroma visok, čeprav ne uravnotežen, delež sofinanciranja s strani lokalnih skupnosti. Tretja značilnost pa je postavka »izvajalec«, ki je po vsej verjetnosti v največji meri neoprijemljiva v realnem denarju in je bolj posledica zahteve po formalni zagotovitvi tretjinske udeležbe države v celotni vrednosti programa. Pri tem lahko opozorimo, da je ta pogoj v ReNPIO napisan zgolj kot možnost in ne kot izrecna zahteva. Na ta način se nekoliko zamegli realna slika razmerja med deležem javnih in zasebnih sredstev.

Naslednji dve sliki, s pripadajočima preglednicama, prikazujeta razmerje med deleži posameznih sofinancerjev, če jih preračunamo na posameznega udeleženca:

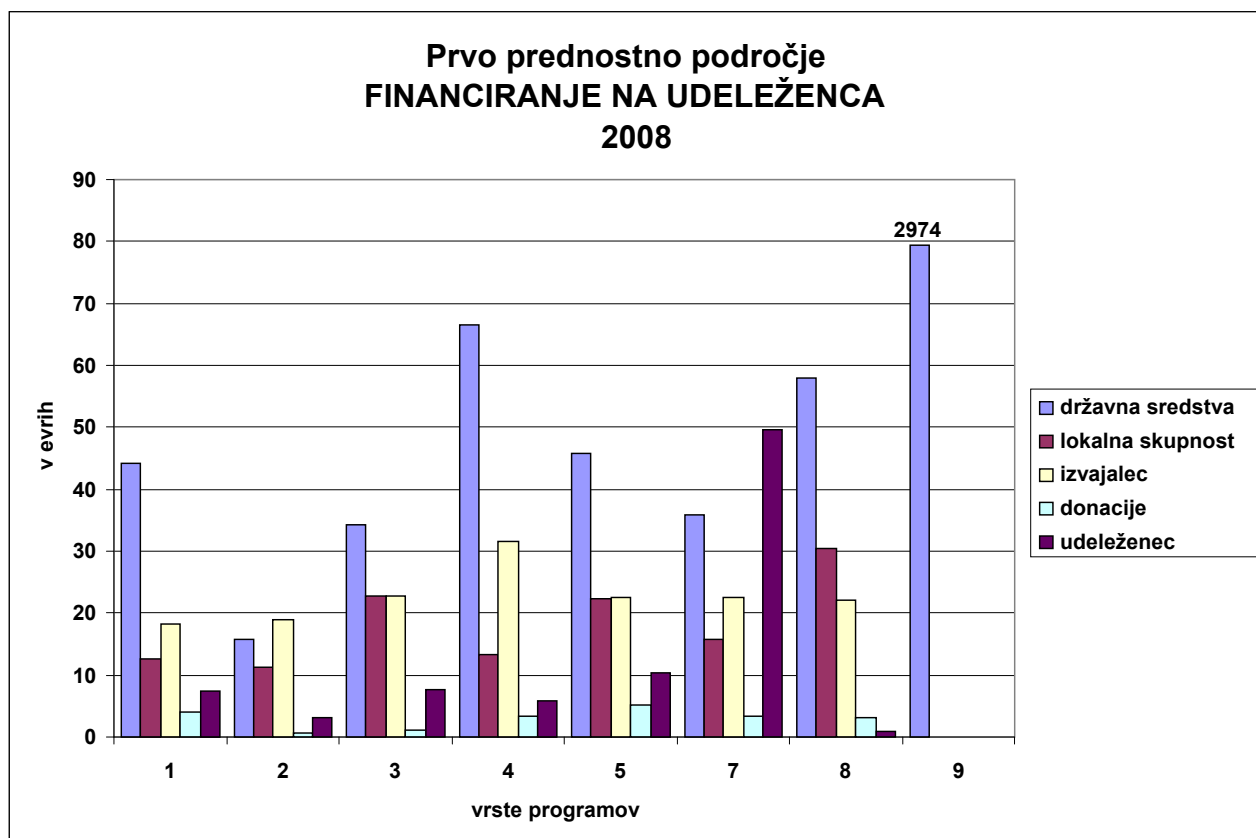
Slika 5 A:

Preglednica 15 A:

FINANCIRANJE NA UDELEŽENCA – v evrih 2007					
	državna sredstva	lokalna skupnost	izvajalec	donacije	udeleženec
1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebni razvoj in socialna vključenost	47	16	24	3	9
2 Aktivno državljanstvo	33	18	18	0	11
3 Zdravo življenje	40	15	17	1	13
4 Varovanje okolja	51	8	23	4	4
5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete	47	22	21	5	8
6 Razvijanje pisnih spretnosti	50	18	4	3	3
7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti	36	22	28	2	18
8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti	52	13	13	1	3
9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja	2222	0	0	0	0

Slika 5 B:

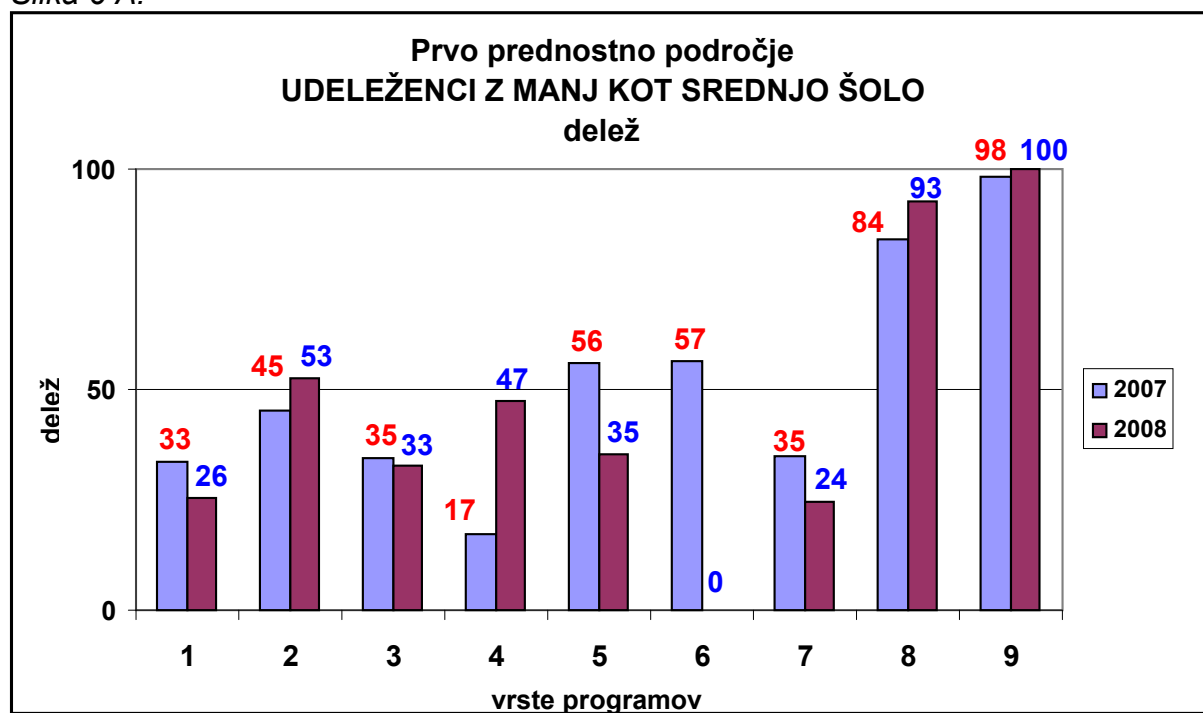

Preglednica 15 B:

FINANCIRANJE NA UDELEŽENCA – v evrih 2008					
	državna sredstva	lokalna skupnost	izvajalec	donacije	udeleženec
1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebnostni razvoj in socialna vključenost	44	13	18	4	8
2 Aktivno državljanstvo	16	11	19	1	3
3 Zdravo življenje	34	23	23	1	8
4 Varovanje okolja	67	13	32	3	6
5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete	46	22	23	5	10
7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti	36	16	23	3	50
8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti	58	30	22	3	1
9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja	2974	0	0	0	0

Vidimo, da se zgoraj opisana razmerja, če jih preračunamo na udeleženca, še nekoliko izostrijo. Najbolj značilne so razlike med deleži državnih sredstev. Z našega zornega kota je ugoden podatek, da je ta delež največji prav pri programih, namenjenih izobraževanju o varovanju okolja in posebej ranljivim ciljnim skupinam. Izrazito izstopajoči delež, ki se kaže pri programih Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja, je posledica neprimerljivo najbolj zahtevnemu programu projektno učenje mladih (PUM), ki tako po zahtevnosti (trije polno zaposleni vzgojitelji), kot po trajanju (gre za desetmesečni program), zdaleč presega vse ostale. Omeniti velja, da se je ta program izkazal kot zelo uspešen in je za to tudi prejel posebno evropsko priznanje.

Slika 6 A:

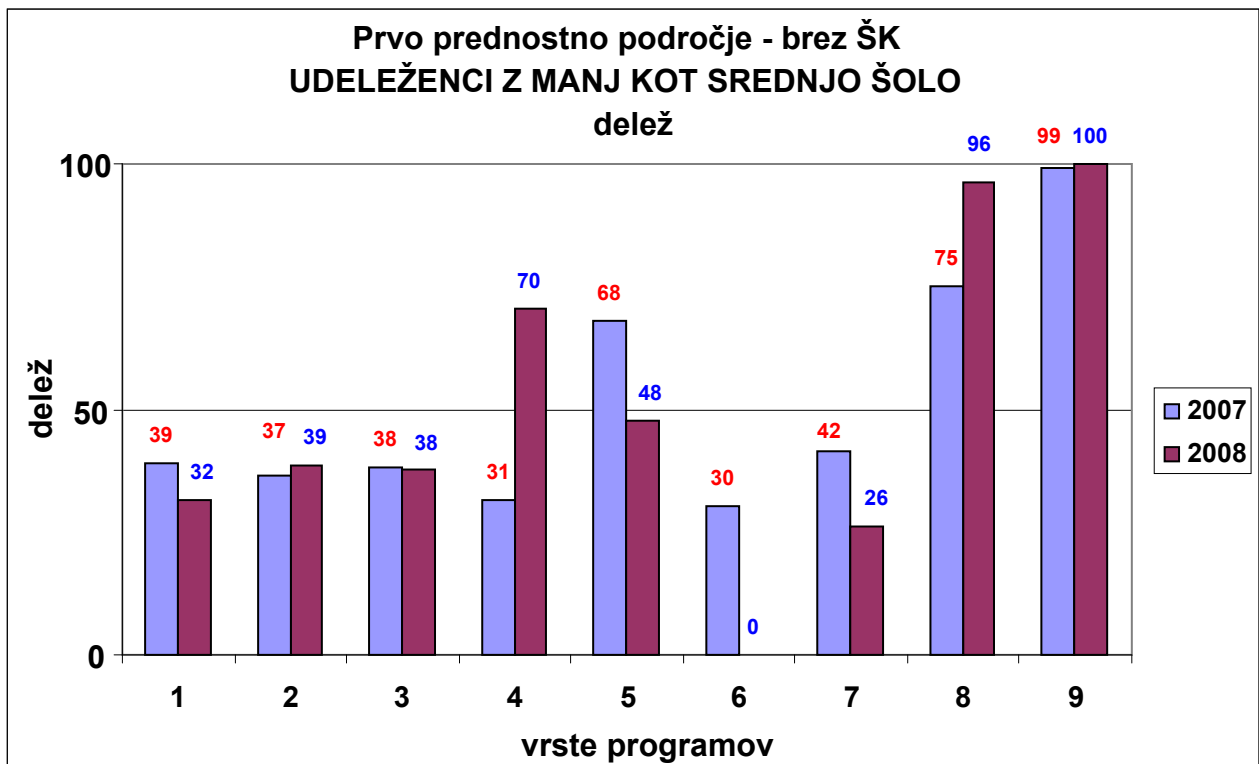

Na naslednjih slikah prikazujemo udeležence posameznih programov glede na njihovo izobrazbo. Glede na to, da so v ReNPIO, kot ciljna skupina, opredeljeni odrasli z dokončano manj kot srednjo šolo, smo udeležence razdelili po tem merilu. Na sliki prikazujemo udeležence, pripadnike omenjene ciljne skupine.

Nekoliko preseneča nizek delež manj izobraženih udeležencev pri prvem sklopu programov (Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebni razvoj in socialna vključenost). Pričakovali bi večji delež. Opazen in dobrodošel je porast deleža manj izobraženih, vključenih v programe varovanja okolja.

Da bi preverili, zakaj je delež manj izobraženih, ki se udeležujejo programov iz prvega sklopa, smo postavili hipotezo, da gre za vpliv študijskih krožkov (ŠK), pri katerih je udeležba nekoliko bolj nagnjena na stran bolj izobraženih. Zato smo udeležence ŠK izločili, deleže ponovno izračunali, kot so prikazani na spodnji sliki:

Slika 6 B::

Proti pričakovanjem, v prvem sklopu večjih razlik ni opaziti. Znatno pa sta se povečala deleža pri programih, povezanih z varovanjem okolja in ohranjanju kulturne dediščine (pomeni, da se v študijskih krožkih tovrstnih programov v večji meri udeležujejo bolj izobraženi).

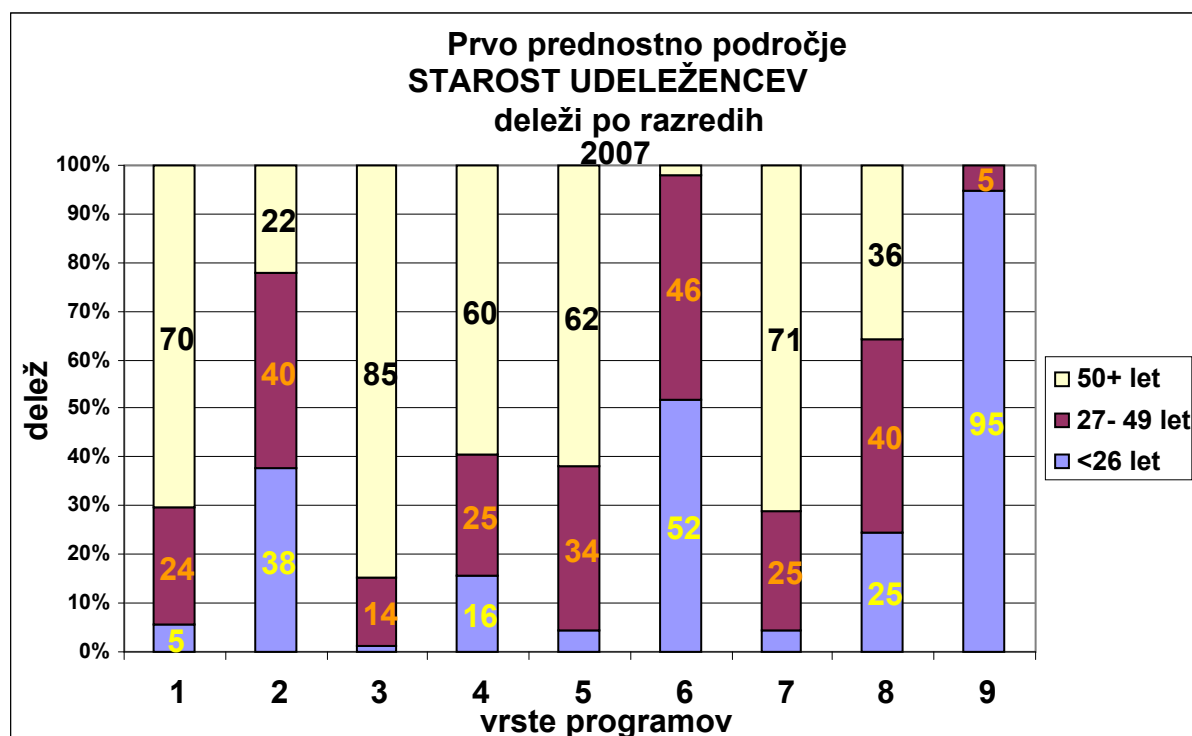
V preglednici 16 so podatki prikazani še v številkah.

Preglednica 16:

	DELEŽ UDELEŽENCEV Z MANJ KOT 4-LETNO SREDNJO ŠOLO		brez ŠK	
	2007	2008	2007	2008
1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebnostni razvoj in socialna vključenost	33	26	39	32
2 Aktivno državljanstvo	45	53	37	39
3 Zdravo življenje	35	33	38	38
4 Varovanje okolja	17	47	31	70
5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete	56	35	68	48
6 Razvijanje pisnih spretnosti	57	0	30	0
7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti	35	24	42	26
8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti	84	93	75	96
9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja	98	100	99	100

Udeležence smo razdelili še glede na starost, in sicer v tri razrede: mlajše od 26 let, stare med 27 in 49 let in starejše od 50 let.

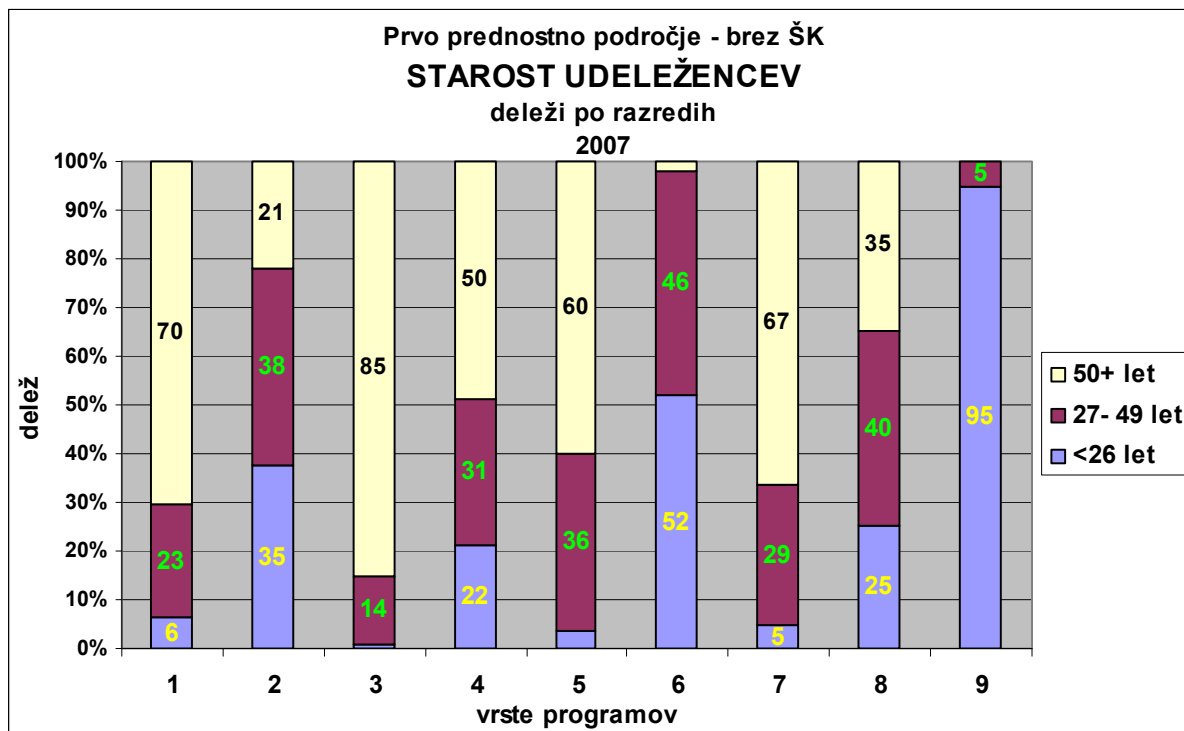
Slika 7 A:

Razberemo lahko opazno prevladujoč delež starejših udeležencev pri programih za zviševanje splošno-izobraževalne ravni, zdravo življenje (razumljivo), varovanje okolja, ohranjanje kulturne dediščine in pridobivanje novih temeljnih spretnosti (kamor smo uvrstili programe računalništva in tujih jezikov).

Tudi pri starosti smo skušali preveriti, ali imajo udeleženci ŠK kakšne drugačne karakteristike. V tem primeru se je še bolj pokazalo, da kakšnih večjih razlik ni.

Slika 7 AB:

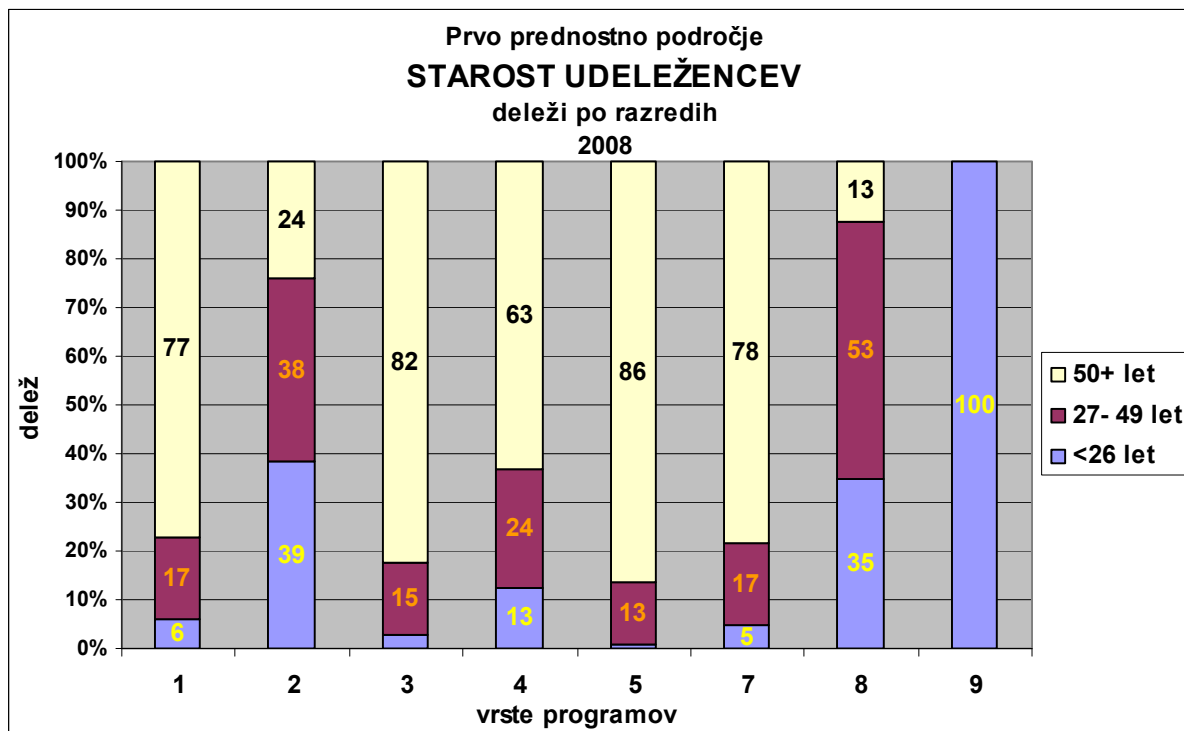

Preglednica 17 A:

STAROST UDELEŽENCEV V LETU 2007			
	<26 let	27-49 let	50+ let
1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebnostni razvoj in socialna vključenost	5	24	70
2 Aktivno državljanstvo	38	40	22
3 Zdravo življenje	1	14	85
4 Varovanje okolja	16	25	60
5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete	4	34	62
6 Razvijanje pisnih spretnosti	52	46	2
7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti	4	25	71
8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti	25	40	36
9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja	95	5	0

V letu 2008 (sliki spodaj) opazimo na eni strani še večji delež starejših pri prvem, petem in sedmem sklopu programov, po drugi strani pa velik skok pri mlajših udeležencih v programih za zmanjšanje družbene zapostavljenosti, kar gre pripisati velikemu številu programov, ki sta jih za pripadnike Romov in za odrasle s posebnimi potrebami pripravili obe dolenjski ljudski univerzi:

Slika 7 B:

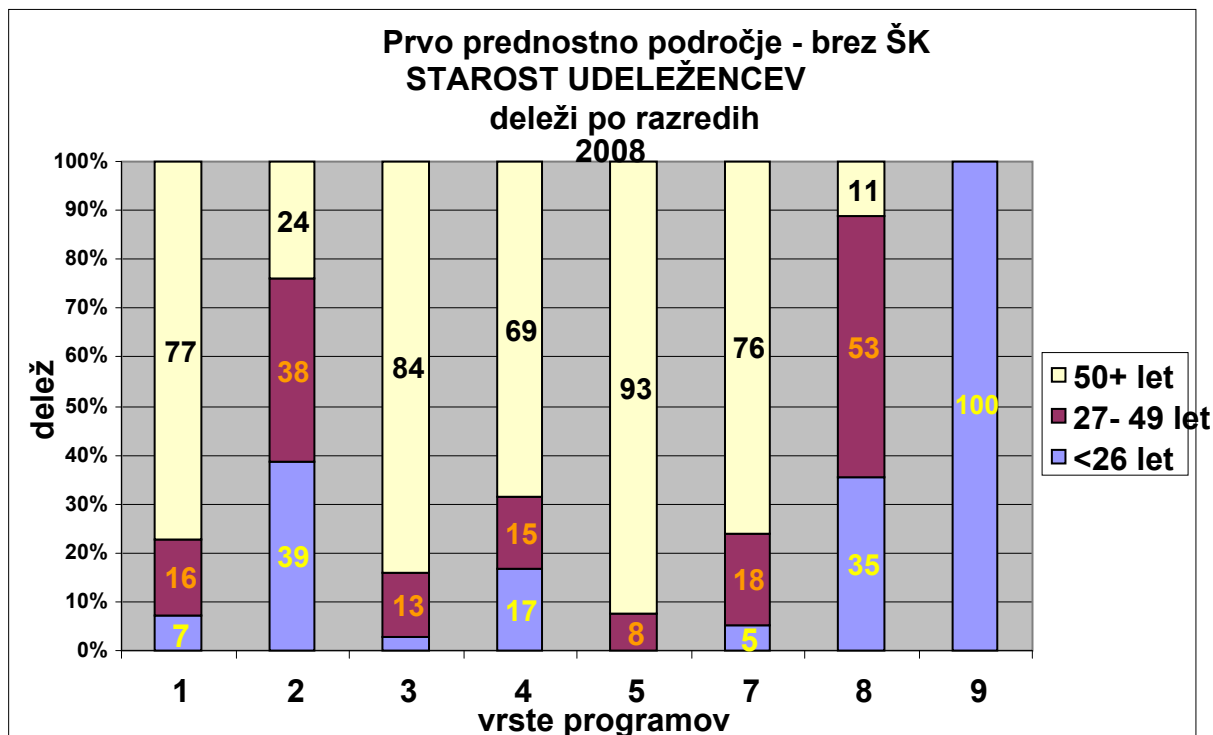
Poglejmo si te podatke še v številkah:

Preglednica 17 B

STAROST UDELEŽENCEV LETA 2008			
	<26 let	27-49 let	50+ let
1 Zviševanje splošno-izobraževalne in kulturne ravni, osebni razvoj in socialna vključenost	6	17	77
2 Aktivno državljanstvo	39	38	24
3 Zdravo življenje	3	15	82
4 Varovanje okolja	13	24	63
5 Ohranjanje kulturne tradicije in narodne identitete	1	13	86
7 Pridobivanje novih temeljnih spretnosti	5	17	78
8 Zmanjševanje družbene zapostavljenosti	35	53	13
9 Motiviranje in spodbujanje k učenju in nadaljevanju opuščenega šolanja	100	0	0

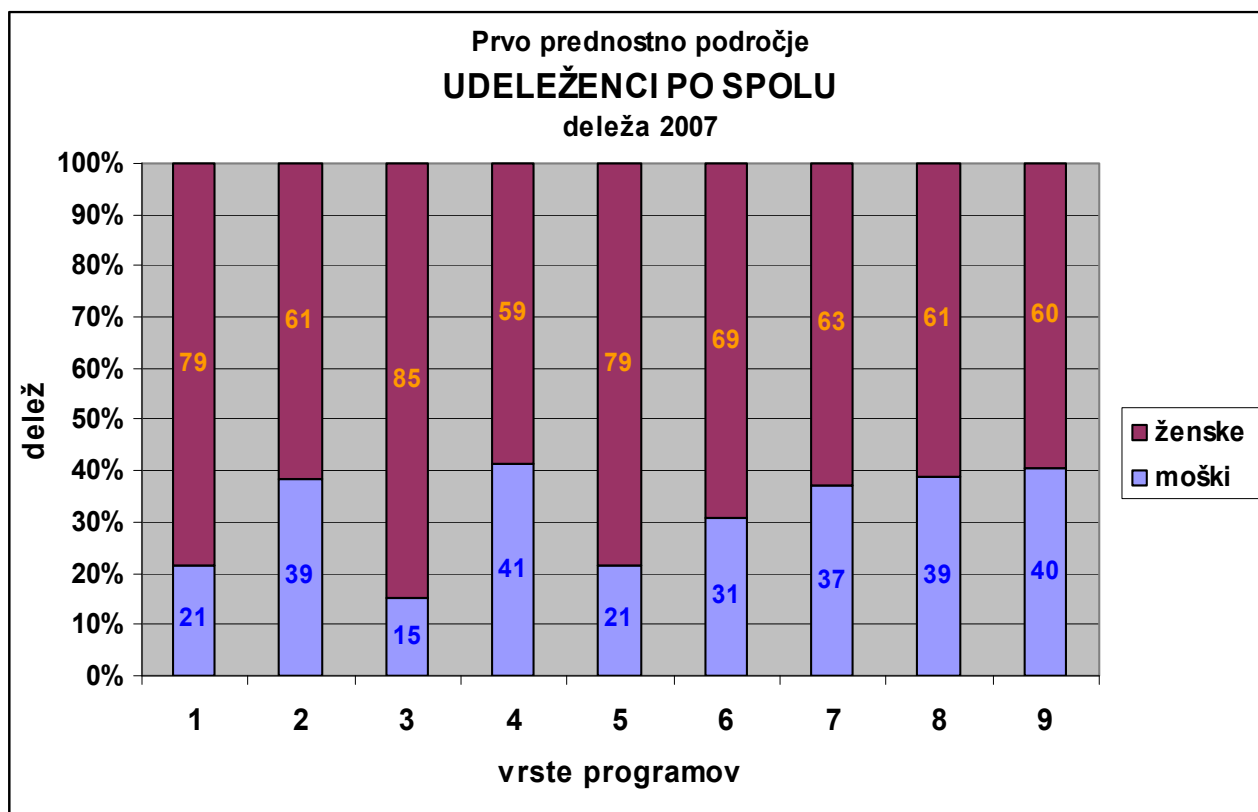
Ponovno smo razmerja preverili z izločanjem udeležence v ŠK. Tudi v tem primeru se je pokazalo, da izločitev večjega vpliva ni imela.

Slika 7 BB:

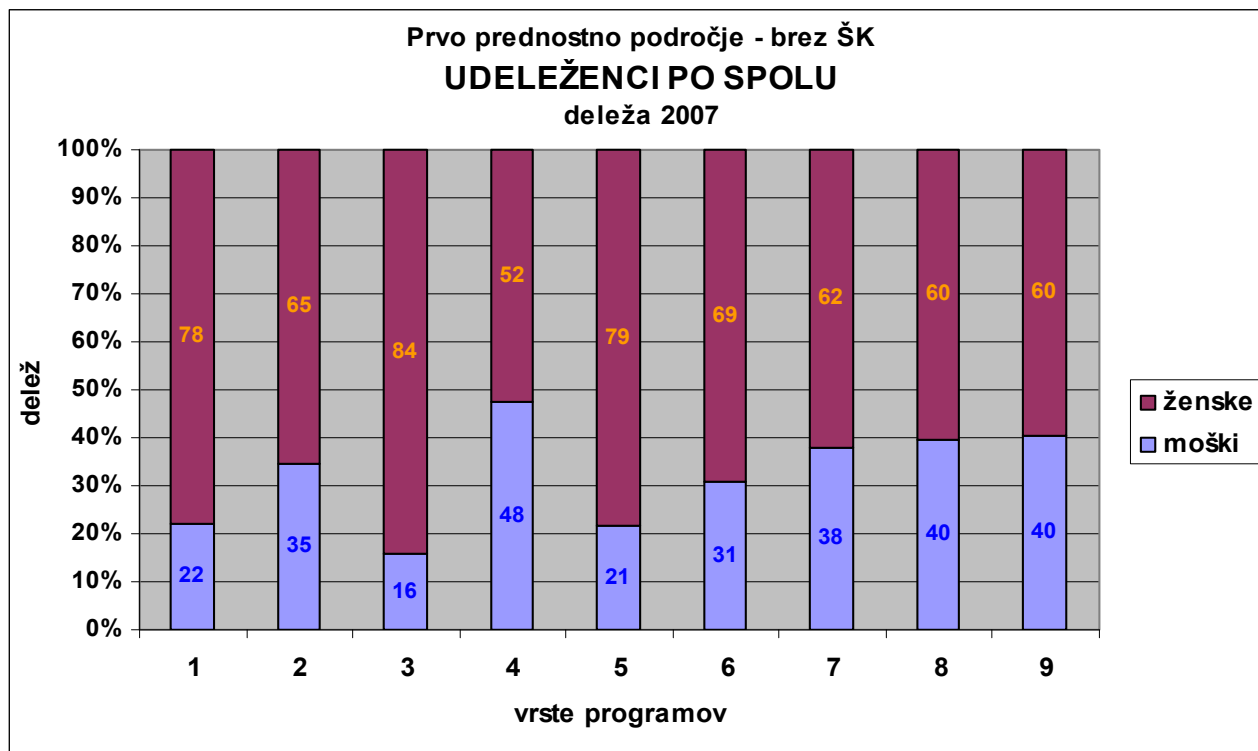

Naslednji korak pri analizi smo naredili s pregledom udeležbe glede na spol.

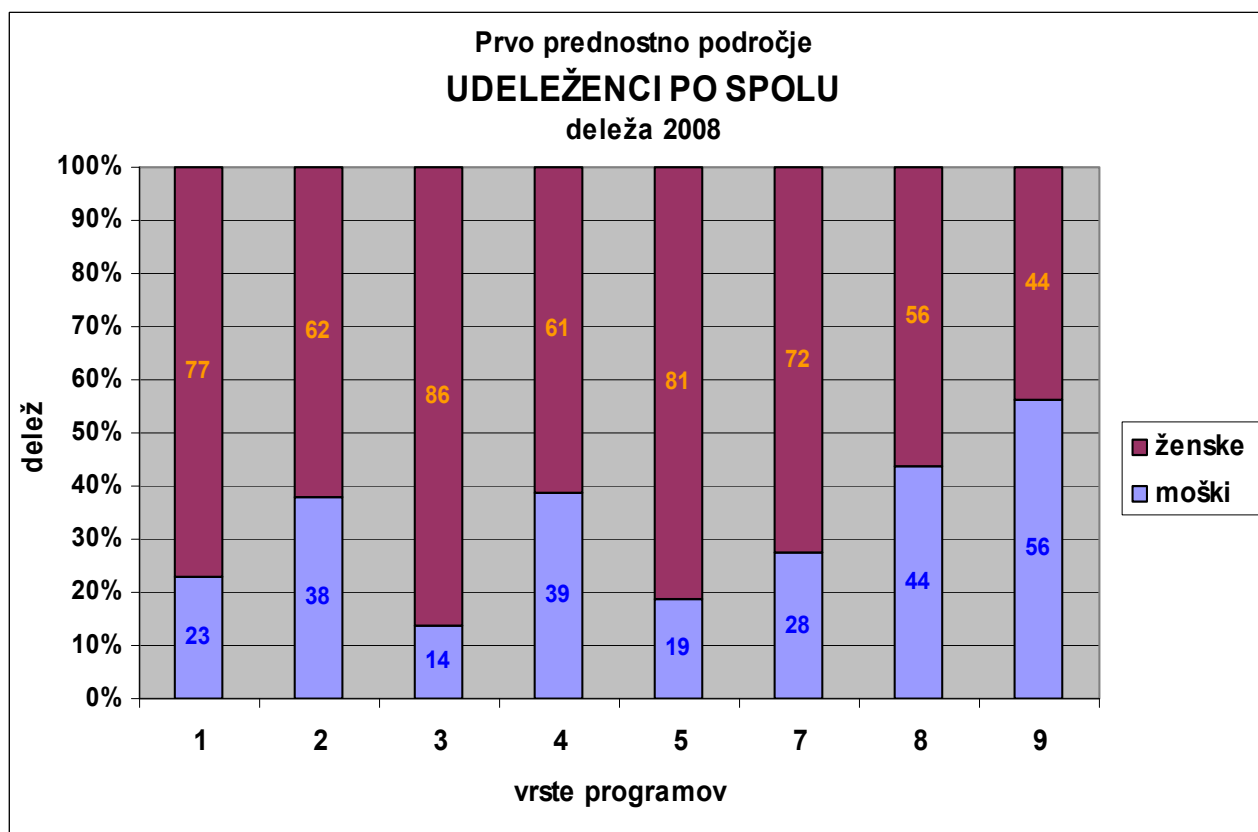
Slika 8 A:

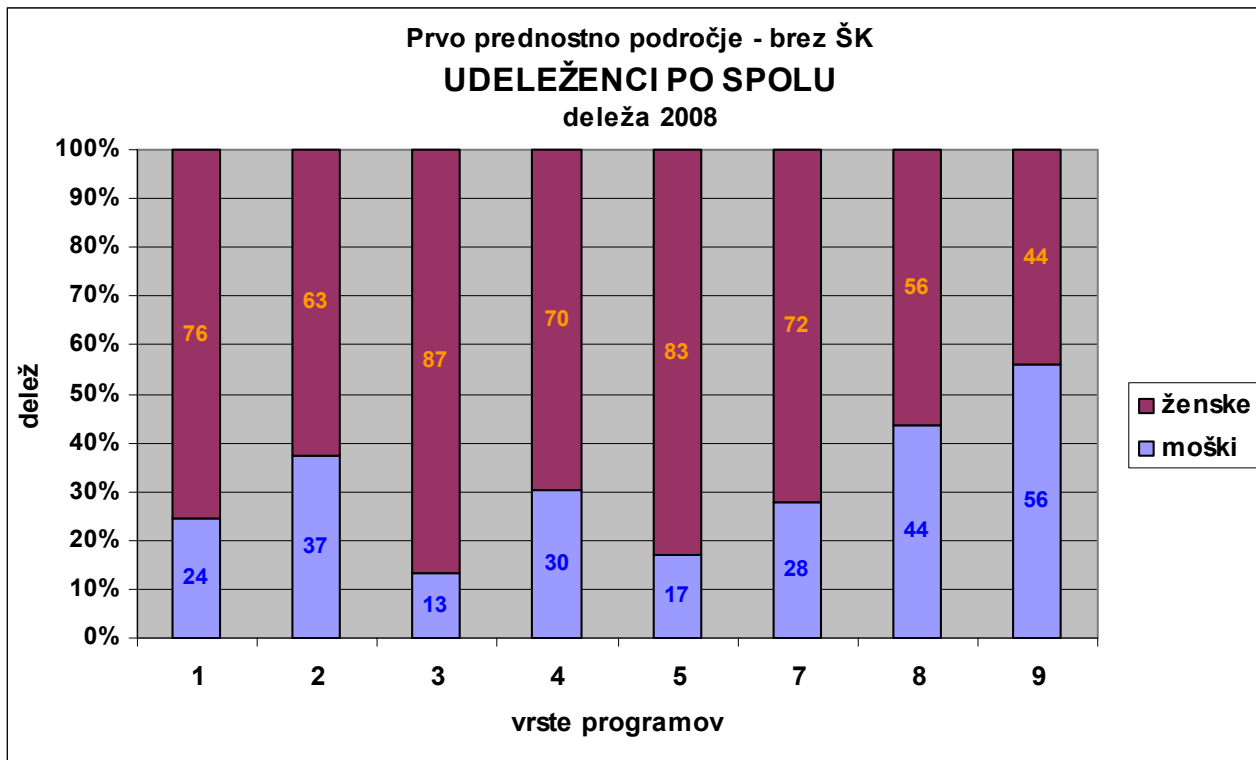
Slika 8 AB:

Slika 8 B:

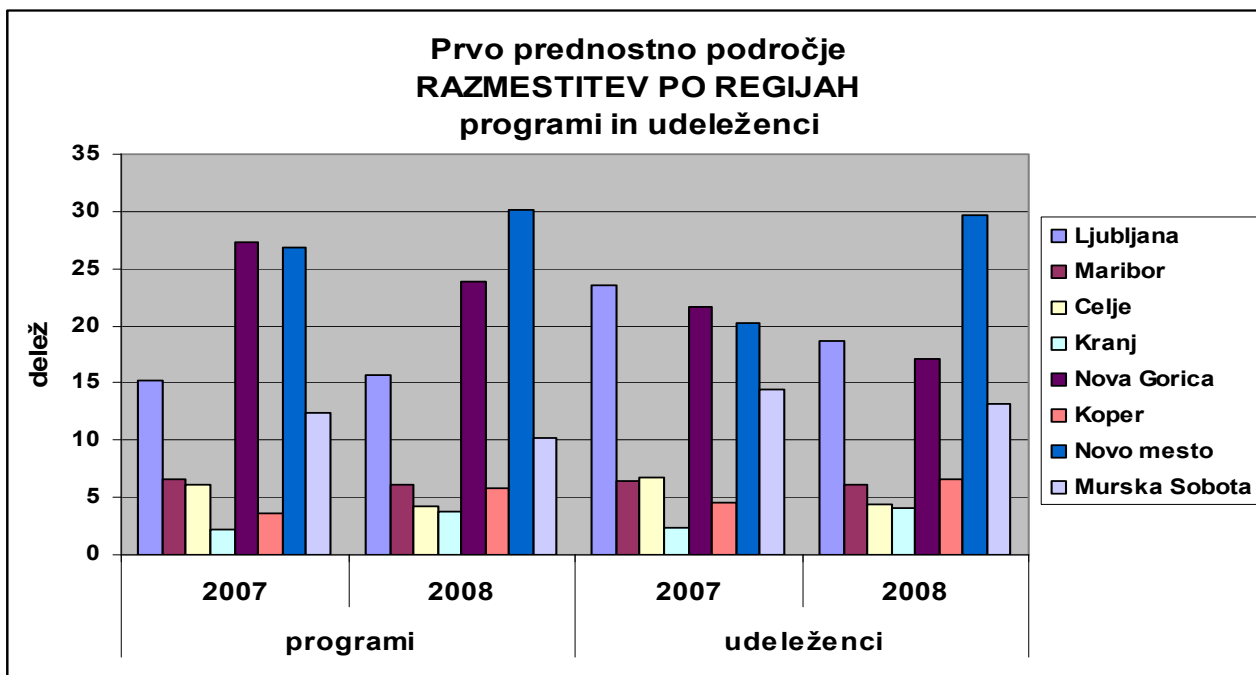

Slika 8 BB:

Pri vseh prikazanih slikah lahko vidimo izrazito prevlado udeleženk nad udeleženci, ki se je v letu 2008, glede na predhodno leto, še povečala. Moški udeleženci so kolikor toliko enakomerno zastopani edino pri programih aktivnega državljanstva, varovanja okolja in zmanjšanju družbene zapostavljenosti. V letu 2008 pa so fantje po številu celo prehiteli dekleta pri izvedbah programa PUM.

Slika 9:

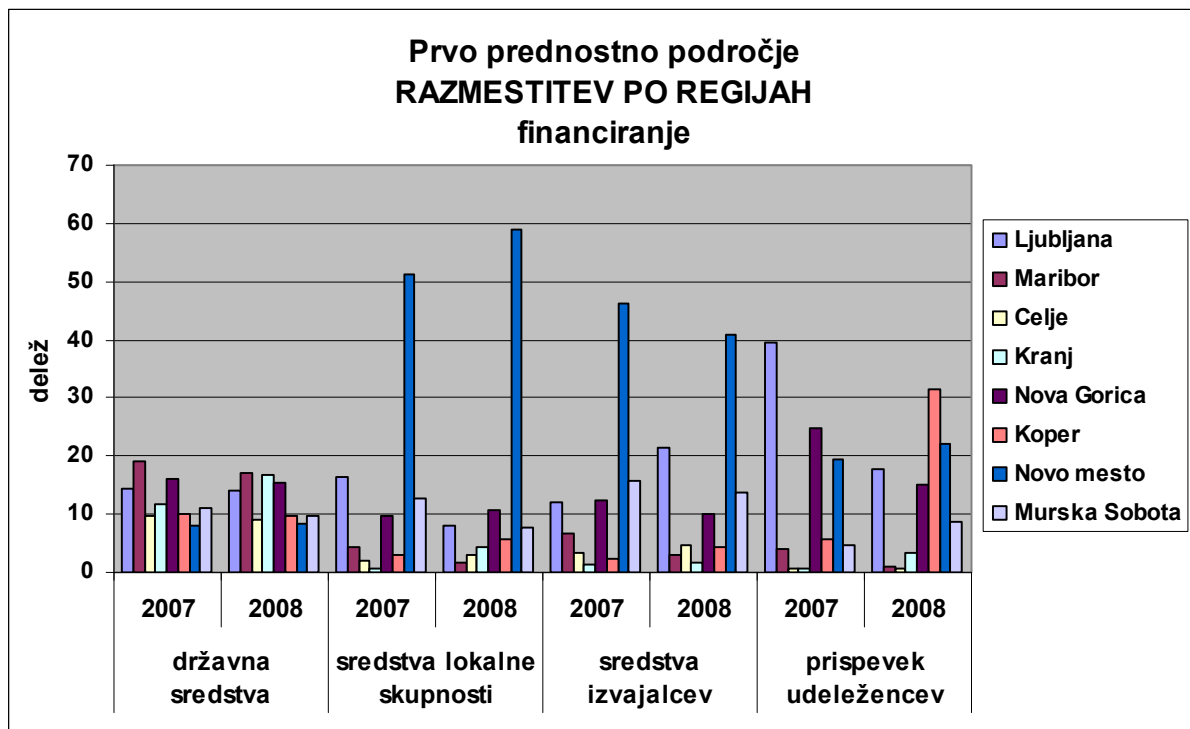
Pregled razmestitve programov po regijah (zaradi poenostavitve smo regije poimenovali po glavnih največjih mestih) pokaže velika nesorazmerja med posameznimi deli države. Prav na tem primeru se opazi, kako pomembno vlogo imajo aktivnosti Ljudskih univerz, saj so razlike v največji meri posledica razlik v njihovih aktivnostih. Poleg Ljubljane, ki prednjači zaradi koncentracije, izstopata dve regiji: Novo mesto in Nova Gorica. Pri Novem mestu je treba opozoriti, da sta v to regijo (Jugovzhodna Slovenija) vključeni dve najbolj aktivni Ljudski univerzi: RIC Novo mesto in ZIK Črnomelj. Dobro je zastopana tudi Pomurska regija, pod povprečjem pa so Kranj, Koper, Maribor in Celje.

Preglednica 18:

RAZMESTITEV PO REGIJAH				
	programi		udeleženci	
	2007	2008	2007	2008
Ljubljana	15,2	15,7	23,5	18,7
Maribor	6,6	6,2	6,5	6,1
Celje	6,1	4,3	6,7	4,4
Kranj	2,3	3,8	2,4	4,0
Nova Gorica	27,3	23,8	21,6	17,2
Koper	3,5	5,7	4,6	6,6
Novo mesto	26,8	30,2	20,3	29,7
Murska Sobota	12,4	10,2	14,4	13,3

Zanimivo sliko nam pokaže spodnja slika o financiranju po regijah, kjer vidimo dve pomembni značilnosti: velik razkorak med obema jugovzhodnima ljudskima univerzama in vsemi ostalimi pri deležu zagotovljenih sredstev lokalne skupnosti, in prednost osrednjeslovenske in obalno kraške regije pri deležu prispevkov udeležencev.

Slika 10:

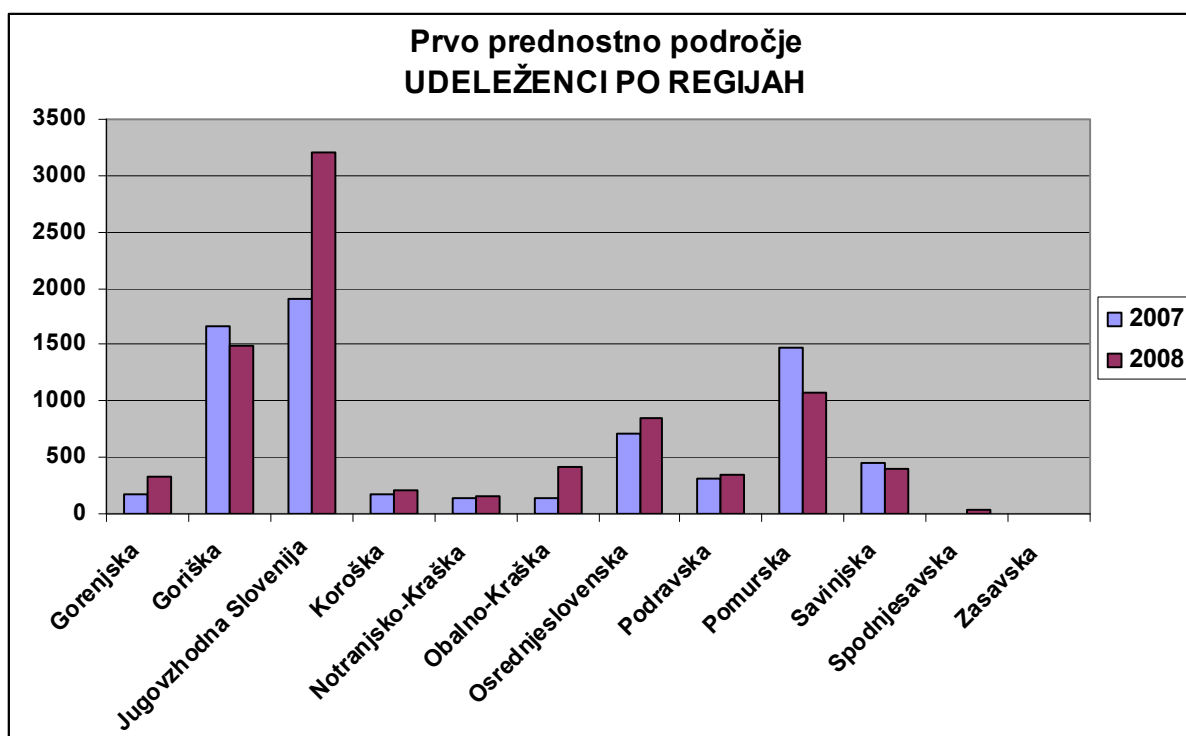

Preglednica 19:

RAZMESTITEV PO REGIJAH - financiranje												
leto					javna sredstva				zasebna sredstva			
	programi		udeleženci		državna		lokalna		izvajalec		udeleženec	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
Ljubljana	15,2	15,7	23,5	18,7	14,3	14,1	16,3	8,0	12,2	21,4	39,6	17,6
Maribor	6,6	6,2	6,5	6,1	19,1	17,0	4,2	1,6	6,6	3,2	4,1	1,0
Celje	6,1	4,3	6,7	4,4	9,7	9,0	2,1	3,1	3,5	4,6	0,7	0,5
Kranj	2,3	3,8	2,4	4,0	11,7	16,8	0,5	4,3	1,3	1,6	0,8	3,4
Nova Gorica	27,3	23,8	21,6	17,2	16,0	15,4	9,8	10,8	12,3	10,2	24,9	15,2
Koper	3,5	5,7	4,6	6,6	10,0	9,6	3,1	5,5	2,2	4,5	5,8	31,6
Novo mesto	26,8	30,2	20,3	29,7	8,1	8,5	51,1	59,1	46,1	40,8	19,5	22,0
Murska Sobota	12,4	10,2	14,4	13,3	11,0	9,6	12,8	7,6	15,8	13,8	4,6	8,6

Kot zadnjo sliko si pogledjmo, koliko odraslih se je udeležilo programov po posameznih regijah. Tudi v tem prikazu je prednost jugovzhodne Slovenije in goriške več kot očitna.

Slika 11:

Preglednica 20:

UDELEŽENCI PO REGIJAH		
Statistična regija	2007	2008
Gorenjska	173	333
Goriška	1665	1491
Jugovzhodna Slovenija	1908	3203
Koroška	168	215
Notranjsko-Kraška	142	159
Obalno-Kraška	145	409
Osrednjeslovenska	719	841
Podravska	306	355
Pomurska	1468	1066
Savinjska	445	392

Programi za razvoj pismenosti odraslih (za življenjsko uspešnost)

Med pomembnimi programi v skupini programov splošnega neformalnega učenja, so programi za razvoj pismenosti in temeljnih zmožnosti odraslih s skupnim imenom Usposabljanje za življenjsko uspešnost (UŽU).

Razvitih je 5 programov namenjenih različnim ranljivim ciljnim skupinam manj izobraženih odraslih: staršem otrok v prvi triadi osnovne šole (BIPS - Beremo in pišemo skupaj), odraslim, ki se vračajo v formalno izobraževanje ((MI - Most do izobrazbe), prebivalcem podeželja (IP - Izzivi podeželja), odraslim s posebnimi potrebami (MK - Moj korak) in zaposlenim na enostavnih delih (MDM - Moje delovno mesto). Slednjega bi lahko, glede na ciljno skupino (zaposleni) in tudi vsebino programa, uvrstili v III. Prednostno področje, vendar ga obravnavamo na tem mestu zaradi lažjega vpogleda v celoto programa.

V letu **2007** je bilo v UŽU vključenih 245 oseb, 175 (71,4%) žensk, 26 (10,6%) invalidov in 152 (62%) dolgotrajno brezposelnih oseb ter 67 (27,3%) iskalcev prve zaposlitve.

Po starosti med vključenimi prevladujejo udeleženci med 30 in 40 letom starosti - 70 (28,6%), sledi skupina udeležencev med 18 in 25 letom starosti - 68 ali 27,8% ter med 40 in 50 letom starosti 57 (23,3%) udeležencev. Iz starostne skupine do 18 let sta vključena le dva udeleženca, starejših od 60 let pa v program ni vključenih.

Ob vključitvi oseb v program je bila njihova izobrazbena struktura naslednja: po deležu vključenih močno odstopajo udeleženci brez izobrazbe (oz. priznana I. stopnjo) - 164 oseb (66,9%), s IV. stopnjo 33 oseb (13,5%) in z II. stopnjo izobrazbe 31 oseb (12,7%). 12 udeležencev (4,8%) je imelo ob vključitvi V. stopnjo izobrazbe, 3 osebe (1,2%) III. stopnjo in po ena VI. oz. VII. stopnjo.

Največ vključitev je bilo na OS Celje (93 ali 39,2%), OS Murska Sobota (63 ali 25,7%) in OS Ptuj (30 ali 12,2%). V program ni bilo vključenih oseb iz OS Kranj, Maribor, Novo mesto in Sevnica.

V letu 2007 je bilo v okviru UŽU izplačanih skupaj 46.405,55 €.

V letu **2008** je bilo za izvajanje aktivnosti planiranih 50.000,00 EUR sredstev iz proračunske postavke 7023. Zaradi izteka pogodb o izvajanju programov UŽU z izbranimi izvajalci v obdobju poročanja novih vključitev ne beležimo. MŠŠ je podlagi novega izbora izvajalcev pripravilo podlage za nadaljnje izvajanje aktivnosti, v katero naj bi se brezposelne osebe lahko pričele vključevati predvidoma v drugi polovico leta 2008. Dokončen izbor izvajalcev je bil zaključen sredi novembra 2008 in sicer za obdobje do konca leta 2010 (za dve šolski leti). Posledično je bilo v letu 2008 malo vključitev in sicer skupno 29 oseb, od tega 18 žensk oz. 62%. Enak deleže predstavljajo dolgotrajno brezposelne osebe vključene v ta program. Po 10 oseb ali 34,48% od vseh vključenih predstavljajo iskalci prve zaposlitve ter osebe stare med 40 in 50 let.

V letu 2008 je bila realizirana ena skupina programa UŽU in porabljeno 295,39 €.

Obseg javnih sredstev in število vključitev odraslih iz ranljivih skupin v te programe je izjemno majhen, saj bi morali po projekcijah iz Nacionalne strategije za razvoj pismenosti iz leta 2005, v programe za razvoj pismenosti odraslih vključevati letno vsaj 25 000 odraslih.

A.II.2 . Drugo prednostno področje: IZOBRAŽEVANJE ZA PRIDOBITEV IZOBRAZBENE RAVNI

Za analizo tega poglavja smo uporabili podatke SURS, rezultate anketnega vprašalnika LU o osnovnošolskem izobraževanju odraslih in poročilo ZRSZ o izvajanju izobraževalnega programa za brezposelne osebe. Pri tem velja poudariti, da so v prikazih SURS vključeni vsi izvajalci in udeleženci srednješolskega izobraževanja, tako tisti, ki si izobraževanje plačajo sami (in torej niso ciljna skupina v ReNPIO) kot tisti, za katere je izobraževanje v teh programih brezplačno in je stroške pokrivalo ali ZRSZ, ali pa so dobili stroške povrnjene iz naslova programa Odpravljanje izobrazbenega primanjkljaja.

A.II.2.1. Izvajalke programov za zviševanje izobrazbene ravni (drugo prednostno področje)

Osnovnošolsko izobraževanje odraslih

Osnovno šolsko izobraževanje je z Ustavo republike Slovenije zagotovljeno vsem državljanom brezplačno. Kljub temu, da že vrsto let lahko sledimo domala optimalni uspešnosti učencev osnovnih šol za mladino (n.pr. v šolskem letu 2006/2007 je bila uspešnost učencev v devetem razredu 99,7%), je med odraslimi še veliko takih, ki osnovne šole v mladih letih niso končali. Gre predvsem za starejše prebivalce, vendar mnogi med njimi še vedno spadajo v ciljno skupino manj izobraženih zaposlenih.

V ReNPIO je bilo za cilj opredeljeno, da se bo do leta 2010 število odraslih z nedokončano osnovno šolo zmanjšalo za polovico.

Podatki o vpisu in številu tistih, ki so uspešno dokončali program osnovne šole, kažejo, da tega cilja ne bomo dosegli.

Preglednica 21: Vpisani v program osnovne šole za odrasle

	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
VPISANI skupaj	2.127	1.562	1.495	1.480
ZAKLJUČILI skupaj	566	290	259	244

Vir: SURS

Število vpisanih je sorazmerno veliko, vendar je število uspešnih izjemno nizko. Zadnji objavljeni podatki, iz katerih lahko razberemo nekatere značilnosti vpisanih, so za šolsko leto 2006/2007.

Preglednica 22: Značilnosti vpisanih v program osnovne šole za odrasle

Spol		Vpisali razred		Starost		Prvič vpisani		Leto končanja rednega šolanja	
moški	984	9.	643	15	52	moški	350	2006	139
ženske	511	8.	462	16	146	ženske	167	2005	57
skupaj	1.495	7.	169	17-19	377	skupaj	517	2004	43
		6.	39	20-24	284			2003	28
		5.in nižje	182	25-29	219			2002	18
		skupaj	1.495	30-39	279			pred 2001	232
				40 in več	138			skupaj	517
				skupaj	1.495				
Uspešni v 9. razred	259					Zaključili šolanje	355		

Vir: SURS

Če pogledamo podatke podrobneje lahko nekoliko izostrimo sodbo o uspešnosti odraslih učencev: delež prvič vpisanih je okrog 35%, kar pomeni, da je kar 65% ponavljalcev, delež uspešnih, ki so se vpisali v 9.razred pa je okrog 40%. Med vpisanimi jih je okrog 35% mlajših od 20 let. Zanimivo je, da je tako med vsemi vpisanimi, kot med prvič vpisanimi moških kar okrog 65%.

Praktično vse osnovnošolsko izobraževanje odraslih še vedno, tako kot pred sprejetjem ReNPIO, izvajajo LU. Program je verificiran, brezplačen in ustrezno prilagojen odraslim, tako glede urnikov, fleksibilnosti dinamike absolviranja posameznih predmetov, kot tudi načinov preverjanja znanj. Vzroki za tako slabo učinkovitost doslej niso bili analizirani. Zato bo zelo dobrodošla evalvacijska študija, ki jo je Andragoški center uvrstil v letni delovni načrt za leto 2010.

Srednješolsko izobraževanje

Za razliko od osnovne šole, obiskovanje srednje šole za odrasle ni brezplačno. Razlike veljajo za nekatere ciljne skupine, predvsem skupina brezposelnih, ki imajo, v okvirih aktivne politike zaposlovanja, možnost povrnitve stroškov za srednješolsko izobraževanje. V letih 2004-2007 so bili sprejeti tudi programi za odpravljanje izobrazbenega primanjkljaja, ki so tudi omogočali povrnitev stroškov.

Preglednica 23: Število vpisanih, odraslih v srednješolsko izobraževanje v obdobju od 2005/06 do 2007/08, glede na plačilo šolnine

Šolsko leto	Število vpisanih odraslih	Število vključenih v programe Zavoda za zaposlovanje	Število samoplačnikov	Delež samoplačnikov
2005/06	17.245	3.044	11.839	68,7
2006/07	14.956	1.892	11.139	74,5
2007/08	14.568	1.015	11.777	80,8

Vir: Statistične informacije, št. 34, »Srednješolsko izobraževanje mladine in odraslih«.¹⁰

Večina odraslih pridobiva srednješolsko izobrazbo v javnih organizacijah za IO (LU in enotah za IO pri srednjih šolah).

¹⁰ Podatki za šolsko leto 2006/07 in 2007/08 so iz prvih objav SURS-a, zato še niso popolnoma zanesljivi.

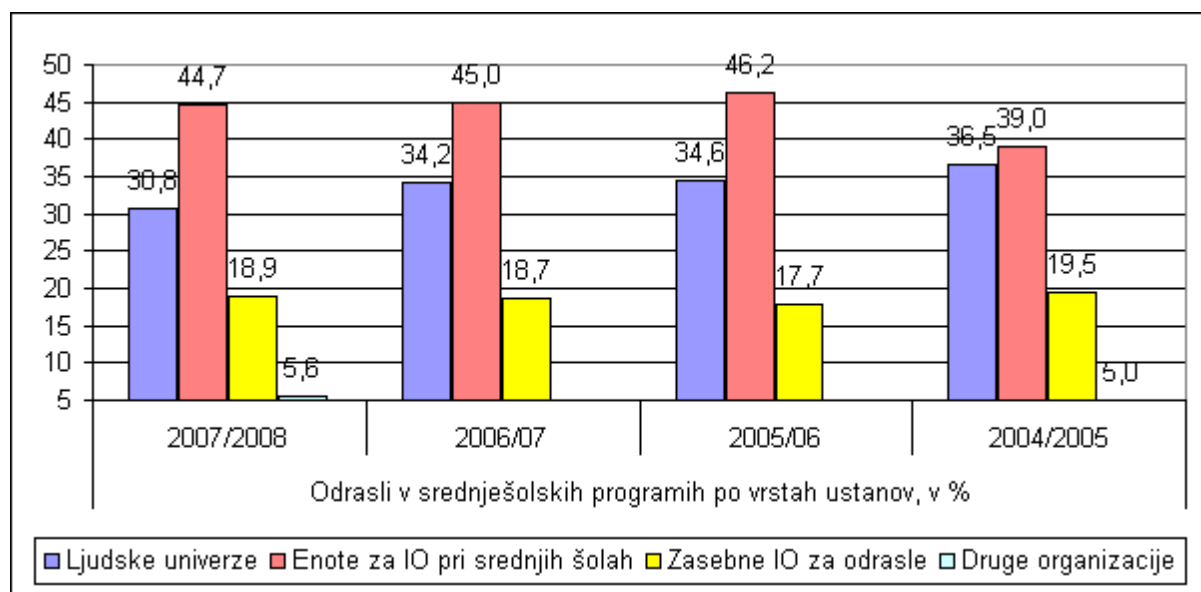
Preglednica 24: Odrasli udeleženci v srednješolskih programih izobraževanja - po izvajalcih

Izobraževalne organizacije	Število odraslih udeležencev				Indeks, 2004=100
	2007/2008	2006/07	2005/06	2004/2005	
Ljudske univerze	4.489	5.210	5.965	6.919	65
Enote za IO pri srednjih šolah	6.510	6.846	7.971	7.395	88
Zasebne IO za odrasle	2.760	2.852	3.057	3.688	75
Skupaj izobraževalne org.	13.759	14.908	16.993	18.002	76
Druge organizacije	809	318	252	940	86
Skupaj vse organizacije	14.568	15.226	17.245	18.942	77

Vir: Srednješolsko izobraževanje mladine in odraslih, konec šolskega leta 2007/2008, 2006/2007 in 2005/2006, SURS

V vseh vrstah ustanov se je število odraslih udeležencev zmanjšalo, najbolj v LU. Podobno kot za zmanjševanje števila vseh izvajalcev IO, je tudi to negativno gibanje značilno za čas relativne gospodarske rasti in s tega vidika bi kazalo raziskati razloge za zmanjševanje udeležbe.

Slika 12: Odrasli udeleženci v srednješolskem izobraževanju po vrstah izvajalcev,

Vir: Srednješolsko izobraževanje mladine in odraslih, konec šolskega leta 2007/2008, 2006/2007 in 2005/2006, SURS

Struktura udeležencev po ustanovah pokaže, da se še vedno največ odraslih izobražuje v srednjih šolah, LU pa ostajajo pomembne izvajalke tega izobraževanja, kljub temu da je udeležba v njih najmočneje upadla (glej preglednico 24)

Preglednica 25: Odrasli udeleženci v srednješolskih programih izobraževanja po programih

	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
VPISANI skupaj	18.942	17.245	14.956	14.568
KONČALI skupaj	5.852	5.988	5.173	4.341
Nižja poklicna	21	29	22	6
Srednja poklicna	2.035	2.056	1.763	1.286
Srednja strokovna	3.693	3.811	3.269	2.941
Srednja splošna	103	92	119	108

Vir: Srednješolsko izobraževanje mladine in odraslih, konec šolskega leta 2007/2008, 2006/2007 in 2005/2006, SURS

Najhitreje upada število tistih, ki so končali programe nižjega in srednje poklicne izobraževanja, zato se postavlja vprašanje, ali ne bi kazalo potreb (na trgu dela in osebnih potreb) po tovrstnem izobraževanju pokriti z neformalnimi javno veljavnimi programi, ki so se v preteklosti izkazali kot primerni (tim USO programi) in drugimi neformalnimi javno veljavnimi programi za razvijanje temeljnih zmožnosti in programi usposabljanja za delo.

Formalno izobraževanje v programih aktivne politike zaposlovanja

Vključitve v program Formalnega izobraževanja so se v letu 2007 in 2008 izvajale v okviru vladnega Programa izobraževanja za brezposelne osebe za šolsko leto 2006/2007 in 2007/2008.

Zaradi pozno sprejetih pravnih podlag za začetek izvajanja Programa izobraževanja za brezposelne osebe v šolskem letu 2006/2007, se je začetek izvajanja aktivnosti premaknil z začetka šolskega leta na začetek koledarskega leta 2007. Pozen začetek izvajanja se odraža na realizaciji vključitev v letu 2007.

V letu 2007 je bilo v Formalno izobraževanje vključenih 5.697 oseb. Izmed vseh beležimo 3.685 (64,7%) žensk, 184 (3,2%) invalidov in 3.000 udeležencev (52,7%), ki so ob vključitvi v aktivnost prihajali iz vrst dolgotrajno brezposelnih oseb, 2.203 udeleženci (38,7%) pa so bili ob vključitvi iskalci prve zaposlitve.

Po starosti je bilo med vključenimi največ mladih do 25 leta in sicer 2.166 (38%), med katerimi 103 osebe (1,8% vseh vključenih) ob vključitvi še niso dopolnile niti 18 let. Veliko skupino predstavljajo tudi osebe v starostnem razredu 30-40 let, teh je 1.569 (27,5%), v starostnem razredu 25-30 let je bilo vključenih 1.360 oseb (23,9%), 555 (9,7%) oseb se je vključilo v starosti med 40-50 let, najmanj, 47 oseb (0,82%) pa je bilo vključenih v starosti med 50-60 let.

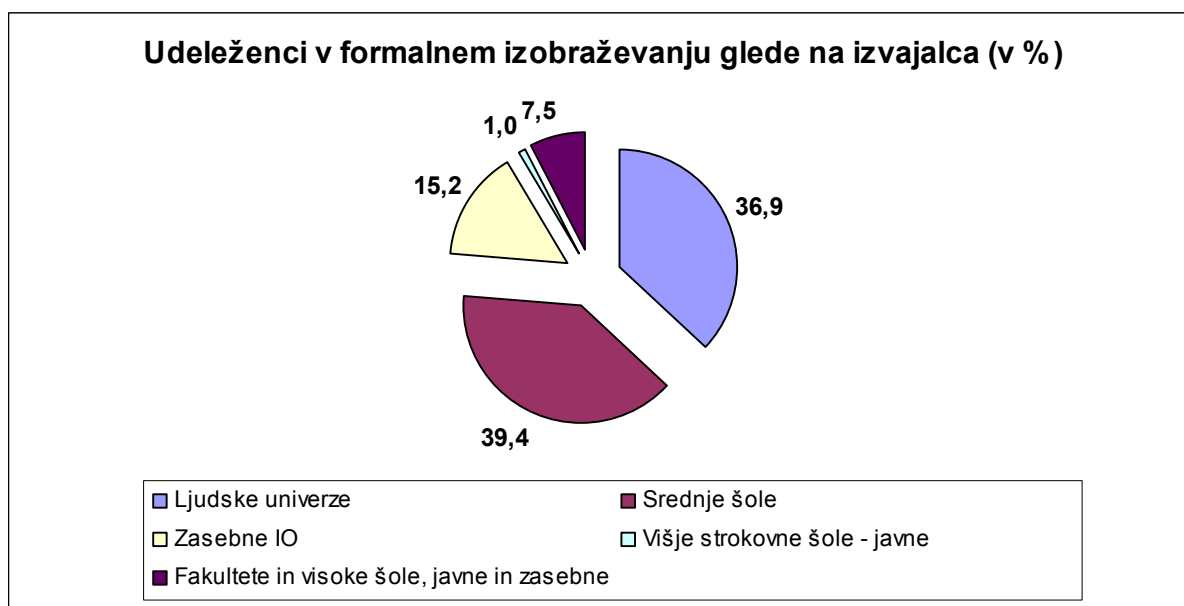
Največ novih vključitev je bilo na OS Ljubljana (1.238 ali 21,75%), OS Maribor (1.009 ali 17,7%) in OS Murska Sobota (610 ali 10,7%), najmanj pa na OS Nova Gorica (196 ali 3,4%), na OS Ptuj (200 vključitev ali 3,5%) in na OS Sevnica (246 ali 4,3%).

V letu 2007 je bilo v okviru aktivnosti Formalno izobraževanje izplačanih skupaj 3.040.688 €, od tega 2.285.186 € sredstev ESS in 755.501 € iz proračuna RS.

V letu 2008 je bilo v formalno izobraževanje vključenih 2.263 oseb. Izmed vseh beležimo 1441 (63,7 %) žensk, 123 (5,4 %) invalidov in 1556 udeležencev (68,8 %), ki so ob vključitvi v aktivnost prihajali iz vrst dolgotrajno brezposelnih oseb, 817 udeleženci (36,1 %) pa so bili ob vključitvi iskalci prve zaposlitve. V aktivnost je bilo glede na čas prijave na Zavodu največ, t.j. 500 oseb ali 22,1 %, vključenih v času od 3-5 let prijave na Zavodu.

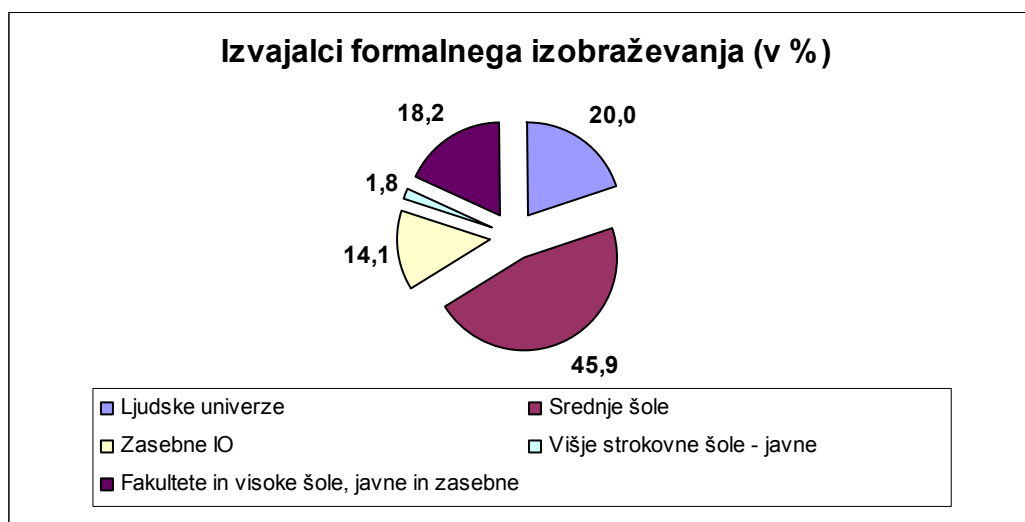
Po starosti je bilo med vključenimi največ mladih do 25 leta, in sicer 795 (35,1 %), med katerimi 48 oseb (2,1 % vseh vključenih) ob vključitvi še niso dopolnile niti 18 let. Največ novih vključitev je bilo na OS Maribor (572 ali 25,3 %). Na spodnji sliki vidimo razmestitev udeležencev pri različnih izvajalcih:

Slika 13:

Vir: ZRSZ, 2008

Slika 14:

Vir: ZRSZ, 2008, Seznam izvajalcev je v prilogi

Izvajalci so izbrani na podlagi vpisa v razvid javno veljavnih izobraževalnih programov vzgoje in izobraževanja. Na zgornji sliki je prikazano, kolikšne deleže obsegajo posamezne vrste izvajalcev.

V letu 2008 je bilo v okviru aktivnosti Formalno izobraževanje izplačanih skupaj 1.008.822 €.

A.II.3. Tretje prednostno področje: USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE ZA POTREBE DELA

Analize za to prednostno področje ni bilo mogoče pripraviti na podlagi poročil individualnih izvajalcev tako kot je to narejeno z uporabo aplikacije ACS za Prvo prednostno področje. Kot vir smo lahko uporabili poročilo, ki ga je pripravilo, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Zato v tem poglavju samo povzemamo glavne predstavitve uresničevanja aktivnosti, ki so bile vključene v LPIO za leti 2007 in 2008. Celotno poročilo objavljamo v prilogi te Analize.

A.II.3.1. Pomoč pri iskanju zaposlitve -

Med programi, ki jih je Zavod RS za zaposlovanje vključil v to podaktivnost, je na tem mestu relevanten program:

Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve

Program sestavlja več delavnic, ki tvorijo vsebinsko celovit sistem in sicer -delavnice Poti do dela in zaposlitve, Skupinska oblika svetovanja, Priprava na učenje so nekajdnevne, medtem ko delavnici Druga možnost in Nov začetek trajata več mesecev.

Ciljna skupina so brezposelne osebe, ki potrebujejo pomoč pri načrtovanju svoje poklicne poti in iskanju zaposlitve.

V letu **2007** je bilo v to aktivnost na novo vključenih 4.511 oseb, med njimi je bilo 233 invalidov ali 5,2% vseh, iskalcev prve zaposlitve je bilo 1.696 ali 37,6%, dolgotrajno brezposelnih je bilo vključenih 1.056 ali 23,4%. Med vključenimi je bilo skupaj , skupaj 70,1% prejemnikov različnih denarnih dajatev. Povprečno se je na mesec v to aktivnost vključilo 376 oseb.

V aktivnost se je vključevalo več žensk kot moških, saj jih je bilo 3.203 ali 71,0% vseh. Največ vključenih je bilo starih do 25 let (1277 ali 28,3%) in med 25 in 30 leti (1057 ali 23,4%), med 40 in 50 leti je bilo starih 860 oseb ali 19,1%, od 30 do 40 let je imelo 825 oseb ali 18,3%, nad 50 let je bilo starih 492 oseb ali 10,9% vključenih.

Izvajalci Programov pomoči pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve so izbrani na javnem razpisu, delavnice za iskanje zaposlitve in delavnice za odkrivanje poklicnega cilja pa lahko izvaja tudi zavod sam v okviru svoje redne dejavnosti.

Za izvajanje aktivnosti Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve je bilo letu 2007 porabljenih 587.623,89 €. Povprečni skupni strošek novo vključenih v aktivnost na udeleženca je v letu 2007 znašal 130,26 €.

Izvajanje aktivnosti prispeva k ustrezni seznanjenosti in k motiviranju oseb za ponovno vključitev na trg dela in je za izvajanje aktivne politike zaposlovanja nepogrešljiva, saj predstavlja prvo usmeritev brezposelne osebe ali pa njeno ponovno reaktiviranje.

V letu **2008** je bilo v to aktivnost na novo vključenih 4.300 oseb. Med njimi je bilo iskalcev prve zaposlitve 40,9%, dolgotrajno brezposelnih je bilo vključenih 35,3%, v starostnem obdobju do 26 let se je vključilo 35,5% vseh, med 40 in 50 let je bilo starih 17,1%, 50 let in več pa 465 oseb ali 10,8% vseh. Povprečno se je na mesec v to aktivnost na novo vključilo 366 oseb. V aktivnost se je vključevalo več žensk kot moških, saj jih je bilo 68,3 %. Vseh novo sklenjenih pogodb z osebami je bilo v letu 2008 skupaj 4.381, od tega z ženskami 2.996 vseh.

Največ novih pogodb je bilo sklenjenih na OS Murska Sobota 19,5% in OS Celje 19,1%, najmanj pa na OS Novo mesto 2,9% ter na OS Kranj 3,3%.

Primerjava z enakim obdobjem leta 2007 pokaže, da je bilo v letu 2008 za slabih 5 % manj vključitev.

Za izvajanje aktivnosti Pomoč pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve - delavnice je bilo v obdobju 1.1.-31.12.2008 porabljenih 573.448,96 €, kar predstavlja 85% planiranih sredstev za leto 2008. Povprečni skupni strošek novo vključenih v aktivnosti na udeleženca je znašal 133,36 €.

Čeprav ti programi niso namenjeni neposrednemu zaposlovanju, podatki kažejo, da blizu 30% udeležencev v roku 6 mesecev po zaključku programa najde izhod v zaposlitev.

A.II.3.2. Razvoj in izvajanje novih oblik pomoči

Zavod RS za zaposlovanje je v podaktivnost vključil program:

Razvoj in testiranje nove delavnice – svetovalnica za uspešen nastop na trgu dela

Svetovalnica predstavlja modifikacijo eksperimentalnega programa iz leta 2006. Je poskus uporabe pozitivnih dosežkov, združitve in nadgradnje vsebine programov poklicne orientacije in pomoči pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve, ki jih je zavod že izvajal. V letu 2007 so bile v aktivnost vključene predvsem dolgotrajno brezposelne osebe, za katere je svetovalec zaposlitve v postopku izdelave zaposlitvenega načrta ugotovil: da imajo ovire pri iskanju zaposlitve, pomanjkljive veščine iskanja zaposlitve, da se po daljšem času soočajo s trgom dela, da je brezposelna oseba doslej neuspešno iskala zaposlitev in je že prešla v dolgotrajno brezposelnost.

V letu **2007** je bilo v aktivnost vključenih 238 dolgotrajno brezposelnih oseb. Načrtovane so bile štiri skupine po 60 udeležencev. Zaradi osipa, ki pa je bil minimalen, je bilo število vključenih za dve osebi manjše od plana.

Za izvajanje aktivnosti in pripravo vseh gradiv za izvajanje delavnice je bilo v letu 2007 izplačanih 73.963,09 €.

Vključitev brezposelnih oseb v zaposlitev je bila, takoj po končani delavnici več kot 20%.

A.II.3.3. Usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev

V okviru PP 4282 je MDDSZ v okviru Aktivne politike zaposlovanja (APZ) - ukrep 2 – **Usposabljanje in izobraževanje** - v letu 2007 sofinanciralo naslednje podaktivnosti:

1. *Programi nacionalne poklicne kvalifikacije in institucionalnega usposabljanja*
2. *Programi praktičnega usposabljanja*

A.II.3.3.1. Programi institucionalnega usposabljanja in nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK)

Zavod RS za zaposlovanje je v podaktivnost vključil več programov, in sicer:

- Programi institucionalnega usposabljanja
- NPK – priprave na postopek ugotavljanja in potrjevanja NPK
- Preverjanje in potrjevanje NPK

Nacionalne poklicne kvalifikacije

Vključitev v potrjevanje Nacionalnih poklicnih kvalifikacij udeležencem zagotavlja pridobitev javne listine o nacionalni poklicni kvalifikaciji (v nadaljnjem besedilu NPK), ki izkazuje pridobljena strokovna znanja in spretnosti (delovno poklicno oziroma strokovno usposobljenost), potrebna za opravljanje določenega poklica ali posameznih sklopov zadolžitev v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti.

Sledeč tem ciljem je zavod v prvi polovici leta 2007 vključeval v potrjevanje brezposelne osebe predvsem za potrebe trga dela s področja gradbeništva, kovinarstva ter prevoznih storitev.

V letu **2007** je zavod vključeval brezposelne osebe samo v potrjevanje NPK, priprav na potrjevanje NPK pa v obdobju poročanja ni izvajal. Udeležence, ki pred potrjevanjem potrebujejo del izobraževanja oziroma priprav na uspešno potrjevanje, se napoti v ustrezen program znotraj institucionalnega usposabljanja.

V letu 2007 je bilo v potrjevanje NPK vključenih 205 oseb, 90 (43,9%) žensk, 10 (4,9%) invalidov in 85 udeležencev (41,5%), ki so ob vključitvi v aktivnost prihajali iz vrst dolgotrajno brezposelnih oseb, od vseh pa je bilo dolgotrajno brezposelnih in mlajših od 25 let kar 67 oseb (32,7%).

Po starosti med vključenimi prevladujejo udeleženci med 40 in 50 letom starosti - 63 (30,7%) in tisti med 30 in 40 letom (53 ali 25,8%), do 25. leta starosti je bilo 36 (17,6%), od 25. do 30. leta 30 oseb (14,6%), 23 oseb (11,2%) pa med 50 in 60 letom starosti. Mlajši od 18 in starejši od 60 let v program niso bili vključeni.

Ob vključitvi oseb v program je bila njihova izobrazbena struktura naslednja: največ, 76 oseb (37%) je imelo V. stopnjo strokovne izobrazbe, 53 oseb (25,9%) IV. stopnjo,

54 oseb (26,3%) I. ali II. stopnjo izobrazbe, 13 (6,3%) VII. in 7 oseb (7 3,4%) VI. stopnjo izobrazbe.

Največ vključitev je bilo na OS Maribor (48 ali 23,4%), OS Ljubljana (42 ali 20,5%) in OS Novo mesto (20 ali 9,7%), najmanj pa na OS Nova Gorica in Ptuj s po tremi vključenimi in na OS Sevnica z dvema vključenima udeležencema.

Priprav na preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij v obdobju poročanja zavod ni izvajal, postopke preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij pa so v navedenem obdobju izvajale organizacije, ki so vpisane v razvid izvajalcev postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve oziroma pri Državnem izpitnem centru RS.

V letu 2007 je bilo v okviru aktivnosti potrjevanja NPK izplačanih skupaj 317.787,36 €, od tega 290.493,66 € iz sredstev ESS in 27.293,70 € sredstev integralnega proračuna RS.

Spremljanje izvajanja aktivnosti NPK poteka tekoče. Za preverjanje in potrjevanje NPK se sklene pogodba z udeležencem, in na podlagi le te, zavod udeležencu povrne strošek preverjanja. Pri spremljanju in izvajanju vsebinskega dela in organizacije preko območnih služb, kakor tudi na terenu, redno sodeluje tudi skrbnik aktivnosti NPK na centralni službi zavoda.

Izvajanje potrjevanja NPK pozitivno prispeva k dvigu zaposlitvenih možnosti brezposelnih oseb, saj jim pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije predstavlja priznanje znanj in spretnosti, pridobljenih tudi izven formalnega sistema izobraževanja. Delodajalci na podlagi formalno priznane listine (certifikata) pridobijo informacijo o tem, katera znanja imajo kandidati za zaposlitev.

V letu **2008** je bilo v potrjevanje NPK vključenih 240 oseb, 89 (37,1%) žensk, 12 (5%) invalidov in 89 udeležencev (37,1%), ki so ob vključitvi v aktivnost prihajali iz vrst dolgotrajno brezposelnih oseb.

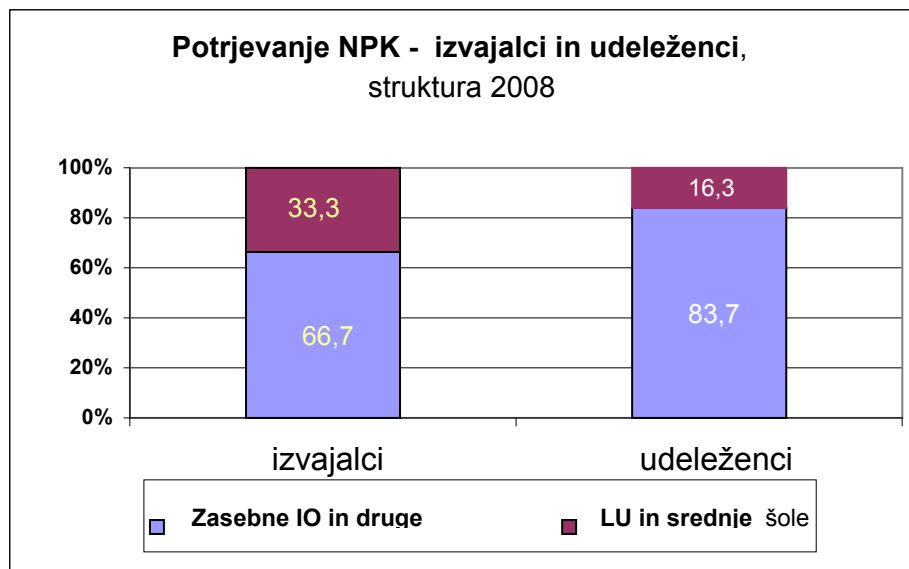
Podrobnejši pregled trajanja brezposelnosti pred vključitvijo v program pokaže, da je bilo največ vključenih prijavljenih na zavodu do tri mesece ter med dolgotrajno brezposelnimi tistih od enega do dveh let – iz vsake skupine je bilo po 45 vključenih. Po starosti med vključenimi prevladujejo udeleženci med 30 in 40 letom starosti - 73 (30,4%). Mlajši od 18 in starejši od 60 let v program niso bili vključeni.

Ob vključitvi oseb v program je imelo največ oseb IV. stopnjo strokovne izobrazbe, to je 86 oz. 35,8%.

Priprav na preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij v obdobju poročanja zavod ni izvajal, postopke preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij pa so v navedenem obdobju izvajale organizacije, ki so vpisane v razvid izvajalcev postopkov preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij pri Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve oziroma pri Državnem izpitnem centru RS.

Na spodnji sliki vidimo, kakšno je razmerje med zasebnimi in drugimi izobraževalnimi organizacijami na eni, ter ljudskimi univerzami in srednjimi šolami na drugi strani, tako glede števila izvajalcev kot glede vključenih udeležencev (seznam izvajalcev je v prilogi).

Slika 15

Vir: Zavod RS za zaposlovanje, 2008

V letu 2008 je bilo v okviru aktivnosti potrjevanja NPK izplačanih skupaj 38.212,82 €.

Programi institucionalnega usposabljanja

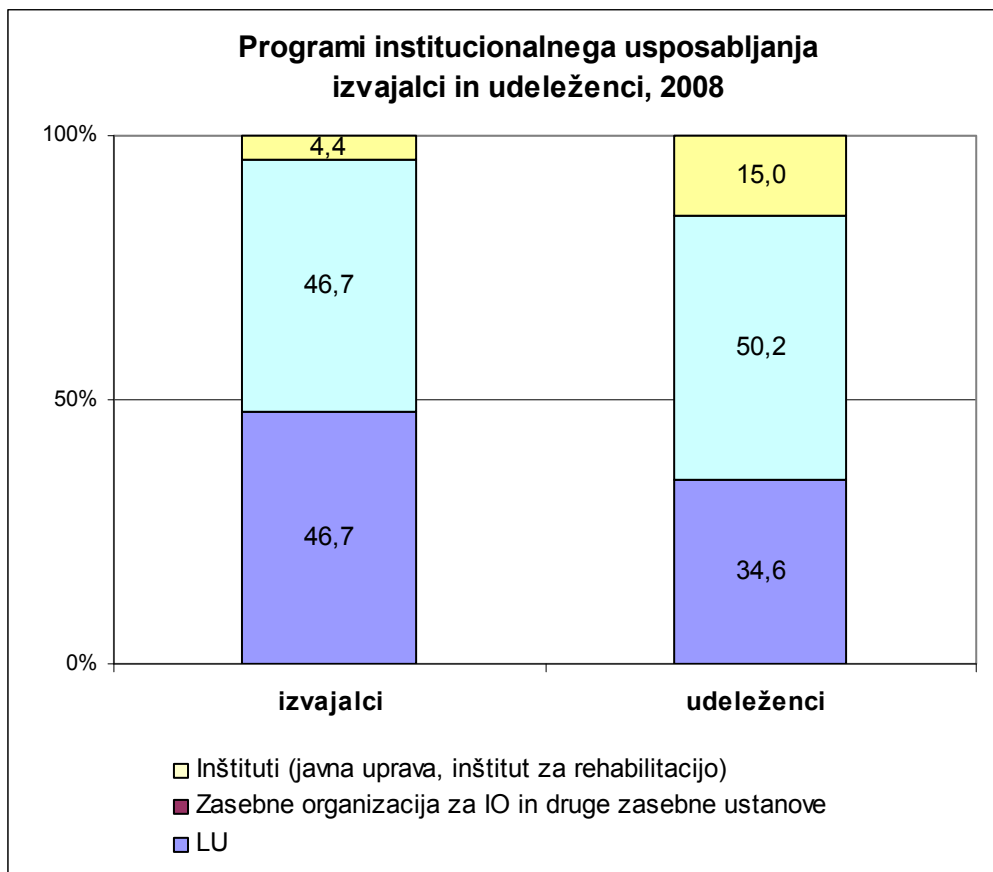
Programi institucionalnega usposabljanja zajemajo program neformalnega izobraževanja (priprave na pridobitev NPK ipd).

V letu **2008** je bilo v aktivnost vključenih 4.702 oseb, med njimi je bilo 261 invalidov ali 5,6% vseh, iskalcev prve zaposlitve je bilo 1.201 ali 25,5%, dolgotrajno brezposelnih je bilo vključenih 1.387 ali 29,5%, med vključenimi je bilo 852 prejemnikov denarnega nadomestila, 20 prejemnikov denarne pomoči in 1.923 prejemnikov denarne socialne pomoči na Centru za socialno delo, skupaj 59,4% prejemnikov različnih denarnih dajatev. Povprečno se je v to aktivnost vključilo 392 oseb mesečno.

Vključeni so po starostni strukturi razporejeni razmeroma enakomerno, največ je bilo starih od 30-40 let (29,6%), starejših od 50 let je bilo 8,7%.

Med vključenimi je bilo starih do 25 let in iskalcev prve zaposlitve, ki so bili stari 25 let in več, skupaj 1349 ali 28,7% vseh, mladih do 25 let, ki so bili brezposelni 6 mesecev ali več, je bilo 299 ali 6,4%, medtem ko je bilo starejših od 25 let, ki so bili brezposelni eno leto ali več, 1.270 ali 27,0%. V aktivnost se je vključevalo več žensk - 62,4%.

Slika 16:

Za izvajanje aktivnosti Institucionalno usposabljanje je bilo v letu 2008 porabljenih 2.474.730,56 €. Povprečni skupni strošek novo vključenih v Institucionalno usposabljanje na udeleženca je znašal 526,31 €.

Programi praktičnega usposabljanja

Zavod RS za zaposlovanje je v podaktivnost vključil več programov, in sicer:

- Delovni preizkus
- Usposabljanje na delovnem mestu (UDM) 2007/2008 in Usposabljanje na delovnem mestu za leto 2008

Delovni preizkus

Delovni preizkus se izvaja na podlagi zaposlitvenega načrta in izbranega programa izvajalca na konkretnem delovnem mestu, neposredno pri delodajalcu ali instituciji za poklicno usposabljanje.

Vključitve trajajo do enega meseca.

Cilja skupina so brezposelni.

V letu **2007** je bilo v to aktivnost vključenih 2.210 oseb, med njimi je bilo 210 invalidov ali 9,5% vseh, iskalcev prve zaposlitve je bilo 538 ali 24,3%, dolgotrajno brezposelnih je bilo 482 ali 21,8%, 220 prejemnikov denarnega nadomestila, 38 prejemnikov denarne pomoči in 878 prejemnikov denarne socialne pomoči na Centru za socialno

delo, skupaj 51,4% prejemnikov različnih denarnih dajatev. Povprečno se je v to aktivnost vključilo 184 oseb mesečno.

Po starostni strukturi je bilo največ vključenih starih do 25 let, in sicer 26,4%, 24,8% od 30-40 let, 22,4% je bilo starih od 25-30 let, 18,4% vseh od 40-50 let in starejših od 50 let še 7,9%.

Med vključenimi je bilo starih do 25 let in iskalcev prve zaposlitve, ki so bili stari 25 let in več, skupaj 757 ali 34,2% vseh, mladih do 25 let, ki so bili brezposelni 6 mesecev ali več, je bilo 179 ali 8,1% vseh, medtem ko je bilo starejših od 25 let, ki so bili brezposelni eno leto ali več, 407 ali 18,4%. V aktivnost se je vključevalo nekaj več žensk kot moških, in sicer je bilo žensk 1.285 ali 58,1%.

Največ vključitev je bilo na OS Murska Sobota (411 ali 18,6%) in OS Celje (306 ali 13,9%), najmanj pa na OS Novo mesto (34 ali 1,5%) ter na OS Koper (42 ali 1,9% vseh).

Zajem podatkov konec januarja 2008 kaže, da se je do tega obdobja zaposlilo že 1.552 oseb, ki so se vključile v aktivnost v letu 2007, kar pomeni, da je izmerjena zaposljivost v času enega meseca po zaključku obdobja poročanja že 70,2%. Od prikazanih zaposlitev jih je bilo že v prvem mesecu po zaključku aktivnosti realiziranih 1.325 zaposlitev, kar je 85,4% vseh oz. je zaposljivost po enem mesecu po zaključku aktivnosti kar 60,0%, v treh mesecih po zaključku aktivnosti se je zaposlilo nadaljnjih 153 oseb, v šestih mesecih 61 in po 12 mesecih od zaključka aktivnosti še 13 oseb.

Primerjava z letom 2006: V letu 2006 je bilo v aktivnost vključenih na novo 1.783 brezposelnih oseb, leta 2007 pa je bilo vključitev za 23,9% več kot predhodno leto. Izvajalci aktivnosti so bili na oddajo svojega programa delovnega preizkusa pozvani z javnim povabilom, ki je bilo objavljeno na zavodovih spletnih straneh dne 16. marca 2007. Vso potrebno dokumentacijo so dostavili na naslove pristojnih območnih služb, kjer je potekalo napotovanje brezposelnih oseb, v skladu z njihovim zaposlitvenim načrtom.

Za izvajanje aktivnosti je bilo letu 2007 skupaj porabljenih 1.096.597,87 €, od tega za nadaljevanje aktivnosti iz leta 2006 (vključitve so bile zaključene z 31.12.2006), po javnem povabilu, objavljenem 29.3.2006, 186.388,75 €, in za aktivnost po novem javnem povabilu iz leta 2007, objavljenem 16.3.2007, 910.209,12 €.

Povprečni skupni strošek na udeleženca je v letu 2007 znašal 496,20 €.

Z izvajanjem aktivnosti *Delovni preizkus* se preveri obstoječe delovne spretnosti in izkušnje brezposelne osebe in jih dodatno prilagodi konkretnemu delovnemu mestu. Aktivnost izkazuje visoke izhode v zaposlitev in spada med relativno najcenejši in najučinkovitejši poseg na trg dela. S svojo praktično naravnostjo je ta aktivnost praktično nepogrešljiva pri izvajanju aktivne politike zaposlovanja.

V letu **2008** je bilo v to aktivnost na novo vključenih 2.164 oseb. Med njimi je bilo 9,0% invalidov, 23,9% iskalcev prve zaposlitve, 26,9% dolgotrajno brezposelnih, v starostnem obdobju do 26 let se je vključilo 33,5% vseh. Starih do 25 let in hkrati brezposelnih 6 mesecev in več je bilo 10,3%, starejših od 25 let in hkrati brezposelnih

eno leto ali več pa je bilo 22,7% vseh oseb. Med novo vključenimi je bilo 310 prejemnikov denarnega nadomestila, 7 prejemnikov denarne pomoči in 819 prejemnikov denarne socialne pomoči na Centru za socialno delo - skupaj 52,5% prejemnikov različnih denarnih dajatev. Povprečno se je na mesec v to aktivnost na novo vključilo 184 oseb.

V aktivnost se je vključevalo več žensk kot moških - 55,5 % vseh.

Vseh novo sklenjenih pogodb z osebami je bilo v prvem polletju 2008 skupaj 2.205, od tega z ženskami 1.227 vseh.

Največ novih pogodb je bilo sklenjenih na OS Celje (19,1%) in OS Murska Sobota (18,5%), najmanj pa na OS Trbovlje in na OS Nova Gorica (le okrog 1,4 % vseh).

V delovni preizkus se vključujejo brezposelni z nižjimi stopnjami izobrazbe, saj je bilo pogodb, sklenjenih z osebami, ki so imele končano višjo stopnjo od srednje ravni izobraževanja le 9,0 % vseh. Največji delež sklenjenih pogodb glede na izobrazbene razrede še vedno odpade na končano ali nedokončano osnovno šolo, in sicer 31,1% vseh. Glede na starostno strukturo so največ pogodb na novo sklenile osebe med 18 in 25 leti, kar 28,0% vseh. Tudi glede na čas prijave na Zavodu je bilo največ pogodb sklenjenih z osebami v obdobju do 6 mesecev brezposelnosti, in sicer skupaj kar 1133 ali 51,4% vseh, med temi pa je bilo v času od 3 do 6 mesecev brezposelnosti sklenjenih že 26,8% vseh pogodb z osebami.

Primerjava z letom 2007: V letu 2007 je bilo v aktivnost vključenih na novo 2.210 oseb.

Izvajalci aktivnosti so bili na oddajo svojega programa delovnega preizkusa pozvani z javnim povabilom, ki je bilo za obdobje 2007 - 2008 objavljeno na zavodovih spletnih straneh dne 16. marca 2007. Vso potrebno dokumentacijo dostavijo na naslove pristojnih območnih služb, kjer poteka napotovanje brezposelnih oseb, v skladu z njihovim zaposlitvenim načrtom.

Za izvajanje aktivnosti je bilo v letu 2008 skupaj porabljenih 1.336.939,20 €. Povprečni strošek na novo vključenega udeleženca je znašal 617,81 €.

Aktivnost izkazuje visoke izhode v zaposlitev in spada med relativno najcenejši in najučinkovitejši poseg na trg dela. Delež zaposlitev glede na vse novo sklenjene pogodbe v letu 2008 je bil 68,93 odstoten (skupaj 1.520 zaposlitev).

Usposabljanje na delovnem mestu

Usposabljanje na delovnem mestu se izvaja kot projekt usposabljanja brezposelnih na konkretnem delovnem mestu, neposredno pri delodajalcu.

Aktivnost je sofinancirana iz integralnega proračuna RS in iz sredstev Evropskega socialnega sklada (ESS).

Ciljna skupina so brezposelne osebe.

V letu **2007** je bilo v aktivnost vključenih 695 oseb, med njimi 46 invalidov ali 6,6%, iskalcev prve zaposlitve je bilo 179 ali 25,8%, dolgotrajno brezposelnih je bilo vključenih 246 ali 35,4%, med vključenimi je bilo 22 prejemnikov denarnega nadomestila, 9 prejemnikov denarne pomoči in 302 prejemnika denarne socialne pomoči na Centru za socialno delo.

Največ vključenih je bilo v starostnem obdobju 25-30 let, in sicer 204 osebe ali 29,3% vseh, sledi starostno obdobje od 30-40 let (24,5% vseh), mladi do 18 let (23,3% vseh), starih od 40-50 let je bilo vključenih 16,3%, preostalih 6,6% pa je bilo starih nad 50 let.

Med vključenimi je bilo starih do 25 let in iskalcev prve zaposlitve, ki so bili stari 25 let in več, skupaj 254 ali 36,5% vseh, mladih do 25 let, ki so bili brezposelni 6 mesecev ali več, je bilo 88 ali 12,7% vseh, medtem ko je bilo starejših od 25 let, ki so bili brezposelni eno leto ali več, 215 ali 30,9%. V aktivnost se je vključevalo več žensk kot moških, in sicer je bilo žensk 477 ali 68,6%.

Največ vključitev je bilo na OS Celje (119 ali 17,1%) in OS Murska Sobota (114 ali 16,4%), najmanj pa na OS Koper ter na OS Nova Gorica, kjer so vključili po 9 oseb (1,3% vseh).

Učinki aktivnosti za obdobje se merijo po 30 dneh od zaključka programa usposabljanja in z zaposlenostjo po 12 mesecih (tega kazalnika v času priprave poročila še ni mogoče izmeriti). Po 30 dneh po zaključku programa usposabljanja je bilo zaposlenih 267 oseb ali 38,4% vseh. V treh mesecih po zaključku programa usposabljanja se je zaposlilo še 71 vključenih, v 6 mesecih po zaključku pa še 23 oseb, skupaj je bilo tako konec januarja 2008 zaposlenih 361 oseb, ki so se v letu 2007 vključile v aktivnost, kar predstavlja v štirih mesecih po zaključku aktivnosti (vsi programi usposabljanja so bili namreč zaključeni najkasneje s 30.9.2007) kar 51,9% zaposljivost.

Primerjava z letom 2006: V letu 2006 je bilo v aktivnost, vključenih 3.328 brezposelnih oseb. Leta 2007 je bilo vključitev bistveno manj zaradi pozne objave javnega povabila (prva objava 5.6.2007, sprememba objave 19.7.2007) ter zaradi spremenjenih pogojev izvajanja, med katerimi je največ težav povzročala zahteva, da so denarne dajatve brezposelnim izplačevali izvajalci.

Za izvajanje aktivnosti je bilo letu 2007 skupaj porabljenih 1.014.929,33 €, od tega iz vira Evropskega socialnega sklada 802.449,48 € (PP 6849) in iz sredstev integralnega proračuna RS 212.479,85 € (PP 6998). Sredstva integralnega proračuna se nanašajo na finančno zaključevanje aktivnosti iz leta 2006, iz naslova katerega v letu 2007 ni bilo novih vključitev.

Povprečni strošek na udeleženca je v letu 2007 znašal 1.460,33 €.

Usposabljanje na delovnem mestu 2007/2008 in Usposabljanje na delovnem mestu za leto 2008

V letu 2008 je bilo v aktivnosti usposabljanja na delovnem mestu na novo vključenih skupaj 3.280 oseb. Med njimi je bilo invalidov 6,0% vseh, 28,4% vseh je bilo iskalcev

prve zaposlitve, dolgotrajno brezposelnih je bilo vključenih 31,1%, v starostnem obdobju do 26 let se je vključilo 30,2% vseh, med 40 in 50 let je bilo starih 16,2%, 50 let in več pa 5,5% vseh. Starih do 25 let in hkrati brezposelnih 6 mesecev in več je bilo 9,1%, starejših od 25 let in hkrati brezposelnih eno leto ali več pa je 27,1% vseh oseb. Med novo vključenimi je bilo 83 prejemnikov denarnega nadomestila, 5 prejemniki denarne pomoči in kar 1.333 prejemnikov denarne socialne pomoči na Centru za socialno delo - skupaj 43,3% prejemnikov različnih denarnih dajatev. Povprečno se je v usposabljanje na delovnem mestu mesečno na novo vključilo 273 oseb.

V aktivnost se je vključevalo več žensk - 2.330 ali 71,0 % vseh. Vseh novo sklenjenih pogodb z osebami je bilo v letu 2008 skupaj 3.314, od tega z ženskami 2.358. Največ novih pogodb je bilo sklenjenih na OS Murska Sobota (17,2% vseh).

Glede na dokončano stopnjo izobrazbe je bilo največ pogodb sklenjenih z osebami z dokončanim gimnazijskim oz. srednje poklicno - tehničnim, srednje tehničnim ali drugim strokovnim izobraževanjem, in sicer kar 35,5% vseh. Glede na starostno strukturo so največ pogodb na novo sklenile osebe med 25 in 30 leti (29,8% vseh).

Izvajalci aktivnosti so na oddajo svojega projekta usposabljanja pozvani z javnim povabilom, ki je objavljeno na zavodovi spletni strani. V letu 2008 so se aktivnosti usposabljanja na delovnem mestu izvajale po javnih povabilih, ki so bila objavljena 24.12.2007, 15.04.2008 in 17.07.2008.

Za izvajanje aktivnosti je bilo skupaj porabljenih 3.615.230,11 €. Povprečni strošek na udeleženca je znašal 1.102,20 €.

Delež zaposlitev glede na vse novo sklenjene pogodbe v letu 2008 je bil 40 odstoten (skupaj 1.329 zaposlitev).

A.III. ANALIZA ReNPIO po PODPORNIM DEJAVNOSTIM

A.III.1. Strokovni delavci

Med najpomembnejše izzive in naloge za sisteme izobraževanja prav gotovo sodi sistematično in načrtno usposabljanje izobraževalcev odraslih (učiteljev, mentorjev, organizatorjev, svetovalcev) in prizadevanja za dvig kakovosti različnih izobraževalnih dejavnosti, ki so jim namenjena. Izobraževalci odraslih igrajo ključno vlogo pri uresničevanju izobraževanja odraslih. O tej specifični profesionalni skupini pa je doslej na razpolago le malo podatkov.¹¹ Tako pri nas zaenkrat žal še ne razpolagamo s študijami o potrebah izobraževalcev odraslih po izpopolnjevanju.

Podatki Statističnega urada RS o številu osebja kažejo, da je v šolskem letu 2005/06 (za to šolsko leto imamo na voljo podatke za vse ravni) v izobraževanju odraslih na osnovnošolski in srednješolski ravni (formalno izobraževanje) ter na ravni nadaljnega

¹¹ Besedilo je deloma povzeto iz "Prikaz dosežkov in razvojnih izzivov izobraževalne dejavnosti ACS." Klemenčič et al., ACS, 2008.

izobraževanja odraslih skupaj delalo približno 13.500 oseb. Sicer pa je v zadnjih treh, štirih šolskih letih, za katera imamo podatke, opaziti upadanje skupnega števila osebja v izobraževanju odraslih – izjema je le nadaljnje izobraževanja odraslih, kjer opažamo za šolsko leto 2005/06 vnovično naraščanje števila osebja (Klemenčič 2008, str 13).

Osebjem, ki izobražuje odrasle, prevzema v tem zelo različne vloge in naloge, to (tudi ob upoštevanju njihovega zaposlitvenega statusa) vpliva na njegove možnosti za delo, usposobljenost in motivacijo za izobraževanje odraslih ter na vlogo in stopnjo vpliva, ki jo ima pri načrtovanju in izpeljavi učnega procesa. Za osebjem v izobraževanju odraslih je na splošno značilno, da: dela v izobraževanju odraslih več žensk kot moških; je razmerje med redno zaposlenimi in honorarnimi sodelavci precej korist zadnjih; je po vrsti dela med honorarnimi delavci največ učiteljev.

ReNPIO je izpostavila kot pogoj za uresničevanje ciljev naslednje:

- ustrezno usposobljene strokovne delavce, predvsem več izobraževanja za učitelje, programerje in svetovalne delavce;
- ustrezno usposobljene strokovne delavce za uporabo storitev informacijske družbe, interneta, multimedijskih virov in za izvajanje študija na daljavo;
- posodobitev vsebine in organizacije pridobivanja andragoške izobrazbe, dodiplomskih študijskih programov, kot tudi programov izpopolnjevanja in usposabljanja;
- izpopolnjevanje in usposabljanje različnih strokovnjakov na področju izobraževanja odraslih za razvijanje, izvajanje in evalvacijo programov, določenih z nacionalnim programom izobraževanja odraslih ter za dvig kakovosti in doseganja mednarodno primerljivih standardov;
- izmenjave strokovnih delavcev med ustanovami različnih držav;
- pospešeno vlaganje v razvoj vrhunskih strokovnjakov na področju izobraževanja odraslih z omogočanjem podiplomskega študija doma in v tujini.« (ReNPIO)

V spodnji tabeli so prikazani podatki o denarnih sredstvih, ki jih je usposabljanju strokovnih delavcev za posamezno leto namenila ReNPIO in primerljivi podatki iz sprejetih LPIO. Posebej so prikazani podatki iz LPIO Ministrstva za šolstvo in šport.

Preglednica 26:

STROKOVNI DELAVCI							
Leto	2005	2006	Indeks 2006/2005	2007	Indeks 2007/2006	2008	Indeks 2008/2007
ReNPIO sredstva skupaj	141.462	155.650	110,0	171.089	109,9	188.198	110,0
LPIO sredstva skupaj	276.332	333.834	120,8	402.144	120,5	140.992	35,1
LPIO MŠŠ proračun	43.398	41.729	96,2	35.470	85,0	35.248	99,4

Vir: ReNPIO, LPIO (2005-2008)¹²

Velik skok pri sredstvih, namenjenih izobraževanju strokovnih delavcev v letu 2007 gre na račun dveh projektov: (1) programa ESS: *Izobraževanje in usposabljanje*

¹² Kljub velikim razlikam je potrebno opozoriti, da gre za razmeroma majhna sredstva (<1% vseh sredstev LPIO), v okviru katerih lahko že en projekt ESS indeks podvoji.

učiteljev in izobraževalcev za odrasle. Ker so bila navodila za izvajanje evropske kohezijske politike (o upravičenih stroških, o informiranju in obveščanju javnosti, idr.) s strani organa upravljanja sprejeta šele novembra 2007, ni bilo mogoče pripraviti instrumentov, zagotoviti izvajanja projektov in črpanja sredstev v letu 2007. Zato so bila planirana sredstva prenesena za izvedbo programov v naslednjih letih nove finančne perspektive. In (2) projekta *Izobraževanje in usposabljanje učiteljev in izobraževalcev za odrasle*, z osnovnim namenom razvijati kakovostne programe za izobraževanje in usposabljanje učiteljev in drugih strokovnih delavcev na področju izobraževanja odraslih za izvajanje formalnega, neformalnega izobraževanja in dejavnosti v izobraževanju odraslih. Prav tako je bil namen tega projekta razviti izobraževalne programe in učna gradiva ter izvajanje usposabljanja za različne strokovnjake na področju izobraževanja odraslih za spremljanje in evalvacijo programov in dejavnosti. Temeljni cilj je zagotoviti pogoje za nenehni strokovni in osebni razvoj učiteljev in drugih strokovnih delavcev na področju izobraževanja odraslih vključno z mobilnostjo. Tudi ta projekt se v letu 2007 še ni pričel izvajati.¹³

Izvajalci programov andragoškega izobraževanja, izpopolnjevanja in usposabljanja

V Sloveniji poleg Andragoškega centra, različne programe andragoškega usposabljanja izvajajo naslednje organizacije:

- nacionalni javni zavodi na področju vzgoje in izobraževanja: predvsem Center RS za poklicno izobraževanje in Državni izpitni center;
- izobraževalne organizacije za odrasle: ljudske univerze, enote za izobraževanje odraslih na srednjih šolah in zasebne izobraževalne organizacije;
- različna društva, ki organizirajo usposabljanje za strokovne delavce (ali tudi prostovoljce), ki se vključujejo v njihove dejavnosti;
- visoke šole in fakultete (predvsem družboslovne fakultete);
- Center za poslovno usposabljanje, ki izvaja izobraževalno dejavnost tudi za potrebe Gospodarske zbornice Slovenije;
- Obrtno podjetniška zbornica Slovenije;

Vse izobraževalne organizacije, ki izvajajo program za pridobitev pedagoško - andragoške izobrazbe, imajo svoje izobraževanje prijavljeno v spletnem katalogu programov nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanja (Ministrstvo za šolstvo in šport). Za diplomante visokošolskih programov ga izvajajo: Pedagoška fakulteta v Kopru, Pedagoška fakulteta v Ljubljani, Pedagoška fakulteta v Mariboru, Filozofska fakulteta v Ljubljani. Pri večini program traja 375 ur, izjema je program Filozofske fakultete v Ljubljani, kjer traja 390 ur. Filozofska fakulteta v Ljubljani izvaja program izpopolnjevanja za pridobitev pedagoško andragoške izobrazbe tudi za predavatelje višjih strokovnih šol z visoko izobrazbo. Program traja 150 ur. Gimnazija Ledina v Ljubljana izvaja program izpopolnjevanja za pridobitev pedagoško andragoške izobrazbe za laborante, učitelje praktičnega pouka s srednjo izobrazbo in inštruktorje s srednjo izobrazbo. Program obsega 160 ur.

V šolskem letu 2005/2006 je programe, ki so bili objavljeni v Katalogu nadaljnega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju (v

¹³ Povzeto po obrazložitvi Zaključnega računa proračuna 2007.

nadaljevanju katalog)¹⁴ izvajalo 25 izvajalcev nerazpisanih programov in 69 izvajalcev razpisanih programov (programi za učiteljske zbornice - UZB). Ministrstvo za šolstvo in šport je izvajalcem naročilo izvajanje 461 programov in jih tudi v celoti ali delno financiralo. V katalog je bilo tako kot v šolskem letu 2005/2006 ponovno vključenih tudi 558 programov UZB, ki so bili namenjeni celotnim učiteljskim zborom in so jih za svoje kolektive financirali vzgojno-izobraževalni zavodi. Skupno število objavljenih programov je v šol. letu 2005/06 znašalo 1.019 programov, vključenih je bilo 14.310 udeležencev. V mrežah javnih zavodov (študijske skupine, mentorske mreže) je bilo poleg tega izvedenih še vrsta izobraževanj, v katera je bilo vključenih 31.318 udeležencev.

Podatki (Klemenčič 2008) o pridobljeni pedagoško-andragoški izobrazbi (zlasti pri izvajalcih nadaljnjega izobraževanja) kažejo, da kar pomemben delež izobraževalcev odraslih nima formalne pedagoško-andragoške izobrazbe. To na eni strani zahteva ukrepe, ki bi spodbudili vpis v ustrezne programe, na drugi strani pa tudi vpisovanje v te programe omogočili, saj je znano, da ni dovolj vpisnih mest in primernih programov. Na drugi strani pa to opozarja, da je treba pospešeno razvijati in izpeljevati andragoško spopolnjevanje za te osebe, da bi pridobile vsaj neformalno znanje za delo v praksi.

Analiza izvajalcev programov spopolnjevanja izobraževalcev odraslih in njihova programska ponudba (Klemenčič 2008, str. 16-18) je pokazala, da se na izobraževalnem trgu pojavljajo različne organizacije, ki ponujajo različne vsebine za nadaljnje strokovno spopolnjevanje izobraževalcev odraslih. Vsebine so precej raznovrstne, vendar je specifično andragoških manj (izhajajoč iz andragoškega cikla in temeljnih podpornih dejavnosti procesom izobraževanja in učenja odraslih). Nadalje je bilo ugotovljeno, da je ponudba izvajalcev andragoškega spopolnjevanja in usposabljanja razmeroma skromna, saj je le manjšina izvajalcev usmerjena v razvijanje in izpeljevanje raznovrstnih vsebin andragoškega spopolnjevanja in usposabljanja. Ti programi so večinoma krajši, od 8 do 16 ur. Na podlagi pregleda različnih virov se ocenjuje, da je njihov obseg skromnejši v primerjavi s ponudbo programov strokovnega spopolnjevanja za druge strokovne delavce v vzgoji in izobraževanju. Zagotovljeno je tudi pridobivanje andragoške izobrazbe, tako izobrazbe za poklic (andragog) kot izobrazbe za opravljanje dela v izobraževanju odraslih (pedagoško-andragoška izobrazba), pri čemer se možnosti zadnje že več let kažejo kot problematične z vidika vpisnih zmogljivosti in raznovrstnosti programov.

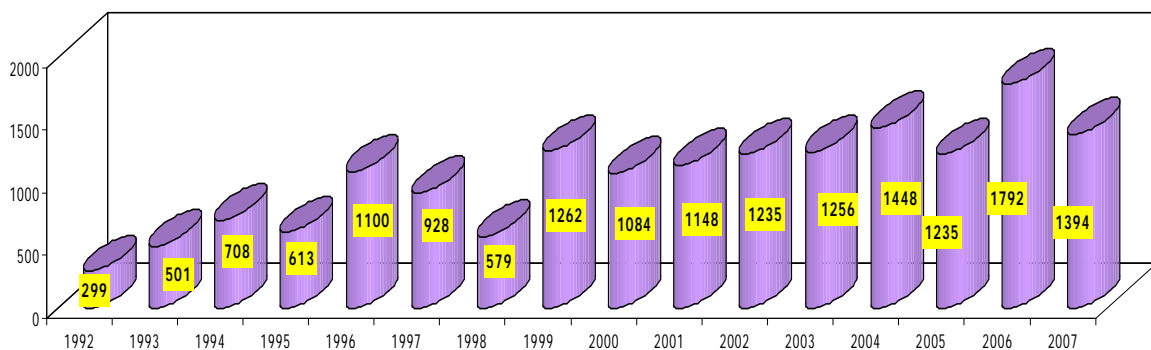
¹⁴ Po Pravilniku o stalnem strokovnem izobraževanju in usposabljanju strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju (Ur.l. št. 64, 11.6.2004) lahko ostale programe, namenjene usposabljanju izobraževalcev razdelimo na naslednje vrste programov: programe za izpopolnjevanje izobrazbe (IZP), predpisane programe (PRP), posodobitvene programe (PSD), programe za učiteljske zbornice (UZB), programe za profesionalni razvoj. V sklop nadaljnjega izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju sodijo tudi drugi programi, ki niso objavljeni v tem katalogu, to so lahko: tematske konference in izobraževanja v mrežah ter tudi programi računalniškega opismenjevanja učiteljev.

Izobraževalna dejavnost Andragoškega centra Slovenije

Andragoški center Slovenije je poleg matičnih fakultet za pedagoško –andragoško delo prav gotovo osrednje mesto, kjer se izvajajo številni programi usposabljanja in spopolnjevanja izobraževalcev odraslih iz celotnega omrežja, zato tudi posebej prikazujemo nekaj podatkov o tej njegovi dejavnosti.

Iz spremljanja izobraževalne dejavnosti Andragoškega centra Slovenije je opazno, da število udeležencev tega usposabljanja vztrajno narašča.

Slika 17: Število vseh udeležencev v programih usposabljanja (temeljnih, specializiranih in razvojnih) v obdobju 1992-2007

Vir: Interna poročila o programih usposabljanja v letih 1992-2007

Glede na **strukturo udeležencev** analize kažejo, da se tega usposabljanja v približno **70%** udeležujejo predstavnice **ženskega spola**, največ udeležencev je bilo v starostni skupini od **35 do 50 let**. Po **stopnji izobrazbe** jih je imela **več kot polovica** zaključeno **VII. stopnjo** (visoko ali univerzitetno izobrazbo), ostali višjo ali srednjo, dobrih **10%** pa magisterij. Udeleženci prihajajo **prihajalo z ljudskih univerz (dobrih 55%)** ter **različnih zasebnih in drugih izobraževalnih organizacij**, **20%** iz **srednjih** in osnovnih **šol**, **25%** pa so bili udeleženci iz **društev, javnih zavodov, knjižnic, javne uprave, institutov, zavodov za zaposlovanje, fakultet, višjih šol, ipd.**

Dejavnost ACS pri razvoju in izvajanju izobraževanja izobraževalcev odraslih obsega:

- razvoj izobraževalnih programov temeljnega andragoškega izpopolnjevanja,
- usposabljanje strokovnjakov, ki sodelujejo pri izpeljavi in uveljavljanju razvojnih projektov Andragoškega centra in njihovih rezultatov v izobraževalno prakso,
- načrtovanje in izvajanje specializiranih programov izobraževanja (po željah naročnikov) ter programov za pridobitev mednarodnih certifikatov (za učinkovito vodenje izobraževalnih procesov),
- informativna in izobraževalna srečanja za širšo strokovno javnost,
- pripravo domačih in mednarodnih izobraževalnih prireditev (konference, posveti).

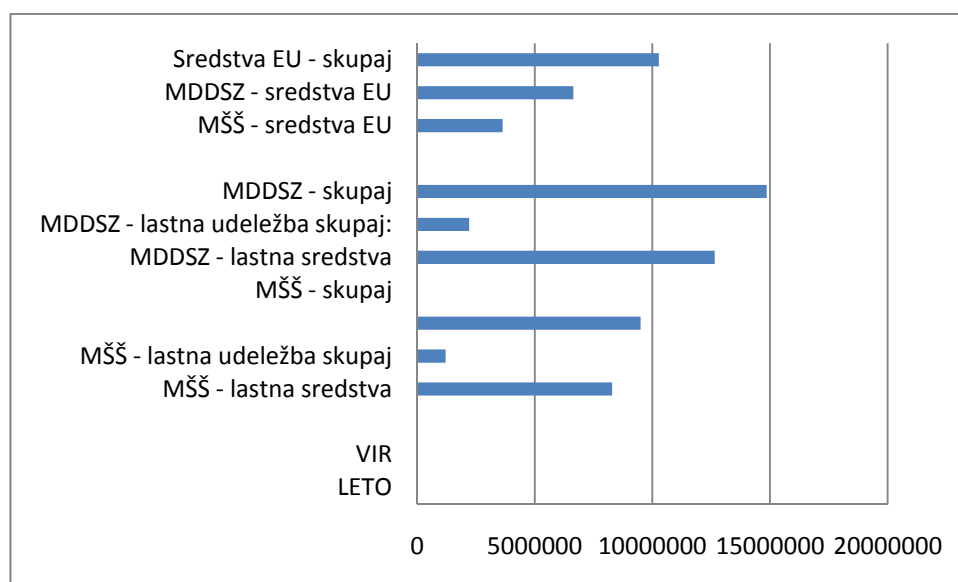
Daljši programi za usposabljanje andragogov in andragoških delavcev, včasih poimenovani tudi specializirani programi, omogočajo poglobljene učne izkušnje, akcijsko učenje, intenziven trening osebnih veščin nastopanja in učenja, učenje v

organizacijah in svetovanje ter celostno in profesionalno uporaba vsebin, metod, tehnik in orodij. V to skupino programov sodijo tudi specializirani programi za uvajanje in izvajanje sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij (NPK), ki postajajo vse bolj iskani. Posebno skupino specializiranih programov pa predstavljajo programi usposabljanja, ki so namenjeni usposabljanju zaposlenih v gospodarskih in družbenih dejavnostih. Čeprav te organizacije niso prednostna ciljna skupina, pa gre za pomemben prenos tistega andragoškega znanja, ki se ga lahko zelo koristno uporablja tudi v delovnih procesih.

Krajše oblike izobraževanja, pogosto poimenovane tudi **temeljno andragoško usposabljanje**, omogočajo pridobitev temeljnega andragoškega znanja, spretnosti in veščin, ki jih potrebujejo andragoški delavci za vodenje učnih procesov v skupinah odraslih udeležencev.

Pri usposabljanjih, povezanih s projekti ACS oz. programi v **podporo razvojnim projektom ACS** pa gre za programe temeljnega andragoškega usposabljanja, s katerimi je podprto učenje tistih iz omrežja izobraževalcev odraslih, ki se pripravljajo ali pa že izvajajo enega ali več razvojnih projektov, ki jih je razvil ACS. V nadaljevanju nekoliko podrobneje predstavljamo prav te programe. Gre za programe (enega ali več), ki so se razvili v podporo delovanju študijskim krožkom, programu projektno učenje za mlajše odrasle (PUM), za delovanje središč za samostojno učenje, delovanju središč za informiranje in svetovanje (ISIO). V to skupino pa sodijo tudi programi, namenjeni razvoju pismenosti, uvajanju kakovosti v izobraževanju odraslih.

Slika št 26: Število usposobljenih strokovnih delavcev v podporo razvojnim projektom v obdobju 2000–2008

Vir: Poročila o delu ACS 2007 in 2008 ter Prikaz dosežkov in razvojnih izzivov izobraževalne dejavnosti ACS." Klemenčič et al., ACS, 2008.

Prav na primeru spopolnjevanja za potrebe razvojnih projektov se jasno pokaže, da stalno strokovno spopolnjevanje postaja čedalje pomembnejši dejavnik profesionalnega razvoja slehernega izobraževalca odraslih. To seveda zahteva postavitev ustreznega sistema za zagotavljanje (in uresničevanje) možnosti spopolnjevanja, to pa ni mogoče brez ustreznega strokovnega dolgoročnega

načrtovanja, predvsem pa denarne podpore države. Če prvi pogled pokaže, da se je spopolnjevanje za potrebe razvojnih projektov v zadnji letih ugodno razvijalo, pa to nikakor ne velja za vzdrževanje kondicije in kakovosti dela strokovnih delavcev. Mehanizmi s katerimi se vzdržuje kakovost dela izobraževalcev odraslih so različni in obsegajo strokovna spopolnjevanja na podlagi stalnega spremljanja potreb, evalvacijske delavnice za izmenjavo primerov dobre prakse, mehanizmi obnavljanja licence, ipd.

Iz analize osebja v izobraževanju odraslih izhaja (Klemenčič 2008), da je treba izobraževalcem omogočiti pridobivanje znanja in usposobljenosti za delo z odraslimi po različnih formalnih in neformalnih poteh. Hkrati pa bi jim bilo treba zagotoviti tudi ustrezne postopke, da se jim prizna znanje, ki so si ga prej pridobili z delom, pri neformalnem spopolnjevanju ali drugače. Ustvariti je treba mehanizme priznavanja neformalnega znanja, ki bodo udeležencem tovrstnega spopolnjevanja omogočali, da bodo to znanje lahko uveljavljali tudi pri pridobivanju formalne pedagoško-andragoške izobrazbe. Posebej se tudi poudarja, da naj ACS razvija tiste vsebine spopolnjevanja, ki jih ne razvijajo in ponujajo druge organizacije na »izobraževalnem trgu«.

Pri nadaljnjem razvoju programske ponudbe je treba upoštevati in zagotoviti: odločitve v zvezi z usmerjenostjo razvoja programske ponudbe za posamezne ciljne skupine ali področja andragoškega dela; redno proučevanje izobraževalnih potreb uporabnikov in potreb, ki nastajajo zaradi različnih družbenih okoliščin; spremljanje ponudbe drugih ponudnikov tovrstnega spopolnjevanja in iz tega izhajajočega razvoja programske ponudbe, ki je drugi ne ponujajo; razvojne skupine za razvoj različnih programov, ki jih sestavljajo delavci ACS in zunanji sodelavci; načrtno je treba delati za oblikovanje in vzdrževanje takih skupin. Ob tem bi bilo treba občasno izpeljevati raziskovanje o vlogah, ki jih opravljajo izobraževalci odraslih, o njihovih kariernih poteh, o kompetencah, ki jih potrebujejo za delo, in o drugih sorodnih vprašanjih, ki vplivajo na njihove potrebe po spopolnjevanju.

A.III.2. Programska ponudba

Resolucija je predvidevala, da se s finančnimi in drugimi ukrepi spodbudi razvoj, posodabljanje in vzdrževanje raznolike izobraževalne ponudbe, ki bo temeljila na potrebah posameznika in družbe ter še posebej na spremenjenih potrebah trga dela. Razviti naj bi bili predvsem naslednji programi:

- neformalni splošno-izobraževalni programi za celostni razvoj posameznika, večjo kakovost življenja, aktivno državljanstvo, socialno povezanost;
- programi za dvigovanje ravni pisnih in drugih temeljnih spretnosti;
- programi za pridobivanje novih temeljnih veščin in spretnosti (socialne spretnosti, učiti se učiti, informacijska pismenost, tehnološka kultura, podjetništvo, tuji jeziki);
- programi za integracijo odraslih s posebnimi potrebami;
- programi, ki bodo temeljili na novih tehnologijah oziroma programe za izobraževanje na daljavo;
- programi za pomoč odraslim pri ponovnem vključevanju v izobraževanje in usposabljanje;
- programi za pridobitev srednješolske izobrazbe po različnih poteh;

- možnosti za preverjanje in potrjevanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij po certifikatnem sistemu;
- programe za pridobivanje manjkajočega znanja in kompetenc, za usposabljanje in izpopolnjevanje znanja zaposlenih in brezposelnih;
- programe za razvoj in prenos vrhunskega znanja.

V ReNPIO je določena programska ponudba – omrežje programov, ki so v javnem interesu in temeljijo na ugotovljenih potrebah posameznika, družbe in spremenjenih potrebah trga dela in je zato odgovornost za njihov razvoj, izvajanje in spremljanje prevzela država. Temeljni pogoj za razvoj in izvajanje teh programov pa so ustrezno razvite izobraževalne organizacije, ki nacionalno pomembne programe razvijajo, izvajajo in spremljajo za prednostne ciljne skupine.

Programe iz ReNPIO smo za potrebe te analize strnili v dve osnovni skupini – programe za ranljive ciljne skupine, ki so v ReNPIO določene kot prednostne, in programe za razvoj in prenos vrhunskega znanja.

V prvo skupino so umeščeni javno veljavni programi, ki so bili sprejeti v strokovnem svetu za izobraževanje odraslih in drugi programi, ki niso javno veljavni in so namenjeni ranljivim ciljnim skupinam.

Po vsebini so to različni programi za razvoj pismenosti¹⁵, programi, ki vodijo do pridobitve srednješolske izobrazbe in programi za preverjanje in potrjevanje NPK po certifikatnem sistemu.

Programi za prenos vrhunskega znanja v ReNPIO niso posebej definirani, se pa smiselno navezujejo na določila o razvoju strokovnih delavcev – in to predvsem na naslednje dejavnosti:

- posodobitev vsebine in organizacije pridobivanja andragoške izobrazbe,
- pospešeno vlaganje v razvoj vrhunskih strokovnjakov na področju IO z omogočanjem podiplomskega študija doma in v tujini.

ReNPIO določa, katere organizacije bo država spodbujala k izvajanju zgornjih programov in so grupirane v javne organizacije za IO, koncesionarje in druge organizacije. Med druge organizacije¹⁶ so uvrščene takšne, ki so specializirane za spodbujanje in zadovoljevanje izobraževalnih potreb odraslih: svetovalne službe, razvojne organizacije na področju učenja na daljavo, organizacije, ki posredujejo podatke o ponudbi in povpraševanju na nacionalnih, regionalnih in lokalnih ravneh ter nove organizacije za IO.

Država se je tudi zavezala, da bo skupaj z lokalnimi skupnostmi zagotavljala pogoje za delovanje javnih organizacij in razvoj, tako, da bodo organizacije

- enakomerno razporejene po regijah

¹⁵ Javno veljavni programi za razvoj pismenosti, ki so bili razviti na podlagi ugotovljenih potreb v mednarodni raziskavi o pismenosti odraslih, aplikativne raziskave o pisnih spretnostih zaposlenih in ciljnih raziskovalnih programih za izbrane ciljne skupine (odrasli s posebnimi potrebami, odrasli na podeželju, mlajši odrasli z manj kot 10 let šolanja, starši otrok v priv. triadi osnovne šole; osipniki); programi za razvoj novih temeljnih spretnosti (informacijska pismenost, tuji jeziki, socialne spretnosti, tehnološka kultura, učiti se učiti), sem umeščamo tudi programe, ki temeljijo na novih tehnologijah

¹⁶ Raziskovalne organizacije so prav tako vključene v ReNPIO, vendar v samostojnem poglavju o raziskovalni dejavnosti.

- širile izobraževalno ponudbo v lokalnih okoljih
 - omogočale dostop do storitev informacijske tehnologije za vse v vseh okoljih.
- Posebna skrb države in lokalnih skupnosti pa naj bi bila zagotavljanje obstoja, delovanja in razvoja javnih organizacij za IO na tistih območjih, kjer je izobraževalna ponudba premajhna in neustrezna.

A.III.2.1. Organizacijska struktura

Resolucija je opredelila, da je treba poleg spodbujanja razvoja javnih izobraževalnih organizacij spodbujati tudi razvoj omrežja koncesionarjev in drugih izvajalcev za izvajanje programov, določenih s tem nacionalnim programom. Država in lokalne skupnosti naj bi zagotavljale:

- enakomerno razporeditev izvajalskih organizacij po regijah;
- širjenje izobraževalne ponudbe v lokalnih okoljih;
- dostop do storitev informacijske družbe za vse in v vseh okoljih.

V omrežje izvajalcev naj bi bile uvrščene izobraževalne in druge organizacije, ki bodo izpolnjevale naslednja merila:

- programska ponudba, ki pokriva prednostna področja v neposrednem lokalnem okolju;
- vključitev prednostnih ciljnih skupin iz posameznih prednostnih področij v tem programu;
- interno in eksterno preverjena kakovost po nacionalno preverljivih standardih;
- specializacija, če pokriva potrebe različnih uporabnikov (npr. svetovalne službe za odrasle; službe za razvoj izobraževanja na daljavo, zagotavljanje in posredovanje podatkov o ponudbi in povpraševanju posameznikov na nacionalni, regionalni in lokalni ravneh);
- nove organizacije (kot npr. bivalni centri, organizacije za izobraževanje na daljavo).

Država in lokalne skupnosti naj bi z uresničevanjem svojih ustanoviteljskih pravic in obveznosti zagotavljale obstoj, delovanje in razvoj javnih organizacij za izobraževanje odraslih na tistih območjih, kjer je izobraževalna ponudba premajhna in neustrezna, in s tem ustvarjale pogoje za povečanje dostopnosti do izobraževanja v vseh regijah in vsem odraslim.

Na regionalnih ravneh naj bi spodbujali oblikovanje in delovanje na socialnem partnerstvu utemeljenih razvojnih koalicij za pospešen razvoj človeških virov in vzpostavljanje organizacijskih struktur za izobraževanje odraslih.

Na nacionalni ravni naj bi omogočili razvoj specializiranih organizacijskih enot ali ustanov. Njihove temeljne naloge bodo opravljanje svetovalnih, informacijskih, izobraževalnih in raziskovalnih dejavnosti, potrebnih za izvajanje programov iz tega nacionalnega programa in letnih programov izobraževanja odraslih. Podpirali bomo tudi dejavnosti nacionalnih združenj in drugih nevladnih organizacij, ki bodo v skladu s cilji tega nacionalnega programa.

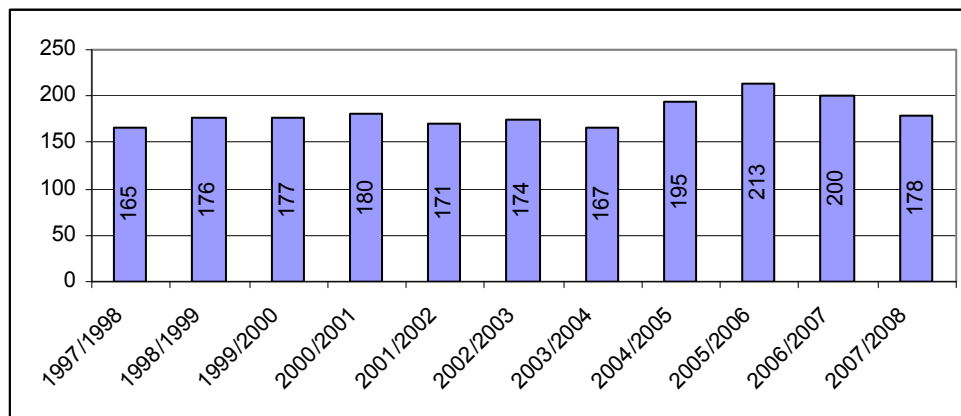
Kakšno je stanje po 4 letih izvajanja ReNPIO?

Vrste organizacij

Javne organizacije razvrščamo glede na njihovo temeljno dejavnost v LU (osnovna dejavnost je izobraževanje odraslih (v nadaljevanju javne organizacije za IO) in šole na različnih ravneh, katerih osnovna dejavnost je izobraževanje mladine, pa v posebnih organizacijskih enotah razvijajo in izvajajo izobraževanje odraslih (v nadaljevanju enote šol ali šole). Tisti del omrežja organizacij, ki naj bi ga pokrivali koncesionarji, zapolnjujejo zasebne organizacije za IO, ki jih statistika grupira v druge specializirane organizacije za IO (v nadaljevanju zasebne organizacije za IO). Ostale organizacije (poklicna, zbornična stanovska združenja, nevladne organizacije) predstavljajo manjšino v strukturi izvajalcev programov iz ReNPIO in jih obravnavamo pod drugo.

Slika 18:

Število LU, enot pri šolah in zasebnih izobraževalnih organizacij za izobraževanje odraslih,

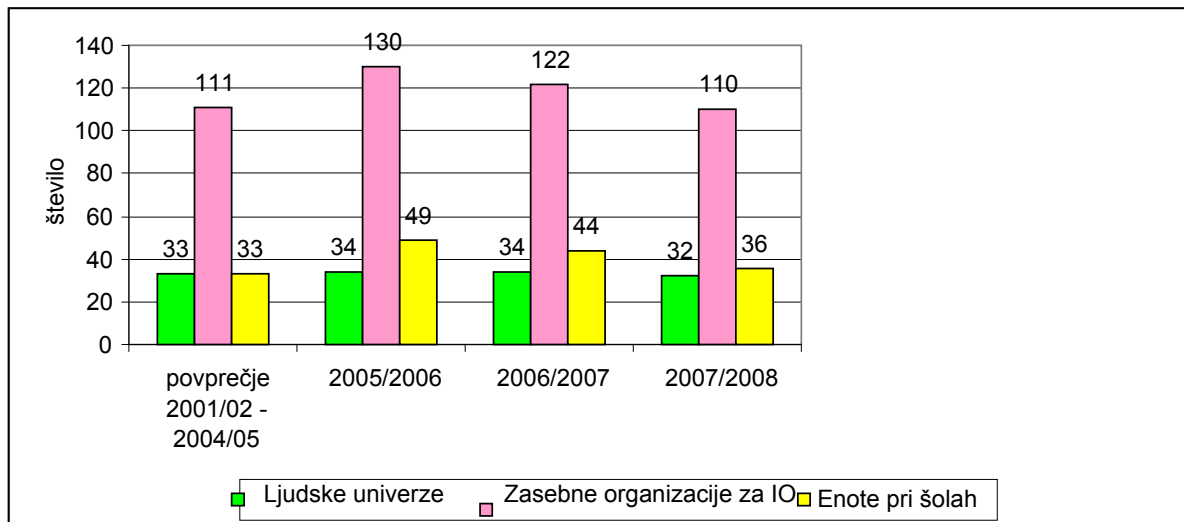
Vir SURS, anketa ŠOL-NAD

Na podlagi podatkov o gibanju števila izvajalskih organizacij lahko sklepamo, da je ReNPIO in sprejetje prvega LPIO za njeno uresničevanje prispevalo k rasti števila organizacij in s tem tudi h krajevni dostopnosti do izobraževanja. Pogled na indekse rasti v času izvajanja ReNPIO v primerjavi s predhodnim 4 letnim obdobjem tudi pokaže na pozitivni učinek zlasti prvo leto izvajanja ReNPIO; in ponovno negativno gibanje v tretjem letu izvajanja. Glede na to, da je bilo to obdobje ugodne gospodarske rasti (BDP), je tak trend presenetljiv.

Povsem drugačna je slika strukture teh organizacij, tako po številu kot po udeležencih, vključenih v nadaljevalno izobraževanje.

Slika 19:

**Izvajalke nadaljnega izobraževanja:
LU, enote pri šolah in zasebne organizacije za IO**

Vir: SURS, anketa ŠOL - NAD

Za prvo leto izvajanja ReNPIO je značilna rast števila vseh treh vrst organizacij, potem pa sledi upadanje in izrazito zmanjševanje zasebnih organizacij. Žal nam razpoložljivi podatki ne omogočajo vpogleda v to, ali se je zmanjševalo število tistih zasebnih organizacij, ki so izvajale nacionalno pomembne izobraževalne programe. Na podlagi podatkov o razmestitvah programov predpostavljamo, da zasebne organizacije (podobno kot to velja za izvajanje programov za pridobitev srednješolske izobrazbe) v manjši meri izvajajo programe, določene kot prioritete v ReNPIO.

A.III.2.2. Katere programe iz ReNPIO izvajajo v javnih in zasebnih izobraževalnih organizacijah

Izobraževanje za razvoj pismenosti¹⁷

Ti programi so umeščeni v prvo prednostno področje. Razvoju pismenosti odraslih so namenjeni vsi javno veljavni programi Usposabljanje za življenjsko uspešnost (v nadaljevanju programi UŽU) in programi računalniškega opismenjevanja. Čeprav imamo sprejet javno veljavni program računalniškega opismenjevanja, poteka to izobraževanje po programih, ki niso javno veljavni. V to skupino programov je bil v preteklem obdobju vključen tudi program Projektno učenje za mlajše odrasle (v nadaljevanju PUM).

Podatke prikazujemo za obdobje 2005, 2006, 2007 in za obdobje 2008-2010.

¹⁷ Dostopni so samo podatki o načrtovanih vključitvah in sredstvih (kot rezultati javnih razpisov ali razmestitev), podatkov o dejanskih vključitvah do priprave tega gradiva iz MŠŠ nismo dobili.

Preglednica 27: Načrtovani obseg financiranja programov za razvoj pismenosti v letih 2005, 2006 in 2007

Izobraževalni programi	LU		Vsa sredstva
	SIT	% v vseh sredstvih*	Skupaj SIT
Izobraževanje po programih UŽU - razmestitev 2005**	24.294.133	75,3	32.267.614
PUM 2005-2007, integralni + ESS*** 2005-2007	365.250.424	56,4****	647.050.403
Računalniška pismenost, izbor, javni razpis 2006	44.800.000	62,3	71.877.540

* razliko do 100 zasebne organizacije za IO

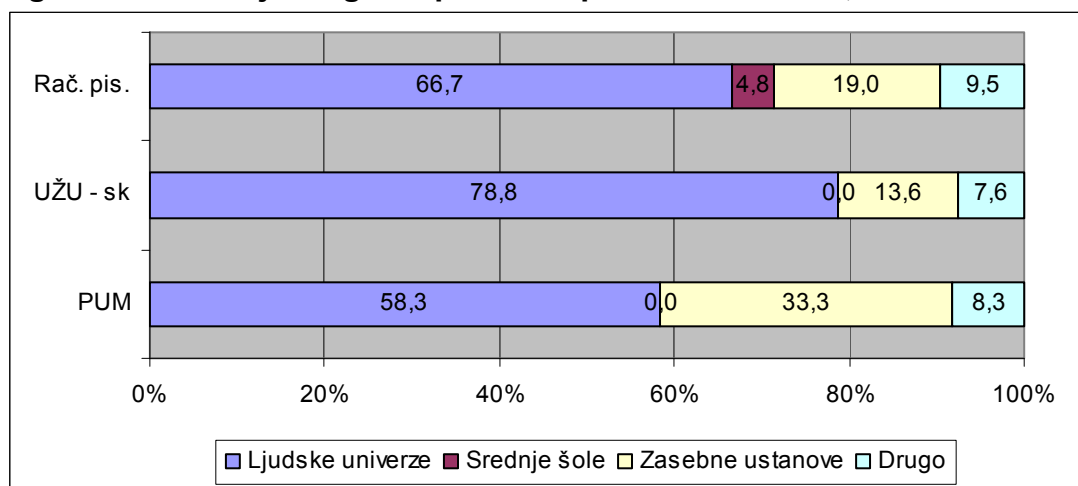
**po tem letu je potekalo financiranje izvedbe teh programov preko javnih razpisov

*** 4 skupine PUM, financirane iz sredstev ESS so prenehale delovati aprila 2007, naslednji razpis je bil objavljen šele sredi leta 2008, ko so vse skupine PUM prešle na financiranje iz ESS

**** visok odstotek zasebnih izvajalcev PUM je rezultat posebnega položaja ene zasebne izvajalke programa PUM; ki je od MŠŠ vsa leta dobivala sredstva za dve skupini udeležencev za posamezno leto. Poleg tega so zasebni izvajalci PUM, financirani iz integralnega proračuna dobivali višji znesek za izpeljavo programa kot javne organizacije

Vir: Sotošek, 2006, Možina 2009

Slika 20: Izvajalci programov za zviševanje ravni pismenosti v I. 2008 -2010 glede na izbor javnega razpisa ESS po vrsti ustanove, struktura v %

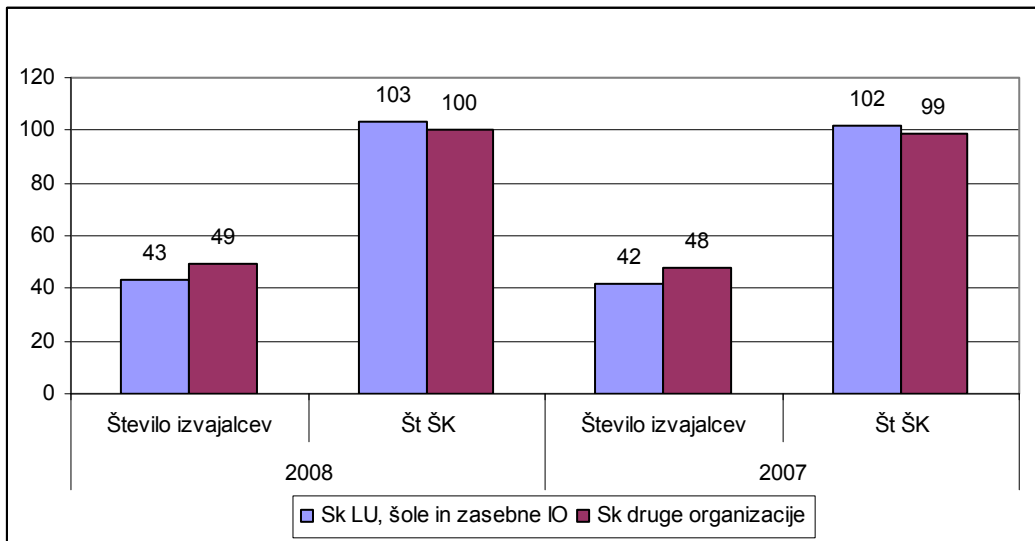
Vir spletna stran MŠŠ

Rezultati javnega razpisa iz sredstev ESS za obdobje 2008 – 2010 potrjujejo, da med izvajalci programov za razvoj pismenosti prevladujejo javne organizacije za izobraževanje odraslih, enote pri šolah za izvajanje teh programov niso zainteresirane, v manjši meri se vključujejo zasebniki, izjema je program PUM.

Omrežje študijskih krožkov

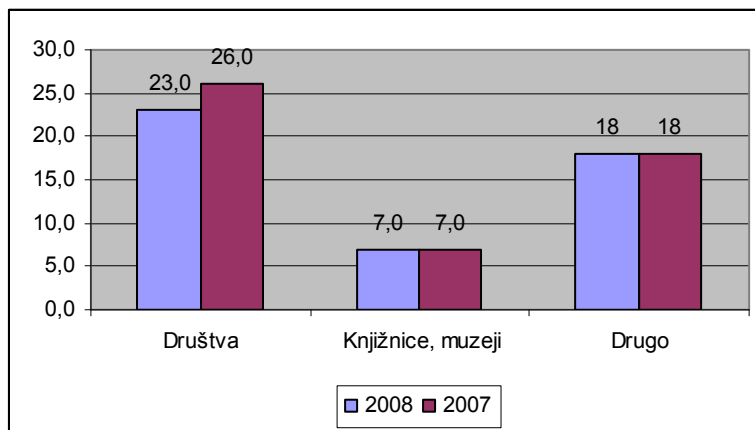
Pregled ponudnikov študijskih krožkov (v nadaljevanje ŠK) pokaže na veliko raznovrstnost izvajalcev, ki ponujajo to obliko neformalnega izobraževanja odraslim in med njimi ne prevladujejo več izobraževalne organizacije (LU, šole ali zasebne organizacije za izobraževanje odraslih), ampak se v enakem obsegu pojavljajo tudi druge organizacije.

Slika 21: Število ponudnikov ŠK v letih 2007 in 2008* - razmestitev

* za leti 2005 in 2006 podatki niso objavljeni na spletni strani, do priprave tega gradiva jih iz MŠŠ nismo dobili
Vir: spletna stran MŠŠ

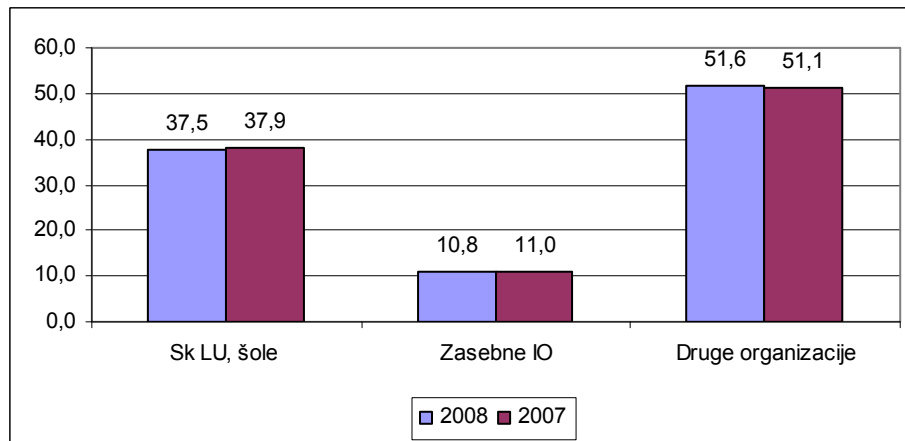
Slika 22: Struktura drugih ponudnikov ŠK 2008 in 2007 (razmestitve)

Vir spletna stran MŠŠ

Med drugimi ponudniki prevladujejo društva ter knjižnice in muzeji.

Slika 23: Deleži sofinanciranja ŠK po vrstah ustanov, 2008 in 2007 (razmestitve)

Vir: spletna stran MŠŠ

Čeprav predstavljajo zneski sofinanciranja majhen obseg sredstev - v letu 2008 168.470 € in 2007 166.730 € - so učinki sofinanciranja ŠK dobri, če jih merimo s številom odraslih, vključenih vanje in rezultati njihovega dela v lokalnem okolju.

Omrežje centrov za vseživljenjsko učenje CVŽU)¹⁸

14 CVŽU pokriva območje vseh statističnih regij, v Savinjski in Podravski delujeta po dva. Vsi CVŽU od leta 2007 delujejo v okviru LU, ki imajo tudi svetovalna središča za izobraževanje odraslih. CVŽU so omrežja partnerskih organizacij, ki podpirajo uresničevanje ciljev učenja, izenačujejo možnostim za učenje, zlasti v neformalnem izobraževanju. Osnovna dejavnost CVŽU-jev je informiranje in svetovanje v izobraževanju odraslih (ISIO)¹⁹, in vsi v svojih regijah vzpostavljajo Točke VŽU (glej svetovalno omrežje).

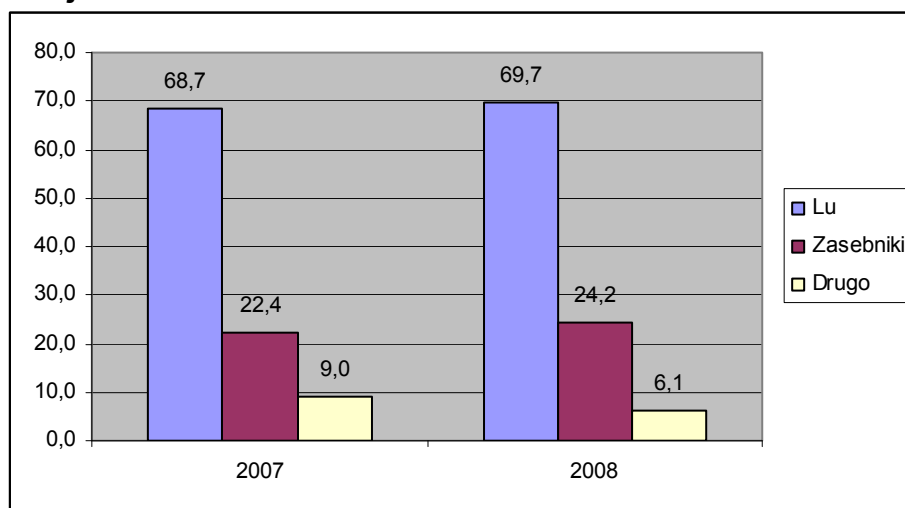
Na javnem razpisu v letu 2005 je bilo za delovanje 13 CVŽU odobrenih skupno 1.615.739 evrov, od tega za leti 2005 in 2006 po 505.709 evrov in za leto 2007 604.321 evrov.

Središča za samostojno učenje (SSU)

V omrežju središč za samostojno učenje je v letih 2007-08 delovalo okrog 35 SSU, od tega v LU 23, 8 pri zasebnih organizacijah za IO in v knjižnicah 4.

MŠŠŠ je na javnem razpisu odobrilo sofinanciranje za 67 strokovnih delavcev v letu 2007 in 64 v letu 2008.

Slika 24 : Organizacije, ki so imele sofinancirane strokovne delavce v SSU, struktura izvajalcev v %

Vir: spletna stran MŠŠ

Kot kaže slika, deluje v okviru LU dobri dve tretjini vseh strokovnih delavcev.

¹⁸ Zadnjo analizo delovanja CVŽU je pripravil ACS leta 2006. Zato se tudi v tem delu poročila naslanjamo le na podatke iz javnega razpisa MŠŠ. O CVŽU kot razvojnem projektu glej poglavje o razvojno raziskovalni dejavnosti.

¹⁹ Več v svetovalno omrežje.

V okviru programov iz Tretjega prednostnega področja si poglejmo razmestitev ponudnikov različnih Nacionalnih poklicnih kvalifikacijah po regijah in izvajalcih:

Preglednica 28: Ponudba različnih NPK po regijah in izvajalcih

	Gorenjska	Goriška	Jugovzhodna	Koroška	Notranj.-kraška	Obalno-kraška	Osrednjeslov.	Podravska	Pomurska	Savinjska	Spodnjeposav.	Zasavska	Skupaj	Delež
Ljudske univerze	1	0	1	0	0	1	3	0	2	5	0	1	14	10,5
Javni zavodi - izobraževanje	2	5	3	6	2	3	12	7	2	11	1	1	55	41,4
Javni zavodi - drugo	1	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	8	6
Zasebniki - izobraževanje	5	1	0	0	0	0	10	6	0	2	0	0	24	18
Zasebniki - drugo	0	3	1	0	1	2	14	6	1	0	2	0	30	22,6
Nejasno	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	1,5
Skupaj	9	9	5	6	3	6	47	19	6	18	3	2	133	100

Svetovalcev NPK je v registru CPI 2009 že 186.

A.III.2.3. Prispevek izobraževalnih organizacij k uresničevanje ReNPIO

Na podlagi dostopnih podatkov lahko ocenimo, da je največji prispevek k uresničevanju ciljev ReNPIO prispevajo javne izobraževalne organizacije (LU in šole). Na rezultate njihovega prispevka v največji meri vplivajo pogoji, v katerih so delovali. Pogoje smo lahko v tej fazi le ocenili na podlagi izbranih kazalcev iz podatkov SURS-a, ZR javnih organizacij, rezultatov analize aplikacije ACS in objav MŠŠ o rezultatih razpisov, razmestitvah in poplačilu plač izvajalcem. Položaj izobraževalnih organizacij in njihov prispevek smo ocenjevali na podlagi naslednjih kazalcev:

- izbrani finančni kazalci iz ZR
- obseg vključitev prednostnih ciljnih skupin v programe, določene v izobraževalnem omrežju ReNPIO (glej prednostna področja I-III)
- finančni instrumenti za dodeljevanje sredstev za izpeljavo prednostnih programov (glej poglavje financiranje)
- analize realiziranih programov v aplikaciji ACS (glej poglavje I. prednostno področje)

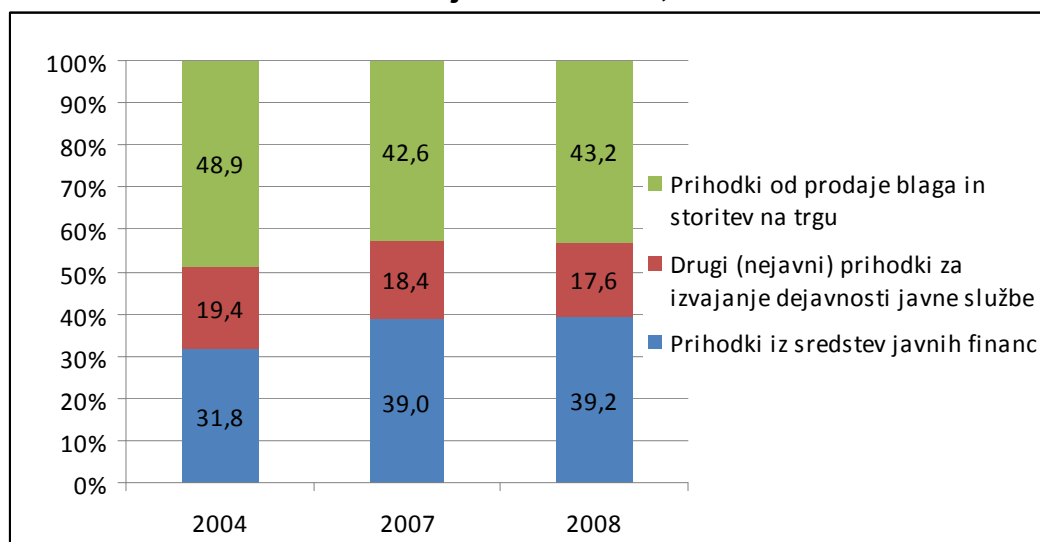
Izbrani finančni kazalci v omrežju LU

V slovenski zakonodaji in praksi ponudbe in izvajanja storitev, ki so v javnem interesu (tim družbene dejavnosti) je uveljavljeno načelo, da se storitve, ki so v javnem interesu, izvajajo kot javna služba, med izvajalci pa predstavljajo javni zavodi večino, javni viri pa večino sredstev za njihovo delovanje²⁰. Sprejetje in izvajanje ReNPIO naj bi uveljavilo to načelo tudi na področju izobraževanja odraslih.

²⁰ To načelo je veljalo v preteklosti tudi za področje izobraževanja odraslih, z novo zakonodajo, sprejeto sredi 90-tih let pa se je to povsem spremenilo.

Po podatkih SURS-a so predstavljali ob koncu šolskega leta 2006/2007 le v enotah pri šolah javni viri večino (73%) vseh prihodkov, v LU pa le 43%. Tržni viri v enotah so predstavljali tedaj 27%, v LU pa skoraj 50%. Analiza zaključnih računov LU²¹ je pokazala rahlo rast prihodkov iz javnih virov po sprejetju ReNPIO.

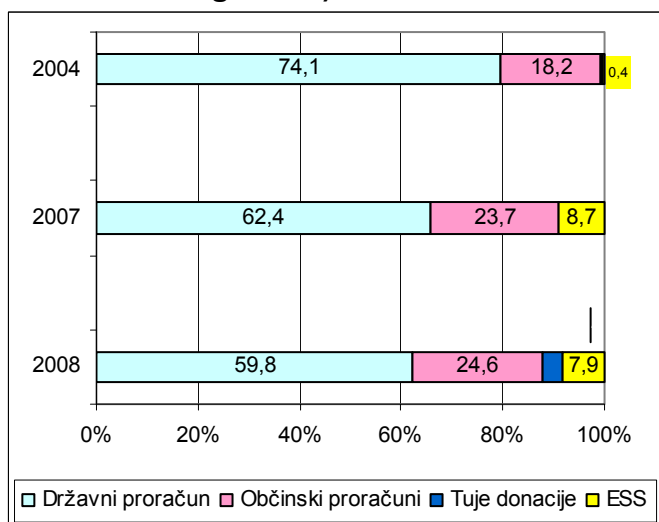
Slika 25: Struktura prihodkov (načelo denarnega toka) ljudskih univerz²² glede na vire financiranja v letih 2004, 2007 in 2008

Vir: Zver, E. ZR LU, UMAR, oktober 2009

Vpogled v strukturo sredstev iz javnih financ pokaže sicer na povečevanje deleža sredstev občin, še vedno pa dosega ta delež komaj četrtno vseh javnih virov.

Slika 26: Struktura prihodkov LU iz sredstev javnih financ (načelo denarnega toka)

Vir: Zver, E. ZR LU, UMAR, oktober 2009

²¹ Ker enote pri šolah ne oddajajo zaključnih računov, takšnega pregleda zanje ni bilo mogoče pripraviti

²² V analizo smo lahko vključili le LU, ki oddajajo zaključne račune, ne pa tudi enote pri srednjih šolah.

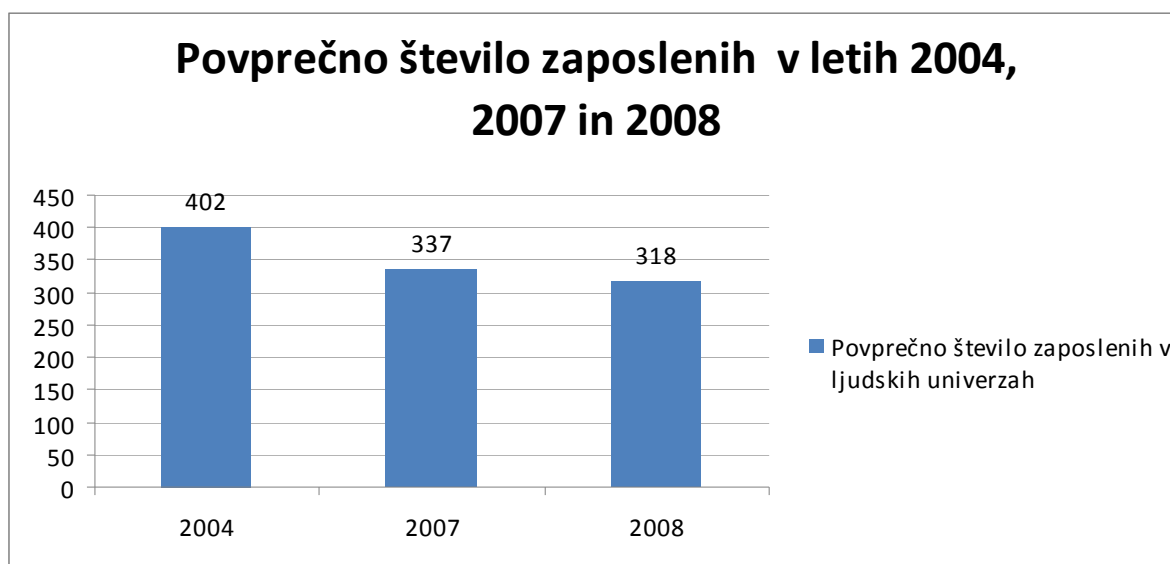
Kljub zgornjim pozitivnim premikom kazalci kažejo, da se je položaj LU, kot ključnih izvajalk nacionalno pomembnih programov, v tem obdobju slabšal. Celotni prihodki so se v tem obdobju zmanjšali za 18%, na kar so LU odgovorile z zmanjševanjem števila zaposlenih.

Preglednica 29: Povprečno število zaposlenih, celotni prihodki/odhodki na zaposlenega v LU

Leto	Celotni prihodki (CP)	Celotni odhodki (CO)	CP/zaposlenega	CO/zaposlenega
2004	20.208.133	16.663.891	50.269	50.390
2007	17.170.346	17.539.341	50.951	52.046
2008	16.513.788	20.256.855	51.930	52.402

Vir: Zver E. ZR LU, Umar 2009

Slika 27 :

Vir: Zver E. ZR LU, Umar 2009

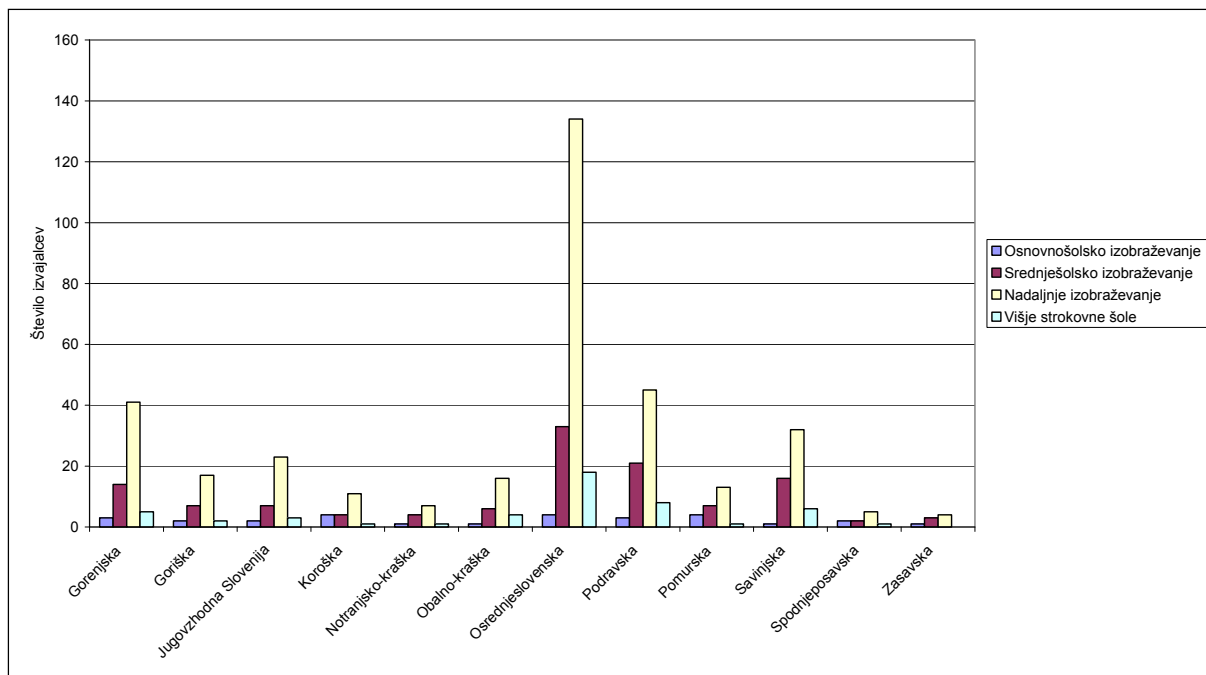
Glede na gospodarsko rast (BDP) v letih 2007 in 2008 je zmanjševanja prihodkov nepričakovano. Domnevamo, da je posledica neučinkovitega črpanja sredstev ESS – ki se kaže tako v velikih zamudah pri objavi javnih razpisov za sredstva ESS kot pri povračilu stroškov izvajalcem nacionalno pomembnih izobraževalnih programov in dejavnosti iz teh sredstev.

A.III.2.4. Regionalna razmestitev organizacij in programov

ReNPIO tudi določa, da mora mreža programov in izvajalcev zagotavljati enakovredno obravnavanje vseh treh prednostnih področij in biti razporejena tako, da zagotavlja učenje čim bližje domu.

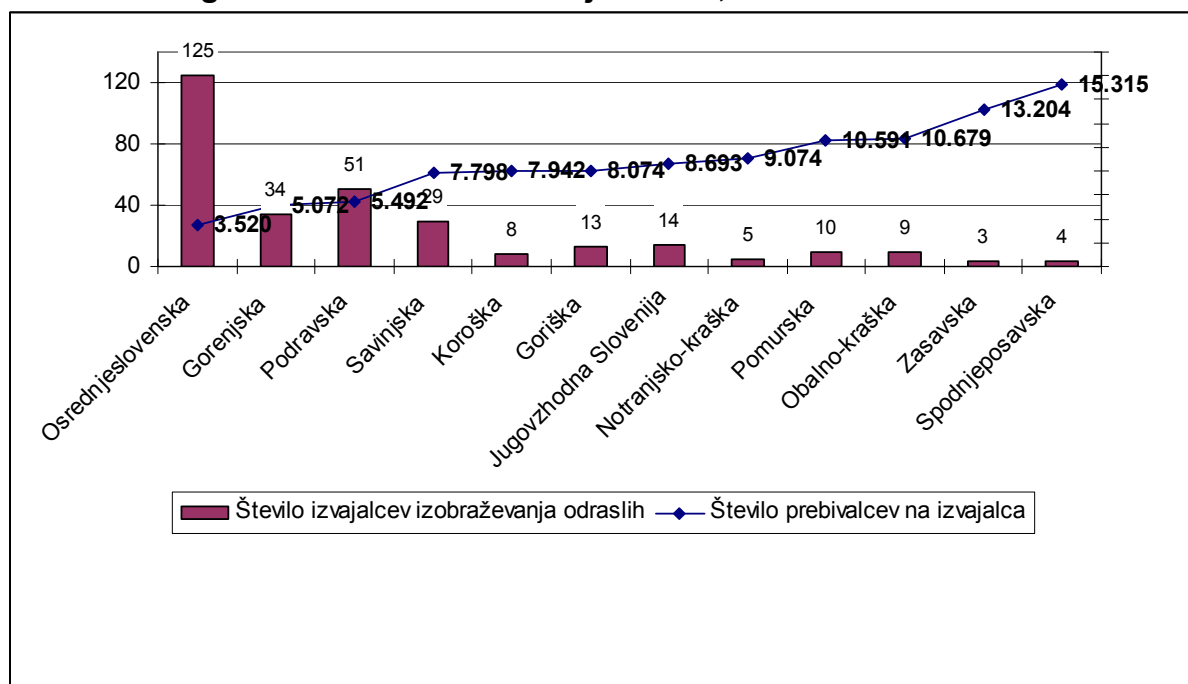
Kako se uresničuje dostopnost učenja čim bližje domu, lahko v tej analizi predstavljamo v omejenem obsegu zaradi pomanjkanja kvantitativnih in predvsem kvalitativnih kazalnikov. Kot kvalitativne kazalnike smo uporabili podatke o številu izvajalcev in programov ter kazalec o številu programov za razvoj pismenosti. Deloma to sliko zapolnjuje tudi regionalna razporeditev svetovalnega omrežja.

Slika 28: Regionalna razmestitev izobraževalnih programov, v šolskem letu 2007/2008

VIR: Mirčeva, 2009:24

Slika 29: Regionalna razmestitev izvajalcev IO, šolsko leto 2007/2008

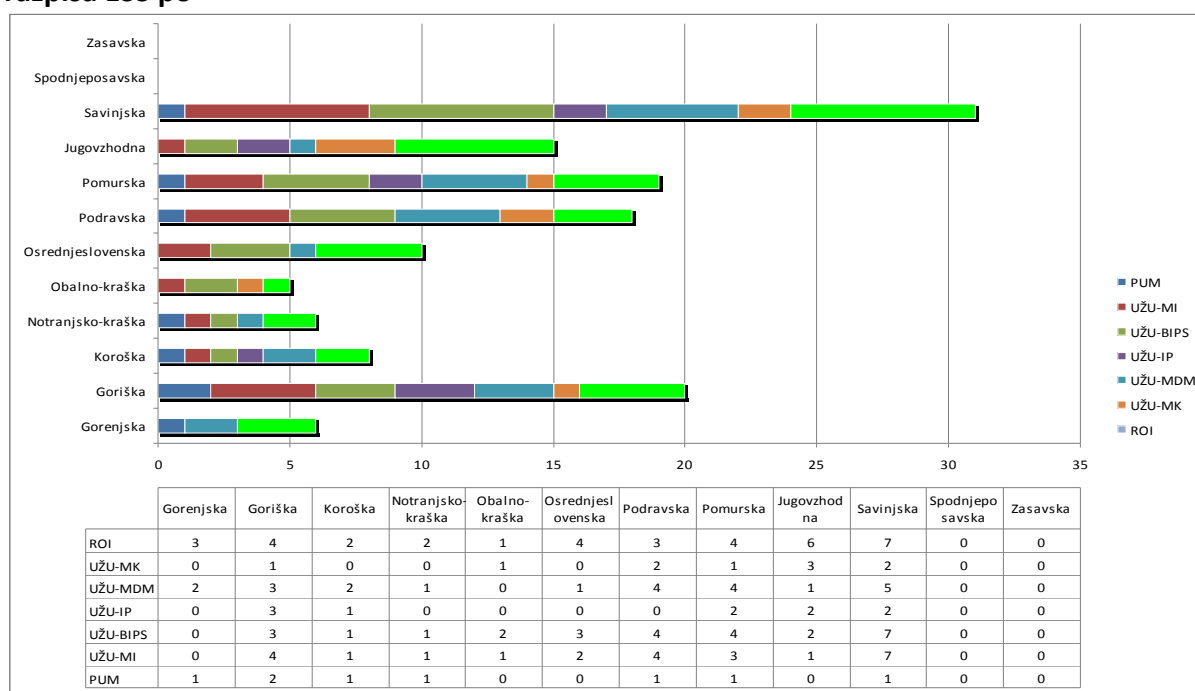
Vir: Pregled ponudbe izobraževanja odraslih, ACS

Oba kazalca, razmestitev programov in izvajalcev, omogočata oceno, da doslej nismo bili uspešni pri odpravljanju neenakosti v dostopu do izobraževanja. Ugotovitve raziskav o udeležbi v izobraževanju dokazujejo, da se izobraževalna ponudba razvija tam, kjer je povpraševanje po izobraževanju. Ključni indikator za večje povpraševanje je dosežena izobrazba: višja je, večje je povpraševanje. Za povečanje povpraševanja

med ciljnim skupinami, ki so v ReNPIO opredeljene kot prednostne, je ReNPIO predvidela poleg ustreznih programov še druge spodbude. Razmestitve programov in ustanov pokažejo na to, da še vedno nimamo niti ustrezne in dovolj raznolike izobraževalne ponudbe za prednostne ciljne skupine, niti ustreznih spodbud za povečanje njihovih izobraževalnih potreb, niti spodbud za omrežje izobraževalnih organizacij, da bi izvajale in razvijale nove, tem ciljnim skupinam prilagojene izobraževalne priložnosti.

Regionalna razmestitev programov za razvoj pismenosti

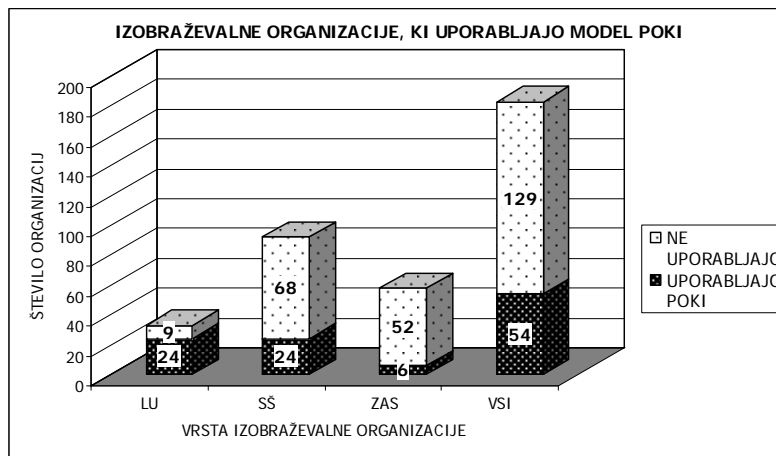
Slika 30 Število izvajalcev posameznih programov v I. 2005- 2007 glede na izbor javnega razpisa ESS po

V večini regij so odraslim odprte možnosti za vključevanje v te programe, kar je vsekakor pomemben dosežek, saj pomeni, da je postavljena osnovna infrastruktura teh programov, ki jo bo mogoče v naslednjih letih kakovostno in količinsko nadgraditi, tako da bi odpravili ključni pomanjkljivosti: daleč preslabo ponudbo teh programov, če izhajamo iz ugotovitev mednarodne raziskave o pismenosti odraslih, in slabo ponudba v regijah, kjer so izobraževalne potrebe dodatno še višje zaradi procesov prestrukturiranja.

Z vidika uveljavljanja standardov kakovosti v omrežju izobraževalnih organizacij so bili cilji resolucije doseženi deloma. Predvideno je bilo, da bodo omrežje sestavljale **organizacije z interno in eksterno preverjeno kakovostjo** po nacionalno preverljivih standardih. Velik napredek je viden pri razvoju samoevalvacije v omrežju izobraževalnih organizacij, ki izvajajo javno veljavne programe izobraževanja odraslih. Spodbudil ga je razvoj posebnega modela za samoevalvacijo izobraževanja odraslih POKI (Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje), ki ga je razvil Andragoški center in o katerem podrobneje poročamo v poglavju o raziskovalnem in razvojnem delu.

Slika 31: Razširjenost uporabe modela POKI

Do leta 2008 je model za samoevalvacijo POKI uporabljalo ali pa ga še uporablja 73 % ljudskih univerz, ki izvajajo javne programe izobraževanja odraslih (24 od 33), 26 % srednjih šol (24 od 92) in 10 % zasebnih izobraževalnih organizacij (6 od 58). V celoti je to 29,51% vseh izobraževalnih organizacij, ki izvaja javnoveljavne programe izobraževanja odraslih.

Večjega napredka pa nismo dosegli pri eksternem preverjanju kakovosti izobraževanja odraslih. Uveljavljen je sicer postopek vpisa v razvid izobraževalnih organizacij, ki ga morajo opraviti vse tiste izobraževalne organizacije, ki želijo izvajati javno-veljavne programe za odrasle, vendar ima ta postopek vsaj dve pomanjkljivosti: ena je ta, da vpis v razvid ni predviden za izvajalce, ki izvajajo neformalno izobraževanje odraslih, drugi pa ta, da je preverjanje minimalnih standardov kakovosti, kar vpis v razvid pravzaprav je, predvideno samo enkrat, takrat ko posamezen izvajalec prvič začne z izvajanjem javnoveljavnega programa.

Poleg tega načina zunanjega preverjanja se samo v posamičnih primerih v omrežju izvajalcev odraslih uveljavljajo drugi pristopi zunanjega preverjanja, kot npr. ISO standardi, vendar gre res za izjemne primere.

A.III.3. Svetovalno omrežje

Razvita svetovalna dejavnost je pomembna za motiviranje odraslih za izobraževanje in učenje, za pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij po certifikatnem sistemu, za povečevanje vključenosti odraslih v izobraževanje in učenje ter povečanje njegove učinkovitosti.

V ReNPIO je zapisano, da bomo poskrbeli:

- da bo informiranje in svetovanje odraslim sestavni del vsakega izobraževalnega oziroma učnega procesa in sestavni del dela vseh organizacij za izobraževanje odraslih;
- da se bo svetovalna dejavnost za odrasle razvijala kot svetovalno omrežje v lokalnih oziroma regionalnih okoljih s poudarkom na medsektorskem sodelovanju

pristojnih inštitucij na področju izobraževanja, zaposlovanja in kulture ter s spodbujanjem javno-zasebnih partnerstev.

Ter tudi, da bodo informacijsko svetovalna središča povezovala svetovalne dejavnosti na področju izobraževanja, urejanja trga dela in na drugih specifičnih področjih, ki so pomembna za razvoj človeških virov v posameznih okoljih in področjih. Cilj je razvoj skupne mreže informacijsko svetovalnih središč in centrov za informiranje in poklicno svetovanje in usklajevanje skupne ponudbe.

V preglednici v nadaljevanju prikazujemo podatke o vloženi sredstvih za svetovalno omrežje po razpisih LPIO.

Preglednica 29:

SVETOVALNO OMREŽJE							
Leto	2005	2006	Indeks 2006/2005	2007	Indeks 2007/2006	2008	Indeks 2008/2007
ReNPIO sredstva skupaj	1.043.230	1.084.960	104,0	1.126.690	103,9	1.168.419	103,7
LPIO sredstva skupaj	949.098	2.046.315	215,6	1.119.584	54,7	2.186.056	195,3

Vir: ReNPIO, LPIO (2005 – 2008);

Na podlagi podatkov ugotavljamo, da se je to omrežje razvilo v skladu z usmeritvami v ReNPIO in so rezultati na tem področju dejansko presegli načrtovane usmeritve.

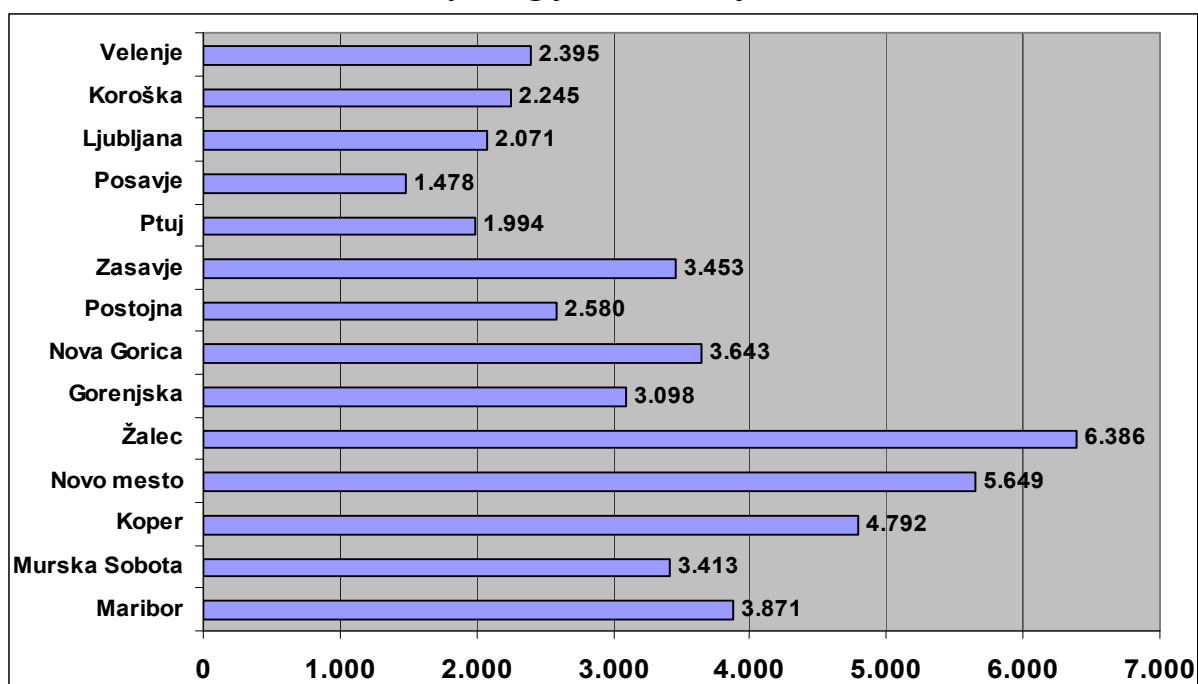
Omrežje 14 svetovalnih središč za izobraževanje odraslih pokriva vse regije v Sloveniji, z dislociranimi in mobilnimi enotami pa pokriva tudi kraje izven sedežev ustanov.

Poleg tega je ob vsakem svetovalnem središču delovala tudi partnerska mreža drugih organizacij (koordinacijsko vlogo ima svetovalno središče) za spremljanje in usmerjanje razvoja svetovalne dejavnosti v izobraževanju odraslih v regiji. V to omrežje je povezanih več kot 250 različnih organizacij, med katerimi so pomemben partner organizacije za izobraževanje odraslih, zavodi za zaposlovanje, centri za informiranje in poklicno svetovanje – CIPS-i, regionalne razvojne agencije, sindikati idr.

V letih 2005-2008 se je ohranjalo tudi omrežje CIPS-ov, ki so bolj usmerjeni na svetovanje za karierno orientacijo in na svetovanje z vidika potreb trga dela (večinoma so njihovi udeleženci brezposelni ter učenci, dijaki in študenti).

V nadaljevanju prikazujemo število svetovancev v 14 svetovalnih središčih v letih 2005-2008.

Slika 29: Število svetovancev po regijah v obdobju 2005 - 2008

Vir ACS, 2009

Iz podatkov je razvidno, da je skupno število svetovancev v vseh središčih v 4 letih 47.068. Vseh storitev (nekateri svetovanci pridejo v svetovalno središče večkrat) pa je bilo 63.823 (vir: ACS, 2009). Ob teh številkah moramo še upoštevati, da je v delo svetovalnih središč vključeno različno število svetovalcev, kar se odraža tudi na obsegu storitev. V vseh 4 letih je v delo središč v povprečju na leto vključenih cca 40 svetovalcev, z različnim obsegom dela: nekateri s polnim delovnim časom, nekateri z delom časa. Vsi skupaj pa so v povprečju opravili na leto takšen obseg ur, kot bi ga 19 polno zaposlenih svetovalcev.

Preglednica 30:

Svetovalna središča za izobraževanje odraslih, 2009

Regija	Sedež središča	Št dislociranih enot	Mobilne svetovalne službe	Točke VŽU
Gorenjska	LU Jesenice	10	1	20
Obalno kraška	LU KP	3		15
Koroška	MOCIS	5		2
Osrednje slov	Univerzum LJ	6		16
Podravska	LU MB	6		14
Podravska	LU Ptuj			
Pomurska	LU MS	4		10
Severno primorska	LU NG	2		1
Posavska	LU	2		5
JV Slovenija	RIC NM	6	1 mobilna služba za Rome	20

Notranjsko kraška	Postojna	2		4
Podravska	Ptuj	6		
Savinjska	Velenje	2		5
Zasavje	LU Zasavje	2		
Savinjska	Žalec	5		19
Skupaj	14	61	2	131

Vir spletne strani ACS, in CVŽU, september 2009

A.III.4. Razvojno-raziskovalna dejavnost

V ReNPIO je zapisano, da bomo »z različnimi ukrepi spodbujali razvojno in raziskovalno delo na področju izobraževanja odraslih kot podlago za:

- razvijanje teorije, preučevanje inovativnih in novih pristopov, njihovo vrednotenje in prenašanje v prakso;
- razvijanje in uvajanje učinkovitih metod učenja in poučevanja, temelječega na sodobni informacijski tehnologiji;
- ugotavljanje izobraževalnih in kvalifikacijskih potreb;
- proučevanje vpliva izobraževalnih programov na ohranjanje in razvijanje pismenosti odraslih;
- razvoj kreditnega sistema v izobraževanju in usposabljanju;
- spodbujanje mrežnega povezovanja raziskovalnih in razvojnih zmogljivosti za področje izobraževanja odraslih;
- oblikovanje in standardizacijo indikatorjev za spremljanje razvoja in uresničevanja politike izobraževanja odraslih ter njenih učinkov, kot tudi primerljivosti na mednarodni ravni;
- oblikovanje indikatorjev za spremljanje učinkovitosti izobraževalnih organizacij in njihovo mednarodno primerljivost;
- razvoj mehanizmov za zagotavljanje standardov kakovosti;
- preučevanje učinkov politike na potrebe, vključenost, porazdelitev stroškov in koristi vlaganja v izobraževanje;
- razvoj novih programov, pristopov, učbenikov, učnih gradiv, sredstev in pripomočkov;
- spremljanje in evalvacije;
- razvijanje certifikatnega sistema;
- razvoj vrhunskih raziskovalnih kadrov;
- sodelovanje in povezovanje z mednarodnimi razvojnimi in raziskovalnimi ustanovami.«

Sredstev, ki so bila v posameznih letnih programih izobraževanja odraslih (LPIO) namenjena raziskovalni in razvojni dejavnosti, sicer ne moremo popolnoma natančno ovrednotiti, saj se predvsem razvojno delo velikokrat prepleta tudi z izvajanjem izobraževalnih programov in infrastrukturnih dejavnosti. V tabelo smo vključili vrednosti, ki so v LPIO uvrščeni v rubriko »raziskave in razvoj«. V to rubriko je v celoti vključen letni delovni načrt Andragoškega centra, ki razvojnim nalogam, razumljivo, namenja največ pozornosti.

V spodnji tabeli so v prvi vrstici zapisane vrednosti, ki smo jih iz ReNPIO, v kateri so bile izražene še v tolarjih (stalne cene 2003), preračunali v evre, ne da bi upoštevali

razlike v vrednosti denarja, ki so nastajale v posameznih letih. Tako je primerjava sredstev med ReNPIO in LPIO-ji, videti nekoliko pretirano nagnjena v prid slednjim. Podatek, ki v tabeli tudi nekoliko zbode, je precejšnje zmanjšanje sredstev, ki jih je raziskavam in razvoju namenjalo Ministrstvo za šolstvo in šport, med letoma 2007 in 2008 (indeks 72,8). Ta upad je bil nekoliko ublažen z povečanim indeksom realizacije (107,6).

Iz tabele lahko razberemo, da je bil denarni okvir, ki ga je ReNPIO opredelila raziskavam in razvoju, izpolnjen.

Preglednica 32:

RAZISKAVE IN RAZVOJ							
Leto	2005	2006	2006/2005	2007	2007/2006	2008	2008/2007
ReNPIO sredstva skupaj	2.040.978	1.847.772	90,5	1.253.547	67,8	1.733.433	138,3
LPIO sredstva skupaj	2.064.572	2.205.849	106,8	2.143.495	97,2	2.448.287	114,2
LPIO MŠŠ proračun	718.787	702.896	97,8	746.000	106,1	543.219	72,8
realizirano – sredstva MŠŠ proračun	703.138	685.094	97,4	710.126	103,7	584.463	82,3
Indeks realizacije	97,8	97,5		95,2		107,6	
LPIO MDDSZ proračun	887.444	1.042.200	117,4	1.051.420	100,9	1.081.205	102,8
realizirano – sredstva MDDSZ proračun	1.043.961	1.016.741	97,4	1.050.280	103,3	1.135.622	108,1
Indeks realizacije	117,6	97,6		99,9		105,0	

Vir: ReNPIO, LPIO 2005, 2006, 2007, 2008, preračuni ACS;

A.III.4.1. Razvojne naloge

Vloga Andragoškega centra Slovenije in Centra za poklicno izobraževanje

Ključna raziskovalna in razvojna ustanova na področju izobraževanja odraslih je Andragoški center Slovenije. Njegova temeljna dejavnost je usmerjena v sistemsko urejanje izobraževanja odraslih v okviru strategije vseživljenjskega učenja. Dolgoročna usmeritev ACS-ja pa je pospeševanje razvoja učenja in izobraževanja odraslih v Sloveniji z raziskovalnim, razvojnim, svetovalnim in izobraževalnim delom na področju sistema in prakse izobraževanja odraslih, s pospeševanjem dela drugih institucij in s povezovanjem z njimi ter z uveljavljanjem kulture učenja.

Vsebinsko so bili na področju raziskav in razvojnih projektov opravljene sledeče naloge, v okviru letnih delovnih načrtov Andragoškega centra Slovenije (LDN):

1. projekti v okviru aktivnosti razvijanje in širjenje mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov in centrov za poklicno svetovanje:

- Priprava koncepta razvijanja in širjenja mreže z IKT podprtih lokalnih/regionalnih svetovalnih centrov, centrov za poklicno svetovanje in drugih oblik (analiza obstoječih konceptov; izdelava predlogov rešitev in izdelava koncepta nadaljnjega razvoja),
- Prenova programa in gradiv za usposabljanje svetovalcev v lokalnih svetovalnih središčih,
- Posodobitev izobraževalnih programov za strokovne delavce v središčih za samostojno učenje - SSU;

- Razvoj izobraževalnega programa za temeljno usposabljanje strokovnih delavcev v borzah znanja in razvoj programa izpopolnjevanja za strokovne delavce v borzah znanja;
- Razvoj računalniško podprtega svetovalnega instrumentarija za ISIO in razvoj računalniške podpore za spremljanje delujočih SSU);
- Razvoj mreže za informiranje in svetovanje za mlade, ki niso vključeni v izobraževalni sistem

2. projekti v okviru zmanjševanja izobrazbenega primanjkljaja pri odraslih in izobraževanja ter usposabljanja osipnikov in sicer:

- Zviševanje ravni pismenosti,
- Razvoj in širjenje modela samo evalvacije Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje (POKI),
- Razvoj in izvajanje izobraževalnih programov za strokovne delavce v izobraževanju odraslih.

3. projekti v okviru razpisa za oblikovanje izobraževalnih programov za odrasle:

- Programi za opismenjevanje UŽU-BIPS, UŽU-MI in PUM;
- Program računalniškega opismenjevanja odraslih;
- Model samo evalvacije (POKI);

Med uspešno opravljene razvojne naloge lahko uvrstimo tudi:

- Vpeljavo instrumenta za ugotavljanje učnih strategij oziroma učnih povezav in procesa učenja;
- Razvoj novega javno veljavnega programa za zviševanje ravni pismenosti posameznih ciljnih skupin;
- Pripravo Metodologije za analizo izobraževalnih potreb v podjetjih;
- Priprava načrta za spremljavo uvajanja certifikatnega sistema;

Poleg naštetih razvojnih nalog, je ACS v letu 2005 zaključil raziskavi:

- Spremljanje doseganja strateških ciljev izobraževanja odraslih ter
- Pismenost in ključne življenjske veščine v družbi znanja: družbeno skupinski vplivi udeležbe odraslih v izobraževanju kot dejavnik razvoja družbe znanja,

ter raziskovalni projekt (v letu 2006):

- Delovno mesto kot dejavnih razvoja temeljih spretnosti, skupaj s Fakulteto za družbene vede.

V letu 2007 je ACS pripravljaj podlage za mednarodni projekt Prispevek izobraževalnega sistema na poti v evropsko družbo vseživljenjskega učenja (LLL 2010), in sicer:

- Analizo zaposlovanja mladih v luči organiziranosti izobraževalnega sistema in institucionalne ureditve trga dela.

V letu 2008 je ACS pripravil:

- Strokovne podlage in analize za zakon o izobraževanju odraslih;
- Analizo medkulturnih kompetenc izobraževalcev odraslih, dopolnjene vsebine programa usposabljanja za medkulturne kompetence in priročnik.

Pripravljen je bil celovit

- Model za učenje in izobraževanje starejših vključno z
- Analizo ustreznosti izobraževalne ponudbe za starejše in podpornih ter motivacijskih ukrepov za večjo vključenost odraslih v izobraževanje in usposabljanje. Izdelana
- Analiza izobraževalne ponudbe za migrante z oceno ustreznosti, končno poročilo s predlogi ukrepov na področju izobraževanja in usposabljanja migrantov ter dopolnitev obstoječih sistemskih rešitev. študija
- Razvoj kakovosti izobraževanja odraslih – notranje in zunanje presojanje kakovosti. Pripravljena
- izhodišča za prenovo andragoškega usposabljanja na ACS. Razviti in izpeljani so bili
- novi moduli v podporo uvajanju Navodil za prilagajanje v izrednem in poklicnem strokovnem izobraževanju.

Center RS za poklicno izobraževanje (CPI) je osrednja slovenska ustanova za razvoj poklicnih standardov, ugotavljanja izobraževalnih in kvalifikacijskih potreb ter razvoja certifikatnega sistema. Med opravljene razvojne naloge v letu 2006 lahko štejemo:

- Razvoj poklicnih standardov in katalogov standardov strokovnih znanj in spretnosti (na Strokovnem svetu RS za poklicno izobraževanje je bilo sprejetih 55 poklicnih standardov ter 22 katalogov standardov strokovnih znanj in spretnosti);
- Izdelavo osmih analiz poklicne strukture in vsebine poklicev na štirih strokovnih področjih,
- Opravljeno primerjalno analizo poklicnih standardov v državah EU za pet strokovnih področij.

Med razvojne naloge lahko štejemo tudi:

Razvoj in testiranje nove delavnice – svetovalnica za uspešen nastop na trgu dela, ki jo je razvil Zavod RS za zaposlovanje, in predstavlja modifikacijo eksperimentalnega programa iz leta 2006 in je poskus uporabe pozitivnih dosežkov, združitve in nadgradnje vsebine programov poklicne orientacije in pomoči pri načrtovanju poklicne poti in iskanju zaposlitve, ki jih je zavod že izvajal.

V nadaljevanju predstavljamo nekatere uspešne razvojne projekte

PODPORA DELOVANJU CENTROM VŽU

V Sloveniji je s sredstvi Evropskega strukturnega sklada (ESS) nastalo trinajst Centrov za vseživljenjsko učenje. Na ACS so njihov nastanek in razvoj želeli spremljati s kvantitativnega in kvalitativnega vidika. Zato so najprej analizirali obstoječe spremljanje podatkov, nato pa, v sodelovanju z nosilci vseh trinajstih Centrov za vseživljenjsko učenje, zasnovali celovit obrazec za spremljanje njihove strukture, delovanja, rezultatov in učinkov. Tako zastavljeno zbiranje podatkov so nato preizkusili s prvim celovitim zajemom podatkov za leto 2006. Zbrane podatke so podrobno analizirali ter ugotovili, da so bila partnerstva vzpostavljena skladno s pričakovanji.

Načrtno in sistematično zasnovano spremljanje Centrov za vseživljenjsko učenje je oblika strokovne podpore odločitvam ob njihovem nadaljnjemu razvoju, omogoča pa tudi primerjavo z drugimi evropskimi državami, ki prav tako razmišljajo o Centrih za vseživljenjsko učenje kot krovni organizacijski obliki za številne dejavnosti, ki približujejo znanje in spretnosti javnosti predvsem po neformalnih poteh. Predstavitev koncepta Centrov za vseživljenjsko učenje, njegovega nastajanja, evropskih in prvih domačih izkušenj je na voljo v knjižici Centri za vseživljenjsko učenje - nove možnosti za vse. V okviru te naloge sodi tudi razvoj računalniških aplikacij za spremljanje dejavnosti svetovalnih središč in središč za samostojno učenje ter priprava zasnove spletnega portala za svetovalne dejavnosti.

ZVIŠEVANJE RAVNI PISMENOSTI

Razvojno delo na področju pismenosti odraslih usmerjajo rezultati in spoznanja raziskovalnega dela. Začetki raziskovalnega dela segajo v leto 1992 ko je Andragoški center izpeljal prvo raziskavo pismenosti med skupino mlajših odraslih in na podlagi ugotovitev zasnoval prvi javno veljavni in splošno izobraževalni program Usposabljanje za življenjsko uspešnost - UŽU.

Najpomembnejši dosežek v raziskovanju je izpeljava prve nacionalne raziskave pismenosti odraslih v Sloveniji leta 1998 pod okriljem OECD. Ta raziskava je še vedno ena pomembnejših raziskav s področja človeških virov v Sloveniji v zadnjih letih in je spodbudila živahno nadaljnje raziskovalno in razvojno delo. Raziskovalno delo je bilo usmerjeno predvsem v poglobljeno preučevanje potreb izbranih ciljnih skupin z manj kot 12 leti šolanja (mlajši odrasli, zaposleni na manj zahtevnih delih, brezposelni, starši šoloobveznih otrok, prebivalci podeželja). Razvojno delo pa se je osredotočalo na pripravo programov za ciljne skupine, razvoj programov za učitelje in druge strokovnjake s področja pismenosti.

Med odmevne raziskave s področja pismenosti odraslih sodijo:

- Izobraževalni model za zviševanje ravni pismenosti in trajnostni razvoj podeželja (2006),
- Delovno mesto kot dejavnik razvoja pismenosti (2005).

Opravljenе so bile tri razvojne naloge:

- priprava končnega predloga Nacionalne strategije za razvoj pismenosti za celo vertikalo in priprava Akcijskega načrta za razvoj pismenosti 2007-2013, s podrobnejšim načrtom za leto 2006;
- priprava Strokovnih podlag za pripravo Nacionalne strategije za razvoj pismenosti
- priprava izhodišč in predlogov kompetenc za razvoj pismenosti, ki naj bi jih vključevali v študijske programe za bodoče učitelje;
- priprava Smernic strategije razvoja temeljnih spretnosti zaposlenih,

Poleg razvojnih nalog so potekale naslednje aktivnosti:

- priprava programov za strokovne delavce,
- priprava programov za ciljne skupine,
- priprava učnih in študijskih gradiv,
- promocija razvoja pismenosti po celi izobraževalni vertikali.

Pripravljena so bila izhodišča in programi za izobraževanje bodočih učiteljev s področja razvoja pismenosti otrok, mladostnikov in odraslih:

- Izhodišča za izbirni predmet v okviru pedagoškega modula na Filozofski fakulteti Uvod v študije pismenosti;
- Izhodišča za izbirni predmet v okviru pedagoškega modula na Filozofski fakulteti Pismenost v procesu izobraževanja;
- Izhodišča za magistrski program Študije pismenosti;
- Izhodišča za uveljavljanje informacijske pismenosti na univerzah v Sloveniji.

Oblikovani so bili programi za strokovno izpopolnjevanje strokovnih delavcev:

- Program usposabljanja vzgojiteljic za izvajanje programa družinske pismenosti za starše predšolskih otrok *Branje za zabavo in branje za znanje – BZZ*
- Program delavnic *Ko pismenost ovira* za izobraževanje strokovnjakov na različnih področjih (zaposlovanje in delo, sociala, zdravje, kmetijstvo) o problemu pismenosti),
- Program izobraževanj koordinatorjev za bralno pismenost),
- Program bralne pismenosti v vrtčevskem/ šolskem kolektivu
- Program za učitelje bralne strategije v procesu poučevanja
- Program usposabljanja učiteljev *Razvoj pismenosti v poklicnem izobraževanju kot odziv na kulturno, socialno, nacionalno in psihološko raznolikost dijaške populacije.*

Pripravljeni so naslednji programi za ciljne skupine:

- Program družinske pismenosti za starše predšolskih otrok *Branje za zabavo in branje za znanje – BZZ*
- Program za razvoj pismenosti starejših Usposabljanje za življenjsko uspešnost – Razgibajmo življenje z učenjem),
- Predlog Produkcijskega modula v programu PUM

Pripravljena so naslednja učna in študijska gradiva:

- 4 didaktične komplete *Z igro do pismenosti* s posnetki izobraževalnih oddaj, vložno knjižico z napotki za starše in izobraževalce
- strokovno študijsko gradivo *Pedagoško psihološke osnove pismenosti*,
- strokovno študijsko gradivo *Znanja za obvladovanje jezikovnih zmožnosti* v več jezikih,
- *Smernice za lažje berljivo gradivo za odrasle s posebnimi potrebami*,
- *Priročnik za starše v programu družinske pismenosti za starše predšolskih otrok*,
- aplikacije za učenje in razvoj pismenosti v e-okolju,
- predstavljena knjižica *Programi za razvoj pismenosti v Sloveniji*,
- Priročnik *Kako pripravljamo učno gradivo za odrasle.*

KAKOVOST

Andragoški center Slovenije kot osrednja nacionalna razvojno-raziskovalna ustanova za izobraževanje odraslih razvija številne dejavnosti, s katerimi želi spodbuditi motivacijo strokovnjakov in izobraževalnih organizacij za večja vlaganja v kakovost, jim omogočiti dostop do znanja, ki je nujno za kakovostno delo in jih seznanjati z mednarodno primerljivimi standardi kakovosti. Razvit je bil lastni model za samoevalvacijo v izobraževanju odraslih (POKI), izpeljan je bil pilotni projekt Svetovalcev za kakovost, v katerem so bile preizkušene možnosti za vzpostavitev omrežja svetovalcev za kakovost v izobraževanju odraslih. Pomemben del pozornosti je namenjen pripravljanju strokovnih podlag za uveljavljanje takih sistemskih rešitev, ki omogočajo in spodbujajo kakovostno delo. Izpeljujejo se evalvacije različnih

nacionalnih programov in projektov, pa tudi samo evalvacije lastne dejavnosti. ACS sodeluje tudi v različnih oblikah mednarodnega sodelovanja na področju kakovosti.

MODEL SAMOEVALVACIJE POKI

Razvoj in širjenje modela samo evalvacije Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje (POKI)

Mnoge usmeritve tako na ravni Slovenije kot Evropske unije (izjava iz Brugga, Copenhagenska deklaracija, deklaracija iz Barcelone in Evropski okvir za presojanje kakovosti – CQAF) poudarjajo zahtevo po hitrejšem in učinkovitejšem uvajanju samo evalvacij v izobraževalno prakso. Glede na to, da v preteklih letih v Sloveniji tem vprašanju ni bilo namenjeno večje pozornosti, se je kot večji problem pokazal pomanjkanje znanja o principih in metodologiji uvajanja in poteka samo evalvacij, nezadostno poznavanje kvalitativnih in kvantitativnih metod za presojanje kakovosti. V izobraževalnih organizacijah je mogoče pogosto naleteti tudi na pomanjkanje strokovnega znanja, kako na podlagi ugotovljenih rezultatov samo evalvacije načrtovati in uvajati učinkovite ukrepe za razvoj kakovosti. To pa so vse razlogi, ki so utemeljevali izvedbo aktivnosti *Razvoj in širjenje modela samo evalvacije POKI*, katerega temeljni cilji so bili prav odpravljanje navedenih pomanjkljivosti.

Z aktivnostjo je bila samo evalvacija uveljavljena kot ena izmed učinkovitih orodij za razvijanje in presojanje kakovosti izobraževanja, in sicer tako, da so bila potrebna znanja o načinu izvajanja samo evalvacij v kar največji meri razširjena v omrežje slovenskih izvajalcev izobraževanja odraslih.

Sočasno s tem je bilo pilotno preizkušeno delovanje omrežja svetovalcev za kakovost, ki naj bi postali osrednje mesto planiranja koordinacije in izvajanja različnih aktivnosti za razvoj kakovosti. V projektu so ob tem nastala: različna orodja v pomoč vodstvom, strokovnim delavcem in učiteljem v izobraževanju odraslih – internetna baza vprašanj za presojanje kakovosti, možnosti interaktivne komunikacije med izobraževalnimi organizacijami. Pripravljena pa so tudi izhodišča za uporabo modela samo evalvacije v omrežju svetovalnih središč za izobraževanje odraslih - ISIO.

Razvoj in širjenje modela samo evalvacije POKI - Predstavitev nalog in doseženih rezultatov

- Razvoj modela za usposabljanje osebja v izobraževalnih organizacijah za odrasle za izvajanje samo evalvacij
- Izvajanje usposabljanja osebja v izobraževalnih organizacijah za odrasle za izvajanje samo evalvacij
- Izvajanje usposabljanja svetovalcev za kakovost za podporo izobraževalnih organizacij za odrasle za izvajanje samo evalvacij
- Zagotovitev internetne podpore izobraževalnim organizacijam za odrasle pri izvajanju samo evalvacij
- Priprava izhodišč za uvedbo sistema presojanja in razvijanja kakovosti v svetovalnih središčih za izobraževanje odraslih
- Razvoj učnih gradiv in različnih orodij v pomoč izobraževalnim organizacijam pri razvijanju samo evalvacij in drugih aktivnosti za razvoj kakovosti

Poleg raziskovalnih in razvojnih nalog, ki so jih opravili sodelavci ACS in CPI, lahko med pomembne štejemo tudi naloge, ki so se izvajale v okviru Ciljnih in drugih

raziskovalnih projektov (CRP), čeprav njihovo financiranje ni bilo uvrščeno v LPIO. Naštejmo jih:

A.III.4.2. Temeljne in aplikativne raziskave

P5 0174 Zdenko Medveš: Kakovost in vseživljenjsko učenje...
P5 0193 Ivan Svetlik: Analiza dela, izobraževanja in zaposlovanja...

Ciljni raziskovalni programi (CRP):

V5 0229 Cirila Peklaj: Izobraževanje učiteljev za nove kompetence...
V5 0829 Livija Knaflič: Razvoj izobraževalnega modela za zviševanje pismenosti...
V5 0834 Vida Mohorčič-Špolar: Družbeno skupinski vplivi udeležbe...
V5 0224 Milena Bevc: Sistem financiranja terciarnega izobraževanja...
V5 0291 Nada Stropnik: Intervencije na trgu dela...
V5 0633 Milena Bevc: Dejavniki in indikatorji razvoja na znanju temelječe družbe...
V5 0832 Janko Muršak: Vseživljenjsko učenje v funkciji razvoja
V5 0436 Janko Muršak: Programi usposabljanja za učitelje
V5 0438 Majda Cenčič: Model evalvacije kakovosti izvajalcev usposabljanja

Aplikativni raziskovalni projekti:

L5 6287 Štefan Bojnec: Človeški kapital kot dejavnik regionalnih disparitet...
L5 7120 Milan Vodopivec: Priznavanje neformalnega in izkustvenega učenja...
L3 0191 France Sevšek: Aktivna in zdrava starost
L5 0327 Mojca Štraus: Dejavniki VŽU naravoslovja in izbira poklica...
L5 7043 Ivan Svetlik: Upravljanje poklicnega znanja kot podlaga za izbiro..
Angelca Ivančič: Pismenost na delovnem mestu

Mednarodni projekti – dvostransko sodelovanje

BI MK/07-08-022 Vera Klopčič: Primerjava romskih žensk v Sloveniji in Makedoniji...
BI NO/07-09-004 Slavko Dolinšek: Razmišljanje, vrednotenje in prioritete mladih v povezavi z izobraževanjem na področju znanosti in tehnologij (Norveška)

Mednarodni projekti – večstransko sodelovanje:

- Izobraževanje kot dejavnik družbene vključenosti in povezanosti (INCLUD-ED)
- Prispevek izobraževalnega sistema na poti v evropsko družbo vseživljenjskega učenja (LLL 2010)

Nekatere med naštetimi nalogami bomo predstavili podrobneje:

Pismenost in ključne življenjske veščine v družbi znanja: družbeno skupinski vplivi udeležbe odraslih v izobraževanju kot dejavnik razvoja družbe
(nosilka: dr. Vida A. Mohorčič Špolar)

Projekt obravnava problematiko udeležbe odraslih v izobraževanju, predvsem z vidika družbeno-skupinske determiniranosti pri oblikovanju družbe znanja. Namen naloge je bil preučiti stanje in trende vključevanja odraslega prebivalstva v

izobraževanje v Sloveniji. Tam, kjer je bilo mogoče, so bile analizirane spremembe v vzorcih vključenosti v letu 2004 v primerjavi z leti 1998 in 1987. Projekt je skušal ugotoviti s katerimi socialnimi, demografskimi in ekonomskimi značilnostmi se povezuje nizka udeležba v izobraževanju v primerjavi z rezultati podobnih mednarodnih raziskav, opozoril pa je tudi na dejavnike, ki spodbujajo ali ovirajo večjo ali manjšo udeležbo v izobraževanju. Za bolj podrobno preučevanje skupinskih značilnosti je bila izvedena metoda segmentacije.

Družbeno skupinski vplivi udeležbe odraslih v izobraževanju kot podlaga za razvoj modela poklicne kariere (nosilka.dr. Vida A. Mohorčič Špolar)

Namen projekta je bil podrobno preučiti značilnosti delovno aktivne populacije, identificirati najmanj dejavne skupine delovno aktivne populacije v izobraževanju in oblikovati predloge za spreminjanje njihovih vzorcev nesodelovanja in premagovanja učne inercije. Cilj projekta je bil ponuditi predloge za višjo udeležbo delovno aktivne populacije v izobraževalnih procesih ter s tem promovirati koncept vseživljenjskosti učenja za vsakega, kar bi spodbudilo sprotno prilagajanje spretnosti odraslih njihovim potrebam pri delu in v globalni družbi.

Primerjava položaja romskih žensk v Sloveniji in Makedoniji - Izobrazbena raven in družbeni položaj

(Dvostranski projekt v okviru slovensko-makedonskega sodelovanja, nosilka dr. Vera Klopčič)

Projekt "Primerjava položaja romskih žensk v Sloveniji in Makedoniji /Izobrazbena raven in družbeni položaj" se ukvarja z analizo demografskih podatkov o položaju romskih žensk v primerjavi s sorodnimi podatki za druge etnične skupine v obeh državah. Usmerja se zlasti na vprašanje medsebojne povezanosti izobrazbene ravni in zaposlitvenega statusa romskih žensk. Vse do pred kratkim so bile romske ženske zapostavljene kot posebna ciljna skupina. Istočasno je bil njihov položaj marginaliziran tudi znotraj romskih skupnosti. Parlamentarna Skupščina Sveta Evrope je v posebnem priporočilu 1557 (2002) o pravnem položaju Romov v Evropi med drugim ugotovila, da je potrebno: "izboljšati položaj romskih žensk saj imajo določilno vlogo v izboljšanju življenjskih pogojev romskih družin. Te ženske so istočasno žrtve trikratne diskriminacije - kot Romkinje, kot ženske in kot osebe ki pripadajo družbeno zapostavljenim skupinam". Rezultati študij, ki so v letih 2005- 2006 potekale v obeh državah potrjujejo, da je izobrazbena struktura te etnične skupine na nižji ravni v primerjavi z ostalim prebivalstvom. Istočasno se ohranja domneva, da imajo pripadniki te etnične skupine večje število otrok kot ostalo prebivalstvo. Glavni cilji projekta »Romske ženske v Sloveniji in Makedoniji/ izobrazba in socialni položaj« so analizirati povezanosti izobrazbene ravni, etnične pripadnosti, zaposlitvenega statusa in rodnosti ter ugotoviti načine za usposabljanje romskih žensk za izboljšanje njihovega položaja.

Programi usposabljanja za učitelje kot ključni dejavnik modernizacije šole in medgeneracijskega sodelovanja (nosilec dr. Janko Muršak)

Eno ob pomembnih področij, kjer je potrebno vložiti posebne napore za globlje razumevanje in spodbujanje ustvarjalnosti in s tem tudi inovativnosti, je izboljšanje kakovosti izobraževanja na več ravneh. Naloga je bila osredotočena na ključni dejavnik – vprašanje kakovosti učiteljeve poklicne poti, ki je predpogoj za vse druge

spremembe. Raziskava je največ pozornosti namenila učiteljem, ki vstopajo v poklic naknadno, potem, ko so si že pridobili nek drug poklic.

Pismenost na delovnem mestu (nosilka dr. Angela Ivančič)

Individualni dosežki pismenosti se pomembno povezujejo z zahtevami delovnega mesta po rabi temeljnih spretnosti. Dela z nizkimi zahtevami za rabo branja, pisanja in računanja so povezana z nizkimi ravni pismenosti. Ljudje, ki jim delovno mesto omogočajo pogostejšo rabo raznovrstnih praks branja, pisanja in računanja pri delu, pogosteje uporabljajo pisne prakse tudi v izven delovnem življenju in imajo več priložnosti za vključevanje v izobraževanje in usposabljanje.

Osnovni namen projekta je bil preučiti pomen delovnega okolja za formiranje, ohranjanje in izboljševanje pisnih spretnosti odraslih. Na podlagi analize porazdelitve individualnih dosežkov pismenosti na besedilni, dokumentacijski in računski dimenziji med različne skupine zaposlenih ter priložnosti, ki jih imajo te kategorije za rabo pismenosti na delovnem mestu so avtorji poskušali ugotoviti ali delovno okolje pri populaciji z nizkimi ravni pismenosti lahko deluje kompenzacijsko in kakšno vlogo imajo pri tem priložnosti za rabo pismenosti v izven delovnem življenju in v kako se slovenska populacija na tem področju umešča v mednarodni primerjavi.

Pismenost na podeželju

(CRP Konkurenčnost Slovenije 2001-2006, nosilka dr. Livija Knaflič)

Izhodišče raziskave je bila mednarodna raziskava o pismenosti odraslih (vključena je bila tudi Slovenija), v kateri je bilo ugotovljeno, da velik delež odraslih (77 %), ne dosega mednarodnega povprečja, med najšibkejšimi skupinami po dosežkih pa so odrasli, ki se ukvarjajo s kmetijstvom. To je povezano z dejstvom, da ima ta del prebivalstva tradicionalno nižjo povprečno stopnjo izobrazbe, se manj izobražuje v odrasli dobi, pa tudi dejavnosti, ki jih opravlja, ne zahtevajo stalne rabe spretnosti, povezanih s pismenostjo. Zaradi manj pogoste rabe in ne-obnavljanja svojih spretnosti ima pozabljanje še močnejši učinek. Raziskava preučuje, kako se kažejo primanjkljaji na področju pismenosti in kakšna je motivacija za usposabljanje (odpravljanje primanjkljajev) oziroma izboljšanje pismenosti.

Izobraževanje kot dejavnik družbene vključenosti in povezanosti

(**INCLUD-ED**) – VI. okvirni program, koordinator CREA, Španija

Namen projekta je raziskati izobraževalne strategije, ki pomagajo odpravljati neenakost in pospešujejo socialno kohezijo ter identificirati tiste, ki generirajo socialno izključenost. V projektu bo posebna pozornost namenjena ranljivim in marginaliziranim skupinam. Rezultati bodo služili tistim, ki kreirajo politiko izobraževanja v Evropi, izobraževalcem, učiteljem, učencem in družinam ter prispevali k oblikovanju novih politik za doseg Lizbonskih ciljev.

Prispevek izobraževalnega sistema na poti v evropsko družbo vseživljenjskega učenja (LLL 2010) - VI. okvirni program, koordinator Univerza v Talinu, Estonija

Namen projekta je preučiti koliko izobraževalni sistemi v sodelujočih državah prispevajo k uresničevanju Lizbonskih ciljev, vsebinsko pa se projekt osredotoča na

vlogo, ki jo imajo izobraževalni sistemi pri uresničevanju vseživljenjskosti učenja in kot potencialni dejavniki družbene integracije. V tem okviru bodo preučeni tudi učinki, ki jih imajo posamezne relevantne institucije in izobraževalne politike v sodelujočih državah na udeležbo odraslih v izobraževanju in dostopu do vseživljenjskega učenja. Tako kot izobraževalni sistem vpliva na osebe v njem, je tudi sam podvržen različnim vplivom z različnih ravni in je kot tak odraz specifične nacionalno-institucionalne podobe države

Iz predstavitev razvojnih in raziskovalnih nalog ali projektov lahko ugotovimo, da je bilo v tem času opravljenega razmeroma veliko dela, ki pokriva znaten del področij, opredeljenih v ReNPIO. Po drugi strani pa lahko prav tako ugotovimo, da nekatere smeri proučevanja in razvoja ostajajo neobdelana. Med taka lahko štejemo:

- razvijanje teorije, preučevanje inovativnih in novih pristopov, njihovo vrednotenje in prenašanje v prakso;
- oblikovanje in standardizacijo indikatorjev za spremljanje razvoja in uresničevanja politike izobraževanja odraslih ter njenih učinkov, kot tudi primerljivosti na mednarodni ravni;
- oblikovanje indikatorjev za spremljanje učinkovitosti izobraževalnih organizacij in njihovo mednarodno primerljivost;
- preučevanje učinkov politike na potrebe, vključenost, porazdelitev stroškov in koristi vlaganja v izobraževanje;
- spremljanje in evalvacije;
- razvoj vrhunskih raziskovalnih kadrov.

Pri načrtovanju nacionalnega programa izobraževanja odraslih za obdobje po prenehanju veljavnosti sedanje ReNPIO, bo treba več pozornosti na tem segmentu posvetiti proučevanju področij v nanizanih alinejah. Seveda pa bo za to treba oblikovati in podpirati ustrezno raziskovalno infrastrukturo in omogočiti raziskovalnemu kadru primerne pogoje za raziskovalno in razvojno delo.

A.III.5. Promocijska in informacijska dejavnost

Teden vseživljenjskega učenja

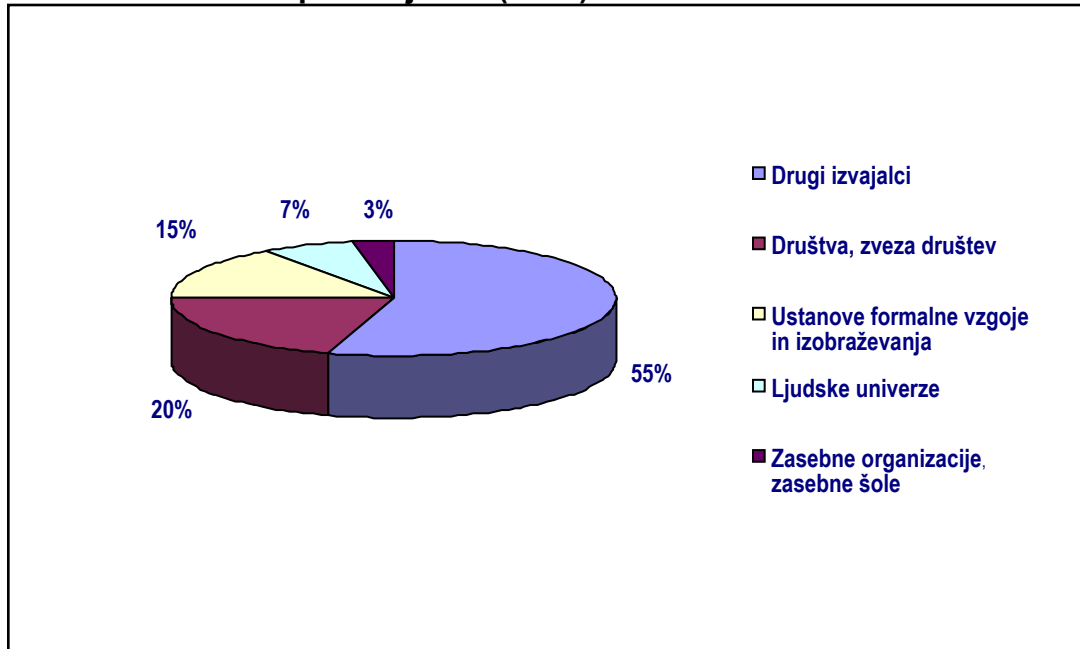
Teden vseživljenjskega učenja (TVU) je najvidnejša promocijska manifestacija na področju izobraževanja in učenja v Sloveniji. Projekt usklajujejo na Andragoškem centru Slovenije in ga prirejajo v sodelovanju s stotinami institucij, skupin in posameznikov po vsej državi pa tudi onkraj naših meja. Z njim opozarjajo slovensko javnost na vseprisotnost pa tudi pomembnost učenja – v vseh življenjskih obdobjih in za vse vloge, ki jih posameznik v svojem življenju prevzema. Projekt TVU prispeva k udejanjanju slogana 'Slovenija, učeča se dežela', gledano širše pa pomaga pri uresničevanju strateških nacionalnih in evropskih dokumentov o razvojnih ciljnih sistema izobraževanja in usposabljanja.

Mrežo prirediteljev Tedna sestavljajo koordinatorji, njihovi podizvajalci in samostojni izvajalci prireditev. Prihajajo iz različnih regij in občin po Sloveniji

V projekt TVU se vključujejo izvajalci iz različnih ustanov, ki po svoji dejavnosti niso nujno izobraževalne. V prvih letih so sodelovale predvsem zasebne izobraževalne organizacije in ljudske univerze, v zadnjih pa poleg izobraževalnih ustanov (osnovne

in srednje šole, višje strokovne šole, fakultete, ljudske univerze, zasebniki z izobraževalno dejavnostjo) prireditve organizirajo tudi drugi prireditelji iz drugih vrst ustanov (društva, kulturne organizacije, zavodi za zaposlovanje, občine, knjižnice, muzeji, galerije ipd.).

Slika 33: **TVU po izvajalcih (2007)**

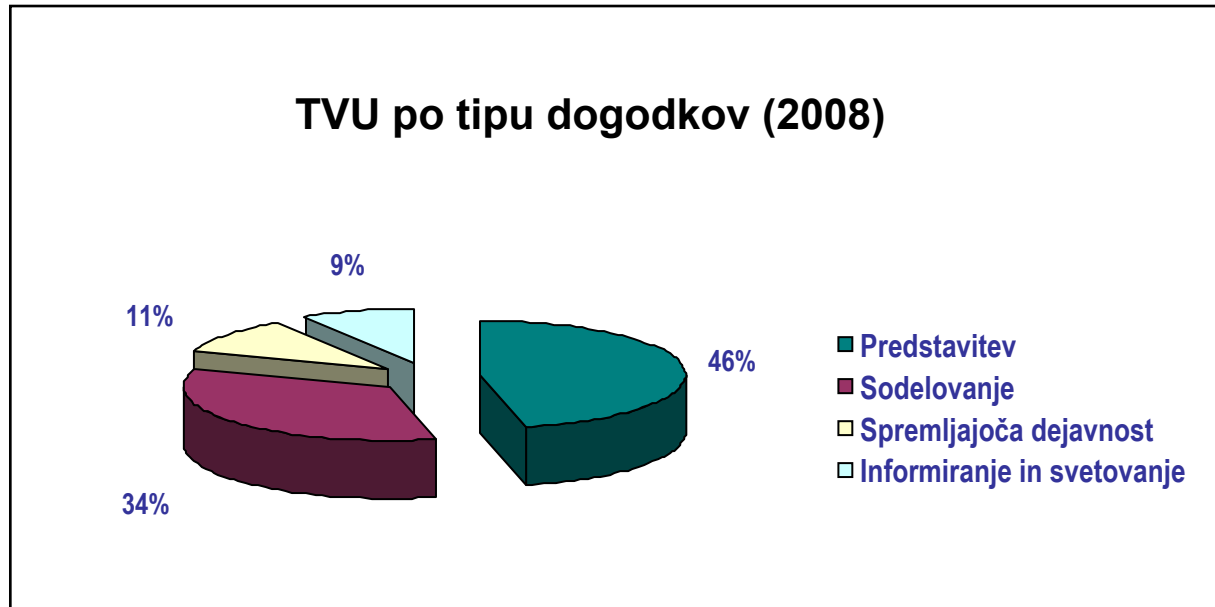
Vir: Poročila TVU – gradiva ACS

Vlogo koordinatorja – poleg Andragoškega centra, ki vse od leta 1996 deluje kot nacionalni koordinator, vsako leto prevzema še čez 20 ustanov, ki se povezujejo z okrog 300 podizvajalci.

Teden zajema paleto raznovrstnih prireditev, ki so namenjene različnim ciljnim skupinam (odraslim, starejšim, brezposelnim, dijakom, učencem in staršem, strokovnjakom, invalidom idr)

Največ se odvija predstavitvenih dejavnosti, v katere so uvrščeni dnevi odprtih vrat, razstave, predavanja, predstavitve različnih izobraževalnih programov ipd. Sledijo tisti dogodki, ki so omogočili aktivno udeležbo obiskovalcev, med katere sodijo npr. učne in kreativne delavnice, likovne delavnice, jezikovne klepetalnice v tujem jeziku, razni seminarji in okrogle mize. Med dogodke informiranja in svetovanja uvrščamo odprti telefon, svetovalne koticke na internetu, stojnice z informativnim gradivom ipd., med spremljajoče dejavnosti pa prireditve, ki dajejo Tednu praznični navdih (razna odprtja, srečanja, ekskurzije, sprejemi, odprtja razstav, degustacije, športne in kulturne prireditve idr.).

Slika 34:

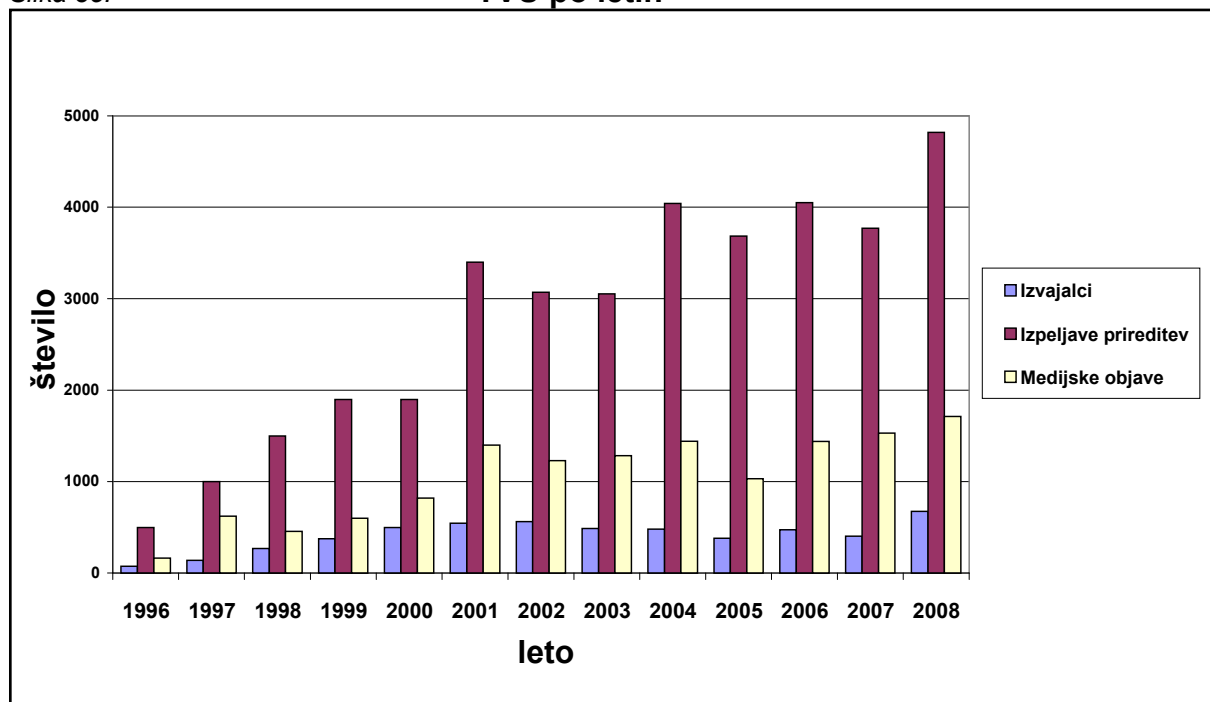
Vir: Poročila TVU – gradiva ACS

TVU je najvidnejša promocijska manifestacija na področju izobraževanja in učenja v Sloveniji, zato je medijska podpora izredno pomembna. Na ACS vsako leto spremljajo število in vrsto medijskih prispevkov. Največ objav na temo TVU je moč slišati na radiu. Velik delež objav predstavljajo članki in reklame v časnikih, objave na internetu, obvestila raznim tiskovnim in radijskim agencijam, na televiziji; manj je objav v internih glasilih, revijah in drugod.

Uspešen prodor v javne, predvsem TV medije je namenjen opogumljanju, opolnomočenju odraslih, ki morajo biti čedalje dlje konkurenčni na trgu delovne sile, za vseživljenjsko učenje, izpopolnjevanje in nove izbire na karierni poti s pomočjo učenja. S predstavitvijo primerov dobre prakse v video-medijih se tudi ljudje s posebnimi potrebami (brezposelni, invalidi, kronični bolniki, starejši ...), seznanijo z možnostmi, kako lahko s pomočjo programov VŽU bistveno izboljšajo življenje sebi ali celo širši skupnosti. S primeri dobre prakse se pri ljudeh razbija občutek brezizhodnosti v primeru, da so se znašli v neželjenih okoliščinah ali da se te možnosti boje.

Slika 35:

TVU po letih

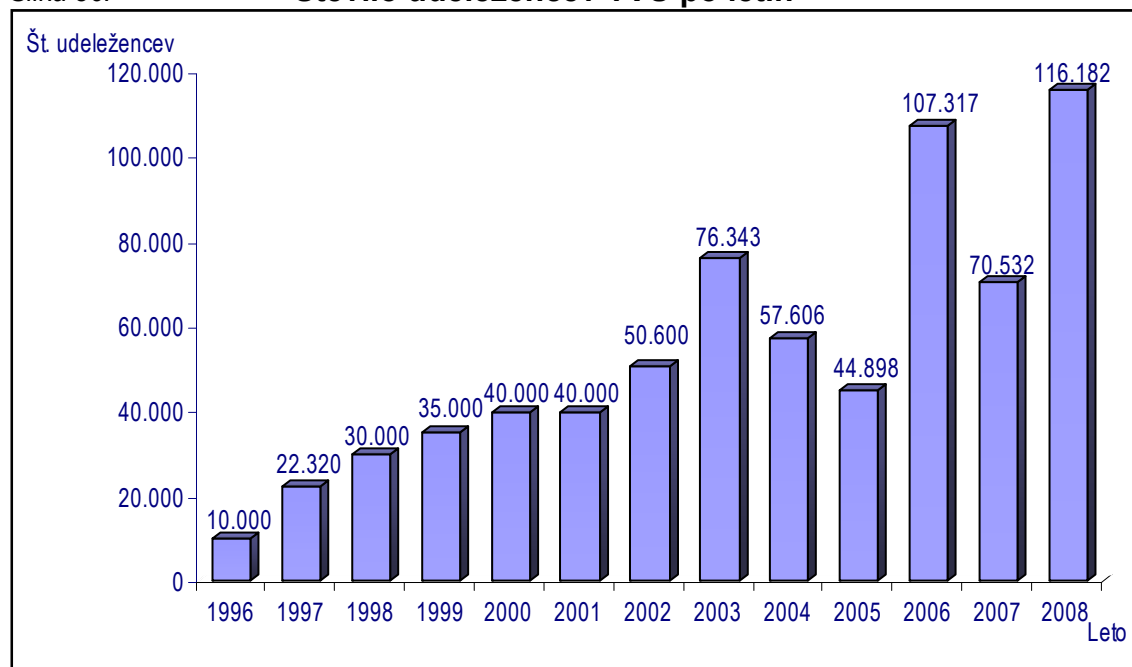

Vir: Poročila TVU – gradiva ACS

Število udeležencev prireditev TVU iz leta v leto narašča:

Slika 36:

Število udeležencev TVU po letih

Vir: Poročila TVU – gradiva ACS

Med regijami so glede števila dogodkov, izvajalcev in udeležencev velike razlike. Še posebej nazorno se te razlike pokažejo, če med seboj primerjamo deleže, ki jih posamezne regije predstavljajo v številu prebivalcev, z deleži pri posameznih kazalnikih TVU:

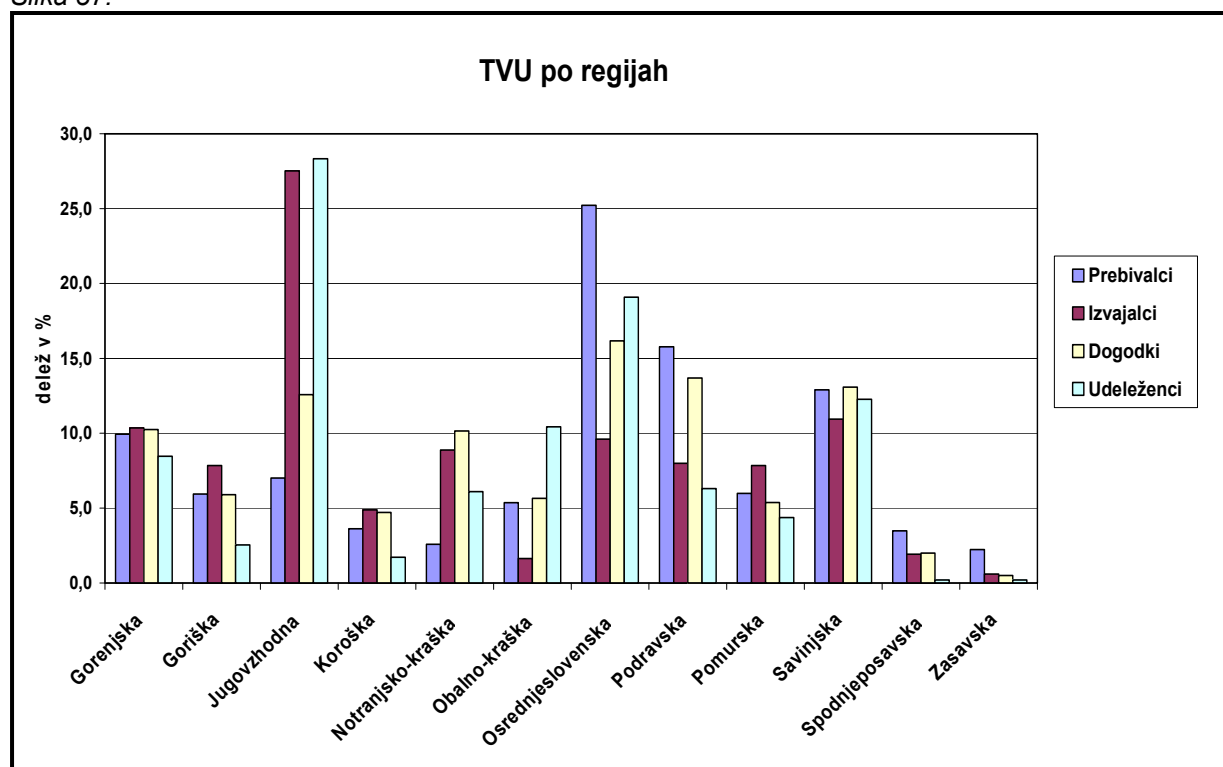
Preglednica 33:

TVU razlike med deleži regij

REGIJA	Prebivalci	delež	Izvajalci (2008)	delež	Dogodki (2005-2008)	delež	Udeleženci (2008)	delež
Gorenjska	202.485	9,9	70	10,4	1.447	10,2	9.658	8,5
Goriška	121.000	5,9	53	7,8	861	5,9	2.895	2,5
Jugovzhodna	142.899	7,0	186	27,5	2.035	12,6	32.354	28,3
Koroška	73.850	3,6	33	4,9	940	4,7	1.960	1,7
Notranjsko-kraška	52.512	2,6	60	8,9	1.870	10,1	6.966	6,1
Obalno-kraška	109.146	5,4	11	1,6	1.096	5,6	11.914	10,4
Osrednjeslovenska	514.443	25,2	65	9,6	2.308	16,2	21.789	19,1
Podravska	321.730	15,8	54	8,0	2.216	13,7	7.196	6,3
Pomurska	121.812	6,0	53	7,8	809	5,4	4.993	4,4
Savinjska	263.216	12,9	74	10,9	1.835	13,1	14.014	12,3
Spodnje Posavska	70.939	3,5	13	1,9	319	2,0	229	0,2
Zasavska	45.367	2,2	4	0,6	55	0,5	236	0,2
SKUPAJ	2.039.399	100,0	676	100,0	15.791	100,0	114.204	100,0

Vir: Poročila TVU – gradiva ACS

Slika 37:

Vir: Poročila TVU – gradiva ACS

Forum učečih se

Z vzpostavitvijo foruma učečih se je bil storjen nov korak v razvoju projekta TVU. Forum omogoča povezovanje in srečevanje ljudi, zavezanih učenju. Zamisel je, da naj bi glas učečih se postal bolj slišen in vpliven – tako v najširši javnosti kot tudi v stroki, tako v praksi kot tudi v politiki izobraževanja odraslih. Prvi forum učečih se je bil organiziran 27. septembra v okviru TVU 2005. Njegovi udeleženci, 17 dobitnikov priznanj ACS iz obdobja 1997 – 2005 in 8 drugih prisotnih, so izrazili naklonjenost zamisli o forumu ter pripravljenost, da se po svojih najboljših močeh in v skladu s primarnim področjem svojega delovanja dejavno vključujejo v dejavnosti foruma. Kot prednostni nalogi so opredelili oblikovanje poslanstva in strategije delovanja foruma ter določitev temeljnih pravil, kot nujni pogoj za njegovo delovanje pa zagotovitev ustreznega financiranja na državni, po možnosti pa tudi na mednarodni ravni.

Podeljevanje priznanj ACS kot promocijski ukrep:

Na Andragoškem centru Slovenije se je že od samih začetkov strokovno znanje oplajalo z izkušnjami praktikov. In praksa je pokazala, da so potrebne posebne spodbude za opolnomočenje ljudi za vnovično vstopanje v izobraževalne procese ter za spodbujanje ustanov, podjetij in lokalnih skupnosti, da ustvarjajo odraslim primerne programe usposabljanja in vseživljenjskemu učenju prijazna okolja. Tako se je leta 1997 v okviru projekta TVU odprlo novo poglavje v slovenski socialni psihologiji. Odpor do šole, strah priznati, da 'ne vem', strahospoštovanje učiteljeve avtoritete ter občutke nemoči spričo nekdanjih neuspehov je začelo spodrivati spoznanje, da imamo tudi odrasli v vseh obdobjih, dokler se želimo in zmoremo učiti, pravico do novih začetkov, do posebnih učnih možnosti, prijemov in spodbud, pravico, da se veselimo učnih dosežkov, da smo vedoželjni in da svoje znanje delimo z drugimi. Začeli smo podeljevati **priznanja za izjemne dosežke pri učenju odraslih** in s tem podpirati pozitivne zglede. Do leta 2009 je bilo v treh kategorijah podeljenih **156 priznanj**, **39** učečim se **posameznikom**, **34** učečim se **skupinam**, **83 priznanj** pa je bilo podeljenih za »izjemne strokovne ali promocijske dosežke pri bogatitvi znanja drugih« in sicer **41** posameznikom (**strokovnjakom**), **14 strokovnim skupinam**, **18 ustanovam** za izobraževanje odraslih, **4 učečim se podjetjem** in **6 lokalnim skupnostim**. Vsa darila, ki jih dobitniki priznanj prejmejo, so pridobljena s pridobivanjem donatorjev, med katerimi so predvsem slovenske založbe.

Razvili smo bogato promocijsko dejavnost na nacionalni in lokalni ravni za uveljavljanje 'dobrih zgledov', kakršni so dobitniki priznanj, še posebej uspešno se je uveljavila **video promocija**, ki je zajela **mrežo kabelskih TV-postaj** in izvajalce TVU po vsej Sloveniji in zunaj državnih meja.

Promocijska kampanja Zgledi vlečejo:

Promocijski projekt Zgledi vlečejo je hčerinski projekt Tedna vseživljenjskega učenja – TVU in podeljevanja priznanj ACS. Izkušnje z video promocijo in potreba po večplastnem pristopu k uveljavljanju kulture učenja v izbranih, še posebej ranljivih ciljnih skupinah, je pripeljala do sklepa, da uporabimo arhivsko video gradivo (videoportrete dobitnikov priznanj, ki jih pripravljamo že od leta 1999), jih nadgradimo z aktualnim reportažno-promocijskim ali izobraževalnim gradivom, tako video- kot tiskanim, in ponudimo izvajalcem izobraževanja odraslih, svetovalcem in izvajalcem TVU z namenom:

- osveščati izbrane ciljne skupine ter najširšo javnost o pomenu, pojavnih oblikah in vsebinah ter preobrazbeni moči vseživljenjskega učenja,

- promovirati izjemne učne in strokovne dosežke predstavnikov izbranih ciljnih skupin, da bi z govorico dobrih zgledov motivirali učno nedejavne, brezposelne in druge ranljive skupine prebivalstva, starejše v pred- in poupokojitvenem obdobju, jih navduševali za udeležbo v vseživljenjskem učenju, za zagovorništvo pravice do učenja v vseh starostnih obdobjih, na vseh ravneh, za odgovorno soočanje z okoliščinami in samoiniciativno ukrepanje za izboljševanje življenjskega položaja s pomočjo samostojnega ali skupnostnega učenja. Z multimedijško govorico želimo ljudem pokazati, da lahko z učenjem naredijo še veliko dobrega zase, za bližnje in širšo skupnost. Pri izbiri ciljnih skupin se uglasimo tudi s potrebami področnih ministrstev (Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve ter Ministrstva za šolstvo) ter s sporočili vsakokratnega 'evropskega leta' – npr. Evropskega leta enakih možnosti za vse (ELEM 2007) in Evropskega leta medkulturnega dialoga (ELMD 2008). Promocijska kampanja je podprta s promocijskimi tiskovinami, predvsem pa z zbirko video- oziroma multi-medijskih publikacij, obogateneh z didaktičnim gradivom. Zbirko smo poimenovali *Zgledi vlečejo* prav zato, ker temelji na osebnih zgledih dobitnikov priznanj.

Doslej so izšle naslednje MM-publikacije:

Zgledi vlečejo 1–3, Z učenjem do enakih možnosti za vse

- I. ne glede na narodnost, kulturno ali rasno pripadnost
- II. ne glede na invalidnost, bolezen ali zaostanek v razvoju
- III. ne glede na starost, družinsko ali socialno poreklo

Naklada: 100 izv.+40 nakn. (zaradi povprašev.)

Zgledi vlečejo 4–6 (didaktični komplet), Svojim ciljem naproti I-III

- I. Zgodnje obdobje kariere
- II. Srednje obdobje kariere
- III. Zrelo obdobje kariere

Didaktični komplet *Svojim ciljem naproti* z življenjskimi zgodbami uspešnih učečih se odraslih nagovarja učno nedejavne, da bi si z izobraževanjem izboljšali kakovost življenja in položaj na trgu delovne sile.

Naklada: 3x 120 oz. 360 izv. +60 nakn. (zaradi povprašev.)

Zgledi vlečejo 7 (tematski komplet ELMD 2008), Bogatejši v različnosti

Učenje za kakovostno sožitje v večkulturnem okolju

Tematski komplet *Bogatejši v različnosti*, ki smo ga uglasili s sporočili ELMD 2008, je lepljenka, obogatena z aktualnim reportažnim video-zapisom. Predstavlja dobitnike priznanj ACS, ki so z osebnim zgledom, lastnim učenjem ali snovanjem izobraževalnih ter ustvarjalnih možnosti za pripadnike drugih narodnosti, kulturnih ter jezikovnih manjšin utirali možnosti za kakovostnejše sožitje v narodnostno in kulturno pisanem okolju.

Naklada: 120 izv. + 60 (zaradi povprašev.)

Publikacijo smo izdali tudi v angleško podnaslovljeni različici, namenjena pa je mednarodni promociji: **Zgledi vlečejo 7A (dvojezični komplet ELMD/EYID 2008)**

Bogatejši v različnosti / Richness in Diversity

Naklada: 50 izv. + 60 (zaradi povprašev.)

Video-publikacija **Zgledi vlečejo 8, Učenje – vrata v svet novih priložnosti / Learning – Doorway to the World of new Opportunities** je zbirka dvanajstih video-

portretov izbranih dobitnikov priznanj ACS iz obdobja 2000–2007. Portreti so opremljeni z angleškimi podnapisi, zato so primerni za domačo in mednarodno promocijo. Prvih pet video-portretov je bilo predstavljenih na mednarodni konferenci *Delo za mlade – blaginja za vse (23. do 25. april 2008)*, ki jo je priredilo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v okviru slovenskega predsedovanja Svetu Evropske unije, zato obsega primere zglednih učečih se iz vrst mlajših odraslih.

Naklada: 50 izv. + 110 (zaradi povprašev.)

Poleg vložnih knjižic za multimedijske komplete smo izdali zbirko promocijskih letakov, s katerimi lahko nagovorimo ljudi v okoljih, v katerih takih sporočil ne pričakujejo. Tudi presenečenje je promocijski dejavnik.

Pregled ponudbe izobraževanja in učenja odraslih v Sloveniji, ki je vsako leto objavljen na spletni strani ACS, je namenjen seznanjenju in informiranju najširše in strokovne javnosti o možnostih izobraževanja in učenja odraslih ter osveščanju o vlogi in pomenu izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja.

Spletni Pregled ponudbe izobraževanja in učenja odraslih je eden redkih virov informacij na nacionalni ravni, ki zagotavlja podatke o:

- izvajalcih izobraževalnih programov za odrasle,
- izobraževalnih programih za odrasle,
- vrsti drugih informacijah s področja izobraževanja in učenja odraslih.

Ker se v Pregledu predstavi vsako leto več sto izvajalcev izobraževanja odraslih - od ljudskih univerz, srednjih šol in enot za odrasle pri srednjih šolah, višjih in visokih strokovnih šol ter fakultet, do zasebnih organizacij in zasebnih šol, izobraževalnih centrov, društev, knjižnic, muzejev, galerij idr., z več tisoč izobraževalnimi programi, so zaradi lažjega in preglednejšega evidentiranja množice podatkov, na ACS razvili poseben informacijski sistem, izvajalcem izobraževanja, ki objavijo svoja izobraževanja, pa omogočili neposreden vnos podatkov preko elektronskih obrazcev na internetu ali klasičnih obrazcev

Novičke so strokovno glasilo Andragoškega centra Slovenije, ki na različne načine obveščajo, izobražujejo, promovirajo, svetujejo, problematizirajo in podajajo mnenja avtorjev o problematiki s področja izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja. S tem ACS predstavlja svoje delo ter nudi možnost odziva vsem tistim, ki želijo dejavneje sodelovati pri razvoju področja.

Novičke izidejo v slovenskem jeziku praviloma štirikrat letno, in sicer v marcu, juniju, septembru in decembru. Novičke izhajajo dvakrat na leto tudi v angleškem jeziku.

e-Novičke so elektronski mesečnik Andragoškega centra Slovenije, katerega namen je obveščati, napovedovati, poročati in predstavljati dejavnosti s področja izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja ter vabiti na izobraževanja, strokovne dogodke, posvete.

A.IV. Uresničevanje spodbud in ukrepov

Eno od ključnih vprašanj, na katerega s posebnim poglavjem odgovarja ReNPIO, podobno kot EU dokumenti²³, je, kako povečati povpraševanje po izobraževanju pri vseh ljudeh, še posebej pa pri izobrazbeno in drugače prikrajšanih skupinah in kako povečati vlaganje v izobraževanje odraslih iz javnih in zasebnih virov. Ena od kritik sistemov vzgoje in izobraževanja v priporočilih EU in raziskavah²⁴ na tem področju je prav to, da je bila večina ukrepov usmerjena v povečevanje ponudbe, zelo malo ali pa nič v razvoj ukrepov za spodbujanje izobraževalnih potreb in povpraševanja po izobraževanju.

Sprejetje posebnih EU priporočil o priznavanju in potrjevanju znanja pridobljenega izven formalnega izobraževanja²⁵ kaže na pričakovanja, da lahko postane ta sistem eden od ključnih ukrepov za spodbujanje izobraževalnih potreb. Pomembno mesto pri tem ima tudi oblikovanje EQF²⁶ in nacionalnih kvalifikacijskih ogrodij. Vendar moramo ob tem pozorno spremljati opozorila, ki kažejo na nevarnosti in pasti, ki jih prinaša enostransko favoriziranje enega ali drugega sistema, še zlasti, če ga povežemo s praktičnimi rešitvami pri uresničevanju strategij VŽU, ki kažejo dvoje: favoriziranje izobraževanja za razvoj človeškega kapitala in prelaganje odgovornosti/finančnih bremen za izobraževanje iz javnih oblasti na posameznika. S tega vidika je v ReNPIO vprašanje spodbud in ukrepov zastavljeno širše in bolj celovito, vključuje spodbude in ukrepe, za

- povečevanje povpraševanja po izobraževanju in usposabljanju pri posameznikih, v podjetjih in lokalnih skupnosti,
- zagotavljanje večjega vlaganja v izobraževanje in usposabljanje pri posameznikih in socialnih partnerjih,
- usklajevanje spodbud in ukrepov na nacionalni in regionalni ravni ter med socialnimi partnerji
- razvoj in vzdrževanje temeljne infrastrukture, ki bo odstranjevala ovire za izobraževanje in spodbujala razvoj izobraževalnih potreb.

V skladu z dinamiko uresničevanja ciljev naj **bi bila v prvem letu izvajanja NPIO prednost namenjena pripravi projektov za operacionalizacijo spodbud.**

Med spodbude in ukrepe za spodbujanje povpraševanja in vlaganja v izobraževanje in usposabljanje **pri posameznikih in v podjetjih** so uvrščene naslednje materialne in nematerialne spodbude:

- Zagotavljanje dostopnih informacij odraslim o možnostih in koristih izobraževanja in usposabljanja.
- Vpeljava brezplačne telefonske linije za informiranje in svetovanje posameznikom.
- Objavljanje pregleda izobraževalne ponudbe na nacionalni ravni (izobraževalni programi, katalogi standardov strokovnih znanj in spretnosti) v tiskanih in elektronskih medijih

²³ Memorandum o vseživljenjskem učenju (2000)

²⁴ Lifelong learning for all, OECD

²⁵ Common European principles for validation of non-formal and informal learning, 2004

²⁶ European Qualification Framework, 2008

- Vodenje in priznavanje individualnih izobraževalnih in učnih dosežkov izven formalnega izobraževanja;
- Subvencioniranje stroškov izobraževanja in usposabljanja brezposelnim in tistim brez poklicne izobrazbe ali kvalifikacije za postopek preverjanja in potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij po certifikatnem sistemu iz javnih sredstev.
- Odpravo tistih zakonskih določb, ki ovirajo večje vključevanje in večja vlaganja odraslih v svoje izobraževanje in usposabljanje.
- Spodbujanje za vseživljenjsko učenje v smeri povečanja zaposlitvenih možnosti in boljšega poklicnega položaja.
- Davčne olajšave za vlaganja posameznika v svoje izobraževanje in usposabljanje ter davčne olajšave za naložbe podjetij v izobraževanje in usposabljanje
- Spodbujanje mikro in malih podjetij za izobraževanje zaposlenih s subvencioniranjem izobraževanja
- Svetovanje in informiranje za mala in srednja podjetja in za podjetja v panogah, kjer je učenje in vključevanje zaposlenih v izobraževanje nizko
- Uvajanje modela poklicnega kroženja delovne sile
- Uvajanje nacionalnih standardov, ki bodo spodbujali vlaganje v razvoj človeških virov
- Upoštevanje izobrazbenih in učnih dosežkov kot dejavnikov napredovanja in promocije zaposlenih

V 4 letnem obdobju se aktivnosti za uresničevanje naslednjih spodbud niso niti začele:

- brezplačna telefonska linija, davčne olajšave,
- uvajanje nacionalnih standardov, ki bodo spodbujali vlaganje v razvoj človeških virov
- upoštevanje izobrazbenih in učnih dosežkov kot dejavnikov napredovanja in promocije zaposlenih.

V celoti se uresničuje priporočilo **o subvencioniranju stroškov za postopek preverjanja in potrjevanja NPK**: priprave na postopek in postopek sta brezplačna za brezposelne in za tiste brez poklicne izobrazbe ali kvalifikacije. Dejstvo, da dobijo brezposelni povrnjene stroške za preverjanje in potrditev, je lahko ovira za večje povpraševanje po pridobitvi NPK. Za udeležence je brezplačna tudi priprava na postopek preverjanja.

Javno dostopni podatki o načrtovanih in realiziranih vključitvah in sredstvih ne omogočajo presoje o tem, ali so z ukrepom zadovoljene potrebe posameznikov - brezposelnih in zaposlenih in trga dela.

Neuresničeni ostajata spodbudi za **brezplačno telefonsko linijo in davčne olajšave** za vlaganje posameznika v izobraževanje.

Plačljivo telefonsko informiranje in svetovanje o izobraževalni ponudbi so dostopne dejavnim in nedejavnim odraslim v svetovalnih omrežjih, ki so financirana iz javnih virov Zavoda RS za zaposlovanje (CIPs) in Andragoškega centra Slovenije (ISIO, svetovalni kotichek) ter v ustreznih organizacijskih enotah v Andragoškem centru in Centru za poklicno izobraževanje, v zasebnih organizacijah, ki jih za svetovanje financira ZRSZ (Več o omrežju v poglavju svetovalno omrežje). Vpeljava brezplačne

telefonske linije bi dejansko lahko bila realizirana, saj veliko nacionalnih in ESS sredstev v LPIO ni bilo porabljenih.

S spremembo zakona o dohodnini je stanje na tem področju urejeno v nasprotju s pobudo in pomenom izobraževanja za razvoj socialnega in kulturnega kapitala v ReNPIO: izobraževanje delojemalca ali njegovega družinskega člana, ki ga plača delodajalec je umeščeno med bonitete, za boniteto pa se ne štejejo plačila za dopolnilno izobraževanje in usposabljanje delojemalcev, ki je v zvezi s poslovanjem delodajalca (27. člen Zakona o dohodnini, uradno prečiščeno besedila, ur.l. RS 59/2006). Tudi nova denarna spodbuda za brezposelne, tim dodatke za aktivnost (glej spodaj) je bila najprej obdavčeni dohodek, kasneje je bila obdavčitev ukinjena.

Spremembe zakonskih določil, ki ovirajo večje vključevanje in večja vlaganja odraslih v svoje izobraževanje in usposabljanje in spodbude za povečanje povpraševanja predstavljamo za obe področji – izobraževalno in trg dela.

- Spodbude na področju izobraževanja

Razširitev pravic odraslih udeležencev v programih za pridobitev javno veljavne izobrazbe (4. člen ZIO²⁷, Ur. l. 110/2006) koristi sicer zelo omejenemu krogu odraslih udeležencev, je pa prav za to skupino odraslih ključnega pomena, ker nimajo na voljo nobenih virov niti možnosti za pokrivanje teh stroškov. S tega vidika je sprememba zelo pomembna in bi jo kazalo razširiti na vse starostne skupine. Po ocenah nekaj direktorjev LU odrasli v največji meri uveljavljajo pravico do opravljanja začasnega ali občasnega dela, kar pomembno prispeva k izboljšanju kvalitete njihovega življenja, v manjši meri pa do zdravstvenega varstva (ker so že zavarovani kot občani) in do povrnitve potnih stroškov. Slednje je bolj pogosto pri udeležencih v osnovnošolskem izobraževanju. Podatkov o tem, koliko odraslih izkoristi te pravice in kakšen je obseg javnega denarja za te namene, ni.

Z zakonom o subvencioniranju dijaške prehrane so dobili tudi odrasli udeleženci srednješolskega izobraževanja pravico do brezplačnega toplega obroka (Zakon o subvencioniranju dijaške prehrane, Ur.l. 45/2008). Podatkov o tem, ali jo tudi izkoriščajo, ni na voljo.

Pomembna spodbuda za povečanje vključitev izobraževalno prikrajšanih skupin sta krajevna dostopnost in izobraževalnim potrebam posameznikov in skupin prilagojena ponudba izobraževalnih programov in dejavnosti. S tega vidika predstavljajo vsi instrumenti za financiranje iz javnih virov pomembno oviro pri bolj enakomerni razmestitvi izobraževalnih programov in dejavnosti. Kratkoročno bi lahko problem financiranja ustanov in izpeljave programov izboljšali tako, da bi za javno veljavne programe za prednostne ciljne skupine financirali z razmestitvijo tako, da bi izvajalci najkasneje v decembru preteklega leta lahko vključili zagotovljena sredstva v svoje načrte dela in bi zanje dobili tudi avanse.

²⁷ Udeleženci izobraževanja odraslih, ki se izobražujejo po javno veljavnih programih osnovnošolskega, poklicnega, srednjega in višjega strokovnega izobraževanja, imajo pravico do zdravstvenega varstva iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v skladu z zakonom, ki ureja zdravstveno varstvo in zdravstveno zavarovanje, in pravico do drugih ugodnosti ter pravic (na primer: prevozi, štipendiranje, opravljanje začasnih ali občasnih del prek pooblaščenice organizacije za posredovanje dela) v skladu s posebnimi predpisi, če niso v delovnem razmerju, prijavljeni kot brezposelne osebe ali se ne izobražujejo v skladu s predpisi o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti. Omenjene pravice je mogoče uveljavljati do dopolnjenega 27. leta starosti.

Poleg samega obsega denarja se postavlja tudi vprašanje ustreznosti izbora instrumentov za financiranje programov in dejavnosti. Programa UŽU - Most do izobrazbe in Beremo in pišemo skupaj – sta bila financirani z instrumentom razmestitev samo prvo leto izvajanja ReNPIO v višini 135.000 €. Odpira se vprašanje, zakaj so programi UŽU, ki so eden ključnih ukrepov za spodbujanje izobraževanja izobrazbeno najbolj prikrajšanih skupin, izločeni iz tega sistema financiranja. Enako vprašanje velja za financiranje programa PUM. Med pomembne materialne spodbude umeščamo projekt odpravljanje izobrazbenega primanjkljaja (2004-2007), ki je omogočil povračilo stroškov udeležencem izobraževanja v programih za pridobitev izobrazbe.

- Spodbude na področju urejanja trg dela

Na področju APZ so v obdobju od sprejetja ReNPIO že bilje uveljavljene denarne dajatve²⁸ za brezposelne udeležence programov usposabljanje in izobraževanja (institucionalno usposabljanje, usposabljanje na delovnem mestu, formalno izobraževanja in NPK). Stroški so bili nakazani brezposelnim v tekočem mesecu za pretekli mesec. V letu 2005 so bili udeležencem povrnjeni dejanski stroški prevoza in bivanja, od leta 2007 naprej pa dobijo dodatek za prevoz. V letu 2007 je bila vpeljana nova denarna dajatev tim dodatek za aktivnost (izplačuje se enako kot ostale denarne dajatve), do katerega so upravičeni brezposelni, vključeni v aktivnosti APZ, ki trajajo 100 ur in več²⁹. V poročilih o izvajanju programa izobraževanja brezposelnih oseb in v Letnih poročilih Zavoda RS za zaposlovanje nismo dobili podatkov o številu prejemnikov in obsegu izplačanih denarnih dajatev. Drugi stroški in denarne dajatve (dodatke za prevoz, nadomestilo življenjskih stroškov, obvezno zdravstveno zavarovanje, stroški predhodnega zdravstvenega pregleda) pa so veljali že pred sprejetjem ReNPIO.

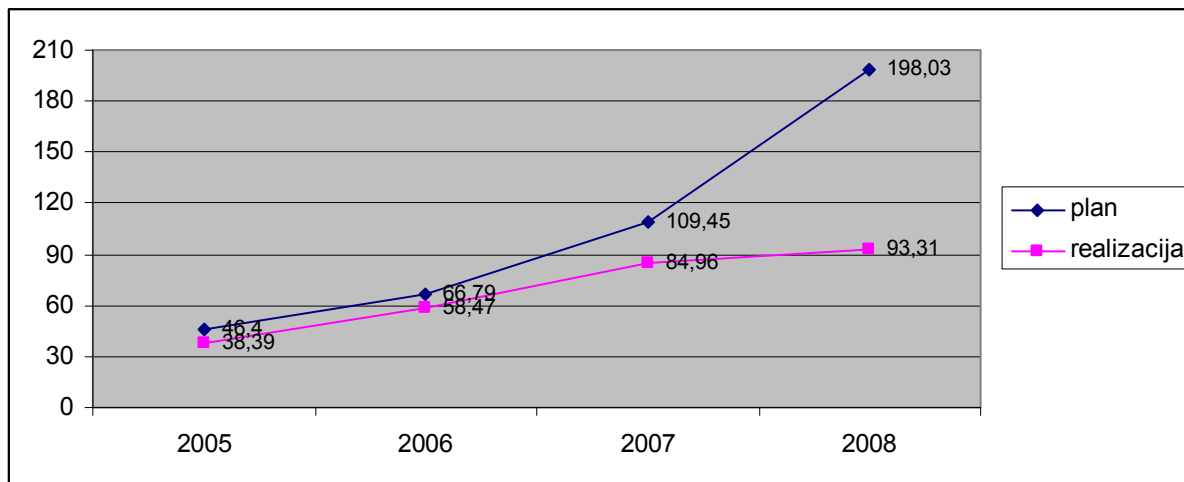
Pregled proračunske postavke **4282 Usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev**³⁰ je pokazal, da se na nacionalni ravni uveljavlja proces povečevanja vlaganj v aktivne ukrepe politike zaposlovanja, kar ocenjujemo kot pomembno spodbudo za povečanje povpraševanja.

²⁸ Stroški prevoza, bivanja, zdravstvenega pregleda, nadomestilo življenjskih stroškov, nabava učnih gradiv, asistenca druge osebe, mentorstvo za invalida, štipendija po predpisih o štipendiranju, zavarovanje za primer poškodbe pri delu.

²⁹ Pravilnik o izvajanju ukrepov APZ, ur15/2007, 27. člen. Dodatek znaša 20% minimalne mesečne plače, veljavne na dan vključitve Brezposelne osebe, vključene v aktivnost APZ, ki se izvaja na delovnem mestu, so upravičene do dodatka za aktivnost v višini 60% minimalne mesečne plače. Zneski se zvišajo ali znižajo sorazmerno obsegu aktivnosti nad ali pod 100 ur.

³⁰ V poročilu ZRSZ za leto 2008 so v tej proračunski postavki vključeni naslednji programi: programi institucionalnega usposabljanja in NPK (priprave na postopek ugotavljanja in potrjevanje in preverjanje in potrjevanje), programi praktičnega usposabljanja (delovni preizkus, usposabljanje na DM) in programi izobraževanja (formalnega in PUM); sicer so pa programi usposabljanja na delovnem mestu, formalnega izobraževanja in PUM financirani tudi z EPD na drugih proračunskih postavkah (EPD 3559, 3558; 3587 in 3584). Vir ZRSZ Ukrep 2 usposabljanje in izpopolnjevanje 2008.

Slika 38: Načrtovana in porabljena sredstva na 1 brezposelno osebo – na proračunski postavki MDDSZ 4282 usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev, 2005 – 2008, v €

Vir: Zaključni račun proračuna RS, proračunski uporabnik MDDSZ 2005 – 2008 v Analiza uresničevanja ReNPIO 2005 – 2006 in 2007 – 2008, ACS, 2007 in 2009.

V letu 2007 in 2008 so se bistveno povečala načrtovana in porabljena sredstva na brezposelnega, vključenega v ukrep usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev.

Če ocenjujemo načrtovana sredstva z vidika potreb, ki izhajajo iz števila brezposelnih, potem lahko interpretiramo izrazit porast obsega nacionalnih sredstev v letu 2007 in tudi v 2008 kot prizadevanje za preusmeritev iz pasivnih v aktivne ukrepe pri urejanju trga dela. To pa v izpeljavi, merjeni z realizacijo načrtovanih sredstev pa tudi z obsegom realiziranih sredstev v posameznih letih, ni bilo uspešno.

Vodenje in priznavanje individualnih izobraževalnih in učnih dosežkov je pomemben instrument za povečanje povpraševanja po izobraževanju. Po podatkih raziskave o udeležbi v izobraževanju (ACS, 2004) bi priznavanje pritegnilo v izobraževanje okoli 60% nedejavnih odraslih.

Za vodenje individualnih izobraževalnih in učnih dosežkov je uzakonjena mapa učnih dosežkov (35. člen Pravilnika o ocenjevanju znanja v poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju, ur. L. 78/2007), s katero morajo šole seznaniti kandidate pri vpisu v šolo.

Za oblikovanje mape v sistemu NPK je CPI predpisal strukturo zbirne mape (Pravilnik o načinu in postopku preverjanja in potrjevanja NPK, UL 13/2001, 3. člen).

Med javno veljavnimi programi, ki jih je sprejel strokovni svet za izobraževanje odraslih, je samo v enem programu določena tudi zbirna mapa kot osnovni instrument za ugotavljanje napredka in potrjevanje doseganja standardov znanja pri udeležencih. Struktura zbirne mape je v tem programu priporočena.

Sicer pa je oblikovanje in vrednotenje dokumentov v zbirni mapi predmet številnih domačih in mednarodnih projektov in sestavni del usposabljanja svetovalcev in ocenjevalcev v postopkih pridobivanja NPK in učiteljev, ki izobražujejo odrasle v programih za pridobitev izobrazbe.

Formalno je pri nas vzpostavljen in reguliran le sistem postopkov in metod ugotavljanja in potrjevanja NPK, pridobljenih v certifikatnem sistemu³¹. O številu posameznikov, ki so se vključili v postopek preverjanja in potrjevanja ter o njihovih značilnostih ni podatkov, ker ne obstaja centralni sistem evidenc in spremljanja. Podatki so dostopni le pri izvajalcih, ki pa jih sistematično ne analizirajo. Podatke o številu podeljenih certifikatov spremlja Republiški izpitni center, število podeljenih certifikatov se je v obdobju 2004- 2007 povečalo za 3,5 krat, skoraj 70% vseh pa je bilo podeljenih za področje prometa in varovanja. Dejstvo, da je največ NPK pridobljenih na ravni srednješolskega izobraževanja, ter da se priprava na preverjanje finančno podpira iz sredstev APZ kaže na to, da je to ukrep, ki je namenjen manj izobraženi populaciji, ki je tudi najbolj izpostavljena socialnemu izključevanju . Pri tem pa se postavlja vprašanje, ali to ne vodi do nadaljnje stigmatizacije te populacije in tudi sistema samega. Prav tako nimamo celovitega vpogleda v obseg javnih virov, namenjenih izpeljavi postopkov in potrjevanje NPK: ceno za pridobitev NPK določa poseben pravilnik. Za brezposelne pokrije stroške ZRSZ, zaposleni pa sami ali njihov delodajalec. Določeni so tudi povprečni stroški za program usposabljanja in postopek preverjanja in potrjevanja NPK na kandidata za brezposelne osebe.

Zaenkrat preverjanje in potrjevanje neformalnega in naključnega učenja deluje predvsem kot enosmerna tranzicijska pot – v zaposlitev oz. spremembo zaposlitve, predvsem ko gre za regulirane poklice na nižjih ravneh zahtevnosti, čeprav ni na razpolago podatkov, koliko ljudi je na ta način pridobilo ali spremenilo zaposlitev. Zgolj formalno skrajšuje tudi čas trajanja izobraževanja, saj sistem vrednotenja in priznavanja še ni vpeljan v šolsko prakso. Po podatkih se odraslim običajno prizna praktično izobraževanje v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju, medtem, ko se skrajšuje čas izobraževanja v višjem strokovnem izobraževanju. V šolskem letu 99/2000 je bil zaradi priznavanja praktičnih izkušenj čas izobraževanja skrajšan 14,5% odraslim udeležencem.

Prav tako ne moremo govoriti o prispevku k izboljšanju materialnega položaja, saj le izjemoma kakšna od kolektivnih pogodb omogoča upoštevanje NPK v sistemu nagrajevanja oz. plač. Ali bodo delodajalci nagrajevali tako pridobljene kvalifikacije, je še vedno njihova diskrecijska pristojnost.

Študija OECD za Slovenijo o Priznavanju neformalnega in priložnostnega učenja (CPI, december 2007), in študija³² Spremljava izvajanja postopkov pridobivanja NPK v certifikatnem sistemu (Drofenik, K. 2008) sta identificirali naslednje ključne probleme:

1. Sistem priznavanja neformalno pridobljenega znanja je še vedno v svoji zgodnji fazi razvoja. Temelji na posameznikih, ki so mu zavezani, istočasno pa ni znakov, da ti posamezniki in institucije delujejo kot del koherentnega razvojnega procesa. Kot glavne ovire pri afirmaciji ne šolskega kvalifikacijskega sistema so bile

³¹ Poleg certifikatnega sistema pa obstajajo še drugi sistemi priznavanja, potrjevanja, ki se zaključijo z javno veljavno kvalifikacijo: certifikati za znanje tujih jezikov, mednarodni certifikati (ECDL), mojstrski izpiti, poslovodski in delovodski izpiti.

³² Glede na to, da ni mogoče jasno razbrati načina izbire subjektov spremljanja, velja biti pri posploševanju rezultatov previden, vendar iz drugih delnih analiz in poročil lahko zaključimo, da v precejšnji meri odražajo realnost.

identificirane: premajhna vidnost in podcenjenost; šibka integracija s formalnim izobraževanjem, slaba povezanost s sistemom plač, šibka vključenost socialnih partnerjev; strah pred razvrednotenjem formalnega izobraževanja.

2. Ni ustreznih strokovnih podlag niti podpornih mehanizmov niti pripravljenosti socialnih partnerjev za zagotavljanje prenosljivosti kvalifikacij pridobljenih v postopkih preverjanja in potrjevanja.
3. Priznavanje se bolj uveljavlja v izobraževanju odraslih pri programih, ki ne dajejo stopnje formalne izobrazbe (jezikovno izobraževanje, računalniško izobraževanje, mojstrski in delovodski izpiti v zborničnem sistemu), v sistemu pridobivanja formalne izobrazbe pa, kljub zakonskim podlagam v posameznih sektorjih, v praksi tudi v izobraževanju odraslih le počasi prihaja do razvoja orodij in vzpostavljanja procesov, ki bi to omogočali.
4. Niti med samimi institucijami, ki sodelujejo v procesu, ni definiranih načinov izmenjave informacij in prenosa znanja. Na razpolago je zelo malo podatkov, ki bi lahko zagotovili vpogled v izvajanje procesa in učinke, pri čemer ni jasno opredeljeno, kdo naj bi bil zadolžen za zbiranje takšnih podatkov in za zagotavljanje informacij.
5. Ni nacionalnega dialoga, ki bi lahko razrešil vprašanje umestitve procesov vrednotenja in priznavanja v odnosu do formalnega izobraževanja. Nedorečen odnos ključnih akterjev do tega vprašanja tudi ne pripomore k širši in bolj intenzivni promociji implementacije. Še več, nedorečeno je tudi vprašanje strokovne podpore in koordinacije razvoja.
6. Mimo samega formalnega izobraževalnega sistema posamezni šolski centri na lokalni ravni iščejo in razvijajo svoje lastne poti za povezovanje formalnega in neformalnega učenja in kvalifikacij glede na potrebe lokalnega okolja.
7. Člani ocenjevalnih komisij dajejo prednost javno veljavnim dokazilom o izobrazbi, medtem ko druga dokazila, s katerimi se dokazuje neformalno in naključno učenje ter poklicne izkušnje v njihovih očeh še niso pridobila zaupanja. Kljub dokazilom se marsikdaj izvaja tudi neposredno preverjanje, kar dokazuje, da je potreben čas in zagotavljanje visoke ravni kakovosti, da se ustvari zaupanje v tovrstno evidenco. Kaže se težnja po uvajanju »šolskega« pristopa k ocenjevanju poklicnih kompetenc.
8. Kljub velikemu poudarku na pomenu pripravljalnega postopka, se kažejo pomanjkljivosti. Pomanjkljivo pripravljen portfolio ne omogoča pridobitve kvalifikacije zgolj na podlagi dokumentacije, marveč morajo izpeljevati tudi neposredno preverjanje. Lahko bi ocenili, da se svetovalci, s tem pa tudi izvajalske organizacije še ne zavedajo ključnega pomena doslednega vodenja dokumentacije v postopku in strokovne priprave, kar se kaže v njihovih ocenah, da je preveč administrativnega dela in da opravljajo tudi druge naloge. Nezadovoljstvo s kakovostjo svetovalnega postopka izražajo tudi imetniki certifikatov.
9. Delodajalci le v omejenem obsegu podpirajo pridobivanje NPK, kar se odraža skozi majhno število udeležencev, ki jim krijejo stroške preverjanja in potrjevanja, poleg tega pridobitev NPK največkrat ne prinaša nobenih povračil in ima predvsem simbolično vrednost.
10. Predstavniki sindikata ocenjujejo, da sistem odstopa od svojega prvotnega namena, da ne gre več za ugotavljanje in potrjevanje predhodno pridobljenega znanja, ampak za zagotavljanje dokazil o kvalifikacijah za regulirane poklice, na podlagi pripravljalnih programov; za vsem pa je komercialni interes izvajalcev.

Največji napredek pri uresničevanju spodbud in ukrepov je bil narejen pri **zagotavljanju dostopnih informacij odraslim o možnostih izobraževanja.**

Informiranje in svetovanje je razvito v omrežju svetovalnih središč za izobraževanje odraslih, v omrežju svetovalcev za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije (NPK), v omrežju Centrov za informiranje in poklicno svetovanje in v letih 2005-2006 tudi v omrežju informiranje in svetovanje za mlade na vzporedni poti. Pomembno vlogo na tem področju opravljata tudi Andragoški center Slovenije in Center za poklicno izobraževanje.

Omrežje 14 **svetovalnih središč za izobraževanje odraslih** zagotavlja odraslim brezplačno, kakovostno in celostno informiranje ter svetovanje kot podporo njihovem izobraževanju in učenju. Središča delujejo v vseh regijah, posebej usposobljeni svetovalci pomagajo odraslim opredeliti potrebe po izobraževanju, iskati ustrezne možnosti za izobraževanje in razvijati spretnosti za obvladovanje procesov učenja. V mreži svetovalnih središč deluje preko 250 partnerskih organizacij.

Svetovalna središča so vključena v regionalne centre vseživljenjskega učenja in delujejo tudi izven svojega sedeža, kjer so izkazane potrebe in interes lokalnega okolja. V letu 2006 je delovalo več kot 20 dislociranih svetovalnih enot (Klenovšek 2008), v letu 2009 pa že preko 59, 2 mobilni svetovalni enoti in preko 130 točk vseživljenjskega učenja (spletna stran ACS in centrov VŽU, september 2009), katerih temeljno poslanstvo je, da v okoljih z neustrezno oziroma nezadostno izobraževalno ponudbo ter na geografsko in socialno odmaknjenih območjih zagotavljajo večjo vključenost ranljivih skupin prebivalstva v različne oblike učenja, zagotavljajo informiranost o možnostih učenja in prednostih, ki jih le to prinaša. Točke predstavljajo tudi odlično priložnost za promocijo vseživljenjskega učenja ter povezovanje ponudnikov in uporabnikov različnih oblik neformalnega učenja.

V svetovalnih središčih nudijo tudi svetovanje za pridobivanje nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Do leta 2006 je bilo v sistemu NPK usposobljenih 292 svetovalcev za NPK (Klenovšek, 2008).

Omrežje Centrov za informiranje in poklicno svetovanje (CIPS) deluje v vseh območnih službah Zavoda RS za zaposlovanje. Vse več pozornosti namenjajo CIPS-i tudi svetovanju za vseživljenjsko izobraževanje. Osredotočeni so na informiranje in svetovanje za mladino in brezposelne osebe, vključujejo pa tudi odrasle, ki predstavljajo okrog 7% svetovancev CIPS-ov (zaposleni, šolski svetovalni delavci).

V letu 2004 se je začelo razvijati novo omrežje za informiranje in svetovanje za **mlade na vzporedni poti**, v katerega se je vključilo 5 Cipsov in 1 zasebna organizacija. Cilj delovanja mreže je podpora mladim pri premagovanju ovir na poti v vnovično vključitev v izobraževanje ali na trg dela. V letu in pol je bilo v dejavnost informiranja vključenih 826 mladih, v dejavnost svetovanja pa 130 (Klenovšek, 2008). Zaradi težav s financiranjem to omrežje od leta 2007 naprej ne deluje več.

Informiranje in svetovanje za podporo odraslim pri njihovem izobraževanju poteka tudi

- v vsaki izobraževalni organizaciji za odrasle, vse več tudi v oblikah, ki potekajo kot e-učenje ali kot organizirano samostojno učenje podprto z informacijsko komunikacijsko tehnologijo
- v delovnih organizacijah v sklopu dejavnosti razvoja kadrov
- in v različnih sletnih iskalnikih.

V okvir informiranja in svetovanja o možnostih izobraževanja sodi tudi svetovanje o koristih izobraževanja. O koristih so informirani odrasli, vključeni v ukrepe APZ, ki izobraževanje in usposabljanje neposredno povezujejo s potrebami trga dela, povečanjem konkurenčnosti in zaposljivosti brezposlenih. Sicer pa v javno dostopnih virih nismo našli objav/poročil na temo o drugih koristih izobraževanja, ki niso neposredno povezane z zaposlitvijo.

Podobno kot za svetovalno dejavnost velja tudi za **objavljanje pregleda izobraževalne ponudbe na nacionalni ravni** (programi, katalogi standardov strokovnih znanj in spretnosti) v tiskanih in elektronskih medijih. Razvite so številne nacionalne elektronske objave izobraževalne ponudbe

- specializirane za izobraževanju odraslih (vsakoletni pregledi o izobraževalni ponudbi ACS (<http://www.acs.si/pregled>),
- informacije o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah za različne ciljne skupine na spletni strani CPI (<http://www.nrpslo.org/>)
- nov spletni kažipot (<http://www.mojaizbira.si/>), ki je nastala na Centru RS za poklicno izobraževanje in sta jo sofinancirala Evropski socialni sklad Evropske unije ter Ministrstvo za šolstvo in šport. Kažipot je namenjen iskanju izobrazbe za pridobitev poklica ter znanj za poklic in razvoj kariere. V pomoč je osnovnošolcem, srednješolcem, staršem, odraslim in strokovnim delavcem

Tiskanih nacionalnih pregledov pa, z izjemo vsakoletne objave razpisa za vpis odraslih v nižje in srednje poklicne, srednje-tehniške in druge strokovne šole in gimnazije, vpis odraslih v LU in v druge izobraževalne organizacije za odrasle (Ministrstvo za šolstvo in šport), ni.

Vsi ukrepi APZ, povezani z izobraževanjem in usposabljanjem za brezposelne, zaposlene v panogah v prestrukturiranju in v perspektivnih panogah **spodbujajo vseživljenjsko učenje za povečanje zaposlitvenih možnosti in boljšega poklicnega položaja** in izboljšujejo konkurenčnosti brezposelnih na trgu dela. Tudi v LPIO prevladujejo programi in aktivnosti za povečanje zaposlitvenih možnosti. Neurejeno pa ostaja vprašanje poklicnega položaja posameznikov z vidika vrednotenja znanja, pridobljenega izven šolskega sistema pri napredovanju in nagrajevanju zaposlenih. Delodajalcev kolektivne pogodbe na zavezujejo, da bi znanje, pridobljeno po neformalnih poteh upoštevali pri napredovanju zaposlenih (OECD, CPI, 2008)

Zavod RS za zaposlovanje se je leta 2008 priključil OS Ptuj pri izvajanju projekta **job rotation** – Priložnost za brezposelne in izziv za zaposlene. V projektu bodo ponudili dodatne priložnosti in možnosti delodajalcem, kot ključnim partnerjem v izvedbenem delu projekta, kakor tudi brezposelnim osebam, ki bodo lahko pridobile iskana znanja in veščine. 40 brezposelnih oseb naj bi skozi motivacijske treninge in usposabljanje pridobilo potrebne veščine za opravljanje poklicev s področja tehnike

in naravoslovja. Istočasno bi po načrtu projekta vključili 80 zaposlenih, ki se bodo izobraževali za potrebe njihovih delovnih mest. Projekt je trajal do maja 2009³³.

Spodbujanje lokalnih skupnosti k načrtovanju razvoja in vlaganja³⁴ v izobraževanje odraslih

V ReNPIO predlagane spodbude povezane z zakonodajo (spremembe Zakona o financiranju občin in Zakona o lokalni samoupravi, uresničevanje zakonskih obveznosti občine, umestitev IO med temeljne pristojnosti in obveznosti regije) se niso uresničile, niti ni prišlo do formalnih pobud za spreminjanje zakonodaje. Prav tako iz državne ravni ni bilo nobene pobude, ki bi občine motivirale k sprejemanju LPIO. Ocenjujemo, da so vseeno v območne in regionalne razvojne programe v posameznih okoljih umestili tudi izobraževanje odraslih. Pregleda in analiz o tem ni, vendar lahko postavimo domnevo, da je izobraževanje v razvojnih programih osredotočeno na ključne kadre (visokošolsko izobraževanje) in na poklicno usposabljanje (trg dela), ne pa tudi na splošno neformalno izobraževanje za kakovost življenja ljudi, tako kot to določa Zakon o lokalni samoupravi.

Spodbujanje povpraševanja in vlaganja v izobraževanje in usposabljanje s strani države

Od 7 načrtovanih spodbud je uresničena samo 1, za eno velja, da je prišlo celo do negativnih trendov, 5 pa je ostalo nerealiziranih.

Sprejeta je bila Strategija za razvoj pismenosti.

Glede spodbude »zagotavljanje pogojev za uresničevanje NPIO in LPIO, v tem okviru še posebej okrepiti organe upravljanja, organe nadzora in razvojne službe«, analize kažejo (strokovne podlage za pripravo osnutka zakona o IO; ACS, 2009; pričujoča analiza uresničevanja ReNPIO, Strokovni svet za IO, vprašanje ministru o ukinitvi ACS), da so trendi na **vseh področjih negativni** tako glede upravljanja kot razvojnih služb.

Neuresničene so ostale: spodbude, povezane z uvajanjem davčnih spodbud, pozitivnih³⁵ ali negativnih, spodbud za ugodnejša posojila podjetjem, ki veliko vlagajo v izobraževanje zaposlenih, upoštevanje NPK kot dejavnika napredovanja, razvijanje informacijskega sistema za ugotavljanje, razvijanje in analiziranje izobraževalnih potreb in potreb po kvalifikacijah in uvajanje podpornih ukrepov za množično dvigovanje izobrazbene in kvalifikacijske ravni.

33 Predstavitev rezultatov projekta v OS Ptuj in Srednješolskem centru Ptuj na

<http://www.ess.gov.si/slo/Predstavitev/Dogodki/2009/24-12-09.htm> in <http://www.ptuj-on.net/novice.php?id=3651>

³⁴ Po dostopnih virih je samo mestna občina Ljubljana sprejela strategijo razvoja vzgoje in izobraževanja Izziv za povečanje kakovosti vzgoje in izobraževanja otrok, mladine in odraslih 2009 - 2013 in pripravlja tudi LPIO. LPIO ima tudi občina Jesenice.

³⁵ Davčne olajšave so uveljavljene na področju zaposlovanja invalidov. Uveljavljajo jih delodajalci, ki zaposlijo invalidnega človeka s statusom invalida po Zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov; delodajalec, ki zaposluje invalide nad predpisano kvoto, lahko uveljavlja znižanje davčne osnove (Zakon o davku dohodkov pravnih oseben (Ur. l. 76/08)).

A.V. Ugotovitve in sklepi

O doseganju zastavljenih ciljev največ povedo podatki, vendar je na kvalitativni ravni treba dodati nekaj temeljnih pripomb, ki bi jih v bodoče morali upoštevati pri pripravah letnih programov.

Uresničevanje operativnih ciljev

1. Operativni cilji vseh treh prednostnih področij se samo deloma uresničujejo v skladu s predvidenimi načrti. Na prvem prednostnem področju udeležba po letu 2005 upada, čeprav bi se morala do leta 2010 povečati za 2,5 odstotni točki. Sedanji delež vključenih je zadovoljiv na račun velikega deleža, ki ga predstavljajo šole vožnje in zakonsko predpisani programi, ki pa v ReNPIO niti v Strokovnih podlagah za NPIO niso umeščeni v to prednostno področje. Udeležencev v splošno izobraževalnih programih je še znatno premalo. Uresničevanje operativnih ciljev v drugem in tretjem prednostnem področju pa kaže, da bodo vrednosti do leta 2010 nekoliko nižje od postavljenih, najslabša bo realizacija cilja za odrasle z nedokončano osnovnošolsko izobrazbo, saj cilj, da bi morala polovica vseh pridobiti osnovnošolsko izobrazbo po sedanji dinamiki ne bo uresničen.
2. Pri pridobitvi poklicne kvalifikacije v okviru certifikatnega sistema Nacionalnih poklicnih kvalifikacij kaže, da se bo delež zaposlenih, ki si bodo do leta 2010 pridobili kvalifikacijo po tem sistemu, približal zeleni vrednosti 10%, bistveno nižji od zastavljenega pa je pri tem delež brezposelnih.
3. Uresničevanje krovnih kazalcev o udeležbi odraslih v vseživljenjskem učenju poteka v skladu s pričakovanji, čeprav se je stopnja udeležbe v VŽU v letu 2007 znižala pod ciljno vrednost (14,8%), v letu 2008 pa se je še znižala (13,9%), za drugega pa je mogoče predvideti, da bo do leta 2010 dosežen³⁶.

Uresničevanje denarnih sredstev

1. Uresničevanje porabe denarja, opredeljenega v LPIO, je v vseh štirih opazovanih letih preskromno, saj ostaja v povprečju tretjina predvidenih sredstev neizkoriščena. V vseh analiziranih štirih letih uresničevanja ReNPIO, smo bili priča izjemno skromni realizaciji pri črpanju sredstev iz evropskega strukturnega sklada. Realizacija je nizka tudi pri t.i. nacionalnih sredstvih, saj ostaja okrog 70%.
2. Uresničevanje deleža financiranja v letnih programih v primerjavi z načrtovanimi v ReNPIO prav tako kaže, da se ne upoštevajo predvidena razmerja med posameznimi prednostnimi področji. Delež za prvo prednostno področje (splošno izobraževanje) je v vseh štirih letih manjši od predvidenega, presežen pa je delež za tretje prednostno področje (izobraževanje za trg delovne sile). Lahko rečemo, da dosedanji 4-letni potek uresničevanja resolucije splošnemu izobraževanju ni priznaval prve prioritete.
3. Analiza je potrdila, da je glavna ovira boljši realizaciji predvidenih sredstev (pre)pozno sprejemanje letnih programov. Kljub temu, da je lahko dokončen obseg sredstev določen šele po sprejetju zaključnega računa proračuna za preteklo leto, bi lahko vse postavke skoraj v celoti opredelili že pred začetkom leta, na katerega se letni program nanaša. Ker se državni proračun sprejema za dve leti, bi lahko tudi znaten del LPIO načrtovali za dve leti. Tako bi lahko bili

³⁶ Po podatkih EUROSTAT-a za leto 2006, je 81,3% odraslih med 25-64 leti doseglo najmanj srednješolsko izobrazbo, po podatkih iz Centralnega registra za leto 2007 je takih 81,9%.

razpisi objavljeni že na začetku leta in bi izvajalci lažje načrtovali izvedbe, saj bi vedeli, v kakšnih finančnih okvirih bodo poslovali.

Letni programi

1. Letni programi se, zaradi pravil pri sprejemanju državnega proračuna, vsako leto oblikujejo v časovni stiski in vsako leto znova se postavljajo zahteve, da je potrebno pristopiti k oblikovanju letnega programa že veliko pred tem, ko so dokončno znani vsi finančni okviri. Gre za strokovno odločanje o prioritetah v posameznem letu, ki ga sedanja praksa ne omogoča dovolj.
2. Letne programe že tretje leto zapored sestavljata samo dve ministrstvi, kar ni v skladu z zamišljeno ureditvijo. Če je letni program mišljen kot program izobraževanja odraslih, financiran z javnimi sredstvi, potem bi moral obsegati tudi sredstva, ki jih temu področju namenjajo druga ministrstva (npr. osveščanje, preventiva, informiranje, usposabljanja, to so aktivnosti, ki jih izvajajo tudi drugi resorji in spadajo v okvir učenja) in lokalne skupnosti. Brez transparentnega pregleda dejavnosti vseh akterjev, je slika pomanjkljiva.
3. Kazalci, opredeljeni v letnih programih so zelo podrobni in bi zahtevali oblikovanje ustrezne mreže za zajemanje, spremljanje in obdelavo podatkov, ki bi vsebovala primerno programsko opremo in strokovno podporo. V obstoječem položaju smo se lahko naslonili v glavnem samo na podatke, ki jih na podlagi zbranih poročil obdelata financier, kar v dokajšnji meri onemogoča kritičen pogled in nadzor.
4. Pri analiziranju I. prednostnega področja smo izkoristili na ACS razvito zasnovo informacijske podpore za spremljanje uresničevanja ReNPIO. Za kakovostnejše spremljanje in evalvacijo dogajanj na področju izobraževanja odraslih, bi bilo smotno zasnovo nadgraditi v spletno orodje, ki bi omogočilo sprotno vnašanje ter obdelavo izobraževalnih in učenjskih dogodkov.

Analiza uresničevanje letnih programov

1. Zapletenost pravil in navodil pri prijavljanju projektov ESS in pri poročanju o njihovih izvedbah, botrujejo plačevanju že opravljenega dela z velikim zamikom. Marsikaterega izvajalca je to pripeljalo v poslovno nezavidljiv položaj, zelo pa je bilo oteženo tudi normalno delo mrež izvajalcev programov. Nujno bi bilo treba poenotiti metodologijo in postaviti enoznačna pravila prijavljanja in poročanja o projektih, ki se so-financirajo s sredstvi ESS, kar bi onemogočilo različne interpretacije samih pravil. Pri tem pa ranljive skupine ne smejo biti odvisne od uspešnosti črpanja sredstev iz ESS, temveč bi za njih bilo potrebno zagotoviti stabilno financiranje iz javnih sredstev ter razvojno naravnano izobraževalno infrastrukturo.
2. Pri zajemanju in vrednotenju podatkov o programih izobraževanja in usposabljanja, bi morali v prikazih ločiti izobraževalne programe, namenjene splošnemu, neformalnemu izobraževanju, od zakonsko določenih vsebin, kot so varstvo pri delu in higienski minimum, ali avtošole, ki se praviloma ne financirajo iz javnih sredstev in zasedejo pretežno večino javno veljavnih programov neformalnega izobraževanja.
3. Oba kazalca, *razmestitev programov in izvajalcev*, omogočata oceno, da doslej nismo bili uspešni pri odpravljanju neenakosti v dostopu do izobraževanja. Ugotovitve raziskav o udeležbi v izobraževanju dokazujejo, da se izobraževalna ponudba razvija tam, kjer je povpraševanje po izobraževanju. Ključni indikator za večje povpraševanje je dosežena izobrazba: višja je, večje je povpraševanje. Za povečanje povpraševanja med ciljnim skupinami, ki so v ReNPIO opredeljene kot

prednostne, je ReNPIO predvidela poleg ustreznih programov še druge spodbude, vendar razmestitve programov in ustanov pokažejo na to, da še vedno nimamo niti ustrezne in dovolj raznolike izobraževalne ponudbe za prednostne ciljne skupine, niti ustreznih spodbud za povečanje njihovih izobraževalnih potreb, niti spodbud za omrežje izobraževalnih organizacij, da bi izvajale in razvijale nove, tem ciljnim skupinam prilagojene izobraževalne priložnosti.

4. Obseg javnih sredstev in število vključitev odraslih iz ranljivih skupin v programe za razvoj pismenosti odraslih (npr. programi UŽU) je izjemno majhen in še zdaleč ne sledi projekcijam, predvidenim v Nacionalni strategiji za razvoj pismenosti iz leta 2005.
5. Analiza izvajanja programov splošnega, neformalnega učenja je pokazala, da se manj izobraženi še vedno v nekoliko manjši meri vključujejo v programe kot bolj izobraženi. Prav tako se je pokazalo, da so dobro obiskani programi, namenjeni učenju novih temeljnih spretnosti (tuji jeziki, računalništvo), ki se jih udeležujejo bolj izobraženi, ki za to prispevajo tudi več lastnih sredstev.
6. Analiza je tudi pokazala, da so med posameznimi področji v Sloveniji zelo velike razlike: največ ponudbe je v jugovzhodni Sloveniji, na Goriškem in v Prekmurju, najslabše pa so pokrite Zasavje in Severna Primorska.
7. Program odpravljanja izobrazbenega primanjkljaja, ki je bil v prvi vrsti namenjen odraslim z nedokončano štiriletno srednjo šolo, je v letih izvajanja naletel na velik odziv. Zadnji dve leti pa so se iz javnih sredstev stroški šolanja na srednji stopnji poravnali samo brezposelnim, v okviru APZ. Vredno bi bilo razmisliti o ponovni vpeljavi instrumenta, ki bi vsaj delno pokrival stroške izobraževanja manj izobraženim, tudi zaposlenim.
8. V ReNPIO je pri III. prednostnem področju izobraževanje in usposabljanje zaposlenih sestavni del preglednic, vendar brez predvidenega sofinanciranja iz javnih sredstev. Osnova za to je bilo stališče, da je izobraževanje in usposabljanje zaposlenih za potrebe dela v domeni delodajalcev, iz javnih sredstev pa je lahko financirano zgolj usposabljanje ogroženih delovnih mest ali posebej opredeljenih ciljnih skupin zaposlenih. V LPIO pa je temu segmentu izobraževanja odraslih namenjeno precej sredstev (projekti ESS za perspektivne panoge in panoge v prestrukturiranju) Čeprav so bila sredstva zagotovljena iz evropskih skladov, so bila, zaradi zahtevane lastne udeležbe, v te namene namenjena tudi sredstva proračuna. S tem se dikcija in osnovni namen ReNPIO ne uresničujeta dosledno.

Podporne dejavnosti

Pomemben del ReNPIO predstavljajo Dejavnosti, potrebne za uresničevanje izobraževalnih programov, t.i. infrastrukturne dejavnosti. Razvijanje konceptov ali instrumentov, implementacija, usposabljanje, spremljanje in koordinacija so za razmah vseživljenjskega učenja zelo pomembni. Ko je, skladno s sprejetimi načrti, mreža enkrat postavljena, jo je treba vzdrževati in jo uvrstiti med tiste postavke proračuna, ki zagotavljajo stalen vir sredstev. Prelaganje tovrstnega financiranja na sklade, ki financirajo predvsem projekte, ni ustrezno saj to ne zagotavlja stalnega dotoka (tak zamik se je zgodil v letu 2008).

1. Na podlagi dostopnih podatkov lahko ocenimo, da največji prispevek k uresničevanju ciljev ReNPIO prispevajo javne izobraževalne organizacije (LU in šole), ki izvedejo največji delež javno veljavnih programov, namenjenih opredeljenim ciljnim skupinam in programov za zviševanje izobrazbene ravni. Na ne vedno ugodne rezultate njihovega prispevka pa v veliki meri vplivajo tudi

nestabilni pogoji, v katerih so delovali, ki omejujejo možnosti načrtovanja dejavnosti.

2. Iz predstavitev razvojnih in raziskovalnih nalog ali projektov lahko ugotovimo, da je bilo v tem času opravljenega razmeroma veliko dela, ki pokriva znaten del področij, opredeljenih v ReNPIO. Po drugi strani pa lahko prav tako ugotovimo, da nekatere smeri proučevanja in razvoja ostajajo neobdelana. Med taka lahko štejemo:
 - razvijanje teorije, preučevanje inovativnih in novih pristopov, njihovo vrednotenje in prenašanje v prakso;
 - oblikovanje in standardizacijo indikatorjev za spremljanje razvoja in uresničevanja politike izobraževanja odraslih ter njenih učinkov, kot tudi primerljivosti na mednarodni ravni;
 - oblikovanje indikatorjev za spremljanje učinkovitosti izobraževalnih organizacij in njihovo mednarodno primerljivost;
 - preučevanje učinkov politike na potrebe, vključenost, porazdelitev stroškov in koristi vlaganja v izobraževanje;
 - spremljanje in evalvacije;
 - razvoj vrhunskih raziskovalnih kadrov.

Pri načrtovanju nacionalnega programa izobraževanja odraslih za obdobje po prenehanju veljavnosti sedanje ReNPIO, bo treba več pozornosti na tem segmentu posvetiti proučevanju področij v nanizanih alinejah. Seveda pa bo za to treba oblikovati in podpirati ustrezno raziskovalno infrastrukturo in omogočiti raziskovalnemu kadru primerne pogoje za raziskovalno in razvojno delo.

3. Kljub temu, da z deležem primerno usposobljenih učiteljev, ki na različnih ravneh in oblikah izvajajo izobraževanje odraslih, ne moremo biti v celoti zadovoljni, kar še posebej velja pri enotah v podjetjih, lahko zapišemo, da je ta segment podpornih dejavnosti razmeroma dobro razvit in se mu posveča primerna pozornost. V prihodnosti ji kaže namenjati skrb za ustrezno kakovost ter modularno zasnovanost, kar bo omogočalo transparentnost in večjo prehodnost. Zopet pa lahko ugotovimo preveliko odvisnost od uspešnosti izpeljave projektov, povezanih s sredstvi ESS, kar lahko ogrozi kontinuirano skrb za razvoj in usposabljanje kadrov. Zelo žgoče se je to pokazalo v letih 2008 in 2009, ko se je pojavila velika vrzel pri učiteljih programov UŽU. Z razvojem in vedno večjim pomenom, ki ga upravičeno pripisujemo potrjevanju neformalno pridobljenih znanj in kompetenc, lahko pričakujemo dodatno veliko povpraševanje po ustreznem usposabljanju strokovnih delavcev, kar lahko, ob podobnih izpadih programskih izvedb, kot smo jim bili priča, ustvari primanjkljaj.
4. Usposabljanje učiteljskih in mentorskih kadrov za izvajanje javno veljavnih programov izobraževanja odraslih je v preveliki meri odvisno od možnosti izvajanja programov, ki pa se iz leta v leto spreminjajo in nekateri učitelji nimajo možnosti, da bi lahko izpeljevali izobraževanje. Prihaja do neusklajenosti v ponudbi, zasedenosti in »nezasedenosti« učiteljev. Zato se bo potrebno ponovno opredeliti tudi do vprašanja obnavljanja licenc, v primerih, ko učitelji /mentorji več let ne izvajajo programov, za katere so se usposobili.
5. Pozitiven zgled uresničevanja ReNPIO predstavlja delovanje omrežja 14 svetovalnih središč za izobraževanje odraslih, ki zagotavlja odraslim brezplačno, kakovostno in celostno informiranje ter svetovanje kot podporo njihovemu izobraževanju in učenju. Središča delujejo v vseh regijah, posebej usposobljeni

svetovalci pomagajo odraslim opredeliti potrebe po izobraževanju, iskati ustrezne možnosti za izobraževanje in razvijati spretnosti za obvladovanje procesov učenja. V mreži svetovalnih središč deluje preko 250 partnerskih organizacij.

6. Na področju raziskav in razvoja je opazno pomanjkanje raziskovalnih in razvojnih nalog ter evalvacijskih študij, zaradi podhranjenosti osrednjih razvojno raziskovalnih ustanov
7. Med promocijskimi in informacijskimi dejavnostmi lahko kot pozitivno ocenimo izvajanje TVU in izdajanje informativnega gradiva.

Uresničevanje spodbud in ukrepov:

1. Sistem priznavanja neformalno pridobljenega znanja je še vedno v svoji zgodnji fazi razvoja. Temelji na posameznikih, ki so mu zavezani, istočasno pa ni znakov, da ti posamezniki in institucije delujejo kot del koherentnega razvojnega procesa. Kot glavne ovire pri afirmaciji ne šolskega kvalifikacijskega sistema so bile identificirane: premajhna vidnost in podcenjenost; šibka integracija s formalnim izobraževanjem, slaba povezanost s sistemom plač, šibka vključenost socialnih partnerjev; strah pred razvrednotenjem formalnega izobraževanja.
 - Člani ocenjevalnih komisij dajejo prednost javno veljavnim dokazilom o izobrazbi, medtem ko druga dokazila, s katerimi se dokazuje neformalno in naključno učenje ter poklicne izkušnje v njihovih očeh še niso pridobila zaupanja. Kljub dokazilom se marsikdaj izvaja tudi neposredno preverjanje, kar dokazuje, da je potreben čas in zagotavljanje visoke ravni kakovosti, da se ustvari zaupanje v tovrstno evidenco. Kaže se težnja po uvajanju »šolskega« pristopa k ocenjevanju poklicnih kompetenc.
 - Kljub velikemu poudarku na pomenu pripravljalnega postopka, se kažejo pomanjkljivosti. Pomanjkljivo pripravljena zbirna mapa ne omogoča pridobitve kvalifikacije zgolj na podlagi dokumentacije, marveč morajo izpeljevati tudi neposredno preverjanje. Lahko bi ocenili, da se svetovalci, s tem pa tudi izvajalske organizacije še ne zavedajo ključnega pomena doslednega vodenja dokumentacije v postopku in strokovne priprave, kar se kaže v njihovih ocenah, da je preveč administrativnega dela in da opravljajo tudi druge naloge. Nezadovoljstvo s kakovostjo svetovalnega postopka izražajo tudi imetniki certifikatov.
 - Delodajalci le v omejenem obsegu podpirajo pridobivanje NPK, kar se odraža skozi majhno število udeležencev, ki jim krijejo stroške preverjanja in potrjevanja, poleg tega pridobitev NPK največkrat ne prinaša nobenih povračil in ima predvsem simbolično vrednost. Spremenljiva pripravljenost delodajalcev, da zagotovijo preverjanje po določenih NPK za svoje zaposlene, je tudi posledica spremenljivih zakonskih določil, n.pr. pogojevanje delovnih dovoljenj.
2. Neuresničene so ostale: spodbude, povezane z uvajanjem davčnih spodbud, pozitivnih ali negativnih, spodbud za ugodnejša posojila podjetjem, ki veliko vlagajo v izobraževanje zaposlenih, upoštevanje NPK kot dejavnika napredovanja, razvijanje informacijskega sistema za ugotavljanje, razvijanje in analiziranje izobraževalnih potreb in potreb po kvalifikacijah in uvajanje podpornih ukrepov za množično dvigovanje izobrazbene in kvalifikacijske ravni.
3. Neuresničene so ostale spodbude na državni ravni povezane z zagotavljanjem pogojev za uresničevanje ReNPIO in LPIO, ki vključujejo okrepitev organov upravljanja, nadzora in razvojnih služb.

4. Pomembna spodbuda za povečanje vključitev izobraževalno prikrajšanih skupin sta krajevna dostopnost in izobraževalnim potrebam posameznikov in skupin prilagojena ponudba izobraževalnih programov in dejavnosti. K uspešnejšemu spodbujanju ranljivih skupin, da se vključijo v izobraževanje in učenje, bi prispevalo oblikovanje primerno prostorsko in demografsko razmeščene javne mreže izobraževalnih ustanov, v katero bi bili vključeni izobraževalni zavodi, ki bi, kot pretežni del svoje dejavnosti, ponujali javno veljavne programe, namenjene opredeljenim ciljnim skupinam. Kratkoročno bi lahko problem financiranja ustanov in izpeljave programov izboljšali tako, da bi za javno veljavne programe za prednostne ciljne skupine financirali z razmestitvijo tako, da bi izvajalci najkasneje v decembru preteklega leta lahko vključili zagotovljena sredstva v svoje načrte dela in bi zanje dobili tudi avanse.

Analiza uresničevanja ReNPIO je nedvomno pokazala, da je njen sprejem pozitivno vplival na izobraževanje odraslih v Sloveniji. Znatnejši porast sredstev, ki jih je ta dokument zagotovil področju, je omogočil razvoj in izpeljavo mnogih programov, namenjenih ranljivim ciljnim skupinam in razmah omrežij, namenjenih podpori pri iskanju učenjskih ter izobraževalnih priložnosti. Področje izobraževanja odraslih je tudi po zaslugi ReNPIO v Sloveniji dobro razvito in razvejano in se lahko postavi ob bok tudi razvitejšim državam, po katerih se navadno zgleujemo.

Glavne pomanjkljivosti, ki ovirajo boljši izkoristek danih pogojev, so nepredvidljivi pogoji delovanja izobraževalnih ustanov, predvsem pri izvedbah programov, namenjenih ranljivim ciljnim skupinam. Ena glavnih ugotovitev te analize je tako spoznanje, da bi bilo za večji izplen zmogljivosti, zelo koristno opredeliti javno mrežo ustanov in programov, s stabilnimi pogoji delovanja, kar bi prispevalo k večanju deleža vključitev v izobraževanje tistih skupin odraslih, ki to najbolj potrebujejo.

Viri:

1. Zaključni račun proračuna Republike Slovenije za leto 2007
2. Obrazložitev zaključnega računa posebnega dela proračuna:
3. Obrazložitev zaključnega računa posebnega dela proračuna 2007
4. MŠŠ Obrazložitev zaključnega računa za leto 2006 (gradivo MŠŠ)
5. MŠŠ Poročilo o realizaciji programa IO v RS za leto 2008 (gradivo MŠŠ)
6. MDDSZ Obrazložitev zaključnega računa za leto 2008 (gradivo MDDSZ)
7. letni poročili o izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja za isto obdobje: <http://www.ess.gov.si/slo/predstavitev/letnaporocila/lp06/Slovenija/index.htm>
8. Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (UL RS 70/2004)
9. Letni programi izobraževanja odraslih 2005, 2006, 2007 in 2008.
11. SURS: Letopis 2008, Informacije;
12. Priznavanju neformalnega in priložnostnega učenja (CPI, december 2007)
13. Spremljava izvajanja postopkov pridobivanja NPK v certifikatnem sistemu (Drofenik, K. 2008)
14. Prikaz dosežkov in razvojnih izzivov izobraževalne dejavnosti (ACS, 2008)
15. Analiza bilanc zavodov za izobraževanje odraslih (E.Zver, UMAR, interno gradivo, 2009)
16. EUROSTAT

Priloga 1: Sredstva po proračunskih postavkah

Tabela 1:

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT 2005 - 2006

PRORAČUNSKA POSTAVKA	Proračun 2005	realizacija proračuna 2005	Realizacija/proračun 2005	proračun 2006	Indeks 2006/2005	realizacija proračuna 2006	Realizacija/proračun 2006
	1	2	3 = 2/ 1	4		5	6 = 5/ 4
6672 – Dejavnost osnovnega šolstva	ni podatka	ni podatka		ni podatka		ni podatka	
5780 – Izobraževanje in usposabljanje nezaposlenih	214.061	198.771	92,9	189.053	88	171.358	90,6
4367 – ESS EPD 2.3 – izobraževanje brezposelnih - EU sredstva	165.000	0	0	142.500	86	86.944	61,0
4368 - Strukturni skladi EPD 2.3 – Izobr. brezposelnih – lastna udeležba	55.000	0	0	42.547	77	28.981	68,1
6247 – Projektno učenje za mlajše odrasle	161.286	160.133	99,3	164.411	102	163.342	99,4
7229 – Dejavnost izobraževanja odraslih	529.620	500.090	94,4	369.603	70	352.334	95,3
4482 – IO– računalniško opismenjevanje in informatika	34.990	34.990	100,0	26.390	75	26.239	99,4
4831 – Tuji jeziki	60.000	57.526	95,9	41.130	69	39.825	96,8
9140 – Mreža javnih zavodov za izobraževanje odraslih	179.816	179.815	100,0	178.274	99	178.271	100,0
4379 – ESS – tuja udeležba – EPD 2.3.: IO, razvoj mreže svetovalnih središč	194.903	63.984	32,8	304.919	156	248.448	81,5
4380 – ESS– lastna udeležba – EPD 2.3.:IO, razvoj mreže svetovalnih središč	64.968	21.328	32,8	84.559	130	82.816	97,9
4303 – Odpravljanje izobrazbenega primanjkljaja	27.126	24.737	91,2	22.824	84	22.824	100,0
4439 – ESS – tuja udeležba – EPD 2.3.IO za zmanjšanje izobrazb. Primanjkljaja	475.952	150.776	31,7	905.811	190	522.336	57,7
4435 - Strukturni skladi – lastna udeležba – EPD 2.3.: Izobraževanje odraslih za zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja	158.651	50.179	31,6	214.531	135	174.112	81,2
6095 - ACS	168.500	168.500	100,0	164.242	97	164.176	100,0
SKUPAJ vsa sredstva	2.321.373	1.442.329	62,1	2.850.794	114	2.262.006	79,3
SKUPAJ nacionalna (brez lastnih sredstev za ESS)	1.206.899	1.156.062	95,8	1.155.927	96	1.118.369	96,8
ESS tuja	835.855	214.760	26	1.353.230	162	857.728	63,4
ESS + lastna sredstva	278.619	71.507	26	341.637	123	285.909	83,7

Vir: Zaključni račun proračuna Republike Slovenije za leto 2005 (RZ2005) (UL RS 25/2007 z dne 22.3.2007)

Obrazložitev zaključnega računa posebnega dela proračuna: http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2005/vsebina.htm
MŠŠ Obrazložitev zaključnega računa za leto 2006 (gradivo MŠŠ)

Tabela 2:

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT 2007-2008

PRORAČUNSKA POSTAVKA	proračun 2007	realizacija proračuna 2007	Realizacija/proračun 2007	proračun 2008	realizacija proračuna 2008	Realizacija/proračun 2008	Indeks 2008/2007
	1	2	3 = 2/ 1	4	5	6 = 5/ 4	7=5/2
6672 – Dejavnost osnovnega šolstva	2.620.195	1.763.480	67,3	2.683.080	1.609.611	60,0	91,3

5780 – Izobraževanje in usposabljanje nezaposlenih	667.708	641.985	96,2	822.000	786.185	95,6	122,5
4367 – ESS EPD 2.3 – izobraževanje brezposelnih – EU sredstva	428.811	178.474	41,6	177.833	173.419	97,5	97,2
4368 - Strukturni skladi EPD 2.3 – Izobr. brezposelnih – lastna udeležba	142.937	59.492	41,6	59.277	57.806	97,5	97,2
6247 – Projektno učenje za mlajše odrasle	689.871	697.553	101,1	501.000	512.893	102,4	73,5
7229 – Dejavnost izobraževanja odraslih	1.376.020	1.349.271	98,1	1.199.653	1.144.452	95,4	84,8
4482 – IO– računalniško opismenjevanje in informatika	138.641	138.641	100,0	99.999	97.768	97,8	70,5
4831 – Tuji jeziki	22.535	22.535	100,0	31.734	21.127	66,6	93,8
9140 – Mreža javnih zavodov za izobraževanje odraslih	758.800	758.799	100,0	774.737	772.978	99,8	101,9
4379 – ESS – tuja udeležba – EPD 2.3.: IO, razvoj mreže svetovalnih središč	595.108	383.293	64,4	321.710	283.105	87,8	73,9
4380 – ESS– lastna udeležba – EPD 2.3.:IO, razvoj mreže svetovalnih središč	198.370	127.765	64,4	107.237	94.369	87,8	73,9
4303 – Odpravljanje izobrazbenega primanjkljaja							
4439 – ESS – tuja udeležba – EPD 2.3.IO za zmanjšanje izobrazb. Primanjkljaja	4.410.101	1.230.617	27,9	2.527.702	2.097.993	82,9	170,5
4435 - Strukturni skladi – lastna udeležba – EPD 2.3.: Izobraževanje odraslih za zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja	1.470.035	945.670	64,3	842.566	699.330	82,9	74,0
6095 - ACS	765.171	710.126	92,8	543.219	584.463	107,6	82,3
6916 Izobr in uspo učit. in izobraž. za odrasle - ESS 07-13-EU	35.470	0	0,0				
6962 Izobr in uspo učit. in IO - ESS 07-13-slo udeležba	6.259	0	0,0				
6909 Zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja in svetovanje ESS 07 13 EU				1.196.311			
6953 Zmanjšanje izobrazbenega primanjkljaja in svetovanje ESS 07 13 lastna				211.114			
9241 Posodabljanje IS in kakovost – odrasli ESS 07 13 EU				1.437.711	133.742	9,3	
9253 Posodabljanje IS in kakovost – odrasli ESS 07 13 lastna				253.714	23.602	9,3	
SKUPAJ vsa sredstva	14.326.032	9.007.701	62,9	13.790.597	9.088.363	65,9	100,9
SKUPAJ nacionalna (brez lastnih sredstev za ESS)	7.038.941	6.082.390	86,4	6.655.422	5.529.477	83,1	90,9
ESS tuja sredstva	5.469.490	1.792.384	32,8	5.661.267	2.688.259	47,5	150,0
ESS lastna sredstva	1.817.601	1.132.927	62,3	1.473.908	870.627	59,1	76,8

Vir: Zaključni račun proračuna Republike Slovenije za leto 2007
 Obrazložitev zaključnega računa posebnega dela proračuna:
http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2007/ZR2007_III_2_33.pdf
 Poročilo o realizaciji programa IO v RS za leto 2008 (gradivo MŠŠ)
 Zaključni račun proračuna RS za leto 2008 (gradivo MDDSZ)

Tabela 3:

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE 2005-2006

PRORAČUNSKA POSTAVKA	proračun 2005	realizacija proračuna 2005	Realizacija/proračun 2005	proračun 2006	Indeks 2006/2005	realizacija proračuna 2006	Realizacija/proračun 2006
	1	2	3 = 2/ 1	4		5	6 = 5/ 4
7023 – Priprava brezposelnih na zaposlitev	517.500	279.408	54,0	878.131	170	368.565	42,0
4282 – Usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev	1.024.580	855.461	83,5	1.372.448	134	1.201.485	87,5
3594 – Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih	300.000	299.914	100,0	139.930	47	139.930	100,0
8663 – Vseživljenjsko učenje	78.555	90.910	115,7	69.880	89	69.880	100,0
5511 - Razvoj nacionalne kvalifikacijske strukture	139.691	159.265	114,0	176.673	126	173.772	98,4
3243 - ZSPJS Zavodi za poklicno izobraževanje in izobraževanje odraslih	941	0		0	0	0	
3244 – KDPZ Zavodi za poklicno izobraževanje in izobraževanje odraslih	1.920	1.905	99,2	2.058	107	2.028	98,5
3559 – sredstva EU za ukrep 2.1.	2.296.529	1.429.177	62,2	2.078.708	91	1.441.917	69,4
3558 – lastna udeležba – Ukrep 2.1. ESS	765.509	476.392	62,2	638.535	83	480.639	75,3
3587 – sredstva EU za ukrep 2.2.	434.866	21.436	4,9	427.555	98	202.491	47,4
3584 – lastna udeležba – Ukrep 2.2. ESS	144.955	7.146	4,9	142.518	98	67.497	47,4
3648 – sredstva EU za ukrep 2.4.	627.623	171.883	27,4	1.192.875	190	291.158	24,4
3647 lastna udeležba- Ukrep 2.4. ESS	209.208	57.295	27,4	397.625	190	97.053	24,4
7209 Phare CFCU – Phare Nnac. Program 03	403.200	395.726	98,1	523.172	130	523.172	100,0
4292 – lastna udeležba – Phare 2003	132.000	137.840	104,4	219.931	167	211.579	96,2
SKUPAJ vsa sredstva	7.077.077	4.383.758	61,9	8.314.407	118	5.271.166	63,4
EU sredstva (ESS+Phare)	3.762.218	2.018.222	53,6	4.222.310	112	2.458.738	58,2
lastna sredstva (za ESS+Phare)	1.251.672	678.673	54,2	1.452.977	116	856.768	59,0
sredstva ESS	3.359.018	1.622.496	48,3	3.699.138	110	1.935.566	52,3
lastna udeležba za ESS	1.119.672	540.833	48,3	1.233.046	110	645.189	52,3
Skupaj nacionalna sredstva (brez lastnih za tujo udeležbo)	2.063.187	1.686.863	81,8	2.639.120	128	1.955.660	74,1

Vir: Zaključni račun proračuna Republike Slovenije za leto 2005 (RZ2005) (UL RS 25/2007 z dne 22.3.2007)

Obrazložitev zaključnega računa posebnega dela proračuna: http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2005/vsebina.htm
MDDSZ Obrazložitev zaključnega računa za leto 2006 (gradivo MDDSZ)

Tabela 4:

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE 2007-2008

PRORAČUNSKA POSTAVKA	proračun 2007	realizacija proračuna 2007	Realizacija/proračun 2007	proračun 2008	realizacija proračuna 2008	Realizacija/proračun 2008	Indeks 2008/2007
	1	2	3 = 2/ 1	4	5	6 = 5/ 4	
7023 – Priprava brezposelnih na zaposlitev	3.234,017	2.080.781	64,3	2.061.495	2.788.684	135,3	134

4282 – Usposabljanje in izobraževanje za zaposlitev	7.296.514	6.060.830	83,1	12.518.778	8.518.696	68	144,6
8663 – Vseživljenjsko učenje	307.278	307.278	100	308.702	355.901	115,3	115,8
5511 - Razvoj nacionalne kvalifikacijske strukture	726.335	734.161	101,1	764.267	770.720	100,8	105,0
3244 – KDPZ Zavodi za poklicno izobraževanje in izobraževanje odraslih	8.847	8.841	99,9	8.236	9.001	109,3	101,8
3559 – sredstva EU za ukrep 2.1.	10.940.480	3.750.153	34,3	3.514.813	2.191.807	62,4	58,4
3558 – lastna udeležba – Ukrep 2.1. ESS	3.646.827	1.250.051	34,3	1.171.604	730.602	62,4	58,4
3587 – sredstva EU za ukrep 2.2.	350.525	127.400	36,3	187	187	100	0,1
3584 – lastna udeležba – Ukrep 2.2. ESS	116.842	42.467	36,3	63	63	100	0,1
3648 – sredstva EU za ukrep 2.4.	5.519.032	2.485.958	45	443.925	439.303	99	17,7
3647 lastna udeležba- Ukrep 2.4. ESS	1.839.678	828.653	45	147.975	146.434	99	17,7
7209 Phare CFCU – Phare Nnac. Program 03	1.373.753	1.373.753	100	0	0	-	-
4292 – lastna udeležba – Phare 2003	623.305	538.351	86,4	0	0	-	-
6849- Spodbujanje zaposljivosti ESS 07-13-EU (OP 2007-2013)	1.291.318	0	0	2.125.000	0	0	-
6998 – Spodbujanje zaposljivosti ESS 07-13-slovenska udeležba (OP 2007-2013)	227.880	0	0	375.000	0	0	-
6935 - Konkurenčnost in zaposljivosti ESS 07-13-EU (OP 2007-2013)	1.006.899	0	0	510.000	0	0	-
9405-Konkurenčnost in zaposljivosti ESS 07-13-slovenska udeležba (OP 2007-2013)	177.688	0	0	90.000	0	0	-
6885 – Sredstva EU (OP 2007-2013)	173.978	0	0	0	0	0	-
9408 – lastna udeležba	30.703	0	0	0	0	0	-
SKUPAJ vsa sredstva	38.891.899	19.588.677	50,4	24.040.045	15.951.398	66,4	81,4
Skupaj nacionalna sredstva (brez lastnih za tujo udeležbo)	11.572.991	9.191.891	79,4	15.661.478	12.443.002	79,4	135,4
EU sredstva	20.655.985	7.737.264	37,5	6.593.925	2.631.297	39,9	34
lastna udeležba za ESS	6.662.923	2.659.522	39,9	1.784.642	877.099	49,1	33

Vir: Zaključni račun proračuna Republike Slovenije za leto 2007 Obrazložitev zaključnega računa posebnega dela proračuna: http://www.mf.gov.si/slov/proracun/zaklj_racun_2007/ZR2007_III_2_26.pdf
MDDSZ Obrazložitev zaključnega računa za leto 2008 (gradivo MDDSZ)

Priloga 2: Seznam izvajalcev formalnega izobraževanja

Zap. št.	IZVAJALEC	Vrsta ustanove	Število udeležencev
1	EKONOMSKO POSLOVNA FAKULTETA MARIBOR	FAK	1
2	Fakulteta za komercialne in poslovne vede	FAK	1
3	TEOLOŠKA FAKULTETA LJUBLJANA	FAK	1
4	UNIVERZA NA PRIMORSKEM TURISTICA - VISOKA ŠOLA ZA TURIZEM PORTOROŽ ime v italijanskem jeziku: ISTITUTO UNIVERSITARIO DI STUDI TURISTICI DI PORTOROSE	FAK	4
5	UNIVERZA NA PRIMORSKEM, FAKULTETA ZA MANAGEMENT	FAK	1
6	Univerza na Primorskem, Fakulteta za turistične študije Portorož - Turistica, Ime v italijanskem jeziku: Facolta di Studi per il Turismo Portorose - Turistica	FAK	11
7	UNIVERZA V LJUBLJANI, AKADEMIJA ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIIZIJO	FAK	1
8	UNIVERZA V LJUBLJANI, BIOTEHNIŠKA FAKULTETA	FAK	1
9	UNIVERZA V LJUBLJANI, EKONOMSKA FAKULTETA	FAK	5
10	UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA FARMACIJO	FAK	1
11	UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA POMORSTVO IN PROMET	FAK	1
12	UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO	FAK	18
13	UNIVERZA V LJUBLJANI, FAKULTETA ZA UPRAVO	FAK	12
14	UNIVERZA V LJUBLJANI, FILOZOFSKA FAKULTETA	FAK	5
15	UNIVERZA V LJUBLJANI, VISOKA ŠOLA ZA ZDRAVSTVO	FAK	3
16	UNIVERZA V LJUBLJANI; AKADEMIJA ZA LIKOVNO UMETNOST	FAK	1
17	UNIVERZA V LJUBLJANI; BIOTEHNIŠKA FAKULTETA	FAK	2
18	UNIVERZA V LJUBLJANI; VISOKA ŠOLA ZA SOCIALNO DELO	FAK	1
19	UNIVERZA V LJUBLJANI; VISOKA ŠOLA ZA ZDRAVSTVO	FAK	2
20	UNIVERZA V MARIBORU EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA	FAK	15
21	UNIVERZA V MARIBORU FAKULTETA ZA ELEKTROTEHNIKO, RAČUNALNIŠTVO IN INFORMATIKO	FAK	3
22	UNIVERZA V MARIBORU FAKULTETA ZA KEMIJO IN KEMIJSKO TEHNOLOGIJO	FAK	3
23	UNIVERZA V MARIBORU FAKULTETA ZA ORGANIZACIJSKE VEDE	FAK	10
24	UNIVERZA V MARIBORU FAKULTETA ZA STROJNIŠTVO	FAK	1
25	UNIVERZA V MARIBORU PEDAGOŠKA FAKULTETA	FAK	37
26	UNIVERZA V MARIBORU PRAVNA FAKULTETA	FAK	7
27	UNIVERZA V MARIBORU, FAKULTETA ZA VARNOSTNE VEDE	FAK	5
28	UNIVERZA V MARIBORU, FAKULTETA ZA ZDRAVSTVENE VEDE	FAK	12
29	VISOKA KOMERCIJALNA ŠOLA CELJE	FAK	1
30	VISOKA ŠOLA ZA UPRAVLJANJE IN POSLOVANJE NOVO MESTO	FAK	4
		SKUPAJ	170
31	ANDRAGOŠKI ZAVOD LJUDSKA UNIVERZA VELENJE	LU	38
32	ANDRAGOŠKI ZAVOD MARIBOR-LJUDSKA UNIVERZA	LU	92
33	CENE ŠTUPAR - CENTER ZA PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE	LU	68

34	CENTER ZA DOPISSNO IZOBRAŽEVANJE UNIVERZUM	LU	87
35	CENTER ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO TREBNJE	LU	39
36	IZOBRAŽEVALNO SREDIŠČE MIKLOŠIČ LJUBLJANA	LU	10
37	JAVNI ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH LJUDSKA UNIVERZA LITIJA	LU	2
38	JAVNI ZAVOD ZA KULTURO IN IZOBRAŽEVANJE LITIJA	LU	1
39	JAVNI ZAVOD ZA ŠPORT, IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH IN MLADINO LJUTOMER	LU	2
40	LJUDSKA UNIVERZA AJDOVŠČINA	LU	13
41	LJUDSKA UNIVERZA CELJE	LU	8
42	LJUDSKA UNIVERZA JESENICE	LU	2
43	LJUDSKA UNIVERZA KOČEVJE	LU	64
44	LJUDSKA UNIVERZA KOPER UNIVERSITA' POPOLARE CAPODISTRIA	LU	27
45	LJUDSKA UNIVERZA KRŠKO	LU	21
46	LJUDSKA UNIVERZA LITIJA d.o.o.	LU	2
47	LJUDSKA UNIVERZA MURSKA SOBOTA, ZAVOD ZA PERMANENTNO IZOBRAŽEVANJE	LU	53
48	LJUDSKA UNIVERZA NOVA GORICA	LU	14
49	LJUDSKA UNIVERZA ORMOŽ	LU	20
50	LJUDSKA UNIVERZA POSTOJNA	LU	4
51	LJUDSKA UNIVERZA PTUJ	LU	18
52	LJUDSKA UNIVERZA RADOVLJICA	LU	5
53	LJUDSKA UNIVERZA RAVNE NA KOROŠKEM	LU	3
54	LJUDSKA UNIVERZA SEŽANA	LU	17
55	LJUDSKA UNIVERZA ŠKOFJA LOKA	LU	2
56	LJUDSKA UNIVERZA TRŽIČ	LU	1
57	LJUDSKA UNIVERZA Zavod za izobraževanje odraslih in mladine Gornja Radgona	LU	13
58	LJUDSKA UNIVERZA zavod za kulturo in izobraževanje Slovenska Bistrica	LU	13
59	LJUDSKA UNIVERZA, CENTER ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO KRANJ	LU	7
60	LJUDSKA UNIVERZA, ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO, ROGAŠKA SLATINA	LU	17
61	LJUDSKA UNIVERZA, Zavod za izobraževanje odraslih in mladine Lendava NEPI EGYETEM, Felnottek es Fialalok Tovabbkepzointezete Lendva	LU	28
62	MOCIS center za izobraževanje odraslih	LU	14
63	RAZVOJNO IZOBRAŽEVALNI CENTER NOVO MESTO	LU	74
64	UPI Ljudska univerza Žalec	LU	17
65	ZASAVSKA LJUDSKA UNIVERZA TRBOVLJE	LU	13
66	ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO ČRNOMELJ	LU	17
67	ZAVOD ZA TEHNIČNO IZOBRAŽEVANJE	LU	3
68	ZAVOD ZA TEHNIČNO IZOBRAŽEVANJE PTUJSKA 19, LJUBLJANA	LU	2
		SKUPAJ	831
69	BIOTEHNIŠKA ŠOLA MARIBOR	SŠ	6
70	BIOTEHNIŠKI CENTER NAKLO	SŠ	2
71	BIOTEHNIŠKI IZOBRAŽEVALNI CENTER LJUBLJANA	SŠ	33
72	EDUKACIJSKI CENTER - EDC - ZAVOD ZA STROKOVNO IZOBRAŽEVANJE, POKLICNOTEHNIČNA GRADBENA ŠOLA - KRANJ	SŠ	6
73	EKONOMSKA IN TRGOVSKA ŠOLA BREŽICE	SŠ	5

74	EKONOMSKA ŠOLA KRANJ	SŠ	1
75	EKONOMSKA ŠOLA MURSKA SOBOTA	SŠ	13
76	EKONOMSKA ŠOLA NOVO MESTO	SŠ	13
77	GIMNAZIJA FRANCA MIKLOŠIČA LJUTOMER	SŠ	10
78	GIMNAZIJA IN SREDNJA KEMIJSKA ŠOLA RUŠE	SŠ	14
79	GIMNAZIJA JURIJA VEGE IDRIJA	SŠ	1
80	GIMNAZIJA POLJANE LJUBLJANA	SŠ	3
81	LESARSKA ŠOLA MARIBOR	SŠ	2
82	POSLOVNO-KOMERCIALNA ŠOLA CELJE	SŠ	11
83	PROMETNA ŠOLA MARIBOR	SŠ	9
84	SREDNJA EKONOMSKA IN TRGOVSKA ŠOLA NOVA GORICA	SŠ	2
85	SREDNJA EKONOMSKA ŠOLA CELJE	SŠ	1
86	SREDNJA EKONOMSKA ŠOLA LJUBLJANA	SŠ	4
87	SREDNJA EKONOMSKA ŠOLA MARIBOR	SŠ	1
88	SREDNJA EKONOMSKO - POSLOVNA ŠOLA KOPER	SŠ	2
89	SREDNJA ELEKTRO RAČUNALNIŠKA ŠOLA MARIBOR	SŠ	15
90	SREDNJA GOSTINSKA IN TURISTIČNA ŠOLA IZOLA	SŠ	6
91	SREDNJA GOSTINSKA IN TURISTIČNA ŠOLA RADOVLJICA	SŠ	8
92	SREDNJA GOZDARSKA IN LESARSKA ŠOLA POSTOJNA	SŠ	3
93	SREDNJA GRADBENA ŠOLA MARIBOR	SŠ	25
94	SREDNJA GRADBENA, GEODETSKA IN EKONOMSKA ŠOLA Ljubljana	SŠ	27
95	SREDNJA KEMIJSKA ŠOLA	SŠ	2
96	SREDNJA LESARSKA ŠOLA ŠKOFJA LOKA	SŠ	2
97	SREDNJA MEDIJSKA IN GRAFIČNA ŠOLA LJUBLJANA	SŠ	3
98	SREDNJA POKLICNA IN STROKOVNA ŠOLA BEŽIGRAD - LJUBLJANA	SŠ	22
99	SREDNJA POKLICNA IN STROKOVNA ŠOLA KRANJ	SŠ	3
100	SREDNJA POKLICNA IN TEHNIŠKA ŠOLA MURSKA SOBOTA	SŠ	1
101	SREDNJA STROJNA ŠOLA MARIBOR	SŠ	6
102	SREDNJA STROKOVNA IN POKLICNA ŠOLA CELJE	SŠ	1
103	SREDNJA ŠOLA DOMŽALE Cesta talcev 12, 61230 DOMŽALE	SŠ	7
104	SREDNJA ŠOLA KOČEVJE	SŠ	9
105	SREDNJA ŠOLA MUTA	SŠ	1
106	SREDNJA ŠOLA RAVNE NA KOROŠKEM	SŠ	1
107	SREDNJA ŠOLA TEHNIŠKIH STROK ŠIŠKA	SŠ	5
108	SREDNJA ŠOLA VENO PILON AJDOVŠČINA	SŠ	3
109	SREDNJA ŠOLA ZA FARMACIJO, KOZMETIKO IN ZDRAVSTVO	SŠ	8
110	SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM CELJE	SŠ	30
111	SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM MARIBOR	SŠ	5
112	SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM RADENCI	SŠ	4
113	SREDNJA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM V LJUBLJANI	SŠ	11
114	SREDNJA ŠOLA ZA OBLIKOVANJE IN FOTOGRAFIJO LJUBLJANA	SŠ	11
115	SREDNJA ŠOLA ZA OBLIKOVANJE MARIBOR	SŠ	15
116	SREDNJA ŠOLA ZAGORJE	SŠ	4
117	SREDNJA TEHNIŠKA IN POKLICNA ŠOLA TRBOVLJE	SŠ	6
118	SREDNJA TEHNIŠKA ŠOLA KOPER - SCUOLA MEDIA TECNICA DI CAPODISTRIA	SŠ	10
119	SREDNJA TRGOVSKA ŠOLA LJUBLJANA	SŠ	13
120	SREDNJA TRGOVSKA ŠOLA MARIBOR	SŠ	44
121	SREDNJA UPRAVNO ADMINISTRATIVNA ŠOLA Ljubljana	SŠ	7
122	Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor	SŠ	49

123	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA CELJE	SŠ	24
124	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA IZOLA SCUOLA MEDIA SANITARIA ISOLA	SŠ	2
125	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA JUGE POLAK	SŠ	16
126	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA LJUBLJANA	SŠ	64
127	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA MURSKA SOBOTA	SŠ	5
128	Šola za hortikulturo in vizualne umetnosti Celje Višja strokovna šola	SŠ	3
129	ŠOLA ZA STROJNIŠTVO ŠKOFJA LOKA	SŠ	2
130	ŠOLSKI CENTER CELJE	SŠ	50
131	ŠOLSKI CENTER LJUBLJANA	SŠ	11
132	ŠOLSKI CENTER NOVO MESTO	SŠ	72
133	ŠOLSKI CENTER POSTOJNA	SŠ	2
134	ŠOLSKI CENTER PTUJ	SŠ	25
135	ŠOLSKI CENTER RAVNE NA KOROŠKEM	SŠ	1
136	ŠOLSKI CENTER RUDOLFA MAISTRA KAMNIK	SŠ	4
137	ŠOLSKI CENTER SLOVENJ GRADEC	SŠ	22
138	ŠOLSKI CENTER SLOVENSKE KONJICE - ZREČE	SŠ	22
139	Šolski center Srečka Kosovela Sežana	SŠ	1
140	ŠOLSKI CENTER ŠKOFJA LOKA	SŠ	3
141	ŠOLSKI CENTER VELENJE	SŠ	27
142	ŠOLSKI CENTER ZA POŠTO, EKONOMIJO IN TELEKOMUNIKACIJE LJUBLJANA	SŠ	4
143	TEHNIŠKI ŠOLSKI CENTER KRANJ	SŠ	5
144	TEHNIŠKI ŠOLSKI CENTER NOVA GORICA	SŠ	18
145	VRTNARSKA ŠOLA CELJE	SŠ	2
146	ŽIVILSKA ŠOLA MARIBOR	SŠ	5
		SKUPAJ	896
147	EKONOMSKA IN TRGOVSKA ŠOLA BREŽICE VIŠJA STROKOVNA ŠOLA	VŠ	3
148	VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ZA GOSTINSTVO IN TURIZEM BLED	VŠ	3
149	VIŠJA STROKOVNA ŠOLA ZA GOSTINSTVO MARIBOR	VŠ	17
		SKUPAJ	23
150	ABITURA PODJETJE ZA IZOBRAŽEVANJE, D.O.O., CELJE	ZAS	15
151	ACADEMIA družba za storitve d.o.o.	ZAS	28
152	B & B izobraževanje in usposabljanje d.o.o.	ZAS	1
153	B2 IZOBRAŽEVANJE IN INFORMACIJSKE STORITVE, D.O.O.	ZAS	39
154	DOBA VIR ZNANJA, izobraževanje in usposabljanje, d.o.o.	ZAS	117
155	EMONA EFEKTA, IZOBRAŽEVANJE IN SVETOVANJE, D.O.O.	ZAS	4
156	EURO ŠOLA LJUBLJANA, ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE, SVETOVANJE IN ORGANIZACIJO	ZAS	6
157	FORMULA zavod za izobraževanje Maribor	ZAS	3
158	GEA COLLEGE CVŠ, Družba za višješolsko izobraževanje - Center višjih šol, d.o.o.	ZAS	8
159	GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE CENTER ZA POSLOVNO USPOSABLJANJE	ZAS	5
160	GRI izobraževanje, storitve, trgovina d.o.o. Podružnica VIŠJA STROKOVNA ŠOLA	ZAS	2
161	GRM NOVO MESTO - center biotehnike in turizma	ZAS	6
162	INTER-ES IZOBRAŽEVANJE IN SVETOVANJE, D.O.O. POSLOVNA ENOTA LJUBLJANA	ZAS	3
163	IZOBRAŽEVALNI CENTER PIRAMIDA MARIBOR	ZAS	9
164	IZOBRAŽEVALNI ZAVOD HERA LJUBLJANA	ZAS	9
165	IZOBRAŽEVALNI ZAVOD MEMORY, IZOBRAŽEVANJE IN	ZAS	5

	SVETOVANJE, DUTOVLJE		
166	IZOBRAŽEVALNO RAZVOJNI ZAVOD IZRAZ, LJUBLJANA	ZAS	1
167	LAMPRET CONSULTING D.O.O. AGENCIJA ZA PODJETNIŠKO SVETOVANJE IN IZOBRAŽEVANJE	ZAS	6
168	LANDIS IZOBRAŽEVANJE IN POSLOVNO SVETOVANJE, D.O.O., LJUBLJANA	ZAS	15
169	LEILA, Višja strokovna šola, d.o.o.	ZAS	1
170	OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA SLOVENIJE	ZAS	7
171	PARATUS IZOBRAŽEVANJE IN SVETOVANJE D.O.O.	ZAS	7
172	VITEZ A IZOBRAŽEVANJE IN USPOSABLJANJE TER TURISTIČNA DEJAVNOST, D.O.O., LJUBLJANA, UL. ANE ZIHERLOVE 8	ZAS	2
173	ZARIS Zavod za razvoj, izobraževanje in svetovanje	ZAS	20
174	ZARIS Zavod za razvoj, izobraževanje in svetovanje	ZAS	18
175	ZAVOD IZOBRAŽEVALNO RAZVOJNI CENTER	ZAS	3
		SKUPAJ	340

Priloga 3: Seznam izvajalcev NPK

Zap.št.	ZASEBNE IN DRUGE ORGANIZACIJE	udeleženci
1	AGENCIJA ZA PROMET, razvoj in raziskave, d.o.o.	3
2	B & B izobraževanje in usposabljanje d.o.o.	21
3	FORMULA zavod za izobraževanje Maribor	52
4	FORTUNA storitve in trgovina d.o.o.	3
5	GOSPODARSKA ZBORNICA SLOVENIJE CENTER ZA POSLOVNO USPOSABLJANJE	6
6	HIGEJA trgovina in storitve d.o.o.	6
7	INTER-ES Izobraževanje in svetovanje d.o.o.	1
8	JACOOOP, DRUŽBA ZA TRGOVINO, GOSTINSTVO, POSREDNIŠTVO, NAJEM IN STORITVE D.O.O.	4
9	OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA SLOVENIJE	10
10	PRAH, IZOBRAŽEVALNI CENTER, AVTOŠOLA IN DRUGO IZOBRAŽEVANJE, D.O.O.	1
11	PRAH, izobraževalni center, avtošola in drugo izobraževanje, d.o.o.	10
12	ZAVAR podjetje za varilno tehniko d.o.o.	1
13	ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE IN RAZVOJ AI - AKADEMIJA ZA INOVATIVNOST	7
14	Zbornica za razvoj slovenskega zasebnega varovanja	81
14	SKUPAJ	206
	LU in SREDNJE ŠOLE	

1	ZAVOD ZA TEHNIČNO IZOBRAŽEVANJE	11
2	IZOBRAŽEVALNO SREDIŠČE MIKLOŠIČ LJUBLJANA	2
3	LJUDSKA UNIVERZA CELJE	3
4	LJUDSKA UNIVERZA KOPER UNIVERSITA' POPOLARE CAPODISTRIA	1
5	Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor	4
6	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA CELJE	16
7	SREDNJA ZDRAVSTVENA ŠOLA JUGE POLAK	3
7	Skupaj	40

B. IZHODIŠČA ZA OBLIKOVANJE ReNPIO 2010-2013

Izhodišča za podaljšanje ReNPIO razvrščamo v tri skupine:

1. V letu 2010 se izteče veljavnost Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih (ReNPIO), sprejete julija 2004. Temeljila je na strokovnih podlagah za pripravo nacionalnega programa izobraževanja odraslih (Nacionalni program izobraževanja odraslih, Strokovne podlage, 1. in 2. zvezek, ACS, 1998-1999), v katerih so bile predstavljene podrobne študije ter projekcije dolgoročnejših gibanj prebivalstva na demografskem, izobrazbenem, družbenem in ekonomskem področju.

Sprejema ReNPIO in v njej zapisane obveze po oblikovanju letnih programov izobraževanja odraslih, sta bila pomembna za izboljšanje položaja izobraževanja odraslih v Sloveniji, saj sta opredelila nacionalne cilje in, kar je še bolj pomembno, tudi instrumente za njihovo uresničevanje. Prav tako je dokument prispeval k izvedbi akcijskega načrta *Za učenje je vedno pravi čas* sprejetega na ravni Evropske komisije, za uresničevanje dokumenta na področju vseživljenjskega učenja, z naslovom *Za učenje ni nikoli prepozno*.

V obdobju uresničevanja ReNPIO so se materialni pogoji za izobraževanje odraslih bistveno izboljšali, kar je posledično tudi prispevalo k večji vključenosti v programe izobraževanja in usposabljanja. Velik napredek je zabeležen pri programih usposabljanja za potrebe dela, vključno s sistemom potrjevanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Povečal se je tudi vpis odraslih v višje strokovne šole. Prav tako se je kot koristna in dobro obiskana izkazala v tem času vpeljana mreža svetovalnih središč (ISIO) in središč za samostojno učenje (SSU). Številni in dobro obiskani so študijski krožki (ŠK). Pomembno vlogo pri promociji vseživljenjskosti učenja predstavlja Teden vseživljenjskega učenja (TVU).

Slabši rezultati od predvidenih so uresničeni pri vpisu v program osnovne šole za odrasle in pri programih, namenjenih splošnemu neformalnemu učenju, predvsem pri skupinah prebivalstva, ki jih je ReNPIO opredelila kot ciljne oziroma ranljive (npr. manj izobraženi, starejši).

Štiri leta po sprejemu ReNPIO je Slovenija sprejela nov Državni razvojni program 2007 – 2013 (Vlada RS, 2008)³⁷ in Okvir gospodarskih in socialnih reform za povečanje blaginje v Sloveniji (Služba vlade RS za razvoj, 2006).³⁸ Opravljena je bila tudi Analiza uresničevanja ReNPIO 2005-2008³⁹ in Primerjava kazalnikov med Slovenijo in izbranimi državami EU.⁴⁰ Zato je Ministrstvo za šolstvo in šport predlagalo, da tudi iztekajočo se ReNPIO naravnamo na obdobje do leta 2013, kot podporo pri uresničevanju ciljev razvoja Slovenije na posameznih razvojnih področjih, to pa so:

- Ekonomska globalizacija, spremembe na trgu dela, kakovost znanja in konkurenčnost gospodarstva: vloga IO pri izboljšanju izobrazbene strukture z večjim vlaganjem v izobraževanje odraslih, in ne predvsem preko mehanizmov

³⁷ <http://www.svlr.gov.si/index.php?id=1182>

³⁸ http://www.svr.gov.si/fileadmin/srs.gov.si/pageuploads/Bro__ura_Okvir_reform.pdf

³⁹ delovno gradivo ACS, 2009;

⁴⁰ delovno gradivo ACS, 2009;

čiščenja trga delovne sile; razvijanje kakovosti izobrazbenih dosežkov; povečanje ravni socialnega kapitala v omrežjih akterjev, ki lahko prispevajo k večji konkurenčnosti slovenskega gospodarstva; odpravljanje strukturnih neskladij na trgu dela z razvijanjem ključnih kompetenc, odpravljanje premajhnih možnosti za izobraževanje za najbolj ogrožene skupine na trgu dela.

- Politična globalizacija, demokratični primanjkljaj, socialna izključenost in odrinjene skupine, kjer ima IO pomembno vlogo pri izenačevanju dostopa do kakovostnega izobraževanja in demokratizaciji družbe.
- Kulturna globalizacija, ohranjanje nacionalne identitete in kulturne dediščine ter odpiranje v širši prostor – tukaj bo potrebno okrepiti neformalno splošno izobraževanje, razviti nove možnosti izobraževanja v pogojih kulturne globalizacije.
- Okoljska globalizacija zahteva okrepljeno učenje prebivalstva o globalni okoljski problematiki in razvoj ustreznih pristopov za tako izobraževanje.
- Demografski trendi, ki se kažejo v obliki starajočega se prebivalstva in migracijskih tokov - v IO še nimamo učinkovitih odgovorov, kako z izobraževanjem odgovoriti na spremenjene razmere. Ohranja ali celo povečuje se medgeneracijski razkorak v obsegu in kakovosti znanja med mlajšo generacijo in starejšimi. IO doslej še ni prispevalo k zmanjševanju izobrazbene neenakosti med obema; pred IO pa so še novi izzivi, kako omogočiti imigrantom, da bodo lahko razvijali svoje znanje in kompetence in prispevali v zakladnico znanja Slovenije.
- Informacijska družba in sodobna telekomunikacijska tehnologija – IO za potrebe informacijske družbe ne more biti omejeno le na visoko kvalificirane strokovnjake, temveč mora doseči tudi druge skupine prebivalstva.

2. Drugo skupino predstavljajo rezultati soočenja izbranih kazalnikov in razvitosti izobraževanja odraslih pri nas in v državah, po katerih se, zaradi njihovih dosežkov, želimo in moramo zgledovati, ker nam to omogočajo naše materialne (ekonomske in kadrovske) razmere in družbene in ekonomske usmeritve. To sta zlasti Švedska in Finska.

- Povečanje **vklučenosti odraslih** v izobraževanje je strateški cilj v Evropi pa tudi v njenih članicah, ki so sprejele Strategije vseživljenjskega učenja (v nadaljevanju Strategije VŽU).
- Primerjava s Švedsko, Finsko in Nemčijo kaže, da pri nas to načelo najmanj uresničujemo: po podatkih Ankete o izobraževanju odraslih (2009) je bilo v letu 2007 pri nas 40,6% odraslih (25-64 let) vključenih v formalno ali neformalno izobraževanje, na Švedskem skoraj 2 x toliko, na Finskem 55% in v Nemčiji 45,4%. Za vsemi temi državami tudi zaostajamo po vključenost v neformalno izobraževanje (Slovenija 36,2%, Švedska 69,4%, Finska 51,2%, Nemčija 43,1%).

Ob tem velja poudariti, da se Slovenija uvršča visoko po evropskem referenčnem kazalcu o vključenosti odraslih v izobraževanje, po rezultatih Ankete o delovni sili (ADS 2008): Slovenija 13,9, EU 9,7. Vendar moramo pri »zadovoljstvu« s tem kazalcem razumeti opozorila Evropske komisije, da referenčni EU kazalec ne more postati nacionalni cilj. Slednjega mora določiti vsaka država zase, se pri tem zgledovati po primerih najboljših dosežkov, saj le tako lahko presežemo povprečne referenčne ravni (n.pr. Švedska 32,4).

Pri nas so še vedno med glavnimi ovirami pri vključevanju morebitno dejavnih »izobraževanje se ni ujemalo z urnikom dela« (55% morebitnih dejavnih v Sloveniji, 43,7% na Finskem, 32,4% na Švedskem in 36,9% v Nemčiji), »predrago izobraževanje in posameznik si ga ni mogel privoščiti« (pri nas 55,5%, Švedska 32,5%. Finska 22,2% in Nemčija 43,7%) (Vir: Anketa o izobraževanju odraslih, 2009).

Odpravljanje ovir je tudi neposredno povezano z zagotavljanjem učinkovitosti in pravičnosti našega izobraževalnega sistema, izobraževanja v celoti in tudi v podsistemu IO (Učinkovitost in pravičnost v Evropskih sistemih izobraževanja in usposabljanja) (2006). Odpravljanje ovir za sodelovanje v izobraževanju in povečanje udeležbe je tudi glavno sporočilo Evropske komisije (*Za učenje ni nikoli prepozno*, Sporočilo 1, 2006).

Pri nas je tudi razkorak po vključenosti v izobraževanje med najbolj (ISCED 5-6) in najmanj (ISCED 0-2) izobraženimi velik. V Sloveniji je bilo leta 2007 3x več vključenih tistih z visoko izobrazbo od tistih z najnižjo (Švedska in Finska 1,5x, Nemčija 2x). Pri vključitvah v neformalno izobraževanje je ta razkorak še večji (Slovenija 5x, Finska 2x, Švedska in Nemčija 2x), še večji pa so razkoraki v vključenosti med srednje in visoko izobraženimi (Slovenija 6x, Finska in Švedska po 2x in Nemčija 3x) (Vir: Anketa o izobraževanju odraslih, 2009).

Rezultati mednarodne raziskave o **pismenosti odraslih** (OECD, 2000) so izpostavili tudi problem kakovosti znanja odraslih pri nas. Razvijanje pismenosti in ključnih kompetenc ostaja prednostna naloga, tako da bodo zagotovljeni pogoji za razvijanje ključnih kompetenc za vse odrasle (ET2020, Priporočila evropskega parlamenta in Sveta o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje, 2006).

- **Uravnoteženo izobraževanja za razvoj človeškega** (trg dela), **socialnega** (družbena povezanost, aktivno državljanstvo, medkulturni dialog) in **kulturnega** kapitala (osebnostni razvoj, razvoj vrednot) je prav tako podlaga, na kateri primerjane države in Evropska komisija udeležujejo svoje Strategije VŽU in v tem okviru oblikujejo politike in prakse izobraževanja odraslih. Pri udeleževanju izobraževanja za socialni in kulturni kapital v neformalnih oblikah so zgled dobre prakse v Evropi skandinavske države. Finska in Švedska, kljub pospešenemu razvijanju učnega okolja za potrebe trga dela, ohranjajo svojo tradicijo tim *liberal education* tako, da zagotavljajo javne vire organizacijam, ki to izobraževanje izvajajo, posameznikom pa finančne in druge spodbude, da v tem izobraževanju sodelujejo. Omrežje organizacij, ki izvajajo splošno neformalno izobraževanje, je dobro razvito ter dostopno v obeh državah in pokriva vse občine. Tudi v izhodiščih za Izobraževanje in usposabljanje 2020 (Sklepi Sveta maj 2009, ET2020 iz 2009) je med glavnimi cilji evropskega sodelovanja podpora nadaljnjemu razvoju sistemov izobraževanja in usposabljanja, ki naj bi zagotovili osebni, socialni in poklicni razvoj.
- Posebna skrb za **odrinjene ciljne skupine** je rdeča nit v evropski in nacionalnih politikah in praksah izobraževanja, tudi pri nas. Uspehi pri doseganju teh ciljnih skupin se med državami zelo razlikujejo, prav tako se vsaka država sooča z izobraževalnimi potrebami različnih odrinjenih skupin. Pri nas je še vedno dosežena izobrazba med glavnimi dejavniki za ekonomsko in družbeno

izključenost. Zato med kriterije za opredeljevanje ciljnih skupin, ki jim bo ReNPIO namenjala posebno pozornost, umeščamo raven izobrazbe (končana manj kot 4 letna srednješolska izobrazba, kamor sodijo tudi osipniki do te ravni), in starost, odrasle s posebnimi potrebami (trenutno ni ustreznih javno veljavnih programov), Rome (romske starše) in priseljence. Tako bomo prispevali tudi uresničevanju priporočila o vlaganju v izobraževanje prednostnih ciljnih skupin (Za učenje ni nikoli prepozno, sporočilo 4).

- **Vrednotenje** in priznavanje predhodno pridobljenega znanja pri nas je urejeno na ravni šol in za potrebe zaposlovanja, sistem pa kljub temu še ni zaživel, ker ni razvite potrebne podporne infrastrukture. Poleg tega pa so aktivnosti omejene predvsem na certifikatni sistem priznavanja poklicnih kvalifikacij in na priznavanje izobrazbenih ravni v formalnem izobraževalnem sistemu. Med obema pa ni systemske povezave, tako kot je to npr. urejeno v Franciji, kjer lahko izobraževalne organizacije, na podlagi priznavanj izkušenj, podelijo popolno kvalifikacijo (diplomo, certifikat o poklicni usposobljenosti, naslov oziroma poklicni naziv).

3. Temeljno izhodišče predstavljajo rezultati Analize o 4 letnem uresničevanju (2005-2008) ReNPIO. Ti so namreč pokazali na paleto rezultatov na posameznih segmentih ReNPIO – ki bi jih lahko razvrstili od zelo dobro v celoti, zelo dobro postavljeni temelji za prihodnost, dobro – ob manjših posegih na poti k boljšemu in zelo dobremu in pomanjkljivi, kar predstavljamo ob posameznih predlogih za dopolnitev ReNPIO.

B.1. Predlogi za podaljšanje ReNPIO do leta 2013

Pregled vseh izhodišč je pokazal, da ostajajo sedanja izhodišča in vsi 4 cilji aktualni tudi v obdobju do leta 2013, ker predstavljajo nujen pogoj za uresničevanje strateških usmeritev Slovenije na gospodarskem, socialnem in okoljskem področju. Zato s predlogi za podaljšanje veljavnosti obstoječega dokumenta do leta 2013 ni potrebno korenito spreminjati veljavne strukture dokumenta. Prvenstveno prilagajamo kazalce in ciljne vrednosti spremenjenim sistemskim, družbenim, ekonomskim in demografskim okoliščinam. Tako bodo izhodišča po strukturi sledila veljavnemu nacionalnemu programu, s predlaganimi prilagoditvami ali spremembami ciljnih vrednosti, upoštevajoč systemske in demografske spremembe v okolju. V podaljšani ReNPIO smo cilje naslonili na nacionalne potrebe, ob tem pa velja, da bomo na tak način tudi prispevali k doseganju novo postavljenih EU ciljnih kazalcev v evropski iniciativi Izobraževanje in usposabljanje 2020.

B.1.1. KAZALCI

B.1.1.1. Krovna kazalca:

Krovna kazalca, ki ju opredeljuje sedanja ReNPIO sta:

- 1. delež odraslih 25-64 z dokončano najmanj srednjo šolo naj bi do leta 2010 dosegel vrednost 85%.***
- 2. vključenost prebivalstva 25-64 v vse oblike vseživljenjskega učenja, naj do leta 2010 doseže vrednost 15%;***

k1) Kazalec *delež odraslih 25-64 z dokončano najmanj srednjo šolo*, opredeljen v ReNPIO je drugačen, kot ga postavlja EU, ki meri delež odraslih, v starosti 20-24, z dokončano srednjo šolo, in postavlja to ciljno vrednost na 85% (za Slovenijo je ta vrednost v letu 2008 znašala 90,2%). Ciljne vrednosti kazalca, ki ga opredeljuje ReNPIO (85% odraslih 25-64 z dokončano najmanj srednjo šolo) sicer še nismo dosegli, vendar lahko realno pričakujemo, da jo bomo do konca veljavnosti ReNPIO (2010) (zadnja vrednost za leto 2008 je 82%).

Preglednica 1: Delež odraslih 25-64 z dokončano srednjo šolo

	2004	2005	2006	2008
Slovenija	79,7	80,3	81,6	82,0
EU – 27	68,1	69,1	69,7	71,5

Vir: Eurostat

Predlog: zaradi razlik pri opredeljevanju izobrazbene stopnje »upper secondary«, ki ponekod pomeni štiriletno srednjo šolo (Švedska, Norveška), v glavnem pa vključuje tudi poklicno srednjo šolo (3 letno npr. v Nemčiji, Avstriji, na Finskem, 2 in 3 letno pa v Sloveniji, na Češkem), bi bilo smiselno ta kazalec v našem nacionalnem programu umeriti po štiriletni srednji šoli (ta vrednost je za prebivalstvo 25-64 v Sloveniji, po podatkih SURS, ki temeljijo na Anketi o delovni sili za leto 2007, okrog 69%).

Predlagamo, da bi se ciljna vrednost kazalca glasila:

Delež prebivalstva 25-64 z dokončano štiriletno srednjo šolo se bo do leta 2013 povečal na 75%.

k2) Prvi kazalec, *vključenost prebivalstva 25-64 v vse oblike vseživljenjskega učenja*, je povzet po ciljnih vrednostih, ki jih je z Lizbonsko strategijo določila EU (v povprečju članic EU naj bi dosegel vrednost 12,5%). Zaradi spremenjene metodologije (ADS - Anketa o delovni sili: prvotno merjena vrednost je temeljila na vprašanju o vključenosti v zadnjih štirih tednih pred snemanjem, sedanja na 4 tednih in izračunanem povprečju vseh snemanj v proučevanem letu), vrednost kazalca niha, vendar se za Slovenijo giblje okrog načrtovane vrednosti (zadnji podatek 13,9%). Pri tem je treba opozoriti, da povprečna vrednost med tako različnimi državami, kot so članice EU, ne bi smela biti merilo za posamezno članico. Slovenija bi se morala zgledovati po najuspešnejših državah, kot sta Finska (23,8) ali Švedska (32,4), saj najmanj uspešne, kot so Portugalska (4,7) ali Romunija (1,6), Grčija (2,9). Slovaška (3,3), bistveno znižujejo povprečno vrednost. Gibanje vrednosti tega kazalca je v zadnjih letih potekalo takole:

Preglednica 2: Delež odraslih 25-64, vključenih v vseživljenjsko učenje

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Slovenija	8,4	13,3	16,2	15,3	15,0	14,8	13,9
EU – 27	7,6	9,0	9,9	10,2	9,6	9,7	9,5

Vir: Eurostat

Kljub temu, da ostaja vrednost za Slovenijo na bistveno višji ravni od povprečja EU, se ne moremo zadovoljiti s povprečnimi dosežki, ampak se moramo zgledovati po

najuspešnejših državah. Nezadovoljstvo zbuja tudi dejstvo, da se naš delež že več let zaporedoma manjša (kar sicer velja tudi za povprečno vrednost ostalih članic).

V zadnjem poročilu Evropske Komisije o napredku pri doseganju Lizbonskih ciljev, je kot kazalec vključenosti v vseživljenjsko učenje, objavljen podatek, ki temelji na Anketi o izobraževanju odraslih, in sicer vključenost odraslih 25-64 v vse oblike izobraževanja in učenja v zadnjem enoletnem obdobju. Vrednost za Slovenijo za leto 2007 je 40,6% (EU 35,7%).

Predlagamo, da v nacionalni program postavimo ciljno vrednost tudi za ta kazalec:

Do leta 2013 se bo delež odraslih 25-64, vključenih v katerokoli obliko vseživljenjskega učenja zvišal na 45%.

B.2. Prednostna področja

B.2.1. Prvo prednostno področje:

V preglednici vidimo, da delež programov, ki so namenjeni strokovnemu usposabljanju za delo, daleč presega delež, namenjen prostemu času.

Preglednica 3: Ne-javno veljavni programi izobraževanja in usposabljanja

Ne-javno veljavni programi izobraževanja in usposabljanja v letih 2004 - 2008									
Udeleženci skupaj		Strokovne potrebe dela		Delež		Prosti čas		Delež	
2004/05	2005/06	2004/05	2005/06	04/05	05/06	04/05	05/06	04/05	05/06
237.131	235.608	198.949	191.163	83,9	81,1	27.136	38.109	11,4	16,1
2006/07	2007/08	2006/07	2007/08	06/07	07/08	06/07	07/08	06/07	07/08
205.101	233.051	164.077	193.778	80,0	83,1	35.110	33.259	17,1	14,3

Vir: SURS

Veljavna ReNPIO opredeljuje kazalec o vključenosti v splošno neformalno učenje (brez usposabljanj za potrebe dela in brez formalnega izobraževanja), katerega vrednost je bila postavljena na 6%. Ta vrednost je bila postavljena nekoliko premalo ambiciozno, saj je bila dosežena že v prvem letu veljavnosti nacionalnega programa (sedanja vrednost je čez 6,8%).

Preglednica 4: Vključenost odraslih 15-64 v splošno, neformalno izobraževanje

Leto	Splošno izobraževanje	Javno veljavni programi	Jezikovno izobraževanje	Prebivalci 15-64	Delež
2004/2005	27.136	40.973	25.760	1.407.263	6,7
2005/2006	38.109	38.744	27.438	1.409.667	7,4
2006/2007	35.110	37.839	25.805	1.356.407	7,3
2007/2008	33.259	33.501	24.653	1.351.451	6,8
Varianta: brez avtošol					
2007/2008	33.259	10.017	24.653	1.351.451	5,1

Vir: SURS

V preglednici je zajeto splošno izobraževanje, brez usposabljanja za potrebe dela in brez izobraževanja za dvig izobrazbene ravni. Izračunani delež vključenih med

odraslim prebivalstvom starim med 15 in 64 let pokaže, kot smo že omenili, da je bil zastavljeni operativni cilj dosežen še pred realizacijo prvega LPIO. Glede na razkorak med izhodiščnim letom v ReNPIO in izkazanim dejanskim stanjem je prav, da uresničevanje tega cilja ovrednotimo s kazalcem o odstotnem povečanju vključitev. Odstotek vključenih bi se moral v 6 letnem obdobju povečati za 2,5 odstotni točki. Vključitve v 4 letih napovedujejo, da tega povečanja ni mogoče doseči, saj vključenost že tretje leto zapored pada in to očitno na račun padanja vseh treh vključenih vrst izobraževanja. Dodatno lahko k nezadovoljstvu prispeva tudi dejstvo, da je delež vključenih sorazmerno velik tudi zato, ker večji del vključitev v javno veljavne programe splošnega izobraževanja predstavljajo šole vožnje za opravljanje šoferskih izpitov.

Nedvomno lahko povzamemo, da je delež vključenih v splošno, neformalno izobraževanje in učenje še vedno prenizek, prav tako pa je premalo vpeljanih javno veljavnih programov na področju splošnega izobraževanja.

Glede na vsebine nekaterih javno veljavnih programov, ki jih uvrščamo med programe I. prednostnega področja, in glede na ciljno populacijo, ki so jim programi namenjeni, predlagamo spremembe v opredelitvah programov, uvrščenih v I. prednostno področje

a) javno veljavni programi za razvoj pismenosti (UŽU programi) so razmestijo v vsa tri prednostna področja:

- UŽU Most do izobrazbe in PUM (Projektno učenje mlajših odraslih) umeščamo v II. prednostno področje, ker je temeljni cilj obeh programov vrnitev v izobraževanje za pridobitev izobrazbe
- UŽU Moje delovno mesto in UŽU Izzivi podeželja umeščamo v III. prednostno področje, ker je temeljni cilj obeh programov razvijanje znanja in usposobljenosti za večjo zaposljivost oz ohranjanje zaposlitve.
- V I. prednostnem področju ostaneta javno veljavna programa UŽU Beremo in pišemo skupaj in UŽU Moj korak.

b) med nejavno veljavnimi pa bi v prvo prednostno področje uvrščali programe iz naslednjih področij:

- kulture,
- zdravja,
- varstva okolja in
- razvijanja temeljnih zmožnosti (ključnih kompetenc)
- v letnem programu izobraževanja odraslih pa se lahko določijo še druga področja, za katera se utemelji, da so v posebnem nacionalnem interesu.

c) iz I. prednostnega področja izločimo tudi šole vožnje, ker niso financirane iz javnih virov

Dodatno k temu predlagamo tudi spremembe opredelitve prednostnih ciljnih skupin, in sicer bi jih razvrščali:

1. po kriteriju izobrazbe,
2. po kriteriju starosti,
3. odrasle s posebnimi potrebami,
4. Rome,
5. priseljence.

Upošteva je zgornje spremembe postavimo novo ciljno vrednost:

Delež vključenih v splošno neformalno učenje se bo do leta 2013 povečal za 20%, glede na izhodiščno leto 2008.

B.2.2. Drugo prednostno področje:

Osnovna šola: Kazalec o deležu odraslih, ki bodo dokončali osnovno šolo (50% odraslih 25-64 do leta 2010) ni bil dosežen.

Preglednica 5: Udeleženci v programih osnovne šole za odrasle

Leto	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008
VPISANI skupaj	2.127	1.562	1.495	1.480
KONČALI skupaj	566	290	259	244

Vir: SURS

V preglednici vidimo dve značilnosti vključevanja v program osnovne šole za odrasle: število vpisanih iz leta v leto pada in število tistih, ki uspešno zaključijo program je izjemno nizko (*glej tudi poglavje B.2.*).

Predlog: Cilj, da bi morala polovica odraslih v starosti 25-64 dokončati osnovno šolo, pomeni uresničevanje ustavne pravice posameznika do brezplačne osnovne šole. Zato predlagamo, da se ta ciljna vrednost ohrani tudi v nadaljevanju za starostno skupino prebivalstva od 16-44 let. Za drugo skupino prebivalstva (45-64), pa se cilj spremeni, in sicer tako, se način uresničevanja tega cilja prilagoditi stvarnosti, potrebam in objektivnim okoliščinam. Obema skupinama se za doseganje standarda znanja na ravni osnovne šole, pospešeno razvijejo različne poti (samoizobraževanje, izpitni sistem, e-izobraževanje, priznavanje in potrjevanje znanj, kombinacija z ostalimi javno veljavnimi programi, kot so UŽU, SIMO).

Za uresničitev obeh ciljev pa bi bilo potrebno bolje urediti systemske in druge pogoje za izvajanje programa osnovne šole za odrasle. Javni zavodi bi morali poskrbeti za ustrezno promocijo, s posebnim poudarkom na ranljive ciljne skupine. Na primer, pri Romih bi morali večji poudarek posvetiti staršem in ne zgolj otrokom.

Finančni pogoji in prostorske in učiteljske zmogljivosti omogočajo uresničitev novega operativnega cilja.

Novi operativni cilj bi se tako glasil:

Delež odraslih 16-44 z nedokončano osnovno šolo, se bo do leta 2013 zmanjšal za 30%, glede na izhodiščno leto 2008, oziroma 50% glede na izhodiščno leto 2004.

Delež odraslih 45-64 z nedokončano osnovno šolo, ki bodo dosegli standard znanj na ravni osnovne šole, se bo do leta 2013 povečal za 20% glede na izhodiščno leto 2008, oziroma za 30%, glede na leto 2004.

Srednja šola: Srednja šola za odrasle (zaenkrat še) ni financirana iz javnih sredstev. Izjema so posebne ciljne skupine (brezposelni) in posamezni paketi,

namenjeni zmanjševanju izobrazbenega primanjkljaja. Kljub temu se ciljna vrednost približuje zeleni, če ne razmejimo štiriletnih šol od poklicnih.

Preglednica 6: Udeleženci v programih srednjih šol za odrasle

Leto	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	delež (07/08)
VPISANI skupaj	18.942	17.245	14.956	14.568	
KONČALI skupaj	5.852	5.988	5.173	4.341	100
Nižja poklicna	21	29	22	6	0,14
Srednja poklicna	2.035	2.056	1.763	1.286	29,6
Srednja strokovna	3.693	3.811	3.269	2.941	67,7
Srednja splošna	103	92	119	108	2,5

Vir: SURS

V preglednici vpisa odraslih v srednješolske programe vidimo, da jih je med odraslimi, ki so uspešno zaključili srednjo šolo, okrog 70% obiskovalo štiriletne programe.

Predlog: V načrtovanje kazalcev za obdobje do leta 2013 lahko vključimo možnost, da bodo omogočeni različni načini pridobivanja standardov znanj na ravni s štiriletne srednje šole in da bodo nekateri med njimi tudi financirani iz javnih sredstev v večjem obsegu. Posledično bi to pomenilo, da se bo v programe za pridobivanje srednješolske izobrazbe vključevalo tudi več odraslih izven opredeljenih ciljnih skupin. V tem primeru bi lahko variantno postavili ambicioznejšo ciljno vrednost o vključenosti, na primer:

Delež odraslih 25-64 z nedokončano štiriletno srednjo šolo, ki bodo pridobili in potrdili znanje, enakovredno tistemu na ravni 4-letne srednje šole, se bo do leta 2013 povečal za 20%, glede na izhodiščno leto 2008.

Pripravljalni in drugi javno veljavni programi: V ReNPIO so opredeljeni t.i. pripravljalni programi za premostitev izobrazbenih manjkov za vključitev v redne programe formalnega izobraževanja. Med temi so se izvajali javno veljavni programi za zviševanje ravni temeljnih zmožnosti in zmanjševanje osipa (zaenkrat UŽU MI, PUM, računalniška pismenost, tuji jeziki in dva programa za priseljence (slovenščina, družbena ureditev).

Predlog: obstoječi javno veljavni programi (UŽU MI, PUM,) ustrezno odgovarjajo na osebne in družbene izobraževalne potrebe in je potrebno okrepiti finančne in kadrovske pogoje za dostop do njih za naslednje ciljne skupine :

1. odrasli z manj kot 4 letno srednješolsko izobrazbo,
2. osipniki,
3. odrasli s posebnimi potrebami (trenutno ni ustreznih javno veljavnih programov),
4. Romi (tudi na tej stopnji osredotočenost na romske starše),
5. priseljenci.

Za doseganje standardov znanja na ravni štiriletne srednje šole se pospešeno razvijajo različne poti (samoizobraževanje, izpitni sistem, e-izobraževanje, priznavanje in potrjevanje znanj, kombinacija z ostalimi javno veljavnimi programi).

B.2.3. Tretje prednostno področje

ReNPIO je opredeljeval ciljne vrednosti in kazalce tudi za tiste programe in ciljne skupine, ki niso bili predvideni ali upravičeni, da se financirajo iz javnih sredstev. V izhodiščih za nadaljevanje nacionalnega programa bi se osredotočili na programe, ki se financirajo iz javnih sredstev in to za zaposlene in za brezposelne.

Programi, namenjeni brezposelnim so dobro utečeni in imajo tudi zadovoljiv odziv (zaradi pogojenosti statusa z vključevanjem v programe APZ). Programi za povečevanje zaposljivosti, kot del Aktivne politike zaposlovanja, so bili deloma namenjeni brezposelnim (Institucionalno usposabljanje, Delovni preizkus, »*job-rotation*«), deloma tudi zaposlenim (program ESS, namenjen usposabljanju zaposlenim v industrijskih panogah v prestrukturiranju in v perspektivnih panogah, ki je veljal v prejšnji finančni perspektivi). V letu 2009 so bile že vpeljane številne spodbude za delodajalce in za zaposlene (npr možnost delnega subvencioniranja krajšega delovnega časa ter subvencioniranje plač delavcev, poslanih na čakanje), v okviru katerih se že izvajajo ukrepi aktivne politike zaposlovanja, povezane strukturnimi spremembami in gospodarsko recesijo.

Manj prisotni so programi za ciljne skupine slabše izobraženih zaposlenih (starejši, delavci na potencialno ogroženih delovnih mestih). Za večje vključevanje teh ciljnih skupin se omogoči dostopnost ukrepov in vpelje ustrezne spodbude za delodajalce (npr pozitivne in negativne davčne spodbude) in za posameznike (npr vavčer, individualni izobraževalni račun).

Pri kazalcu pridobivanja kvalifikacij po NPK so bile, gledano v celoti, zaželene vrednosti zadovoljivo dosežene, zato je ta program smotrno ohraniti in razširiti. Zelo veliko odstopanje pri vključevanju v ta program pa je pri skupini brezposelnih, za katere so bile v ReNPIO predvidene bistveno višje številke. Druga značilnost (predvsem pri zaposlenih) so velika nihanja med posameznimi leti. Do teh sprememb je prihajalo zaradi gibanj in spremenjenih pogojev na trgu dela. Velik vpliv pri tem sta imeli pogojenost ali ne pogojenost pridobivanja delovnih dovoljenj s potrjevanjem kvalifikacij.

Potrebno bi bilo krepiti razvojne dejavnosti na področju **vrednotenja neformalno pridobljenih znanj** – predvsem razvoj orodij, pripomočkov, metod, postopkov in organizacijskih modelov. Razvojno delo bi bilo treba pospešiti tudi na področju standardov ključnih kvalifikacij, saj je to pogoj za razvoj alternativnih poti za doseganje osnovnošolske izobrazbe za odrasle.

V umeščanju vrednotenja neformalno pridobljenih znanj v sistem izobraževanja in usposabljanja bi bilo treba sistemsko zagotoviti koordinacijo aktivnosti in projektov različnih akterjev.

Predlog: LPIO se osredotoči na vključevanje izobrazbeno prikrajšanih tako zaposlenih kot brezposelnih v programe za razvijanje ključnih kompetenc, pri brezposelnih se poveča delež vključitev v programe za pridobitev NPK, zaposlenim pa se omogoča tudi vključevanje v izobraževanje in usposabljanje, ki prispeva k ohranjanju zaposlitve oz. k večji fleksibilnosti in mobilnosti zaposlovanja.

Novo ciljne vrednosti: usklajevanje z MDDSZ

B.2.4. Dejavnosti, potrebne za izvajanje NPIO:

Predlagamo razmestitev dejavnosti v dve skupini- raziskovalne razvojne dejavnosti ter, servisne in promocijske. Kot vodilo uporabljamo delitev na dejavnosti namenjene izvajanju, od tistih, namenjenih udeležencem. Zaradi kadrovske in finančne omejitve v javnem sektorju do leta 2013 predlagamo, da v tem obdobju pospešeno vlagamo v tiste dejavnosti, ki doslej niso ustrezno prispevale k uresničevanju ciljev ReNPIO, to pa so:

A. Temeljno in aplikativno raziskovanje- v tem okviru predlagamo:

- raziskavo o financiranju IO
- raziskavo o pravičnosti v sistemu vzgoje in izobraževanja z vidika IO
- evalvacijo učinkov državnih ukrepov za spodbujanje delodajalcev in zaposlenih za izobraževanje in usposabljanje
- ugotavljanje in razvijanje ključnih kompetenc odraslih
- preučevanje motivacije za izobraževanje pripadnikov težje dostopnih skupin (slabše izobraženi starejši delavci in brezposelni, Romi, migranti)

B. Razvojna dejavnost:

- strokovne podlage za vpeljavo zunanjih evalvacij in akreditacij izobraževalnih organizacij in infrastrukturnih dejavnosti, ki bodo izvajale javno službo v IO
- razvoj podpornih ukrepov za izvajanje samoevalvacij v izobraževalnih organizacijah za odrasle (IKT podpora, usposabljanje strokovnih delavcev, aplikativne razvojne naloge v omrežju izobraževalnih organizacij za odrasle...)
- razvoj programa za pridobivanje temeljnih zmožnosti za odrasle po končani osnovnošolski obveznosti
- krepitev razvojne dejavnosti na področju vrednotenja neformalno pridobljenih znanj
- razvoj novih programov neformalnega izobraževanja za I. prednostno področje (npr. s področja kulture, zdravja, varstva okolja idr.)
- razvijanje programov za usposabljanje kadrov za izpeljavo postopkov vrednotenja
- spodbujanje inovacij na področju izvedbe programov (pospešen razvoj izobraževanja po delih programov, možnosti za uporabo IKT; večje povezovanje učenja in dela, pri zaposlenih večje upoštevanje potreb delodajalcev v izvedbene kurikule ipd.), ki bi olajšale dostop odraslim, predvsem starejšim zaposlenim in brezposelnim.

C. Informacijska dejavnost:

- nadaljnji razvoj/dograditev in spletna uporaba aplikacije za informacijsko podporo za spremljanje uresničevanja ReNPIO in odločanje o LPIO .
- sistem izobraževanja odraslih bi potreboval tudi opremo in povezave v informacijska omrežja za zajemanje virov podatkov (izvajalci, udeleženci), za sistemske uporabnike podatkov (izvajalci, financerji, raziskovalne, razvojne in svetovalne organizacije,..) in za vzpostavljanje javno dostopnih interaktivnih storitev za javnost.

D. Svetovalna dejavnost

Ne glede na to, da je bila v obdobju 2005-2008 svetovalna dejavnost dobro razvita, je potrebno, da se le-ta zagotavlja v enakem obsegu ali celo v povečanem obsegu ob večjem vlaganju v izobraževanje in posledično s tem omogočanju večje vključenosti odraslih še posebej ranljivih skupin odraslih, v izobraževanje.

Tako naj svetovalna dejavnost še posebej prispeva k večjemu dostopu in vključenosti odrinjenih skupin odraslih v izobraževanje – ne le za potrebe trga dela, temveč tudi za osebni razvoj in višjo kakovost življenja. Razvijajo naj se novi pristopi svetovanja (pripomočki, metode, dejavnosti), aktivnosti za večjo informiranost in promocijo o možnostih izobraževanja, aktivnosti za razvijanje motivacije za učenje, za razvijanje ključne kompetence učenje učenja pri odraslih idr. Za uresničevanje teh ciljev se še naprej na tem področju povezujejo različne organizacije in različna svetovalna omrežja, s poudarkom na omrežju svetovalnih središč za izobraževanje odraslih.

E. Javna mreža izvajalcev in programov

Analiza je pokazala na največje primanjkljaje prav v teh dejavnostih, ki so ključne za uresničevanje ciljev ReNPIO in za njen prispevek h kakovosti življenja in gospodarskemu in družbenemu razvoju. Zato bodo na tem področju potrebne največje spremembe.

Predlagamo, da se opredeli javna mreža izvajalcev izobraževanja odraslih, na podlagi ponudbe izbranih programov (npr. programi UŽU, programi za razvijanje ključnih kompetenc, programi na področju kulture, okolja, zdravja ipd.)⁴¹, namenjenih prednostnim ciljnim skupinam (manj izobraženi, migranti, pripadniki manjšin, Romi ipd.), ki jo sestavljajo javni zavodi (LU in enote pri srednjih šolah) in zasebniki, ki se jim v ta namen podeli koncesija za opravljanje javne službe. Financiranje je, za dogovorjeni obseg in vsebino izobraževanja, stabilno in ni odvisno od razpisov ali od instrumenta poplačila plač oziroma razmestitve (ta pristop je soroden kombinaciji obeh). Finančno bi tak pristop ne odstopal od dosedanjih obsegov sredstev, ob upoštevanju blizu 100 odstotne realizacije v LPIO predvidenih sredstev.

Za organizacije v javni mreži se vpelje akreditacija. Dodatno pa se za uveljavljanje kakovosti v omrežju organizacij poveča število vključenih šol in LU v samoocenjevanje kakovosti do leta 2013 za 28%, glede na izhodiščno leto 2008.

Za prehodno obdobje se za izvajanje programov, tako javno veljavnih kot tudi splošno izobraževalnih, in vse dejavnosti, namenjene opredeljenim ciljnim skupinam prenesejo v financiranje iz integralnega proračuna in niso predmet razpisov za sofinanciranje iz ESS. Pri tem poudarjamo, da je od trenutnih instrumentov za financiranje izvajanja javne službe in javnih programov ter infrastrukturnih dejavnosti, ki jih izvaja javna mreža izvajalcev, najbolj primeren instrument razmestitve. Instrument razmestitve je potrebno izboljšati tako, da bo pokrival tekoče dejanske stroške izvajanja programov. Instrument javnih razpisov pa je najprimernejši za sofinanciranje pravice odraslih udeležencev do izobraževanja (na primer izobrazbeni primanjkljaj, priznavanje in potrjevanje, programi splošnega izobraževanja kot odgovor in izziv na politično, kulturno in okoljsko globalizacijo).

⁴¹ V ta okvir bi sodil tudi program za pridobivanje temeljnih zmožnosti odraslim s končano osnovnošolsko obveznostjo, ki pa ga še nimamo in ga je treba še pripraviti.

V javno mrežo so vključena tudi svetovalna središča za izobraževanje odraslih, ki pokrivajo tudi svetovalno dejavnost za potrebe vrednotenja neformalno pridobljenih znanj.

F. Sistem izobraževanja odraslih

Nadaljevanje razvijanja in vpeljevanja orodij ter mehanizmov za sistemsko umeščanje postopkov vrednotenja neformalno pridobljenih znanj.

Vredno bi bilo razmisliti o ustanovitvi agencije za razvoj metodologij na področju vrednotenja neformalno pridobljenih znanj.

G. Promocija in informiranje

- informiranje in promocija sistema različnih poti, metod in načinov za vrednotenje neformalno pridobljenih znanj.

B.3. Javna sredstva:

B.3.1. Globalni obseg sredstev – javna sredstva za IO v ReNPIO

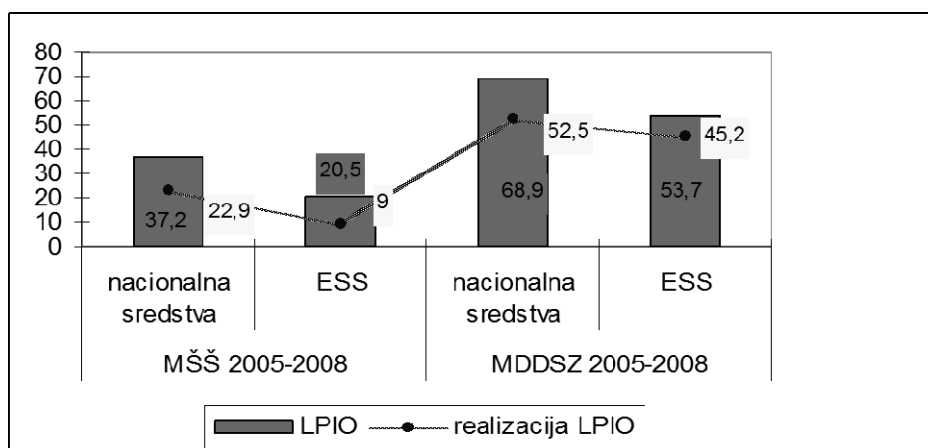
Na odločitev o umestitvi ReNPIO v Zakon o izobraževanju odraslih je vplivalo spoznanje, da je za razvoj izobraževanja odraslih in uveljavljanje načela vseživljenjsko učenje za vse, nujno zagotoviti tudi za vse izobraževanje odraslih, ki ga bo ReNPIO opredelila kot javni interes. Zato je Zakon kot obvezno sestavino ReNPIO določil dvoje: obseg javnih sredstev za njeno uresničevanje in Letni program izobraževanja odraslih (v nadaljevanju LPIO), kot instrument Vlade, s katerim zagotavlja uresničevanje ReNPIO. Poudariti velja, da je LPIO sodobno naravnani instrument, ki ga Evropski parlament in Evropska komisija priporočata kot instrument, s katerim naj članice spremljajo uresničevanje svojih nacionalnih izobraževalnih ciljev.

Osnovno izhodišče pri določanju globalnega obsega sredstev je bilo zagotavljanje zadostnih sredstev, učinkovitost in pravičnost financiranja tako, da bo enakovredno obravnavano izobraževanje na vseh treh prednostnih področjih (splošno neformalno izobraževanje, izobraževanje za zviševanje izobrazbene ravni in izobraževanje za potrebe dela) in da bo urejeno tudi financiranje podpornih dejavnosti za razvoj izobraževanja na vseh treh področjih.

B.3.2. Vloga LPIO kot instrumenta za zagotavljanje izvajanja ReNPIO

Analiza uresničevanja ReNPIO je pokazala na največje slabosti prav v segmentu financiranja, saj je LPIO le deloma opravil svojo vlogo. Vzrok zato so neučinkoviti procesi prenosa sredstev izvajalcem dejavnosti (slika 1) in neustreznost pri uporabljenih instrumentih (slika 2).

Slika 1: Višina sredstev v sprejetih LPIO in njihova realizacija v obdobju 2005 – 2008
v mio eur

Vir: Analiza uresničevanja ReNPIO, delovno gradivo MŠŠ

Slika pokaže, da je bilo v 4 letnem obdobju porabljenih 14,3 mio eur manj nacionalnih sredstev (lastnih in lastna udeležba za ESS), kot jih je Ministrstvo za šolstvo in šport (MŠŠ) namenilo izobraževanju odraslih v sprejetih letnih programih, v Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve (MDDSZ) pa je bilo porabljenih 16,4 mio eur manj sredstev. Povprečni letni znesek sprejetih nacionalnih sredstev je znašal 9,3 mio eur v MŠŠ in 17,2 mio eur v MDDSZ, povprečni znesek realiziranih sredstev pa 5,7 mio eur v MŠŠ in 13,1 mio eur v MDDSZ. Še slabša je slika pri izrabi sredstev ESS: MŠŠ je izkoristilo komaj 44% načrtovanega denarja ESS, bistveno uspešnejše pa je bilo MDDSZ s skoraj 85% realizacijo.

B.3.3. Letni program izobraževanja odraslih

Z LPIO kot instrumentom za uresničevanje ReNPIO je Slovenija korak pred vsemi evropskimi državami pri uresničevanju določil akcijskega načrta Za učenje je vedno pravi čas, pa tudi usmeritev v evropski iniciativi Izobraževanje in usposabljanje 2020. Istočasno pa je tudi edini instrument, ki zagotavlja vpogled v dosežke nacionalne izobraževalne politike. Z odpravo slabosti pri njegovem sprejemanju in spremljanju lahko utemeljeno pričakujemo večjo kakovost in boljše rezultate pri uresničevanju ReNPIO v naslednjem obdobju.

Razdelitev sredstev LPIO poteka v obeh ministrstvih preko naslednjih instrumentov: javni razpisi, poplačilo plač⁴², razmestitve in letni delovni načrti javnih zavodov.

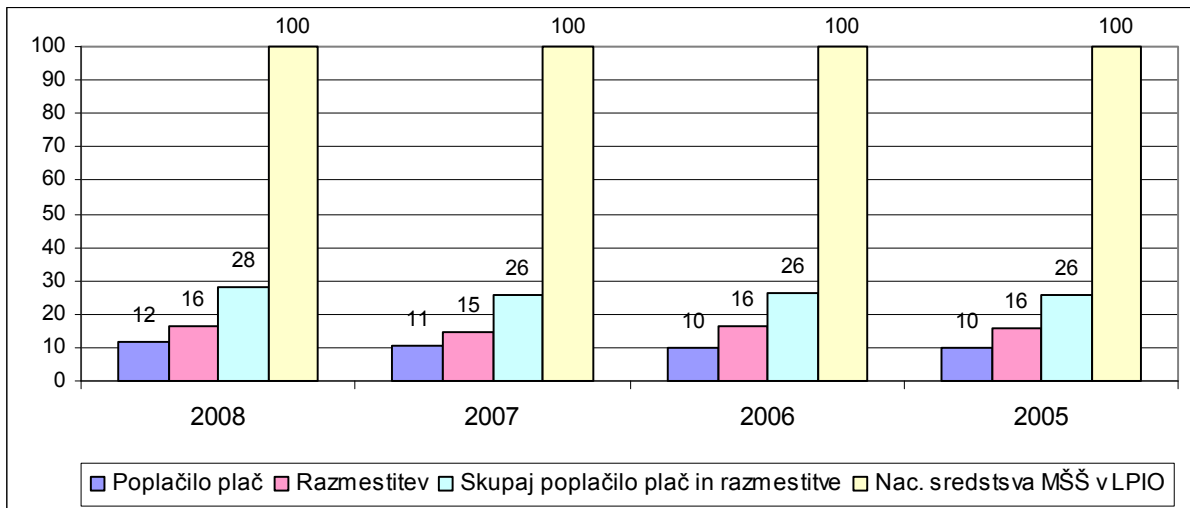
Analiza ReNPIO je pokazala na slabosti vseh instrumentov, ki negativno vplivajo na poslovanje, strokovno delo in uresničevanje določil ReNPIO; še zlasti to velja za

⁴² Poplačilo plač – izvajalci dobijo sredstva na podlagi opravljenih ur, vrednost ure pa je odvisna od razpoložljivosti sredstev na proračunski postavki, kar pomeni, da izvajalci niti pri sprejemanju svojih letnih načrtov niti potem, ko že izpeljejo programe ne vedo, koliko denarja bodo dobili za opravljeno delo. Razen tega odobrena sredstva za delovno mesto (od 490 do 700 € v obdobju 2005 – 2008) ne pokrijejo stroška za plačo.

javne razpise in njihov vpliv na razvoj in izvajanje nacionalno pomembnih izobraževalnih programov⁴³.

Na spodnji sliki vidimo, kolikšen delež nacionalnih sredstev Ministrstva za šolstvo in šport je bil v preteklih štirih letih razdeljen na podlagi sklepov o razmestitvah in kot poplačilo plač, v primerjavi s celotnim obsegom sredstev. Vidimo, da se ta dva instrumenta uporabljata pri razdelitvi zgolj dobre četrtine sredstev.

Slika 2: Obseg sredstev za razmestitve programov in dejavnosti ter poplačilo plač v obdobju 2005–2008 in njun delež v vseh nacionalnih sredstvih MŠŠ v LPIO

Viri: Sklepi o razmestitvi izvajanja izobraževalnih programov in dejavnosti za posamezna leta, MŠŠ Zbirne tabele MŠŠ – Seznami javnih organizacij za IO za poplačilo plač organizatorjem izobraževanja odraslih za posamezna leta.

Predloga:

Za uresničevanje ReNPIO (omrežje programov, organizacij, zviševanje ravni pismenosti in izobraženosti) se kot prehodna rešitev, uporablja instrument razmestitev, ki pa ga bo potrebno dopolniti in bistveno povečati njegov delež v primerjavi s sredstvi, ki se delijo na podlagi javnih razpisov (glej tudi javno mrežo).

V zvezi s sprejemanjem in spremljanjem LPIO predlagamo:⁴⁴

- Strukturo LPIO je potrebno prilagoditi tako, da bo sledila vsebini ReNPIO in ne na temelju proračunskih postavk, s poudarkom, da se podrobno navede vsebino, programe, kazalnike ter predvidene učinke. V programu manjkajo kvalitativni podatki, na podlagi katerih je bil načrt pripravljen, ter kvantitativno in kvalitativno definirani pričakovani cilji.
- LPIO sprejme Vlada najkasneje dva meseca po sprejetju državnega proračuna.
- Enako kot proračun RS se tudi LPIO sprejema za dve leti.

⁴³ Javni razpisi so objavljeni tako pozno, da izvajalci fizično ne morejo izpeljati izobraževalnih programov, zato morajo z izvajanjem programa začeti že pred objavo razpisa, kar je s poslovnega pa tudi strokovnega vidika povsem nesprejemljivo.

⁴⁴ Predloge povzemamo po Zapisniku seje Komisije za spremljanje izvajanja nacionalnega programa izobraževanja odraslih, z dne 18. junija 2009. Te sklepe je sprejel tudi Strokovni svet za IO.

- Vlada mora ob sprejemanju LPIO istočasno obravnavati tudi poročilo o uresničevanju LPIO (enako kot to velja za program izobraževanje brezposelnih oseb). Poročil o realizaciji letnega programa izobraževanja odraslih sledi vsebini načrta in ne proračunskim postavkam. Pripravljeno naj bo po ustrezni metodologiji, enotno za obe ministrstvi in primerjalno glede na plan tako, da bo iz njega razvidno kateri cilji so bili doseženi, stopnja realizacije načrtovanega in jasno navedeni razlogi za morebitna odstopanja. Navedejo se programi, kazalniki in predvideni učinki zato, da se lahko učinkovito presoja za nazaj in načrtuje naprej.
- Za potrebe spremljanja ključnih kazalnikov ReNPIO je treba vzpostaviti enoten informacijski sistem.
- Potrebno je vzpostaviti medresorsko koordinacijsko telo, saj je trenutno izobraževanje odraslih sistemsko neurejeno in razpršeno med več sektorjev oziroma ministrstev.

B.3.4. Struktura financiranja prednostnih področij

Analiza ReNPIO je tudi pokazala, da se v štiriletnem obdobju ni uresničevalo temeljno izhodišče financiranja, določeno s strukturo vlaganja sredstev po prednostnih področjih in v infrastrukturne dejavnosti.

Preglednica 7: Struktura financiranja po področjih skupaj 2005 - 2008

Prednostno področje	ReNPIO		sprejeti LPIO 2005-2008	
	v eur	%	v eur	%
I.	45.066.349	27,9	36.025.326	20,1
II.	63.811.968	39,5	69.133.865	38,5
III.	26.521.449	16,4	51.562.764	28,7
Infrastruktura	25.986.897	16,1	22.916.154	12,8
SKUPAJ	161.386.663	100,0	179.638.109	100,0

Vir: ReNPIO, LPIO 2005, 2006, 2007, 2008

Predvideni delež se je ohranil samo pri izobraževanju za dvig izobrazbene ravni, medtem ko je največje nesorazmerje nastalo med deležema, namenjenima prvemu in tretjemu prednostnemu področju. Tudi delež, ki ga je ReNPIO namenila podpornim dejavnostim, se v LPIO v vseh štirih ni uresničeval.

Zaradi predlaganega prenosa nekaterih javno veljavnih programov v III. prednostno področje in zaradi upravičeno večje teže in s tem javnih sredstev, ki jih v teh časih ogroženosti zelo velikega števila delovnih mest, vlada namenja usposabljanju za povečevanje zaposljivosti, bi bilo vztrajanje na razmerjih med prednostnimi področji, ki jih je opredelila ReNPIO, nerealno. Poudariti je tudi treba, da so v zgornjim preglednicah navedene vrednosti iz sprejetih LPIO in iz realiziranih. Če bi upoštevali realizacijo, bi bila nesorazmerja nekoliko omiljena. Kljub temu pa je zapostavljenost I. prednostnega področja in podpornih dejavnosti prevelika, da bi jo lahko sprejeli.

Nerazvite podporne dejavnosti (finančna in kadrovska podhranjenost), omejujejo optimalnejše izkoriščanje nacionalnih in ESS sredstev.

Predlog: Do leta 2013 se bo delež sredstev, namenjen I. prednostnemu področju povečal za najmanj 2 odstotni točki, glede na izhodiščno leto 2008.

Predlagamo, da so v strukturi sredstev ustrezno zastopane tudi podporne dejavnosti, zlasti za raziskovalno-razvojnoin svetovalno dejavnost ter za razvoj informacijskega sistema za spremljanje uresničevanja ReNPIO.

B.3.5. Merila sofinanciranja

Merila⁴⁵ so načelno ustrezna, saj omogočajo tudi 100% sofinanciranje. Analiza pa je pokazala, da so potrebne pri njihovi implementaciji spremembe, zlasti ko gre za javno veljavne programe, sprejete za izobraževanje odraslih iz prednostnih ciljnih skupin.

B 4. Spodbude in ukrepi

Slovenski državljani se zdaj soočajo s podobnimi stiskami kot v času, ko je bila sprejeta odločitev o sprejetju ReNPIO⁴⁶ in se manifestira ne le v visoki brezposelnosti, ampak v slabšanju dostopa do kakovostnih javnih storitev, tudi na področju izobraževanja. Podobno kot v preteklosti, je prav, da na te stiske odgovori izobraževalna politika s povečanim in bolj učinkovitim vlaganjem v izobraževanje prednostnih ciljnih skupin. V obdobju omejenih finančnih in kadrovskih resursov je zato ključnega pomena odločitev o tem, katere spodbude in kateri ukrepi iz sedanje ReNPIO in iz Strokovnih podlagah za NPIO (zlasti tisti namenjeni podjetja) in katere nove spodbude lahko prinesejo sinergijske učinke na kratki in kateri na daljši rok.

Med take spodbude uvrščamo:

A. na ravni države

- Postavitev novih in izboljšanje obstoječih struktur, procesov za učinkovito razdeljevanje sredstev v okvirih obstoječe zakonodaje:

- o ustanovitev medresorskega uradniškega organa,
- o zmanjšanje birokratskih nalog: prenos administrativnih nalog na asociacije ali posebne enote,⁴⁷
- o izboljšanje instrumentov za razdelitev sredstev: uvedba instrumenta javne mreže za izvajanje javno veljavnih programov, sprejetih za odrasle, namenjene prednostnim ciljnim skupinam. Ta instrument bi zamenjal instrumenta *razmestitev* in *poplačilo plač*.

- Odpravljanje podhranjenost podpornih dejavnosti in prvega prednostnega področja tako, da se omilijo nesorazmerja, glede na opredelitev v ReNPIO.

⁴⁵ Sredstva za prvo prednostno področje se praviloma določajo po načelu tretjinskega financiranja (posameznik, država, lokalna skupnost; v LPIO se za posamezne programe lahko določi tudi 100% financiranje iz javnih sredstev); sredstva za drugo prednostno področje: razdelitev med financerji je odvisna od ravni izobraževanja in ciljne skupine; pri tretjem prednostnem področju pa so razmerja podobna tistim, ki veljajo za prvo prednostno področje.

⁴⁶ Visoka brezposelnost - konec 90-tih preko 120.000

⁴⁷ npr. plačati sodelavce na ZLUS, kamor se nakažejo vsa sredstva za določene programe, ZLUS pa jih distribuira in nadzoruje; za programe PUM in UŽU pa zato pooblastiti najuspešnejšega izvajalca.

- Uveljavljanje podpornih ukrepov za množično dvigovanje izobrazbene ravni in vključevanje v splošno neformalno splošno izobraževanje v slabše razvitih okoljih in za prednostne ciljne skupine.

- Vloga ministrstev in lokalnih skupnosti:

Doslej sta sodelovali le dve ministrstvi, ključno pa je sodelovanje vseh, ki imajo v svojem delokrogu tudi prosvetljevanje odraslih o temeljnih razvojnih vprašanjih povezanih s politično, okoljsko in kulturno globalizacijo (kultura, okolje, kmetijstvo, zdravstvo...).

B. Na ravni posameznika: ustrežnejše finančne spodbude (sistem povračila stroškov je neprimeren za prednostne ciljne skupine).

C. Na ravni lokalne skupnosti: spodbude za sprejem in izvajanje LPIO.

D. Pri delodajalcih: evalvacija učinkov novih spodbud, ukrepi za razvijanje ključnih kompetenc izobrazbeno prikrajšanih skupin zaposlenih (podjetniški sklad, izobraževalni dopust).